CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

II

TREZIRE DUHOVNICEASCĂ

EDITURA EVANGHELISMOS
BUCUREȘTI - 2003

CUPRINS

APASA AICI

Traducere din greceşte după originalul:
«Πνευματική αφύπνιση»
του Γέροντος Παϊσιου Ἁγιορείτου, 2000

© Copyright general: Sfânta Sihăstrie «Sfântul Evanghelist Ioan Teologul», Suroti - Tesalonic, Grecia
© Copyright pentru ediția românească: Ierom. Ștefan Nuțescu, Editura «Evanghelismos», București, 2003

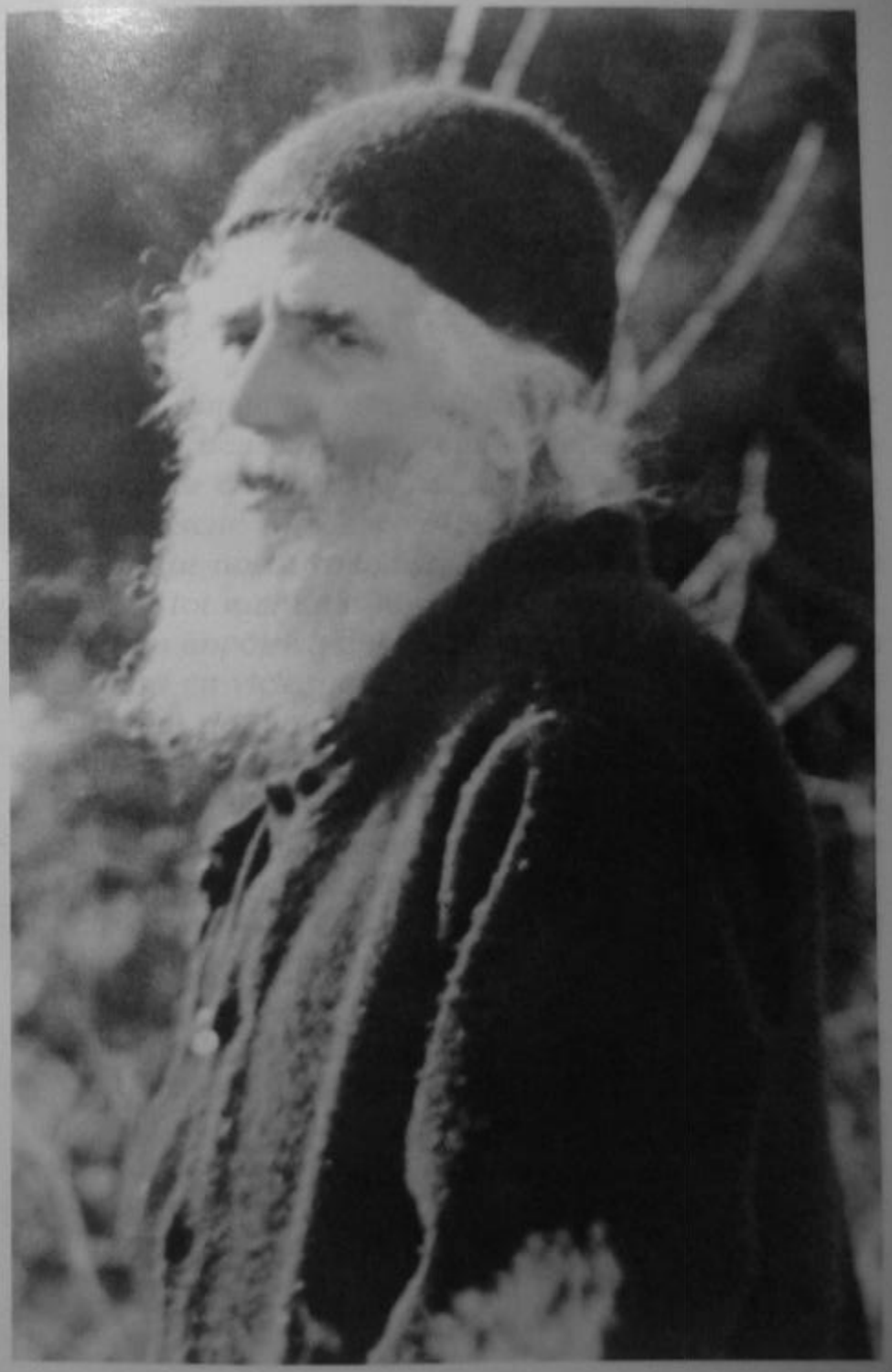

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
PAISIE AGHIORITUL
Cuvinte duhovniceşti/ Paisie Aghioritul ; trad.: ieroschimonah Ştefan Nuţescu. - Bucureşti : Evanghelismos, 2003-
vol.
ISBN 973-86040-6-0
Vol. 2 : Trezirea duhovnicească. - 2003. -
ISBN 973-86402-1-0

I. Nuţescu, Ştefan (trad.)

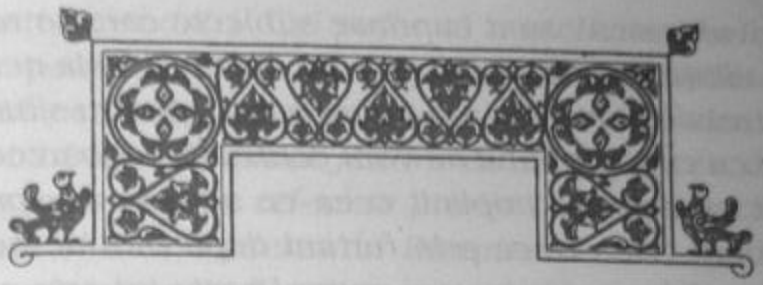

PROLOG

Încă din anul 1980, Fericitul Stareţ Paisie a început să ne vorbească despre anii grei ce vor veni. Adesea ne repeta că poate şi noi trăim multe din acelea pe care le scrie Apocalipsa. Scopul lui era să ne aducă înlăuntrul nostru neliniştea cea bună, astfel încât să sporim tot mai mult nevoinţa noastră duhovnicească, să stăm împotriva duhului nepăsării – pe care îl vedea că intră cu vicleşug şi în sânul monahismului – să ne eliberăm de iubirea de sine şi să începem să luptăm împotriva neputinţelor noastre, pentru ca rugăciunea noastră să aibă putere. "Cu neputinţele", spunea el, "se slăbeşte rugăciunea, şi după aceea nu ne mai putem ajuta nici pe noi şi nici lumea. Transmisioniştii se fac nefolositori. Iar dacă transmisioniştii nu lucrează, pe ceilalţi îi prinde vrăjmaşul".

În prologul mai general al volumului întâi, intitulat "Cu durere şi dragoste pentru omul contemporan", s-a pus un cuvânt mai lung despre proveniența şi modul adunării şi compunerii materialului, care a început deja să constituie seria "Cuviosul Paisie Aghioritul – ***Cuvinte duhovniceşti****". În volumul al doilea, intitulat "Trezire*

duhovnicească", sunt cuprinse subiecte care se referă la realitatea contemporană, care ne cheamă la neîncetată trezvie şi nevoinţă şi ne pregătesc pentru situaţiile grele cu care probabil ne vom confrunta, deoarece am văzut că deja s-a împlinit ceea ce adesea ne spunea Bătrânul: "Vom trece prin furtuni după furtuni; acum, pentru câţiva ani, aşa vom merge; peste tot este o fierbere generală".

Acest al doilea volum se împarte în cinci părţi: partea întâi se referă la nepăsarea generală şi la iresponsabilitatea ce se observă în epoca noastră, precum şi la datoria creştinului conştient de a ajuta în această situaţie prin îndreptarea lui însuşi, prin comportament cuviincios, prin mărturisirea credinţei şi prin rugăciune. "Nu spun să luăm pancarte", spune Stareţul undeva, "ci să ne înălţăm mâinile noastre către Dumnezeu". În cea de a doua parte Bătrânul, fără să ne limiteze la un anumit fel de nevoinţă, ne aprinde râvna pentru lucrarea duhovnicească. De aici înainte rămâne ca fiecare să se nevoiască potrivit cu puterile lui şi cu mărimea lui de suflet ca să-şi trăiască viaţa în Hristos, ceea ce este raiul încă de pe pământ. Partea a treia se referă la scurta perioadă de stăpânire a lui Antihrist, când se va da creştinilor prilejul să mărturisească din nou pe Hristos, ca şi la Sfântul Botez – de această dată însă în mod conştient – să se nevoiască şi să se bucure încă de mai înainte de biruinţa lui Hristos împotriva satanei. Acest prilej îl vor invidia şi Sfinţii, precum spunea Stareţul: "Mulţi Sfinţi ar fi dorit să trăiască în vremea noastră, ca să se nevoiască. Ne-am aflat noi...

Nu suntem vrednici! Cel puţin să o recunoaştem". Ca să se poată înfrunta în chip corect greutăţile din această perioadă, se cere să se cultive mai ales virtutea bărbăţiei şi duhul jertfirii de sine. În cea de a patra parte, care se referă la pronia dumnezeiască, la credinţa şi la încrederea în Dumnezeu şi în ajutorul Lui, suntem povăţuiţi către izvorul din care iese puterea necesară spre înfruntarea oricărei greutăţi. În sfârşit, în cea de a cincea parte se accentuează necesitatea şi puterea rugăciunii inimii, care este o armă puternică în lupta împotriva răului ce se întinde din ce în ce mai mult. Monahii sunt chemaţi să se afle în "stare de alarmă", asemeni soldaţilor în timp de război, ca să ajute mereu lumea cu rugăciunea şi să ia aminte să nu se schimbe duhul curat al monahismului, ca să rămână astfel aluat şi pentru generaţiile următoare. Această ultimă parte se încheie cu capitolul care arată sensul cel mai profund al vieţii, subliniindu-se necesitatea pocăinţei.

Cuvintele şi acţiunile Stareţului se cumpănesc şi aici, ca întotdeauna, cu balanţa discernământului. În aceste texte îl putem vedea uneori pe Stareţ neîntrerupând rugăciunea, oricât ar trage închinătorii nerăbdători clopoţelul de la coliba lui, strigând: "Părinte, încetează rugăciunea, căci Dumnezeu n-o să se supere", iar alteori lăsând pustia şi ieşind în lume, deoarece absenţa sa de la o manifestare ar putea fi luată în nume de rău şi s-ar putea aduce o oarecare vătămare Bisericii. Uneori îl vedem cuprins de o sfântă mânie şi reacţionând la blasfemiile oarecăruia, iar alteori tăcând şi rugându-se pentru hulitor. De aceea este bine ca citi-

torul să nu se grăbească să tragă concluzii înainte de a citi cu atenție toate capitolele. Dar mai ales să nu folosească cuvintele Stareţului scoase dintr-un anumit context, deoarece îi poate duce şi pe ceilalţi la concluzii greşite. Să aibă în vedere că Stareţul vorbeşte întotdeauna pornind de la un oarecare fapt concret sau de la o întrebare şi se adresează unei persoane concrete, căutând întotdeauna mântuirea acelui suflet.

Toţi cei care l-au cunoscut pe Stareţ îşi aduc aminte de delicateţea cu care se îndreptau spre inimi cuvintele lui, oricât de aspre ar fi fost ele uneori. Aceasta deoarece Stareţul avea întotdeauna drept scop să vindece răul, iar nu să-l înfiereze. Să elibereze sufletul celui cu care vorbea de o oarecare patimă, iar nu să o dezvăluie în public. Aceleaşi cuvinte, dacă s-ar folosi în afara acestui context al durerii şi al dragostei, ar suna poate altfel şi cu siguranţă nu în mod terapeutic. Ar putea ca în loc să aducă în inimi mângâierea dumnezeiască şi siguranţa, să introducă îndoiala şi frica sau să ducă la extreme, în vreme ce Stareţul nu era nicidecum omul extremelor şi nici unilateral; pe el îl interesa să se facă binele, dar într-un chip bun, în aşa fel încât să se pricinuiască folos. Desigur, nu şovăia niciodată să spună adevărul; dar adevărul îl spunea cu discernământ. Cuprins de mânie dumnezeiască în faţa profanării a ceva sfânt, vestea de mai înainte întâmplările înfricoşate ce ar fi putut rezulta de aici, dar comportamentul lui nu îţi pricinuia frică şi nelinişte. Dimpotrivă, îţi transmitea nădejdea şi bucuria învierii, însă bucuria ce izvora din jertfă, care te face să te înrudeşti cu Hristos. Şi în măsura în care te înrudeşti cu Hristos – devii părtaş la

viaţa mistică şi împlineşti poruncile Lui – nu mai ai de ce să te temi, "nici de diavoli, nici de mucenicie". Undeva, Stareţul spune în felul său caracteristic: "Când arunci egoismul din tine, atunci Se aruncă Hristos înăuntrul tău", singurul lucru care trebuie căutat şi dorit în toată viaţa duhovnicească. Altfel, dacă nu cultivă duhul jertfirii de sine, creştinul este pândit de primejdia de a nu se putea face părtaş vieţii lui Hristos şi de a rămâne astfel doar omul formei, fără a avea viaţă lăuntrică.

Desele referiri la viaţa personală a Stareţului ar putea sminti pe unii cititori, mai ales deoarece s-ar părea că Stareţul povesteşte uşor şi fără a fi silit unele dintre experienţele dumnezeieşti pe care le-a trăit. Însă cuvântul rostit odată aşternut în scris nu a fost cu putinţă să exprime nici greutatea cu care Stareţul vorbea despre sine, nici "sila" ce şi-a făcut-o pentru a dezvălui câte ceva din trăirile lui. Uneori spunea unor surori numai fragmente dintr-un anume fapt, schimbând anumite detalii, iar atunci când se ivea prilejul încercam cu multă sfială să smulgem vreo informaţie care să completeze golurile unei istorisiri precedente. În felul acesta Stareţul, pe parcursul celor 28 de ani cât a supravegheat duhovniceşte Sihăstria, ne descoperea, spre a ne ajuta, puţine din faptele dumnezeieşti ale vieţii lui, ceea ce a însemnat pentru noi "donare duhovnicească de sânge". De aceea se mâhnea mult atunci când nu exista sporirea duhovnicească pe care o aştepta de la noi, încât uneori spunea: "Arunc îngrăşământ în nisip".

Mulțumim tuturor celor ce au citit textele acestea mai înainte de editarea lor și și-au exprimat cu respect unele păreri cu privire la cuvintele Starețului și care astfel ne-au încurajat să continuăm această lucrare, pentru că au simțit – precum ne-au și mărturisit – că învățătura sa se adresează întregii plinătăți a Bisericii.

Fie ca și prin cuvintele volumului "Trezire duhovnicească", pentru rugăciunile Fericitului Stareț Paisie care – precum dezvăluie și mărturisesc mulți – ne supraveghează zi și noapte și ne ajută cu dragostea sa cea dumnezeiască, să dobândim înlăuntrul nostru neliniștea cea bună și să ne nevoim cu mărime de suflet, astfel încât răul să dea înapoi și să stăpânească pacea lui Dumnezeu pe pământ. Amin.

Adormirea Maicii Domnului, 1999

Egumena Sfintei Sihăstrii
Monahia Filoteia
dimpreună cu surorile cele întru Hristos

– Părinte, de ce plecați de la chilie și mergeți în pădure?

– Unde să afli liniște la chilie? Unul bate de aici, altul de dincolo. Am găsit un loc bun undeva. Dacă voi fi bine, voi "construi" un loc de tragere, un radar. Este un loc foarte bun. Pentru timpul verii este ceea ce trebuie; are copaci... Voi putea sta și în picioare. Dacă pot să-mi fac toate îndatoririle, aceasta este bucuria mea, hrana mea! Veniți și voi cândva!...

Introducere din cuvintele Stareţului

«Ca să devii casnic al lui Dumnezeu trebuie să fii "angajatul" lui Dumnezeu, nu "aranjatul" tău»

Părinte, cum vedeţi lucrurile?

– Voi cum le vedeţi?

– Ce să spunem noi, Părinte? Sfinţia Voastră să ne spuneţi.

– Liniştea care stăpâneşte mă neliniştеşte. Se pregăteşte ceva. N-am înţeles bine în ce ani trăim, nici nu ne gândim că vom muri. Nu ştiu ce va fi, situaţia este foarte grea. Soarta lumii stă în mâinile unora, dar Dumnezeu încă frânează. Este trebuinţă să facem multă rugăciune cu durere, ca Dumnezeu să intervină. S-o luăm în serios şi să trăim duhovniceşte. Anii sunt foarte grei. A căzut multă cenuşă, zgură, nepăsare. Este nevoie de multă curăţire ca ele să dispară. Cei de demult spuneau că va veni ceasul când oamenii vor da cu piciorul în toate. Aruncă îngrăditurile, nu ţin seama de nimic. Este înfricoşător! S-a făcut o babilonie. Să facem rugăciune ca oamenii să iasă din această babilonie. Citiţi rugăciunea Celor trei tineri[1] şi veţi vedea cu

[1] Daniil, 2, 21, Rugăciunea lui Azaria şi Cântarea celor trei tineri.

câtă smerenie se rugau. Precum şi Psalmul 82: *"Dumnezeule, cine se va asemăna Ţie? Să nu taci..."*. Aceasta trebuie să se facă, altfel nu se poate face nimic. Este nevoie de intervenţie dumnezeiască.

Intră unele boli europene şi oamenii înaintează spre mai rău. Un cipriot familist care locuieşte în Anglia mi-a spus: "Ne primejduim duhovniceşte. Trebuie să plec din Anglia cu toată familia". Vezi acolo cum tatăl o ia pe fiica sa şi mama pe fiul ei. Pe toţi îi cunună, pe toţi îi binecuvintează. Nişte lucruri... mi-e ruşine să le spun. Şi noi dormim în opinci. Nu spun să luăm pancarte, ci să ne îndreptăm atenţia noastră spre marele pericol care ne aşteaptă şi să ne înălţăm mâinile către Dumnezeu. Să căutăm modalităţile prin care să ne păzim de rău. Este nevoie să ţinem puţină frână, pentru că toate merg spre nivelare. Acum este vremea a spune Psalmul: *"Pune pe căpeteniile lor ca pe Oriv şi Zev şi Zevel şi Salmana..., care au zis: să moştenim noi jertfelnicul lui Dumnezeu"*[2].

Există o mare zăpăceală. Lumea a ajuns ca o moară. Oamenii sunt ameţiţi, sunt ca albinele atunci când loveşti stupul. Albinele ies afară şi încep "vuu..." şi se învârt neliniştite în jurul stupului atunci când acesta este lovit. După aceea ele se vor îndrepta în direcţia în care va bate vântul. Dacă va sufla crivăţul, atunci se vor duce înăuntru. Dacă va sufla vântul de sud[3], atunci vor pleca. Tot astfel şi lumea, o suflă... când

[2] Ps. 82, 11; vezi şi Judec. cap. 7 şi 8.
[3] Vânt cald.

"Crivăţul naţional", când "Vântul de sud naţional", şi este, sărmana, ameţită. Dar cu toate că se face o astfel de fierbere, simt înlăuntrul meu o mângâiere, o siguranţă. Se poate ca măslinul să se fi uscat, dar va da mlădiţe noi. Există destui creştini în care Se odihneşte Dumnezeu. Mai există încă oameni ai lui Dumnezeu, oameni ai rugăciunii, şi pentru aceasta Bunul Dumnezeu ne mai rabdă, după care iarăşi va rândui lucrurile. Aceşti oameni ai rugăciunii ne dau nădejde. Nu vă temeţi. Ca neam, am trecut atâtea furtuni şi nu ne-am pierdut, şi să ne temem de vijelia care este gata să se potolească? Nici acum nu ne vom pierde. Dumnezeu ne iubeşte. Omul are ascunsă în el putere pentru vreme de nevoie. Anii grei vor fi puţini. Va fi numai o vijelie.

Nu vă spun acestea ca să vă înfricoşaţi, ci ca să ştiţi unde ne aflăm. Pentru noi este o ocazie mare; greutăţile, martiriul sunt o prăznuire. Să fiţi cu Hristos, să trăiţi potrivit cu poruncile Lui şi să vă rugaţi, ca să aveţi puteri dumnezeieşti şi să puteţi înfrunta greutăţile. Lăsaţi patimile, ca să vină harul dumnezeiesc. Ceea ce va ajuta foarte mult este să intre înlăuntrul vostru neliniştea cea bună: unde ne aflăm, ce ne va aştepta, ca să luăm măsurile necesare şi să ne pregătim. Viaţa noastră să fie mai calculată. Să trăim mai duhovniceşte. Să fim mai iubitori. Să ajutăm pe cei îndureraţi şi pe săraci cu dragoste, cu durere şi cu bunătate. Să ne rugăm să iasă oameni buni.

Bunul Dumnezeu pe toate le va iconomisi în modul cel mai bun, dar este trebuinţă de multă răbdare şi atenţie, pentru că de multe ori oamenii, grăbindu-se să descâlcească ţele, le încâlcesc mai mult. Dumnezeu le descâlceşte cu răbdare. Această situaţie nu va dura mult. Dumnezeu va lua mătura. Pe la anii 1860, fiindcă în Sfântul Munte exista multă armată turcească, în Mănăstirea Iviron nu rămăsese nici un monah pentru o perioadă de timp. Părinţii plecaseră, unii cu Sfintele Moaşte, alţii ca să ajute în Revoluţie. În Mănăstire venea numai un monah de departe care mătura şi aprindea candelele. Înlăuntrul şi în afara mănăstirii era armată turcească şi acel sărman călugăr mătura şi spunea: "Maica Domnului, oare cât va mai dura situaţia aceasta?". Odată, pe când se ruga cu durere Maicii Domnului, vede că se apropie de el o femeie – era Maica Domnului – care strălucea şi din faţa ei ieşeau raze de lumină. Ea îi luă mătura din mână şi îi spuse: "Tu nu ştii să mături bine. Voi mătura eu". Şi a început să măture. Apoi a dispărut în Altar. În trei zile au plecat toţi turcii. I-a alungat Maica Domnului.

Dumnezeu va arunca departe tot ceea ce nu este corect, precum ochiul aruncă orice gunoaie din el. Diavolul lucrează, dar lucrează şi Dumnezeu şi valorifică răul, transformându-l în bine. De pildă, unii oameni sparg plăcile, dar Dumnezeu le ia şi face din ele un mozaic frumos. De aceea nu vă necăjiţi nicidecum, deoarece deasupra a toate şi a tuturor este Dumnezeu, Care stăpâneşte peste toate şi va aşeza pe fiecare pe

scăunelul său ca să dea răspuns de ceea ce a făcut, când îl va şi răsplăti potrivit cu cele făcute. Vor fi răsplătiţi cei ce au ajutat o situaţie şi va fi pedepsit cel ce face răul. În cele din urmă Dumnezeu va pune lucrurile la locul lor, dar fiecare dintre noi va da socoteală pentru ceea ce a făcut în aceşti ani grei, prin rugăciune, prin bunătate.

Astăzi unii încearcă să dărâme credinţa, de aceea iau încet-încet câte o piatră, ca să prăbuşească clădirea credinţei. Însă cu toţii suntem responsabili pentru prăbuşirea aceasta. Nu numai aceia care iau pietrele, ci şi cei care vedem că se dărâmă şi nu încercăm să o sprijinim. Cel care împinge la rău pe altul, va da şi el socoteală lui Dumnezeu pentru aceasta. Dar şi cel de alături va da socoteală, pentru că a văzut pe acela că face rău aproapelui său şi nu a reacţionat.

Lumea crede uşor un om care are darul de a convinge.

– Părinte, poporul este ca o fiară.

– Eu nu mă plâng de fiare. Vezi, animalele nu pot face mare rău, deoarece nu au minte, în timp ce omul care se îndepărtează de Dumnezeu se face mai rău decât cea mai mare fiară. Face mare rău. Oţetul cel mai tare se face din vinul stricat. Celelalte oţeturi artificiale nu sunt aşa de tari... Lucrul cel mai înfricoşător este atunci când diavolul luptă împreună cu un om pervers; atunci face un rău îndoit celorlalţi, ca şi gândul trupesc atunci când va lupta împreună cu trupul. Atunci va face mai mare rău în trup. Ca diavolul să

lucreze împreună cu un astfel de om, trebuie ca acesta să fie abil, să aibă intenţie rea, răutate.

În continuare, Doamne fereşte, aceştia vor pricinui greutăţi, vor strâmba pe oameni, mănăstiri. Bisericii şi monahismului le vor face rău deoarece îi vor împiedica în planurile lor. Situaţia de azi poate fi înfruntată numai duhovniceşte, nu lumeşte. Se va ridica încă puţină furtună şi va arunca afară cutii de conserve, gunoaie, toate cele nefolositoare şi după aceea se vor lămuri lucrurile. În această situaţie, veţi vedea, unii vor avea plată curată, iar alţii îşi vor achita datoriile. Lucrurile se vor petrece astfel încât nu se va mâhni nimeni pentru necazul prin care vor trece – chiar dacă nu toţi vor spune "Slavă Ţie, Dumnezeule!".

Cât de mult ne iubeşte Dumnezeu! Acestea care se fac astăzi[4] şi cele pe care se gândesc să le facă, dacă se făceau acum douăzeci de ani, când lumea avea mai multă neştiinţă duhovnicească, ar fi fost foarte greu. Acum însă lumea ştie; Biserica s-a întărit. Dumnezeu îl iubeşte pe om, făptura Sa, şi se va îngriji pentru cele de care are trebuinţă; ajunge numai ca omul să creadă şi să împlinească poruncile lui Dumnezeu.

"Blestemat cel ce face
lucrurile Domnului cu lenevie"[5]

Odinioară, dacă un credincios se interesa de starea lumii, nu era considerat sănătos la minte; unul ca acesta era bun de închis în turn[6]. Astăzi, dimpotrivă, un credincios care nu se interesează şi pe care nu îl doare pentru situaţia ce domneşte în lume este bun de închis în turn. Pentru că atunci cei care stăpâneau aveau pe Dumnezeu înlăuntrul lor, în timp ce astăzi mulţi din cei ce stăpânesc nu cred. Acum sunt mulţi aceia care urmăresc să le dizolve pe toate: familia, tineretul, Biserica.

A se interesa cineva acum şi a se nelinişti de situaţia în care se află naţiunea noastră este o mărturisire, pentru că statul s-a pus rău cu legea dumnezeiască. Votează legi care sunt împotriva legii lui Dumnezeu.

Sunt şi unii indiferenţi, care nu cred nici în legislaţia Bisericii, nici nu admit naţiunea şi, ca să aibă conştiinţa împăcată, spun: "Sfîntul Apostol Pavel zice să nu te interesezi de lucrurile lumii", şi astfel stau nepăsători. Dar Sfântul Apostol Pavel la altceva s-a referit. Pe vremea aceea stăpânirea o aveau neamurile idolatre. Unii s-au desprins din stat şi au crezut în Hristos. Unora ca acestora Sfântul Apostol Pavel le spunea: *"să nu vă ocupaţi cu lucrurile lumii"*, ca să se deosebească de lume, pentru că toată lumea era idolatră[7]. Dar din clipa când Marele Constantin a luat stăpânirea şi a împărăţit creştinismul, s-a creat încetîncet marea tradiţie creştină, cu biserici, mănăstiri, artă, tipicul cultului etc. Avem aşadar responsabilitate

[4] S-a spus în iunie 1985.
[5] Ier. 31, 10.

[6] Construcţie fortificată înaltă, specifică Mănăstirilor din Sfântul Munte; turnurile erau folosite pentru respingerea piraţilor.
[7] 2 Tim. 2, 4.

să le păstrăm pe toate acestea și să nu lăsăm pe vrăjmașii Bisericii să le strice. Am auzit și pe unii duhovnici spunând: "Voi nu vă preocupați cu acestea!". Dacă unii ca aceștia ar fi avut sfințenie mare și ar fi ajuns cu rugăciunea într-o astfel de stare încât să nu-i intereseze nimic, le-aș fi sărutat și picioarele. Dar acum stau nepăsători, pentru că vor să se pună bine cu toți și să petreacă bine.

Nepăsarea nu se îngăduie nici celor lumești, cu cât mai mult oamenilor duhovnicești. Un om cinstit, duhovnicesc nu trebuie să facă nimic cu nepăsare. *"Blestemat este cel ce face lucrurile Domnului cu lenevie"*, spune Proorocul Ieremia.

Să-i odihnim duhovnicește pe oameni

Mai demult din zece, șase erau temători de Dumnezeu, doi pe la mijloc și doi nepăsători, dar și aceștia aveau credință înlăuntrul lor. Astăzi nu mai este așa. Nu știu unde va duce situația aceasta. Să încercăm, pe cât putem, să-i ajutăm duhovnicește pe oameni. Așa cum a fost atunci la potop, cu corabia lui Noe, tot astfel și acum să ajutăm să scape câțiva, ca să nu se secătuiască duhovnicește. Este trebuință de multă atenție, de mult discernământ, ca să vedem lucrurile din multe părți și să-i odihnim pe oameni. Oare pe mine mă odihnește să se adune oamenii la mine sau eu am dorit să văd atâta lume? Nicidecum, dar în această situație în care ne aflăm, sărmanii oameni au nevoie de puțin ajutor. Eu nu m-am făcut preot tocmai

ca să nu am de-a face cu lumea, și iată că în cele din urmă am ajuns ca mai mult să mă ocup cu lumea. Dar Dumnezeu știe intenția mea și îmi dă mai multe decât mi-ar fi dat dacă aș fi făcut ceea ce m-ar fi odihnit. De câte ori nu mă rog Maicii Domnului să-mi iconomisească un loc îndepărtat, liniștit, unde să nu văd și să nu aud nimic, ca să mă rog pentru toată lumea; dar nu mă aude. În alte lucruri de nimic mă aude. Văd că acum, când trebuie să vină lume la mine, Dumnezeu mă țintuiește la pat cu vreo boală, ca să mă odihnesc. Nu mai îmi dă dulceața ce o simțeam mai demult în rugăciune, pentru că nu m-aș putea despărți de ea. Atunci, când venea cineva la Colibă, mă sileam să ies din acea stare duhovnicească[8].

Acolo, la Colibă îmi fac programul după dispoziția oamenilor. Citesc înăuntru Psaltirea, iar de afară oamenii bat la poartă. Le spun: "Așteptați un sfert de oră", dar ei strigă: "Ei, Părinte, încetează rugăciunea; Dumnezeu nu se va supăra". Ai înțeles? Până acolo ajung. Dar nu numai că mă întrerup din rugăciune; dacă ies, s-a terminat. Rămân cu ceea ce am făcut până atunci. Dimineața pe la șase și jumătate-șapte trebuie

[8] Oarecând Starețul, după o cercetare și o stare duhovnicească intensă pe care a trăit-o – simțea că se topește de dragoste pentru Dumnezeu și pentru om ca lumânarea ce se află într-un loc călduros – a primit vestire că nu trebuie să se lepede de a-i ajuta pe oameni. De atunci a pus ziua la dispoziția oamenilor ce îl vizitau și noaptea se ruga pentru diferitele probleme ale lumii. Când însă mulțimea închinătorilor s-a mărit foarte mult, i-a venit gândul să plece într-un loc necunoscut, unde tot timpul să-I jertfească rugăciunii. Dar și atunci, pentru a doua oară, a avut vestire să rămână la Chilia sa, la "Panaguda", și să odihnească lumea.

să am terminată şi vecernia, ca să fiu sigur. "Lumină... de dimineaţă a sfintei slave". În vremea în care voi terminaţi utrenia, eu termin şi rugăciunile cu "Doamne Iisuse..." pentru vecernie. Dacă apuc să iau anafură de dimineaţă, bine; după aceea nici ceai nu mai apuc să iau; ajung mort de oboseală, cad jos. Chiar şi de Paşti, în Săptămâna Luminată am ţinut până la al nouălea ceas şi am postit şi trei zile. Poţi, nu poţi, trebuie să poţi. Într-o zi, nu ştiu ce piedici a avut lumea – poate a fost furtună pe mare şi n-a fost corabie – şi n-a venit nimeni la Colibă. Măi, am trăit o zi sinaitică, precum odinioară în peştera Sfintei Epistimia[9]. Când marea are furtună, eu am linişte, când este liniştită, atunci eu am furtună.

Desigur că am posibilitatea să merg şi să mă liniştesc undeva. Ştiţi câţi mi-au spus că îmi vor plăti drumul să merg în California, în Canada? "Avem sihăstrie", spuneau aceia. "Să vii!". Dacă m-aş afla într-un loc necunoscut, aş fi ca în rai. Nu m-ar şti nimeni, aş avea programul meu, aş trăi călugăreşte, aşa cum doresc. Dar vezi că numai după ce se termină războiul te poţi elibera. Acum suntem în război, război duhovnicesc. Trebuie să fiu în prima linie. Ce marxişti există, ce francmasoni, ce sataniști şi atâţia alţii! Câţi îndrăciţi, câţi anarhişti, câţi înşelaţi vin ca să le pecetluiesc înşelarea lor! Şi câţi îmi trimit pe alţii, fără ca să le creeze probleme de conştiinţă, pe unii ca să scape de ei, iar pe alţii ca să nu scoată ei şarpele din gaură...

[9] Stareţul a pustnicit în Sinai, în peştera Sfintei Epistimia între anii 1962–1964.

Dacă aţi şti cât de strâmtorat sunt şi din câte părţi! Mi-e gura amară de durerea oamenilor. Cu toate acestea, înlăuntrul meu simt mângâiere. Dacă aş pleca, aş considera aceasta ca şi cum aş pleca din prima linie, ca şi cum aş dezerta. Aş socoti-o trădare. Aşa simt. Oare am început pentru astfel de lucruri, sau am început pentru a ajuta mănăstiri? Pentru una am început, şi în altă parte m-am aflat, şi acum iată cum mă lupt. Şi vezi, celălalt nu vorbeşte. Oare prin aceasta nu arată că merge să distrugă Biserica? "Nu-i nimic", spune el. Merge şi cu unul şi cu altul, numai să se aranjeze. Dar cum să se aranjeze? Pe unul ca acesta îl aranjează în cele din urmă diavolul. Acestea sunt lucruri necinstite. Dacă aş vrea să fac şi eu cele ce m-ar satisface, oh, ştiţi cât de uşor mi-ar fi? Dar scopul este să fac nu ceea ce mă aranjează pe mine, ci ceea ce îl aranjează pe celălalt. Dacă m-aş gândi cum să mă aranjez, aş avea posibilitatea să mă aranjez în multe locuri. Dar pentru ca să te faci casnic al lui Dumnezeu, trebuie să fii "angajatul" lui Dumnezeu, iar nu "aranjatul" tău.

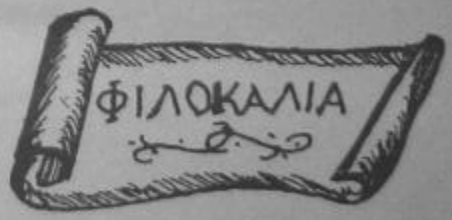

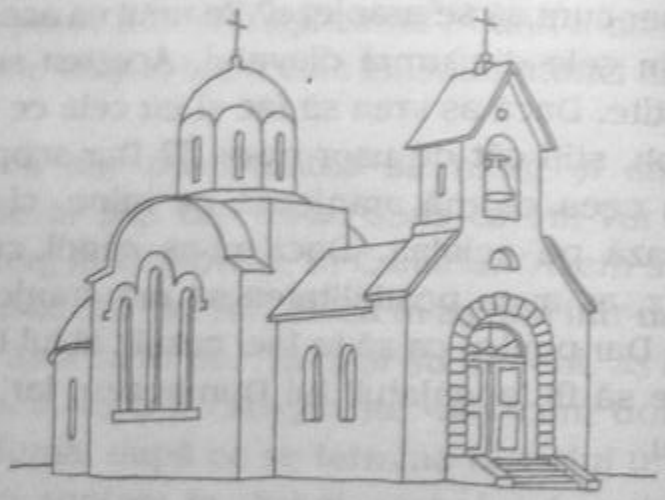

PARTEA ÎNTÂI

RESPONSABILITATEA DRAGOSTEI

«Modalitatea de lucru a Bisericii este dragostea; ea diferă de cea juridică. Biserica le vede pe toate cu îndelungă răbdare şi caută să ajute pe fiecare, orice ar fi făcut el şi oricât de păcătos ar fi».

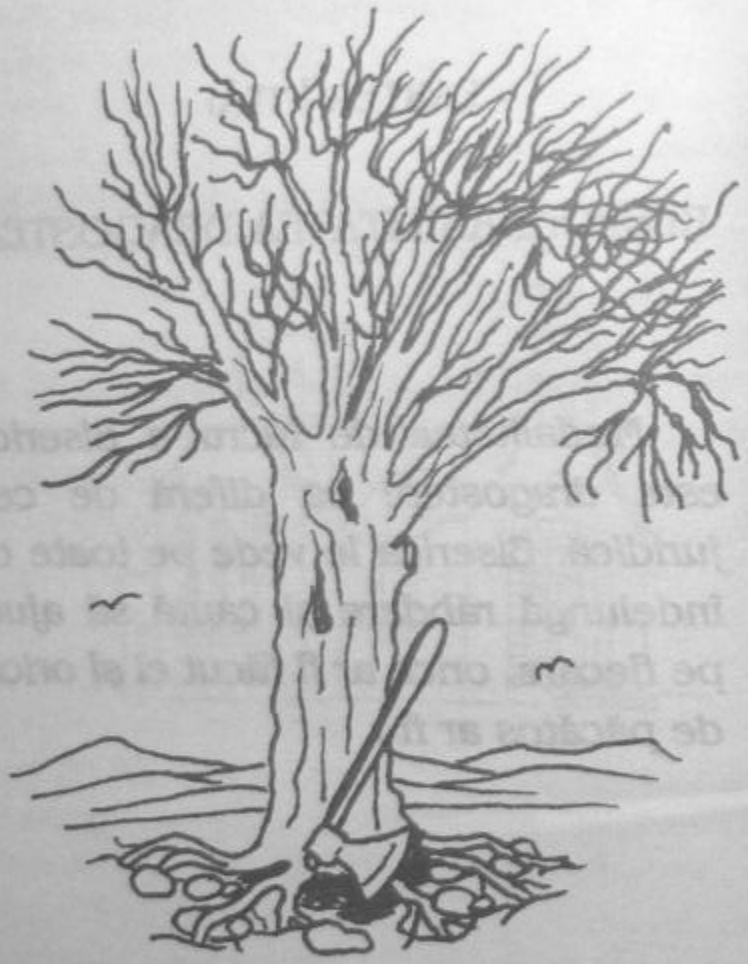

CAPITOLUL 1

Generaţia nepăsării

Nepăsarea faţă de Dumnezeu
aduce nepăsarea şi faţă de toate celelalte

Ce este ceea ce se aude?
– Un avion, Părinte!

– Închide fereastra, ca să nu intre înăuntru! Aşa cum a înnebunit lumea, încet-încet se poate întâmpla şi asta!... Le-au distrus pe toate, familia, învăţământul, serviciile... Nu-i interesează nimic! Nu au nimic înlăuntrul lor...

– Părinte, dar cine este vinovat că am ajuns în această stare?

– Vorbesc în general; vreau să spun până unde a ajuns nepăsarea. Mergi la o şcoală şi vei vedea. Dacă, de pildă, ferestrele sunt trântite de vânt, nu ştiu de se va afla vreun copil să le închidă, ca să nu se spargă. Unii cască gura la ele, alţii se uită cum se trântesc, alţii trec pe acolo ca şi cum nu s-ar întâmpla nimic. Nepăsare! Mi-a spus un ofiţer care era responsabil cu depozitele: "Mă chinui să aflu un soldat serios să-l pun de pază la depozitul de carburanţi, ca să nu dea alţii

foc sau el însuşi să nu arunce vreo ţigară din neatenţie".

Există un duh căldicel, deloc bărbătesc. Ne-am stricat cu desăvârşire! Cum ne mai rabdă Dumnezeu! Demult, ce bună-cuviinţă exista! Ce mărime de suflet! În războiul din '40, la graniţă, italienii aveau din când în când legături cu grănicerii greci şi mai făceau câte o vizită la pichetul grecesc. Şi să vedeţi câtă mărime de suflet aveau grecii! Odată, când au mers italienii la pichetul grecesc, grecii au pus să le facă o cafea. Atunci un ofiţer grec scoate un teanc de bani, de 50, de 100 – atunci aceşti bani aveau valoare – şi-l aruncă în foc ca pe surcele, ca să le arate italienilor că statul grec este bogat! Italienii au rămas cu gura căscată. Vedeţi ce jertfă!

Astăzi a intrat şi la noi duhul pe care îl întâlneşti în statele comuniste. În Rusia, cu toate că anul acesta[1] a fost recoltă, ştiţi ce foamete vor avea? N-au secerat grâul la timpul lui; au mers toamna ca să-l secere. Să secere toamna? Dacă nu-i al lor, cum să-i doară de el şi să meargă să-l secere? Viaţa lor este o corvoadă. Nu au râvnă să creeze ceva, pentru că atâţia ani n-au creat nimic. Cu acest duh rebel care a intrat, cu această nepăsare, s-a terminat, s-a înecat tot statul. Plouă şi grâul e întins pe câmp? Nu-i interesează. A venit ceasul de plecare? Pleacă. Grâul se umezeşte. A doua zi vor merge la vremea rânduită să adune ce a rămas. Dar când grâul este al tău şi îl ai întins pe arie, dacă

[1] S-a spus în 1990.

plouă, îl laşi să se piardă? Nu vei dormi până ce nu-l vei aduna. Şi simţi bucurie, veselie din osteneală.

Nepăsarea faţă de Dumnezeu aduce nepăsarea şi faţă de toate celelalte; aduce descompunerea. Credinţa în Dumnezeu este mare lucru. Omul care Îl adoră pe Dumnezeu, după aceea îşi iubeşte şi părinţii săi, şi casa sa, şi rudele sale, şi serviciul său, şi satul său, şi judeţul său, şi statul său, şi patria sa. Unul care nu-L iubeşte nici pe Dumnezeu, nici familia sa, care nu iubeşte nimic, firește că nu îşi va iubi nici patria sa, deoarece patria este o familie mare. Vreau să spun că toate de acolo încep. Omul nu crede în Dumnezeu şi după aceea nu ţine seama nici de părinţi, nici de familie, nici de sat, nici de patrie. Şi acestea sunt cele care sunt pe cale să le distrugă acum, şi în acest scop creează o situaţie de răzvrătire. Un poliţist mi-a scris: "N-am putut veni, deoarece am avut mult de lucru. Am rămas doar doi în zonă, în timp ce trebuia să fim opt". Auzi lucruri? În loc ca acum să mai adauge alţii doi, lasă numai doi!

Din fericire există şi excepţii. Odată a venit un tată şi mi-a spus: "Fă rugăciune pentru Anghel, pentru că îl vor omorî". Pe fiul său îl ştiam de mic copil. Atunci îşi făcea serviciul militar. "De ce?", îl întreb. "Ce s-a întâmplat?". "Odată s-a dus şi i-a aflat pe ceilalţi jucând cărţi, pe când se aflau în timpul programului de serviciu. Le-a făcut observaţie, dar nu l-au ascultat. Apoi le-a făcut raport şi unul dintre aceia l-a ameninţat că îl va omorî". "Ascultă", îi spun tatălui, "de omorât nu-l vor omorî. Eu voi face rugăciune ca să nu-l bage şi pe

Anghel în tribunalul militar pentru că n-a jucat şi el cărţi...".

Am aflat şi altceva şi am zis: "Slavă Domnului că mai există încă greci pe care îi doare de patria lor". Un pilot, deoarece avioanele turceşti au violat graniţa, a încercat să treacă puţin graniţa să facă o fotografie ca să demonstreze că aceia au violat graniţa. "Nu fă aceasta", îi strigă celălalt prin emiţător, dar acela insista, încerca... Turcul avea însă un avion mai mare, care zbura mai iute, şi l-a silit să zboare tot mai jos, până ce grecul, sărmanul, s-a înecat în mare. Şi sunt alţii care fac numai plimbări cu avionul. Câtă diferenţă este!

Pentru ca să intre cineva în noima lucrurilor este nevoie să simtă binele ca necesitate, altfel este un lucru fără valoare. Hai acum să pui pe cineva să meargă să se războiască. Va căuta să fugă printr-o parte, să se salveze printr-alta. Dar când va înţelege ce rău va face vrăjmaşul, după aceea se va duce de bunăvoie.

Astăzi oamenii se învârtesc în jurul lor

Odinioară în patria mea, în Farasa, oamenii spuneau: "Dacă ai vreo treabă, n-o lăsa pentru mâine. Dacă ai mâncare bună, las-o pentru mâine, căci poate vine vreun musafir". Astăzi însă se gândesc: "Să lăsăm treaba, că poate va veni cineva mâine şi ne va ajuta. Dar mâncarea cea bună s-o mâncăm în astă-seară". Astăzi cei mai mulţi se învârtesc în jurul lor. Se gândesc numai la ei înşişi. Să presupunem că plouă, se face potop. Veţi vedea că cei mai mulţi dintre voi se vor gândi dacă nu au rufe puse la uscat ca să meargă să le adune. Aceasta nu este rău, dar nu se gândesc mai departe. Rufele de se vor uda, iarăşi se vor usca. Dar cu cei ce seceră ce se întâmplă? Vă doare pentru ei, ca să faceţi vreo rugăciune? Sau trăzneşte. Nu ştiu de s-ar afla cinci-şase suflete să-şi aducă aminte de sărmanii ţărani sau de aceia ce au sere. Adică omul nu se gândeşte la celălalt, nu iese din sine, ci se învârte mereu împrejurul său. Iar atunci când se învârte împrejurul său, se are drept centru pe sine, nu-L are pe Hristos. Este în afară de axul care este Hristos. Ca să ajungă să se gândească la celălalt, trebuie ca mai întâi mintea lui să fie la Hristos. Atunci se va gândi şi la aproapele, după aceea se va gândi la animale şi la toată natura. Îşi are staţia deschisă şi, de îndată ce primeşte vestea, aleargă să ajute. Iar dacă mintea lui nu este la Hristos, inima lui nu lucrează şi de aceea nu iubeşte nici pe Hristos şi nici pe semenul său, cu atât mai mult natura, animalele, copacii, plantele. Aşa cum vă mişcaţi, cum să ajungeţi la măsura să aveţi comuniune cu animalele şi cu păsările? Dacă vreo pasăre cade de pe acoperiş, o veţi hrăni. Iar dacă nu cade de pe acoperiş, nu vă gândiţi s-o hrăniţi. Eu văd păsările şi spun: "Vor hrană, sărmanele"; arunc fărâmături etc., pun şi apă ca să bea. Văd crengi bolnave de copaci; îndată mă gândesc să le tai, ca să nu se îmbolnăvească şi celelalte. Sau se trânteşte o uşă, o fereastră, mintea mea merge acolo, uit de mine, uit că-mi trebuie ceva şi mă uit la uşă, la fereastră, ca să nu se spargă

şi să se facă vreo pagubă. Arareori mă gândesc la mine. Şi dacă cineva se gândeşte şi-l doare pentru creaţie, cu atât mai mult se va gândi la Creatorul! Dacă omul nu se mişcă aşa, cum se va armoniza cu Dumnezeu?

După aceea, atunci când ieşiţi afară aruncaţi o privire şi în jurul vostru. Se poate ca oarecine, fie din neatenţie, fie din răutate – mă rog ca nimeni să nu facă rău – să arunce ceva şi să ia foc; de aceea aruncaţi câte-o privire. Şi aceasta ţine de cele duhovniceşti, pentru că şi privirea aceasta conţine dragoste. Eu când ies afară din Chilie arunc o privire în jos, apoi una către acoperiş ca să văd dacă nu miroase a ars. Altceva este să ai o astfel de credinţă încât, dacă ar lua ceva foc, să faci rugăciune şi să se stingă focul. Dacă nu ai ajuns la măsura aceasta, trebuie să acţionezi. Sau când aud un vuiet, iau aminte să văd: ce este? Împuşcătură? Fac exerciţii? Se pune dinamită? La toate merge mintea mea, ca să fac rugăciune. Asupra aceluia care este indiferent pentru sine din dragoste faţă de ceilalţi, nu numai Dumnezeu priveşte cu mult interes, dar şi toţi oamenii se interesează de el.

Generaţia de astăzi este generaţia nepăsării! Cei mai mulţi sunt buni numai pentru paradă. Dar să nu le spui să se apere, dacă s-ar întâmpla ceva! Astăzi nici parăzi nu mai vor. Mai demult mergeau la parăzi, auzeau un marş şi tresărea ceva în ei. Astăzi există un duh răzvrătit la noi, la greci. Desigur, alte popoare sunt mai rău, pentru că nu au idealuri. Vezi, grecii, deşi au o grămadă de cusururi, au totuşi un dar de la Dumnezeu, mărime de suflet şi noblеţe; pe toate le

prăznuiesc. Alte popoare nici în dicţionarele lor nu au aceste cuvinte.

Avem responsabilitate[2]

Odată a venit la Colibă un ateu până-n măduva oaselor. După ce a spus multe, a mai adăugat: "Eu sunt luptător împotriva icoanelor". De acolo de unde nu credea nimic, după aceea s-a trezit că este luptător împotriva sfintelor icoane. "Măi, nelegiuitule", îi spun, "tu dacă nu crezi în nimic, cum îmi spui că eşti luptător împotriva icoanelor? Atunci, în timpul luptei împotriva icoanelor[3], unii creştini, din râvnă exagerată, au căzut în rătăcire, ajungând în cealaltă extremă, după care Biserica a aranjat problema. N-au ajuns acolo pentru că nu credeau". El susţinea mereu toată această stare actuală. Ne-am certat mult timp. "Bine", îi spun, "dar oare aceasta este o stare bună? Judecătorii să se teamă să judece cum trebuie, anchetatorii să facă reclamaţii pentru crime şi să fie ameninţaţi de unul şi de altul, după care să fie nevoiţi să şi le retragă? Şi, în cele din urmă, cine sunt aceia care conduc? Te odihneşte starea aceasta? Îi susţii pe aceştia? Tu eşti un

[2] S-a spus în 1992.

[3] Erezie religioasă care a tulburat mai mult de un secol Imperiul Bizantin (726–843) şi s-a rezolvat în prima fază la Sinodul 7 ecumenic, din 787. Înviorarea ereziei de către Leon al V-lea Armeanul a încetat datorită patriarhului Metodie, în 843. Iconomahii sau luptătorii împotriva sfintelor icoane erau numiţi creştinii care lepădau cinstirea sfintelor icoane.

criminal. De aceea ai venit aici? Haide, pleacă de aici!". Şi l-am alungat.

– Părinte, nu vă temeţi vorbind aşa?

– De ce să mă tem? Mi-am săpat mormântul. Dacă nu l-aş fi săpat, m-ar fi preocupat faptul că ar fi trebuit ca altul să mi-l sape. Acum însă va trebui numai să arunce câteva cazmale de pământ... Am în vedere şi un alt ateu, un hulitor pe care îl lasă să vorbească la televiziune, deşi a spus atâtea cuvinte hulitoare despre Hristos şi despre Maica Domnului. Şi Biserica nu ia poziţie ca să-i afurisească pe câţiva. Pe aceştia trebuie să-i afurisească Biserica. Le pare rău de afurisire?

– Părinte, ce vor înţelege din afurisire, dacă nu primesc nimic?

– Cel puţin să se vadă că Biserica ia poziţie.

– Tăcerea ei, Părinte, este ca şi cum ar consimţi.

– Da. A scris unul nişte blasfemii despre Maica Domnului şi nimeni n-a vorbit. Îi spun unuia: "N-ai văzut ce scrie acela?". "Ei, ce să-i faci", îmi răspunde. "Te murdăreşti dacă te preocupi de ei". Se tem să vorbească.

– De ce se tem, Părinte?

– Să nu scrie nimic despre ei şi astfel să se compromită, de aceea suportă să se hulească Maica Domnului. Să nu vrem să scoată celălalt şarpele din gaură, ca să avem noi linişte. Dar aceasta este lipsă de dragoste. Pe urmă omul începe să se mişte potrivit interesului. De aceea vezi un duh astăzi: "Să avem legături cu cutare, ca să ne vorbească de bine. Cu celălalt să ne avem bine, ca să nu ne clevetească etc. Să nu ne ia drept imbecili, să nu ne expunem la repre-

salii". Altul este nepăsător şi nu vorbeşte. "Să nu vorbesc", spune el, "ca să nu apar în ziare". Adică cei mai mulţi sunt complet nepăsători. Acum a început să se mai mişte câte ceva. Atâta timp n-a scris nimeni nimic. Cu câţiva ani mai înainte am strigat la unul în Sfântul Munte. "Ai mult patriotism", îmi răspunde. Peste puţin timp a revenit şi m-a găsit. "Pe toate le-au distrus", îmi spune, "familia, învăţământul...". Îi spun şi eu la rândul meu: "Mult patriotism ai!".

Toată această stare a făcut un rău şi un bine. Răul este că şi aceia care au avut ceva înlăuntrul lor încep să fie nepăsători, pentru că spun: "Pot eu să îndrept situaţia?". Binele este că mulţi au început să-şi facă probleme de conştiinţă şi să se schimbe. Unii vin şi, aflându-mă, încearcă să justifice un rău ce l-au făcut mai înainte, pentru că îşi fac probleme.

– Părinte, trebuie ca totdeauna să ne mărturisim "crezul" nostru?

– Este trebuinţă de discernământ. Sunt momente când nu trebuie să vorbim, şi momente când trebuie să mărturisim cu îndrăzneală "crezul" nostru, pentru că suntem răspunzători dacă nu vorbim. În aceşti ani grei fiecare dintre noi trebuie să facă tot ce este omeneşte posibil şi ceea ce nu se poate face omeneşte să lase în seama lui Dumnezeu. Astfel vom avea conştiinţa liniştită că am făcut ceea ce am putut face. Dacă nu vom reacţiona, se vor scula strămoşii noştri din morminte. Aceia au suferit atâtea pentru patrie, iar noi ce facem pentru ea? Grecia, ortodoxia, cu tradiţia ei, cu sfinţii şi eroii ei să fie luptată de grecii înşişi, şi noi să nu vorbim? Este înfricoşător! Am spus cuiva: "De ce nu

vorbiți? Ce înseamnă lucrurile pe care le face cutare?". "Ce să mai discutăm", îmi spune, "miroase urât". "Dacă miroase, de ce nu vorbiți? Loviți-l!". Nimic, îl lasă așa. Pe un politician l-am scuipat: "Să spui: «Nu sunt de acord cu aceasta!»", îi zic. "Vreau ca lucrurile să fie cinstite. Vrei ca pentru folosul tău să le distrugi pe toate?".

Dacă creștinii nu mărturisesc și nu se împotrivesc, aceștia vor face mai rău. Iar dacă se împotrivesc, aceia se vor mai gândi. Dar nici creștinii de azi nu sunt luptători. Primii creștini erau nuci tari; schimbau toată lumea. Și în epoca bizantină, dacă scoteau o icoană din biserică, se împotrivea toată lumea. Hristos S-a răstignit pentru noi ca să înviem, iar noi să rămânem nepăsători! Dacă Biserica nu vorbește ca să nu intre în conflict cu statul, dacă mitropoliții nu vorbesc ca să fie bine cu toți, căci îi ajută la Fundații etc., aghioriții iarăși nu vorbesc, ca să nu le taie veniturile[4], atunci cine să vorbească? Am spus unui egumen: "Dacă vă spun că vă vor tăia veniturile, să le spuneți: «Vom tăia și noi primirea de străini», ca să își facă probleme". Profesorii de teologie etc. nu strigă, pentru că zic: "Suntem funcționari, ne vom pierde salariul și apoi cum vom mai trăi?". Mănăstirile între timp au luat-o cu pensiile. Oare de ce eu nu vreau să iau nici acea pensie smerită de agricultor? Să-l mai aibă pe monah încă și asigurat la Asigurările pentru Agricultori, nici aceasta nu-i cinstit. Să-l știe că este sărac, fără venituri, da; aceasta îi aduce cinste. Dar să-l aibă asigurat la Organizația Agricolă, pentru ce? Monahul a lăsat pensiile mari, a plecat din lume și a venit la mănăstire ca să ia iarăși pensie!? Și pentru pensie să ajungem să-L vindem pe Hristos!

[4] Stareții se referă la rentă în bani (sau veniturile de la metoace), adică o sumă de bani pe care statul grec s-a angajat să o dea începând din 1924, în fiecare an, mănăstirilor din Sfântul Munte, deoarece mănăstirile au dat refugiaților metoacele lor, de la care aveau în fiecare an untdelemn, vin etc.

– Părinte, dar dacă o monahie a lucrat ca învățătoare câțiva ani și i se cuvine o oarecare pensie, să n-o ia?

– Bine, una ca aceasta, în sfârșit. Dar dacă și această pensie o dăruiește undeva, va lua o pensie mai mare de la Hristos.

Văd ce ne așteaptă, și pentru aceasta mă doare

Trec anii, și ce ani grei sunt! Nu s-au terminat subiectele. Cazanul fierbe. Dacă cineva nu este puțin întărit, cum va putea oare înfrunta o situație grea? Dumnezeu nu i-a făcut pe oameni nepricopsiți. Trebuie să cultivăm mărimea de suflet. Într-adevăr, dacă se va face o zguduitură, Doamne ferește, câți vor sta în picioare? Înainte de războiul din '40, la Konița, acolo unde aveam tâmplăria era și piața, și țăranii aduceau porumb, grâu etc. Unii bogați – ce fel de bogați?, cei care luau ceva dobânzi de la bănci – atunci când aduceau sărmanii țărani porumbul în piață ca să-l vândă, îl loveau cu piciorul și întrebau cu cât îl dau. Însă atunci când a venit războiul și au fost nevoiți să și le vândă pe toate, "Bună ziua! Ai porumb?", întrebau bogații. De aceea acum să mulțumim lui Dumnezeu

pentru toate. Căutaţi să vă îmbărbătaţi. Strângeţi-vă puţin. Văd ce ne aşteaptă, şi de aceea mă doare. Nu vă lăsaţi slobozi. Ştiţi ce trag creştinii în alte părţi?[5] În ocnele din Rusia câte greutăţi nu trag! De unde să aibă cărţi duhovniceşti! Să nu mai vorbim de Albania! Nenorocire! N-au ce mânca. N-au lăsat nici biserici, nici mănăstiri. Şi-au schimbat şi numele, căci nu voiau să audă de nume creştineşti. Şi în America chiar, ortodocşii sunt puţini, împrăştiaţi în diferite locuri, şi ştiţi ce trag? Să nu existe comunitate ortodoxă, să meargă departe cu trenul la biserică, să vină în Sfântul Munte ca să se sfătuiască într-o problemă! Acest duh slobod ce există în Grecia este o mare lipsă de recunoştinţă.

Câţi sfinţi nu va arăta Dumnezeu în statele unde a existat comunism! Mucenici! Aceia s-au hotărât să moară. Aveau poziţii mari şi nu au fost de acord cu legile, atunci când erau împotriva legii lui Dumnezeu. "Nu sunt de acord; omorâţi-mă, închideţi-mă în închisoare", spuneau, ca să nu fie atraşi şi ceilalţi. Aici însă mulţi, fără să fie prigoniţi, arată atâta nepăsare! Dacă ar fi trecut măcar pentru puţină vreme printr-o greutate, un război sau nişte ani grei, ar fi fost altfel. Pentru că acum petrec ca şi cum nu s-ar întâmpla nimic. Sunt – cum să spun? – ca unul ce vine din Australia cu avionul primăvara în Grecia şi pleacă de aici toamna, şi ajunge acolo tot primăvara. Din primăvară în primăvară, şi nu vede iarnă. Nu ştie nici ce se întâmplă iarna, nu ştie de vreme rea, de nimic.

[5] S-a spus în mai 1987.

– Părinte, cum putem ajuta un om nepăsător?

– Să punem în el neliniştea cea bună, să-l ajutăm să-şi facă probleme de conştiinţă, ca apoi el însuşi să se ajute. Cu sila nu se face nimic. Trebuie ca celălalt să înseteze ca să-i dai să bea apă. Sileşte pe unul care nu are poftă să mănânce. Va vomita. Când celălalt nu vrea, nu-i pot lua libertatea, independenţa.

Neştiinţa nu se justifică

– Părinte, nu cumva unii sunt nepăsători din cauza neştiinţei?

– Ce neştiinţă? Să-ţi spun eu o neştiinţă? Filolog din Halchidiki[6] şi nu ştia ce înseamnă Sfântul Munte. Un profesor german i-a vorbit despre Sfântul Munte şi au venit împreună. Germanul ştia chiar şi câte mănăstiri sunt în Sfântul Munte. Şi cu toate că era protestant, ştia şi ce Sfinte Moaşte există aici şi unde se află etc. Această neştiinţă se justifică? Altul din America a spus unuia din Halchidiki să vină la mine ca să-l ajut într-o problemă. Tocmai din America! Să vă mai spun ceva. A venit la Colibă unul ce era din Florina[7]. "Chiar din Florina eşti?", îl întreb. "Da, chiar din oraş", îmi răspunde. "Voi aveţi un mitropolit bun", îi spun. "În ce echipă joacă?", mă întreabă. Acesta credea că este fotbalist! Era robit de fotbal. Nici pe episcop nu-l ştia. Cel

[6] Judeţul din care face parte şi Sfântul Munte Athos.
[7] Oraş în nordul Greciei.

puțin pe mitropolitul Augustin Kantioti aproape toți îl știu. Lucrurile acestea nu se justifică.

Nu, astăzi în lume nu se mai justifică neștiința. Lipsește dispoziția cea bună, mărimea de suflet. Cel ce are dispoziție bună de a-L cunoaște pe Hristos, Îl va cunoaște. Va porni. Și deși nu se va afla pe aproape nici un teolog sau călugăr și nu ar auzi cuvântul lui Dumnezeu, dacă are intenție bună va lua pricină să creadă sau de la un șarpe, sau de la o fiară, sau de la un fulger, sau de la un potop, sau de la vreo altă întâmplare. Pe unul ca acesta îl va iconomisi Dumnezeu. Un copil răzvrătit a plecat în Germania. Acolo l-au închis într-un centru de reabilitare, deoarece s-a încurcat cu droguri etc. Nu fusese ajutat de nicăieri. Acolo cineva i-a dat o Evanghelie. A citit-o și s-a schimbat imediat. "Mă duc în Grecia", a spus. "Acolo este Ortodoxia". S-a întors în satul său. Rudele l-au sfătuit să se însoare. L-au însurat. A dobândit și un copil. Citea Evanghelia, mergea la biserică, respecta zilele sfinte. Ceilalți care îl vedeau trăind așa spuneau: "Acesta, de vreme ce citește Evanghelia, înseamnă că suferă, a înnebunit!". După puțin timp l-a părăsit și femeia lui, luând cu ea și copilul. După ce a plecat femeia sa, acela a părăsit și el tot ce avea în sat, ogoare, tractor etc. și s-a dus prin peșteri unde se pustnicea. Însă un duhovnic i-a spus: "Trebuie să-ți găsești femeia, să vă înțelegeți și după aceea să hotărăști ce vei face". A pornit spre Tesalonic, ca să-și afle femeia. Credea că, deoarece i-a spus duhovnicul, i-o va descoperi Hristos. În Tesalonic, Hristos nu i-a descoperit pe femeia sa. Între timp a aflat însă niște germani, pe care i-a catehizat. Unul dintre ei chiar s-a botezat. Aceștia i-au plătit biletul și s-a

dus în Atena. Nici acolo n-a aflat-o. Aceia i-au plătit iarăși biletul și s-a dus în Creta. Acolo a găsit ceva de lucru și s-a dus la un duhovnic, care, de îndată ce a auzit problema lui, i-a spus: "Nu cumva femeia și copilul tău sunt așa și așa? Aici undeva lucrează o femeie. Nu are mult timp de când a venit". Și i-a descris cum arăta acea femeie. "Ea trebuie să fie", spune el. Duhovnicul a înștiințat-o. Aceea, de cum l-a văzut, a rămas uimită. "M-ai aflat cu ajutorul vrăjilor", i-a spus. "Ești vrăjitor!". Și a plecat mai înainte de a apuca să-i vorbească. A pierdut-o iarăși. A aflat despre mine și a venit la Colibă. A bătut o dată și aștepta. S-a dat într-o parte și, până să deschid, făcea metanii. Purta niște haine vechi. Mi-a povestit totul. Aveam câteva smochine uscate și i-am dat. "Vrei smochine?", l-am întrebat. "Nu am dinți", mi-a răspuns. "Nici eu nu am", îi răspund. "Pe Sfinția Ta te doare?", mă întreabă din nou. "Pe mine mă doare. Dar dinlăuntrul durerii iese bucuria lui Hristos", îmi spune. "Vrei vreo flanea?", îl întreb. "Am două", îmi răspunde. "Dacă se va încălzi timpul, una am s-o dau". "Ascultă", îi spun, "până se vor lămuri lucrurile și te vei înțelege cu femeia ta, să ai grijă de sănătatea ta, pentru că ai răspundere și pentru copil". Ce lepădare de sine! Ce credință! Nu avea nici 27 de ani. Să fi cunoscut acesta viața monahală! Era cu desăvârșire neștiutor, dar avea intenție bună iar Dumnezeu l-a ajutat și a înaintat adânc evanghelicește.

De aceea spun că neștiința nu se justifică deloc astăzi. Numai dacă cineva este puțin la minte sau prunc este îndreptățit să fie neștiutor. Dar astăzi și copiii mici sunt spirt. Atunci când vrea omul, poate afla multe posibilități ca să cunoască adevărul.

CAPITOLUL 2

Prezenţa creştinului este mărturisire de credinţă

Părinte, diferitele mişcări, protestele ce se fac de creştini au vreun oarecare rezultat?

– Prezenţa creştinilor este mărturisire de credinţă. Cineva poate ajuta mai mult cu rugăciunea, dar tăcerea lui o vor exploata ceilalţi şi vor spune: "Cutare şi cutare n-au protestat, prin urmare sunt de partea noastră, sunt de acord cu noi". Dacă nu încep unii să lovească răul, adică să mustre pe cei care smintesc pe credincioşi, se va face mai mare rău. Astfel se vor întări puţin cei credincioşi, dar vor fi împiedicaţi puţin şi cei ce luptă Biserica. Biserica nu este corabia lor cu care să facă plimbări, ci este corabia lui Hristos. Aceştia sunt de blamat. Singurul lucru care îi interesează este să aibă salariu mare, maşini de lux, să alerge la distracţii... Şi după aceea fac legi să se căsătorească cu căsătorie civilă, legiferează avorturile... Ce va face Dumnezeu este alt subiect.

Iar cu filmele hulitoare pe care le prezintă vor să-şi bată joc de Hristos. O fac ca să spună: "Acesta a fost

Hristos, acum va veni Mesia", şi apoi îl prezintă pe "Mesia" al lor. Într-acolo merg.

– Părinte, oamenii chiar cred şi se vatămă.

– Cel stricat se vatămă. Le cred deoarece vor să justifice cele nejustificabile şi să-şi odihnească gândul. Prin toate aceste blasfemii vor să justifice neregulile morale. Au întrecut limitele. S-au făcut reclamaţii că filmul "Ultima ispită"[8] loveşte în religie şi procurorii au spus: "Nu-i nimic". Astfel de blasfemii nu s-au auzit niciodată. Pentru noi, protestul împotriva acelui film hulitor a fost mărturisire de credinţă. Desigur că prin toate aceste blasfemii se face şi un bine, se separă grâul de neghină; se cerne lumea.

– Părinte, există unele subiecte faţă de care trebuie să se apere cineva, fie ca persoană, fie ca grup, şi unele faţă de care nu trebuie? De pildă, atunci când v-au spus că sunteţi eretic, Sfinţia Voastră aţi răspuns, în timp ce la alte acuzaţii aţi tăcut.

– Aceasta o spun Sfinţii Părinţi[9], n-o spun eu. Orice altă clevetire mă ajută în viaţa duhovnicească, în timp ce a fi numit "eretic" mă desparte de Hristos.

[8] Filmul hulitor "Ultima ispită" regizat de Martin Scorsese a rulat puţin şi în cinematografele Atenei în 1988 şi a pricinuit o furtună de proteste din partea credincioşilor şi a Bisericii Greciei, încât a încetat rularea lui. Stareţul, cu toată durerea pricinuită de hernia sa, a ieşit din Sfântul Munte împreună cu alţi aghioriţi şi a participat la mitingul de la Salonic, întărind poporul cel credincios prin prezenţa sa.

[9] "Pateric", Avva Agaton, 5.

– Părinte, în ce fel pot fi ajutaţi oamenii de vreme ce se întâmplă atâtea în lume?

– Cel ce vrea să se ajute se ajută şi cu lucruri de nimic. De pildă, se mişcă o candelă sau se mişcă el însuşi în întregime la un cutremur şi îşi revine. Cei ce nu cred, se fac mai răi atunci când aud că va fi război sau vreo catastrofă. "Hai să ne distrăm", îşi spun, "pentru că ne vom pierde viaţa", şi astfel cad cu desăvârşire. Altădată şi indiferenţii îşi reveneau şi se schimbau atunci când auzeau, de pildă, că va fi război. Acum sunt foarte puţini unii ca aceştia. Mai demult neamul nostru trăia duhovniceşte, de aceea şi Dumnezeu îl binecuvânta şi Sfinţii ne ajutau în chip minunat, şi biruiam pe vrăjmaşii noştri, care întotdeauna au fost mai mulţi ca noi. Astăzi spunem că suntem ortodocşi, dar, din păcate, adesea avem numai numele de ortodox, nu şi viaţa ortodoxă.

Am întrebat pe un duhovnic cu lucrare socială, cu o grămadă de fii duhovniceşti etc.: "Ce ştii despre acel film hulitor?". "Nu ştiu nimic", mi-a răspuns. Nu ştia nimic şi este într-un oraş mare. Unii ca aceştia adorm lumea. O lasă aşa, ca să nu se întristeze, ci să se distreze. Nu cumva să spui că va fi război sau că se va face a Doua Venire pentru care şi trebuie să ne pregătim, ca nu cumva să se mâhnească oamenii. Ca unele bătrâne care spun: "Nu vorbi despre moarte, să vorbeşti numai de bucurii şi botezuri", ca şi cum nu le-ar aştepta moartea. Astfel simt o bucurie falsă. În timp ce dacă s-ar gândi că bătrânelul cutare care locuia mai jos

a murit ieri, că altul este în cele mai de pe urmă ale lui şi va muri, că poimâine va fi parastasul cutăruia, care a fost cu mult mai tânăr decât ele, ar cugeta la moarte şi ar spune: "Trebuie să mă spovedesc, să mă pregătesc duhovniceşte, pentru că poate şi pe mine peste puţin mă va chema Hristos la viaţa cealaltă". Altfel, vine moartea şi le ia nepregătite. Alţii iarăşi din... "bunătate" spun: "Ereticilor nu le spuneţi că sunt în rătăcire, ca să le arătăm dragoste". Şi aşa pe toate le nivelează. Dacă aceştia ar fi trăit în primii ani ai creştinismului, n-am fi avut nici un sfânt. Atunci spuneau creştinilor: "Aruncă numai tămâie în foc şi nu te lepăda de Hristos". Dar nu au primit. "Fă-te numai că arunci!". Nici aşa n-au primit. "Nu vorbi despre Hristos şi du-te liber în altă parte", şi nici pe aceasta n-o primeau. Astăzi vezi o lume fără vlagă.

– Părinte, atunci când Sfântul Apostol Pavel spune *"Roada Duhului este dragostea, bucuria"*[10], înţelege că bucuria este dovada unei vieţi corecte?

– Da, pentru că există bucurie lumească şi bucurie dumnezeiască. Atunci când ceva nu este duhovnicesc, curat, nu poate exista în inimă adevărata bucurie şi pace. Bucuria ce o simte un om duhovnicesc nu este bucuria lumească pe care mulţi o caută astăzi. Să nu încurcăm lucrurile. Sfinţii aveau o astfel de bucurie pe care o cerem noi? Maica Domnului a avut o astfel de bucurie? Hristos a râs? Care Sfânt a trecut fără durere prin această viaţă? Care Sfânt a avut o astfel de bucurie pe care o urmăresc mulţi creştini din vremea

[10] Gal. 5, 22.

noastră, care nu vor să audă nimic neplăcut ca să nu se întristeze şi să nu-şi piardă pacea lor? Dacă doresc să nu mă întristez, ca să petrec bucuros şi să nu-mi stric liniştea, ca să fiu blând, atunci sunt indiferent! Altceva este blândeţea duhovnicească şi altceva este blândeţea din nepăsare. Spun unii: "Trebuie să fiu bucuros, pentru că sunt creştin. Să fiu liniştit pentru că sunt creştin". Aceştia nu sunt creştini. Aţi înţeles? Aceasta este nepăsare, este bucurie lumească. Cel ce are aceste particularităţi lumeşti nu este om duhovnicesc. Omul duhovnicesc este în întregime durere. Îl doare pentru situaţii, pentru oameni, dar este răsplătit cu mângâiere dumnezeiască pentru durerea aceasta. Simte durere, dar înăuntrul lui simte mângâiere dumnezeiască pentru că Dumnezeu aruncă cu binecuvântări din rai în suflet şi se veseleşte omul de dragostea dumnezeiască. Aceasta este bucuria duhovnicească, bucurie care nu se poate explica şi care inundă inima.

Pilda vorbeşte

– Părinte, oamenii care trăiesc duhovniceşte în lume trebuie să arate celor lumeşti că postesc?

– Când este vorba de posturile rânduite de Biserica noastră – miercurea, vinerea, posturile mari etc. – atunci trebuie, pentru că aceasta este mărturisirea credinţei. Însă celelalte posturi, adică acelea ce se fac din nevoinţă, pentru dragostea lui Hristos sau pentru a

fi auzită rugăciunea noastră într-o anumită cerere, trebuie să se facă în ascuns.

Scopul este să trăim ortodox, nu numai să vorbim sau să scriem ortodox. De aceea, dacă predică unul care nu are trăire, nu îl încredinţează lăuntric pe celălalt, nu îl schimbă, oricât de bună ar fi predica lui.

– Părinte, dar dacă cel ce ascultă sau cel ce citeşte are intenţie bună?

– Ei, atunci unul ca acesta are deja harul dumnezeiesc, de aceea se şi foloseşte. Însă unul care nu are intenţie bună va lua şi va cerceta cele ce le spune cel ce predică şi nu va avea nici un folos. A gândi ortodox este uşor, însă a trăi ortodox cere osteneală. Odată un teolog a ţinut o predică şi a cerut auditoriului să meargă să dea sânge deoarece era nevoie. Şi într-adevăr, mulţi s-au îndemnat şi au dat mult sânge. Acela însă n-a dat nici o picătură, deşi avea din belşug. Atunci ceilalţi s-au scandalizat. "Eu", le-a spus acela, "prin omilia ce am rostit-o şi prin faptul că am îndemnat lumea să dea sânge, este ca şi cum am dat cel mai mult sânge!". În felul acesta şi-a odihnit gândul său. Ar fi fost mai bine să nu fi rostit omilia şi, fără zgomot, să meargă să dea puţin sânge. Trăirea are însemnătate. "Eu sunt de dreapta", mi-a spus unul care nu avea nici o legătură cu Biserica. "Dacă nu faci cruce, ce folos?", i-am spus. "Mâna care nu face cruce ce folos are, fie ea şi dreapta? Cu ce se deosebeşte de cea stângă, care nu face crucea? Aceea şi aşa nu face cruce". Dacă tu eşti de dreapta şi nu faci cruce, cum te deosebeşti de cei de stânga? Scopul este să fii om duhovnicesc, să trăieşti aproape de Hristos şi atunci ajuţi şi pe ceilalţi.

Când omul are viață corectă, lucrarea lui îi încredințează lăuntric pe ceilalți. Într-un oraș era un protestant care îi judeca pe toți: pe preoți, pe episcopi. Acolo, aproape de o mănăstire se pustnicea un monah. Odată un ateu l-a întrebat pe protestant: "Bine, îi judeci pe toți episcopii și preoții. Dar ce ai de spus despre acest monah?". "Pe acesta îl primesc", îi spune, "pentru că se deosebește de ceilalți". Un credincios, oriunde ar fi, cât de mult ajută atunci când trăiește corect! Îmi aduc aminte de un cunoscut polițist care făcea servicii la graniță. Acolo erau și sârbi comuniști, dintre cei mai atei și mai credincioși partidului. Când veneau preoții sârbi la granița Greciei cu Serbia, polițaiul le săruta mâna. Comuniștii au observat aceasta. Polițist grec să sărute mâna preoților sârbi! Aceasta i-a impresionat foarte mult pe comuniști și au început să-și facă probleme referitoare la credință.

Cât de mult ajută cei ce au funcții înalte atunci când țin puțin credința! De aceea și eu caut să-i ajut pe unii dintre aceștia cu funcții înalte, pentru că ei pot ajuta foarte mult prin pilda lor. Iată, un mareșal pe care-l cunosc este pildă bună. Și orice face, o face dinlăuntru, cu inima sa, n-o face la exterior. Iar ceilalți care îl văd își fac probleme de conștiință și astfel se ajută pe ei înșiși. Mai demult și mai-marii locului credeau. Știți ce a spus unui senator o doamnă sus-pusă dintr-un oraș? În perioada Postului Maicii Domnului a mers cu soțul ei la o cină și au adus acolo pește, carne... Dar ea n-a mâncat, deoarece postea. Senatorul a observat și i-a spus: "Bolnavii și călătorii nu țin

post". "Da, dar nu călătorii cu roți", i-a răspuns aceea și nu s-a atins de nimic din cele de dulce. La cină era și un cleric care îi lăuda pe cei de față: "Este o mare cinste pentru mine să mă aflu cu Dvs. etc., etc."; și spunea și iarăși spunea o mulțime de laude. Atunci bărbatul doamnei aceleia l-a întrerupt și i-a spus: *"Nu vă nădăjduiți spre boieri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire"*[11], pentru că acel cleric încerca să-i lingușească. Altă dată aceeași doamnă a spus unui profesor de teologie: "Nu vă uitați la amănunte și astfel să-i picați pe preoți la examene. Căutați să-i treceți, deoarece eparhiile n-au preoți". Vreau să spun că mai demult mai-marii unui loc se interesau de Biserică, erau pildă pentru popor.

Ceea ce va ajuta foarte mult pe oamenii de astăzi este exemplul nostru creștinesc și viața noastră creștinească. Pe creștini trebuie să-i caracterizeze mărinimia, noblețea și jertfa. De aceea le spun mirenilor: "Să-L iubiți pe Hristos, să aveți smerenie, să vă faceți datoria, iar Hristos va dezvălui virtutea voastră în ochii oamenilor". Virtutea are însușirea de a-l trăda pe om, oriunde s-ar afla el. Chiar de se va ascunde, de se va și fățărnici prin nebunia în Hristos, totuși virtutea îl va trăda, fie și mai târziu, și vistieria lui ascunsă, ce se va descoperi atunci în întregime, va ajuta iarăși multe suflete; poate atunci chiar mai mult.

[11] Ps. 145, 2.

Astăzi Dumnezeu rabdă situaţia existentă. Rabdă, rabdă, pentru ca răul să fie fără putinţă de a se justifica. Sunt cazuri când Dumnezeu intervine direct şi imediat, în timp ce în alte cazuri aşteaptă. Nu dă imediat rezolvarea, ci aşteaptă de la oameni răbdarea, rugăciunea şi nevoinţa lor. Câtă noblețe are Dumnezeu! Câţi nu au omorât unul în război şi încă mai trăieşte. Dar Dumnezeu îi va spune în cealaltă viaţă: "Te-am lăsat să trăieşti mai mult chiar şi decât cei buni". Unul ca acesta nu va avea circumstanţe atenuante.

– Părinte, de ce unii dintr-acest fel de oameni nu mor, deşi sunt foarte grav bolnavi?

– Se vede că au păcate grele, de aceea nu mor. Dumnezeu aşteaptă, poate se vor pocăi.

– Dar cu cei din jurul lor, pe care îi chinuie, ce se va întâmpla?

– Cei care se chinuiesc cu aceia, nefiind vinovaţi, sunt răsplătiţi. Iar cei ce sunt vinovaţi se curăţesc.

– Părinte, ce înseamnă: *"Iar oamenii vicleni şi amăgitori vor spori spre tot mai rău, rătăcind pe alţii şi rătăciţi fiind ei înşişi"*[12]?

– Vezi, există oameni care au un egoism mic şi Dumnezeu le dă o palmă să meargă mai jos. Alţii au mai mult egoism şi Dumnezeu le dă o palmă şi se duc şi mai jos. Însă pe cei ce au mândrie luciferică Dumnezeu îi lasă. Se poate vedea că fac pricopseală, dar ce pricopseală este aceasta? Pricopseală neagră. Şi după aceea nu cad în mod simplu jos, ci cad direct în prăpastie. Dumnezeu să ne păzească!

[12] 2 Tim. 3, 13.

– Părinte, într-un tropar se spune: "Mânaţi de mânia cea mai îndreptăţită"[13]. Care mânie este mai justificată?

– Când sunt nedreptăţiţi alţii şi cineva strigă şi se mânie cu durere sinceră, atunci "mânia este mai justificată". Dar când este nedreptăţit el însuşi şi se mânie, atunci mânia sa nu este curată. Când vezi pe cineva că suferă pentru lucruri sfinte, unul ca acesta are râvnă dumnezeiască. Din aceasta îl poţi înţelege şi pe nebunul pentru Hristos. Dacă, de pildă, iei o icoană şi o pui înaintea lui invers, nebunul pentru Hristos va sări în sus, aşa îl testezi. Există şi mânie dreaptă, dumnezeiască, şi numai această mânie se justifică la om. Moise, atunci când a văzut pe popor închinându-se viţelului de aur, s-a mâniat şi a aruncat jos tablele cu poruncile ce i le-a dat Dumnezeu şi le-a spart[14]. Finees, nepotul arhiereului Aaron, a făcut două ucideri şi Dumnezeu a poruncit ca din seminţia lui să iasă preoţii lui Israel. Când a văzut pe israeliteanul Zambri păcătuind cu madianita Hasbi nu s-a putut abţine ci, înaintea lui Moise şi a tuturor israeliţilor, s-a ridicat din

[13] Extras din stihira de la Laudele Praznicului Sfinţilor Părinţi de la Sinodul I ecumenic.

[14] Ieşire 32, 1-20.

adunare şi i-a ucis, oprind astfel urgia lui Dumnezeu. Dacă nu i-ar fi omorât pe amândoi, ar fi căzut urgia lui Dumnezeu peste tot poporul lui Israel[15]. Înfricoşător! Eu când citesc din Psaltire stihul: *"Şi a stătut Finees şi L-a împlânzit şi a încetat bătaia"*[16], sărut de multe ori numele lui. Dar şi Hristos, atunci când a văzut cum înăuntrul Templului vând boi, oi şi porumbei şi pe cei ce schimbau bani, a luat biciul şi i-a alungat[17].

Un om duhovnicesc, când este mişcat de mânie ca să se apere pe sine într-o problemă personală, suferă de pur egoism, este sub lucrarea diavolului. Primeşte înrâuriri diavoleşti din afară. Dacă cineva este nedreptăţit sau luat în râs, pe unul ca acesta trebuie ca alţii să-l apere, pentru dreptate, nu pentru interesul lor personal. Nu se potriveşte să te cerţi pentru tine. Altceva este să reacţionezi ca să aperi subiecte duhovniceşti serioase, subiecte legate de credinţa noastră, de ortodoxie. Aceasta este datoria ta. Când te gândeşti la alţii şi te împotriveşti ca să-i ajuţi, atunci fapta aceasta este curată, pentru că se face din dragoste.

Când am mers la Sinai, coboram la mănăstire în fiecare săptămână sau la două săptămâni, ca să mă împărtăşesc. Odată un proiestos, care înlocuia pe episcop când lipsea din mănăstire, mi-a spus: "Ei, dar nu chiar în fiecare săptămână. Călugării trebuie să se împărtăşească de patru ori pe an". Atunci aveau tipic să nu se împărtăşească des. Aveam şi camilafca. "Nu

[15] Numeri 25, 1-15.
[16] Ps. 105, 30.
[17] In. 2, 14-15.

trebuie nici camilafca", îmi spune. Ei şi-o puneau numai la sărbători. "Să fie binecuvântat", am spus. Şi o purtam şi eu aruncată pe umăr, ca pe un fular şi nu m-a mai preocupat asta. Ce? Să mă cert? De fiecare dată când coboram mă pregăteam pentru Sfânta Împărtăşanie şi mergeam la biserică. Atunci când preotul spunea: "Cu frică de Dumnezeu...", îmi plecam capul şi spuneam: "Hristoase al meu, Tu ştii câtă nevoie am", şi simţeam o astfel de schimbare, pe care nu ştiu de aş fi simţit-o dacă mă împărtăşeam. După ce au trecut mai multe luni, au venit la mănăstire patru-cinci copii, îndemnaţi de mine să vină la Sinai. Le-a spus şi acestora să nu se împărtăşească. Ei, atunci am vorbit şi problema s-a aranjat.

Înfruntarea ocărâtorilor

– Părinte, în Sfânta Scriptură se spune că hula împotriva Duhului Sfânt nu se iartă[18]. Care este această hulă?

– În general hula împotriva Duhului Sfânt este disprețuirea celor sfinte, atunci când omul, se înţelege, este în toate minţile. Atunci se face şi vinovat. De pildă unuia ce mi-a spus: "Lasă-mă şi tu cu dumnezeii tăi..." i-am dat o brâncă şi l-am aruncat cât colo, deoarece aceasta a fost hulă. Sau doi trec pe lângă o biserică. Unul îşi face cruce şi spune şi celuilalt: "Fă şi tu cruce, omule...", dar acela se împotriveşte zicând: "Ei şi tu,

[18] Mt. 12, 31.

ţi-ai găsit, de ce să-mi fac cruce?". Acest dispreţ este hulă. Prin urmare este cu neputinţă ca la un om evlavios să existe hulă. Dar şi obrăznicia este hulă împotriva Duhului Sfânt. Obraznicul denaturează sau calcă, de pildă, un adevăr evanghelic, pentru ca să-şi justifice căderea lui. Nu respectă realitatea, adevărul, ci îl mototoleşte întru cunoştinţă, calcă în picioare un lucru sfânt. Şi lucrul acesta devine încet-încet o stare de fapt, o situaţie. În continuare, se depărtează harul lui Dumnezeu şi omul primeşte înrâuriri demonice. Şi dacă nu se pocăieşte, în ce va spori, ferească Dumnezeu! Dar dacă cineva s-a mâniat şi chiar a hulit împotriva Duhului Sfânt, această hulă nu este de neiertat dacă omul nu crede în hula ce a spus-o, ci a spus-o deoarece în clipa aceea, sub influenţa mâniei, şi-a pierdut controlul, dar îndată se pocăieşte. Obraznicul însă justifică minciuna, ca să-şi îndreptăţească astfel căderea sa. Cel ce îşi îndreptăţeşte căderea, îl apără pe diavolul.

– Părinte, cum îşi îndreptăţeşte cineva căderea sa?

– Îşi poate aduce aminte ceva ce s-a spus acum zece ani despre un alt caz şi îl prezintă ca exemplu, pentru a se justifica pe sine. Nici diavolul, cel mai mare avocat, nu s-ar fi putut gândi la aşa ceva în ceasul acela.

– Şi cum se simte un asemenea om?

– Cum se simte? Nu are niciodată linişte. Chiar şi dreptate să aibă cineva, dacă va căuta să se îndreptăţească pe sine nu va avea odihnă; cu cât mai mult dacă nu are dreptate şi îşi îndreptăţeşte căderea sa într-un mod obraznic. De aceea, pe cât putem, să luăm

aminte la obrăznicie şi dispreţ nu numai faţă de cele sfinte, ci şi faţă de aproapele nostru, deoarece este chipul lui Dumnezeu. Oamenii obraznici se află în prima fază a hulei împotriva Duhului Sfânt. Cei ce disprețuiesc cele sfinte sunt într-a doua, iar într-a treia se află diavolul.

– Părinte, atunci când se vorbeşte împotriva Bisericii sau împotriva monahismului etc., ce trebuie să facem?

– Mai întâi, dacă cineva vorbeşte urât despre tine, de pildă, nu-i nimic. Să gândeşti: "Pe Hristos, Care a fost Hristos, L-au ocărât şi n-a vorbit. Eu, care sunt păcătos, ce merit?". Dacă ar veni să mă ocărască pe mine ca persoană, nu m-ar deranja deloc. Dar dacă mă blamează ca monah, ei ocărăsc toată rânduiala monahismului, pentru că eu, ca monah, nu sunt independent, şi atunci trebuie să vorbesc. În aceste cazuri trebuie lăsaţi puţin să se descarce şi apoi să le spuneţi două cuvinte. Odată, într-un autobuz, o femeie ocăra pe preoţi. Am lăsat-o să se descarce şi, când s-a oprit, i-am spus: "Avem pretenţii de la preoţi, însă pe aceştia nu i-a aruncat Dumnezeu cu paraşutele. Sunt şi ei oameni şi au slăbiciuni omeneşti. Dar spune-mi te rog: o mamă ca tine, vopsită, cu nişte unghii ca de şoim, ce copil va naşte şi cum îl va educa? Dacă va fi preot sau călugăr, cum crezi că va fi?".

Îmi aduc aminte, altă dată, pe când călătoream cu autobuzul de la Atena la Ioanina[19], era unul care nu a tăcut deloc tot drumul, ci a judecat un mitropolit care atunci crease nişte probleme. I-am spus două cuvinte,

[19] Oraşel în vestul Greciei.

după care am început să mă rog. Acela a continuat. Când am ajuns la Ioanina și am coborât, l-am luat puțin deoparte și i-am spus: "Știi cine sunt?". "Nu", mi-a răspuns. "Atunci cum poți să spui astfel de lucruri? Eu se poate să fiu mai rău decât acela pe care îl judeci sau se poate să fiu un sfânt. Cum îndrăznești să spui înaintea mea lucruri pe care nu pot să-mi închipui că le fac nici mirenii? Caută să te îndrepți, căci de nu o să încasezi o palmă puternică din partea lui Dumnezeu; firește, pentru binele tău!". L-am văzut după aceea cum a început să tremure. Dar și ceilalți și-au dat seama de greșeala săvârșită, pentru că am văzut o tulburare care s-a creat între ei.

Vezi cum înjură de cele sfinte, și nimeni nu zice nimic. În cazul acesta blândețea este diavolească. Odată, când ieșeam din Sfântul Munte, am întâlnit pe vapor pe unul, sărmanul, care fugise din psihiatrie și venise în Sfântul Munte. Striga și înjura mereu pe cei mari, pe conducători, pe medici... "Atâția ani m-au chinuit cu șocuri electrice și medicamente. Voi o duceți bine. Aveți înlesnirile voastre, mașinile voastre. Pe mine mama mea de la 12 ani m-a trimis într-o insulă. De 25 de ani mă învârt dintr-un spital de nebuni în altul". Ocăra toate partidele, după care a început să înjure pe Hristos și pe Maica Domnului. Mă ridic în picioare și-i spun: "Încetează. Ce, crezi că nu există nici o lege aici"? Se vede că a fost atins însoțitorul lui – se pare că era polițai – și l-a adunat puțin. Și-a spus tot necazul lui strigând și ocărând. M-a durut pentru el. După aceea a venit și mi-a sărutat mâna. L-am sărutat și eu. Avea dreptate. Toți, mult-puțin, avem porția

noastră de vină. Am fost și eu de vină că înjura sărmanul. Dacă aș fi avut o stare duhovnicească așa cum trebuia, l-aș fi făcut bine.

Cât au fost de deznădăjduiți farasioții atunci când s-a făcut Schimbarea[20] și au venit cu corabia în Grecia! Doi marinari se certau și-L înjurau pe Hristos și pe Maica Domnului. Le-a căzut foarte greu lucrul acesta. "Greci, creștini, și să înjure pe Hristos și pe Maica Domnului!". I-au luat și i-au aruncat în mare. Din fericire știau să înoate și au scăpat. Chiar dacă este ocărât vreun om trebuie să-l apărăm, cu cât mai mult pe Hristos!

La Colibă a venit un copil care șchiopăta, dar fața lui strălucea. Mi-am spus: "Se întâmplă ceva aici, de strălucește atât de mult harul dumnezeiesc!". L-am întrebat: "Ce faci?", iar el mi-a spus ce s-a întâmplat. Unul, o fiară înaltă cât o namilă, înjura pe Hristos și pe Maica Domnului, iar copilul a sărit la el ca să-l oprească. Acela însă l-a pus jos, l-a călcat în picioare și l-a lăsat infirm pe sărmanul copil. Mărturisitor! Ce-au tras mărturisitorii și mucenicii!

– Părinte, unor tineri evlavioși le vine foarte greu în armată împreună cu cei ce înjură. Ce să facă?

– Este trebuință de discernământ și răbdare. Dumnezeu va ajuta. Transmisionistul cu care am făcut armată era un medic necredincios, hulitor. În fiecare zi venea la unitatea adminstrativă să-mi facă spălare de creier! Îmi spunea teoria lui Darwin etc.; niște lucruri

[20] În anul 1924 s-a făcut ultimul schimb de cetățeni între Grecia și Turcia.

cu desăvârşire hulitoare. Însă după aceea, în urma unei întâmplări a înţeles câteva lucruri. Odată eram într-o aplicaţie şi aveam aparatul de transmisie şi targa puse pe un catâr. La un coborâş, catârul alunecând tare, eu l-am prins de coadă, iar medicul trăgea de căpăstru. La un moment dat targa a atins puţin urechile animalului, care s-a speriat şi m-a lovit cu putere cu picioarele lui dinapoi. M-a aruncat cât colo. După puţin timp mi-am revenit şi am văzut că pot merge. Singurul lucru de care îmi aduc aminte este că am strigat: "Maica Domnului!". Nimic altceva. Semnele potcoavelor animalului se vedeau. Pieptul îmi era tot negru. Atât de tare mă lovise animalul! Medicul a rămas cu gura căscată când m-a văzut că pot merge. Ne-am continuat drumul. Puţin mai departe medicul a călcat strâmb pe o piatră, a căzut jos şi nu se mai putea ridica să meargă. A început să strige: "Maica Domnului, Hristoase al meu!". Se tânguia: "Acum toţi mă vor părăsi, s-a terminat, ce mă voi face? Cine mă va ajuta?". Se temea să nu-l prindă. "Nu te mâhni", îi spun, "voi sta eu cu tine. Dacă mă vor prinde pe mine, te vor prinde şi pe tine". Sărmanul s-a gândit după aceea: "Arsenie[21] n-a păţit nimic deşi l-a lovit catârul, eu însă puţin am călcat strâmb şi nu mai pot merge!". Peste puţin s-a ridicat, dar şchiopăta şi îl ţineam ca să poată merge. Ceilalţi merseseră mult înainte. A primit o lecţie, după care şi-a revenit. În fiecare zi zicea tot felul de hule, dar atunci, în clipă de primejdie, a strigat: "Maica Domnului! Maica Domnului!". L-a îndreptat Maica Domnului. Un altul, care era motociclist în armată, şi-a rupt piciorul de două ori şi tot continua să înjure.

[21] Numele de mirean al Stareţului.

– Nu i-aţi spus nimic, Părinte?

– Ce să-i spun? Nu-i spuneam nimic, dar acela intenţionat înjura mereu pe Hristos şi pe Maica Domnului, ca să mă mâhnească. Am înţeles după aceea, şi făceam numai rugăciunea. Şi să vedeţi, în timp ce la început înjurau şi acela şi ceilalţi fără motiv, după aceea când li se întâmpla ceva şi erau gata să înjure, îşi muşcau limbile. Dacă unul înjură, huleşte etc. şi este obraznic, este mai bine să te prefaci că eşti ocupat şi nu auzi ce spune şi să rosteşti rugăciunea. Pentru că de va înţelege că îl urmăreşti, poate să înjure mereu şi astfel te faci pricină ca acela să se îndrăcească. Atunci când nu este obraznic, ci conştient, dar înjură din rea obişnuinţă îi poţi spune ceva. Dar chiar dacă este conştient, dar are mult egoism, trebuie să iei aminte să nu-i vorbeşti cu asprime, ci pe cât poţi cu smerenie şi cu durere. Ce spune Avva Isaac? "Mustră cu tăria virtuţilor tale pe cei ce se ceartă cu tine... şi închide gura lor cu blândeţea şi pacea buzelor tale. Mustră pe cei desfrânaţi prin bunăcuviinţa vieţuirii tale şi pe cei nerușinaţi cu simţurile, prin înfrânarea privirilor tale"[22].

[22] Avva Isaac Sirul, "Filocalia", vol. X, "Cuvinte ascetice", Cuv. 23, p. 126-127.

CAPITOLUL 3

«Toate sunt curate celor curaţi»[23]

Omul duhovnicesc este "foc mistuitor"

Părinte, cum poate trăi cineva corect şi creştineşte în societatea de astăzi, fără să se smintească de oamenii care trăiesc departe de Dumnezeu?

– De ce să se smintească de ceilalţi care nu sunt aproape de Dumnezeu? Dacă ar fi fost dintr-o familie cu şapte-opt copii şi pe unul-doi din fraţi i-ar fi tras satana şi ar fi trăit o viaţă păcătoasă, l-ar fi smintit viaţa lor păcătoasă?

– Nu, ci l-ar fi durut, deoarece ar fi fost vorba de fraţii lui.

– Aşadar, răul se află în noi. Nu avem dragoste, de aceea nu-i simţim ca pe fraţii noştri pe toţi oamenii şi ne smintim de viaţa lor. Toţi formăm o familie mare şi suntem fraţi, pentru că toţi oamenii sunt copiii lui Dumnezeu. Dacă într-adevăr am simţi că toţi oamenii suntem fraţi, ne-ar durea pentru cei ce trăiesc în păcat şi nu ne-ar sminti viaţa lor păcătoasă, ci ne-am ruga pentru ei.

[23] Tit 1, 15.

Iar dacă ne smintim, răul se află în noi; nu este înafară de noi. Când ne smintim, să ne spunem nouă înşine: "Tu pe câţi ai smintit? Şi nu vrei să-l rabzi pe fratele tău? Pe tine cum te rabdă Dumnezeu, cu atâtea câte faci?". Gândiţi-vă la Dumnezeu, la Maica Domnului, la îngeri, care îi văd pe pământ pe toţi oamenii – ca şi cum s-ar afla într-un balcon mare şi îi văd pe oameni, care sunt adunaţi în piaţă – pe unii cum fură, pe alţii cum se ceartă, pe alţii cum păcătuiesc trupeşte etc. Cum îi rabdă! Cum rabdă ei toată răutatea şi păcatul ce există în lume, şi noi să nu răbdăm pe fratele nostru! Este înfricoşător!

– Părinte, ce înseamnă ceea ce spune Apostolul Pavel: *"Dumnezeul nostru este foc mistuitor"*[24]?

– Dacă arunci într-un cuptor hârtii, gunoaie, ce se va întâmpla cu ele? Nu vor arde? Aşa şi în omul duhovnicesc: orice i-ar arunca diavolul, arde. "Foc mistuitor!". Când în om se aprinde flacăra dumnezeiască, toate ard. După aceea nu se mai lipesc de el gândurile murdare. Adică diavolul nu încetează să-i arunce gânduri murdare, dar omul duhovnicesc este "foc" care le arde. După aceea diavolul oboseşte şi se opreşte. De aceea şi Apostolul Pavel spune: *"Toate sunt curate celor curaţi"*. La cei curaţi toate sunt curate; nu există nimic necurat. Pe cei curaţi şi în noroi de îi vei arunca, rămân curaţi, ca razele soarelui, care oriunde ar cădea, rămân luminoase şi curate.

Omul duhovnicesc, fiind ajutat de omul cel sfânt, se schimbă în înţelesul cel bun, iar de omul trupesc nu

[24] Evr. 12, 29.

se vatămă. Îl vede, îl doare pentru el, dar nu pățește nici un rău. Un om aflat într-o stare duhovnicească de mijloc se schimbă în bine de către un om duhovnicesc, dar se poate schimba și înspre rău de un om trupesc. Omul trupesc nu-l înțelege pe cel sfânt, și se smintește de cel trupesc asemenea lui. În timp ce îndrăcitul văzând pe sfânt fuge, omul trupesc se duce la sfânt să-l ispitească și să-l smintească. Unul care a ajuns în starea sodomiților se smintește chiar și de îngeri[25]. Omul smerit, chiar și neexperimentat duhovnicește de ar fi, distinge pe îngerul lui Dumnezeu de diavol, pentru că are curăție duhovnicească și se înrudește cu îngerul. În timp ce omul egoist și trupesc, pe lângă faptul că este lesne înșelat de diavolul cel viclean, transmite și el viclenia, iar prin senzualitatea lui provoacă și vatămă sufletele bolnăvicioase cu microbii lui duhovnicești.

– Părinte, cum ajunge cineva în starea în care poate să le vadă pe toate curate?

– Trebuie să se curețe inima, ca să se odihnească în el harul lui Dumnezeu. Oare nu spune psalmul: *"Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule"*?[26] Când se va curăți inima cea bărbătească sau cea femeiască, atunci va locui Hristos în ea și oamenii nici nu vor sminti, nici nu se vor sminti, ci vor transmite har și evlavie. Omul care ia aminte de sine își păzește curăția sa duhovnicească și păstrează și harul dumnezeiesc în sine. Astfel pe toate le vede curate, ba chiar și pe cele

[25] Vezi Fac. 19, 15.
[26] Ps. 50, 12.

necurate le pune în valoare. Adică și pe acestea le face bune în fabrica lui duhovnicească. Hârtiile nefolositoare le face șervețele curate, foi, caiete etc., bucățile de bronz sparte le face sfeșnic etc. Și dimpotrivă, omul care primește viclenia și gândește cu vicleșug și pe cele bune le schimbă în rele, precum uzina care face armament, care chiar și aurul îl face gloanțe și proiectile de tun, pentru că așa sunt făcute mașinile ei.

Când cineva începe să facă cedări în păcat, se înnegrește lăuntric, i se tulbură ochii sufletului său și pe toate le vede tulburi. După aceea este molipsit de păcat și păcatul îl zăpăcește. Încă și pe cele curate le poate vedea în chip păcătos. Există oameni care nu pot crede că, de pildă, unii tineri sau tinere trăiesc o viață curată. "Este cu neputință să se întâmple aceasta astăzi", spun ei. Sărmanii, sunt atât de afundați în păcat, încât pe toate le văd în chip păcătos. Oamenii care dorm cu drăcușorii nu pot gândi că există alții care dorm cu îngerașii. Dar să nu cerem de la porci să aibă evlavie la crini. Vezi că și Hristos a spus: *"Nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca să nu le calce în picioare"*[27]. De aceea cel care trăiește duhovnicește curat trebuie să ia aminte să nu facă prietenii cu cei lumești, nici să le dea drepturi duhovnicești, ca să nu se vatăme și să nu-i vatăme, deoarece oamenii lumești au alt tipic și alt canonarh[28] și nu pot distinge Sfântul Mir de apa de colonie.

[27] Mt. 7, 6.
[28] Canonarh este cel rânduit să vestească ceea ce vor cânta strănile de cântăreți. Aici Starețul înțelege că diavolul 'canonisește' pe omul care trăiește lumește, adică îi dictează ce să facă.

– Părinte, cineva care vrea să trăiască aproape de Hristos poate fi împiedicat de ispitele din afară?

– Nu! De Hristos ne poate despărți numai viața noastră neduhovnicească. Aghiuță are treaba aceasta: să facă sminteli și să împrăștie răutate; să lupte pe oameni când cu asprime, când cu viclenie.

Hristos ne iubește și Se află lângă noi, atunci când trăim potrivit cu voia Lui. De aceea, atunci când vedeți că se fac sminteli, nu vă temeți și nu intrați în panică. Dacă nu înfruntă cineva lucrurile duhovnicește, nu se va bucura nici o zi, deoarece diavolul îi va afla ținta, adică punctul sensibil, și mereu va pricinui sminteli ca să-l mâhnească, astăzi cu una, mâine cu alta, poimâine cu cealaltă.

Să nu pricinuim noi sminteli

Pe cât putem, să luăm aminte ca noi să nu dăm prilejuri să se creeze situații grele. Să nu deschidem crăpături diavolului, deoarece sufletele care au cugetarea stricată se vatămă și caută apoi să se îndreptățească pe ei înșiși. Procedând astfel, într-o parte zidim și din cealaltă dărâmăm.

Odată au venit la Colibă câțiva tineri moderni și am discutat. În ziua aceea trebuia să ies din Sfântul Munte. Când au aflat aceasta au ieșit și aceia din Munte și pe vapor au venit și au stat alături de mine. M-au întrebat cu mult interes despre diferite subiecte duhovnicești. Însă unii din corabie s-au smintit și au început să ne privească foarte bănuitor. Dacă aș fi

putut prevedea că s-ar putea sminti de aceasta ceilalți, m-aș fi îngrijit să iau măsurile necesare.

Lumea este vicleană. Trebuie să ne îngrijim să nu creăm sminteli. Nu suntem răspunzători pentru cele de care nu ne putem apăra sau pentru care nu avem experiență. Să nu așteptăm plată de la Dumnezeu, când noi, din neatenția noastră, pricinuim probleme. Plată avem atunci când noi suntem atenți și problemele le creează vrăjmașul. Cineva îmi spune, de pildă, că sunt înșelat. Mai întâi caut să văd dacă sunt înșelat sau nu. "Ca s-o spună acela, a văzut ceva. N-a putut-o spune așa, fără motiv; de ceva s-a smintit". Și stau și mă gândesc și caut să aflu de ce s-a smintit, ca să mă îndrept. Dacă spune că sunt înșelat, atunci sunt vrăjitor, și pentru mine asta este câștig, căci nu se va mai aduna lume și mă voi liniști. Dar acela, sărmanul, se va osândi, pentru că face rău Bisericii. Nu-i păcat? Și eu sunt de vină, pentru că la ceva nu am luat aminte.

Vin unii să-mi sărute mâna și îi lovesc ușor peste cap. Altul vede și spune: "Îi binecuvintează, deși este numai monah! Ce-i asta?". Nu sunt de vină ei, trebuie ca să n-o mai fac eu.

– Părinte, dacă cineva, din neatenție, creează o oarecare sminteală, unii spun: "Lasă-l pe acesta, este lipsit de judecată!".

– Lipsă de judecată are cel care nu poate gândi, nu cel care este neatent. Cel neatent aprinde foc și nu se gândește că va arde totul în locul unde l-a aprins. Când vreodată aprinde foc un astfel de om și pârlește și alte suflete, avem datoria să ne rugăm și să aruncăm și vreo găleată de apă. Sunt și alții care sunt violenți – au

și evlavia împreună cu vătămarea de minte și atunci când aud ceva cu care nu sunt de acord, fără să cerceteze dacă este corect sau nu, pe toate le fac praf. Atunci trebuie ca, uneori, să călcăm puțin frâna, alteori, atunci când se opresc, să punem și vreo piatră la roata lor, pentru că altfel o pot lua anapoda și să ia și pe alții de-a valma cu ei.

Cât de pricinuitori de sminteli sunt unii

Nu credeți ușor cele ce le auziți, pentru că sunt unii care le spun așa cum le înțeleg ei. Odată a mers cineva la Hagi-efendi[29] și i-a spus: "Să am binecuvântarea Sfinției Tale, Hagi-efendi, acolo sus s-au adunat o sută de șerpi". "O sută de șerpi? Cum de s-au aflat acolo?", s-a mirat Sfântul Arsenie. "Ei, să nu fi fost o sută, dar cincizeci sigur erau". "Cincizeci de șerpi!". "Douăzeci și cinci erau sigur". "Ai auzit vreodată să se adune douăzeci și cinci de șerpi?", îi spune Sfântul. Apoi acela îi spune că trebuie să fi fost neapărat zece. "Bine", îi spune Sfântul, "dar ce, au avut conferință de s-au adunat zece șerpi? Încetează! Nu este cu putință!". "Să fi fost vreo cinci", spune atunci acela. "Cinci?". "Doi tot au fost". După aceea îl întreabă Sfântul Arsenie: "I-ai văzut?". "Nu", spune acela, "i-am auzit cum făceau ssss.... printre crengi". Se poate să fi fost și vreo șopârlă.... Eu din câte aud, niciodată nu trag concluzii fără să cercetez. Unul poate spune ceva ca să judece,

[29] Așa-l numeau pe Sfântul Arsenie Capadocianul locuitorii Farasei.

altul o spune numai ca să se afle în treabă, iar altul cu scop.

Cât de pricinuitori de sminteală sunt unii! În Konița erau doi prieteni foarte buni. În sărbători și în Duminici niciodată nu umblau prin oraș, ci veneau la mănăstire în Stomio; mai și cântau la strană. După aceea urcau pe munte, pe Cămila[30]. Într-o zi un ins pervers le-a pus sminteală. Se duce la unul și-i spune: "Știi ce a spus acela despre tine? Asta și asta". Se duce apoi și la celălalt și-i spune: "Știi ce a spus despre tine acela care îți este și prieten? Asta și asta". Imediat amândoi au devenit fiare și au făcut un mare scandal în mănăstire! Între timp cel ce a aprins fitilul a plecat, iar aceștia continuau să se certe. Cel mai mic era și puțin nervos și ocăra pe cel mai mare. "Acum ce să fac?", îmi spun. "Ce poate face diavolul!". Mă duc și-i spun celui mai mare: "Ascultă, el e mai mic! Și pentru că e puțin nervos, nu-l lua în nume de rău. Cere-i iertare!". "Părinte, ce iertare să-i cer", îmi spune, "nu vezi cum mă ocărăște? Eu nu am nici măcar idee de cele ce îmi spune". Mă duc atunci la cel mai mic și îi spun: "Ascultă, este mai mare, lucrurile nu sunt așa cum le vezi tu. Du-te și-i cere iertare!". Acela sare în sus, și începe să-mi strige: "O să ne certăm și noi, Părinte!". "Hai să ne certăm, bre, Pantelimoane! Dar lasă-mă puțin să mă pregătesc...", i-am spus și am plecat. Afară de mănăstire aveam niște lemne lungi ca să împrejmuiesc grădina. Mă duc, iau de la vreo 400 m depărtare un lemn de aproape 5 m și încet-încet îl târăsc după mine,

[30] Vârf al Pindului care are formă de cămilă.

ca să-l fac să râdă. Acela a auzit că îl târam; dar de unde să-şi închipuie pentru ce îmi trebuie? Am intrat în curte târând lemnul, până am ajuns lângă pridvor. "Hai, bre, Pantelimoane, să ne certăm!", îi spun. Au izbucnit în râs amândoi, când au înţeles pentru ce am adus lemnul. Asta a fost. S-a spart gheaţa. A crăpat diavolul. "Sunteţi în toate minţile?", le spun. "Ce înseamnă acestea?". Şi s-au împrietenit din nou.

– Clevetirea s-a făcut în aceeaşi zi?

– Da, şi se ocărau urât. Vezi ce face diavolul? Acela poate îi invidia că erau aşa de buni prieteni, ca fraţii; a bârfit pe unul la celălalt şi a plecat. Clevetirea este foarte rea. De aceea diavolul se numeşte şi clevetitor. Cleveteşte. Una spune unuia, alta celuilalt şi pricinuieşte sminteală. Şi ai văzut, sărmanii de ei, au crezut şi s-au încăierat.

– Intenţionat le-a spus acela?

– Da, ca să-i despartă din... dragoste, nu din invidie...

Publicitatea făcută păcatelor

Când vedem ceva rău să-l acoperim, nu să-l publicăm. Nu este corect să se facă publice căderile morale. Să presupunem că pe drum există o necurăţie. Dacă va trece pe acolo un om cuminte, va lua o piatră şi o va acoperi, ca să nu pricinuiască dezgust. Unul nesocotit însă, în loc s-o acopere, poate începe să răscolească şi să împrăştie mai mult mirosul urât. Tot

astfel este şi atunci când, fără discernământ, dăm publicităţii păcatele celorlalţi şi pricinuim un mare rău.

"Spune-l Bisericii"[31] nu are înţelesul că toate trebuie să se facă şi cunoscute, pentru că astăzi nu sunt toţi Biserica. Biserica sunt creştinii care trăiesc aşa cum vrea Hristos, iar nu ceilalţi, care luptă Biserica. În primii ani ai creştinismului, când mărturisirea se făcea înaintea tuturor membrilor Bisericii, atunci "spune-l Bisericii" avea acest sens. Însă în epoca noastră, în care rar se află familie care să aibă acelaşi duhovnic, să nu ne înşele "ducă-se pe pustii" cu "spune-l Bisericii", pentru că, atunci când publicăm, de pildă, o cădere morală, o facem cunoscută celor ce luptă împotriva Bisericii şi le dăm pricină să înceapă războiul împotriva ei; în felul acesta se clatină credinţa sufletelor slabe.

O mamă, atunci când are o fată care este desfrânată, n-o defaimă şi n-o înjoseşte înaintea celorlalţi, ci face cele ce poate ca să-i restabilească numele. Va vinde orice are şi orice nu are, o va lua şi vor merge în alt oraş, va căuta s-o mărite, ca să-i îndrepte astfel viaţa ei de mai înainte. Exact acesta este şi modul de lucru al Bisericii. Vezi, Bunul Dumnezeu ne rabdă cu dragoste şi nu teatralizează pe nimeni, deşi cunoaşte halul în care ne aflăm, ca un Cunoscător de inimi. Nici Sfinţii n-au jignit niciodată pe vreun om păcătos înaintea lumii, ci au ajutat să se îndrepte răul cu dragoste, cu fineţe duhovnicească şi în chip tainic. Noi însă, cu toate că suntem păcătoşi, facem dimpotrivă, ca făţar-

[31] Mt. 18, 17.

nicii. Trebuie să luăm aminte să nu ne smintim ușor și să credem că tot ceea ce fac alții este rău.

– Părinte, v-ați referit la publicarea căderilor morale. Anumite păcate sau situații bolnăvicioase trebuie făcute cunoscute în unele cazuri?

– Ascultă. Eu fac aceasta unor cunoscuți. Văd, de pildă, pe cineva că face o neorânduială și smintește pe ceilalți. Îi spun o dată, de cinci, de zece, de douăzeci, de treizeci de ori să se îndrepte, dar el nu se îndreaptă. Nu înțelege că nu are dreptul să continue o neorânduială după repetate atenționări, pentru că sunt atrași și ceilalți și îl imită. Vezi, oamenii pot imita foarte ușor răul, nu însă și binele. De aceea sunt nevoit după aceea s-o spun și altora care văd această neorânduială, pentru ca să-i apăr.

Adică atunci când spun: "Ceea ce face cutare nu mă odihnește", n-o spun ca să judec – căci am spus-o de 500 de ori aceluia – ci pentru că sunt influențați cei ce văd cusurul lui și-l imită, căci spun: "Dacă Părintele Paisie nu îi spune nimic, înseamnă că e bine ceea ce face". Dacă nu-mi spun gândul, că nu mă odihnește situația asta, dau impresia că o binecuvântez, că și eu sunt de acord cu această situație. Astfel se strică toți, pentru că pot crede că tactica aceluia e bună și o pun și ei în practică. Și ce iese după aceea? Mai cred și că nu i-am spus nimic celui în cauză. Nu știu că acela m-a sufocat atâta vreme. Avem și pe diavolul, care îi șoptește: "Nu-i nimic dacă faci aceasta. Vezi, și acela o face și Părintele Paisie nu-i spune nimic". De aceea, atunci când văd că cineva își continuă tipicul făcând o neorânduială, deși i-am spus să se îndrepte, spun

aceasta, într-o discuție, unuia care îl cunoaște: "Ceea ce face cutare nu mă odihnește", ca să-l păzesc și să nu se vatăme. Aceasta nu este judecată. Să nu încurcăm lucrurile.

După aceea, unii ca aceia vin și îmi spun: "De ce ai spus-o și altuia? Era un secret". "Ce secret?", îi spun. "Ți-am spus-o de o mie de ori și nu te-ai îndreptat. Nu ai dreptul să vatămi pe ceilalți care ar fi crezut că eu sunt de acord cu această situație". Aceasta mai lipsea, să n-o spun, după atâta vătămare ce a făcut-o celorlalți. Mai ales atunci când vine vreun copil dintr-o familie ce-o cunosc și văd că, prin tactica lui, distruge familia, îi spun: "Ascultă, dacă nu te îndrepți, te spun mamei tale. Nu ai dreptul să vii la mine și să-mi spui ce faci și iarăși să-ți continui cântarea ta. O să fac cunoscut mamei tale, ca să vă apăr familia". Când cineva se pocăiește, este bine. Dar atunci când continuă tactica sa, trebuie să vorbesc, căci sunt răspunzător.

CAPITOLUL 4

Fapte făcute cu prudenţă şi dragoste

Lucrarea în noi înşine

Dacă vrei să ajuţi Biserica, cel mai bine este să cauţi să te îndrepţi pe tine însuţi, decât să cauţi să îndrepţi pe alţii. Dacă te îndrepţi pe tine însuţi, imediat se îndreaptă o părticică din Biserică. Dacă aceasta ar fi făcut-o toţi, Biserica s-ar fi îndreptat. Însă astăzi oamenii se preocupă de toate celelalte subiecte, dar nu se preocupă de ei înşişi. Pentru că a te preocupa de tine însuţi cere osteneală, iar a te preocupa de alţii este uşor.

Dacă ne preocupăm de îndreptarea noastră şi ne întoarcem mai mult spre lucrarea lăuntrică decât spre cea exterioară, dând întâietate ajutorului dumnezeiesc, vom ajuta pe ceilalţi mai mult şi mai eficace. Ba încă, vom avea şi pacea dinlăuntru, care va ajuta fără zgomot sufletele ce le vom întâlni, pentru că starea duhovnicească lăuntrică trădează virtutea sufletului şi îi schimbă pe ceilalţi. Când cineva se dăruieşte lucrării exterioare înainte de a ajunge la strălucita stare duhovnicească lăuntrică, poate face o oarecare nevoinţă duhovnicească, dar are mâhnire, nelinişte, lipsă de

încredere în Dumnezeu şi mereu îşi pierde pacea sa. Dacă nu îşi face bine mai întâi lui însuşi, nu poate spune că interesul lui pentru binele obştesc este curat. Când se va elibera de omul său cel vechi şi de orice lucru lumesc, va avea deja harul dumnezeiesc şi atunci şi el se odihneşte şi odihneşte şi orice fel de oameni. Dacă însă nu are harul lui Dumnezeu, nu se poate impune nici lui însuşi şi nici pe alţii nu îi poate ajuta, astfel încât să le aducă folos dumnezeiesc. Trebuie să se afunde în har şi după aceea să-şi folosească puterile lui sfinţite pentru mântuirea celorlalţi.

Binele să se facă în chip bun

– Părinte, cum gândiţi atunci când vă confruntaţi cu o problemă?

– Mă gândesc ce se poate şi ce nu se poate face omeneşte. O examinez din toate părţile. "Voi face asta. Voi vedea ce reacţie va avea loc de aici, care de dincolo... Ce rău poate pricinui sau la ce poate folosi". Eu întotdeauna încerc să cercetez o problemă din mai multe părţi, astfel încât rezolvarea ce-o voi da să fie pe cât se poate mai corectă. Pentru că se pot face multe greşeli dacă nu se ia aminte. Dacă va înţelege prea târziu ce trebuia să facă, nu foloseşte, deoarece, cum se spune, păsărica deja a zburat. Să spunem că cineva n-a luat aminte şi a dat foc la o casă. Ei bine, nu-l spânzură nimeni pentru asta, dar răul s-a făcut.

Undeva s-a ivit o problemă. A venit cel care era răspunzător în această problemă şi mi-a spus: "Ei,

acum s-a aranjat problema. M-am dus, am aflat pe cutare și pe cutare, le-am spus asta și asta și totul s-a rezolvat". "Abia acum a început problema", îi spun. "Aceea care a fost n-a fost problemă. Acum s-a aprins focul. La început au fost doi cărbuni mici, care s-ar fi stins de la sine". Acela credea că prin acțiunile lui a rezolvat problema și chiar a vrut să-l lăudăm pentru aceasta. Dar prin ceea ce a făcut, a pricinuit un scandal mare și a mărit problema.

Este nevoie de multă atenție, prudență și discernământ pentru ca binele să se facă în chip bun și să folosească, pentru că altfel, în loc să folosească, îl demonizează pe celălalt. Apoi, ceea ce se gândește cineva să facă trebuie mai întâi să se coacă, pentru că de o rupe necoaptă, adică hotărăște pripit, poate să aibă probleme mai târziu și să se chinuiască. Chestiunile serioase, dacă se întârzie puțin, după aceea se rezolvă repede și corect. Se poate ca cineva să aibă deșteptăciune, dar să aibă împreună cu ea și slavă deșartă și iubire de sine, și în acțiunile lui să premeargă acestea și să nu ia aminte. De pildă un câine la vânătoare, atunci când înaintează cu atenție, deși nu e de rasă, găsește urmele iepurelui. În timp ce altul, care e de rasă foarte bună și are toate însușirile, atunci când se grăbește, aleargă în dreapta și-n stânga fără rezultate. Acțiunea săvârșită înaintea gândirii are mândrie. De aceea să nu se grăbească nimeni să acționeze, ci mai înainte să se gândească și să se roage. Atunci când premerge rugăciunea, nu acționează spuma minții, ușurătatea, ci mintea cea sfințită.

Chiar și oamenii duhovnicești procedează de multe ori ca și cum n-ar exista Dumnezeu; nu-L lăsăm pe Dumnezeu să acționeze. Dumnezeu știe cum să lucreze. Deși există mijloace duhovnicești ca să se rezolve anumite situații duhovnicești grele, cu toate acestea noi acționăm lumește. Când eram la Sinai, un hoge mergea în fiecare vineri în mănăstire, urca în minaretul unei geamii care era acolo și striga. Și avea o voce!... Se auzea până sus la sihăstria Sfintei Epistimia. După aceea mănăstirea a hotărât să închidă poarta vinerea, atunci când mergea hogea, ca să nu mai poată intra; eu nu știam de această hotărâre. Într-o zi, pe când coboram spre mănăstire îl văd pe hogea mânios. "Acum am să le arăt eu", îmi spune. "De ce mi-au închis poarta ca să nu intru?". "Au închis-o ca să nu intre cămilele", îi spun. "Nu cred că au închis-o pentru ca să nu intri tu". După aceea am spus ceva despre aceasta și Părinților. Un secretar îmi spune: "Îi voi arăta eu lui hogea! Îl voi aranja eu. Voi scrie la guvern că hogea ne face probleme". "Ascultă", îi spun, "Ortodoxia nu procedează așa. Să facem o priveghere, să cântăm slujba Părinților Sinaiți, a Sfintei Ecaterina și să lăsăm să vorbească Dumnezeu. Mă voi duce și eu sus și mă voi ruga". Am spus unor Părinți să se roage și ei și astfel i-a venit o palmă lui hogea încât a plecat singur, a dispărut. Pentru că, chiar dacă ar fi închis poarta, guvernul s-ar fi încredințat că nu este adevărat faptul că-i presează hogea și apoi ar fi avut probleme. Hogea ar fi spus că monahii au închis poarta deoarece mergea în fiecare vineri acolo, și ar fi făcut un rău mănăstirii.

Un altul, mai demult, a văzut muntele şi a vrut să-şi facă o căsuţă acolo sus, pe vârful Sfintei Ecaterina!... S-a îmbolnăvit şi s-a dus, a murit. Mai pe urmă a venit şi un altul să facă ceva acolo şi s-a dus şi acesta, a murit. De aceea este mai bine să nu ne bazăm numai pe acţiunile noastre omeneşti, ci să ne rugăm şi să-L lăsăm pe Dumnezeu să lucreze.

Comportament cu discernământ

– Părinte, când vedem pe cineva că se comportă urât, trebuie să-i spunem ceva?

– Potrivit cu ce fel de om este. Este nevoie de mult discernământ şi de iluminare dumnezeiască în vremea noastră. Nu este uşor să vă vorbesc despre aceasta. Într-un caz, aşa cum am văzut, există 500 de subcazuri. Sunt unii care pot fi îndreptaţi, alţii care nu se îndreaptă, ba chiar la o observaţie de-a noastră pot reacţiona. Mai ales când unul ca acesta are egoism şi-l atingi, reacţionează urât. Deşi de multe ori înţelege că greşeşte, totuşi din pricina egoismului nu dă înapoi. Iar când intenţiile noastre nu sunt chiar curate, adică împreună cu interesul există şi mândrie şi dragostea nu este curată, în celălalt se creează o mare repulsie.

Atunci când mustrăm pe cineva din dragoste, cu durere, fie că celălalt înţelege dragostea noastră, fie că nu, schimbarea se săvârşeşte în inima lui, deoarece suntem mişcaţi de dragoste curată. În timp ce mustrarea ce se face fără dragoste, cu patimă, îl face fiară pe celălalt, pentru că răutatea noastră se loveşte de

egoismul aceluia, şi atunci sar scântei şi se aprinde şi foc, ca atunci când loveşti cremenea de amnar. Când îl răbdăm pe fratele nostru din dragoste, acela simte aceasta. Precum simte şi răutatea pe care o avem înlăuntrul nostru, deşi nu se manifestă, pentru că îi pricinuieşte tulburare. La fel se întâmplă şi cu diavolul, care aduce tulburare chiar şi atunci când se înfăţişează ca înger de lumină, în timp ce adevăratul înger pricinuieşte o veselie lină negrăită.

– Adică, Părinte, atunci când spunem ceva şi se stârnesc împotriviri, înseamnă că am făcut-o din egoism?

– Se pricinuiesc şi multe interpretări greşite; căci unul înţelege unele, altul altele! Dar fiecare să se cerceteze întotdeauna pe sine însuşi: "De ce vreau să spun aceasta? De unde pornesc? Mă doare pentru el sau vreau s-o spun doar ca să par bun, să mă arăt că sunt cineva?". Dacă cineva se va curăţi lăuntric, atunci fie de se va mânia, fie de va striga, fie de va face o observaţie, intenţiile lui vor fi curate. După aceea, toate merg firesc, deoarece acţionează cu discernământ. Iar discernământul este curăţirea, iluminarea dumnezeiască şi claritatea duhovnicească. Prin urmare, cum să existe egoism acolo? Iar atunci când intenţiile sunt curate, omul are odihnă. De aici veţi putea deosebi dacă orice lucrare a voastră este bună.

De multe ori nu înţelegeţi că modul în care spuneţi ceva altuia are ifos de director: "Aceasta trebuie să se facă aşa şi aşa". Intră apoi egoismul în lucrare şi îl aruncaţi pe celălalt în aer. Dacă există intenţii curate şi smerenie, observaţia îl ajută pe celălalt, altfel intră

egoismul, care duce la un rezultat contrar. Să vă scoateţi pe voi înşivă, egoismul vostru, din acţiunile voastre. Atunci veţi fi mişcate numai de intenţiile cele curate. De cele mai multe ori comportamentul fără discernământ face mai mare rău decât comportamentul nebunilor care n-au judecată şi îşi sparg capetele, deoarece cei fără discernământ, prin cuvintele lor tăioase, năucesc sufletele sensibile şi de multe ori le rănesc de moarte, pentru că le duc la deznădejde.

Sunt şi unii care se comportă în acelaşi fel faţă de toţi. Dar nu putem pune într-un degetar cât punem într-un butoi; sau să încărcăm pe un bou, cât pe un cal. Boul este să tragă plugul; nu se poate să-i punem samar şi să-l încărcăm. Pe cal nu trebuie să-l punem la plug, pentru că el este bun să ridice greutate. Pentru o treabă este unul, pentru alta celălalt. Să nu dorim să punem toată lumea pe calapodul nostru. Fiecare are particularităţile lui. Să le trecem cu vederea pe unele, atunci când acestea nu vatămă. Dacă ar fi putut intra în rânduială toţi oamenii încă din viaţa aceasta, nu s-ar mai fi făcut neorânduieli şi ar fi fost şi aici rai. Aşadar, să nu avem pretenţii neraţionale de la ceilalţi.

Dragostea este caracteristica sincerităţii duhovniceşti

Lumea merge urât astăzi, pentru că toţi spun mari "adevăruri", care însă nu corespund cu realitatea. Cuvintele dulci şi marile adevăruri au valoare atunci când

ies din guri adevărate şi prind rădăcină numai în oamenii binevoitori şi în cei care au minte curată.

– Părinte, există sinceritate lumească şi sinceritate duhovnicească?

– Da, desigur. Sinceritatea lumească este fără discernământ.

– Adică cineva vorbeşte şi când trebuie şi când nu?

– Pe lângă aceasta, adevărul este adevăr, dar dacă vreodată spui adevărul fără discernământ, acesta nu mai este adevăr. De pildă, este adevărat că este bolnav mintal cutare. Dar dacă mergi şi îi spui aceasta, nu-l foloseşti. Sau altul spune: "Ca să fiu sincer, mă voi duce şi voi păcătui în piaţă". Aceasta nu este sinceritate. Cel ce are mult discernământ are şi dragoste nobilă, jertfire de sine şi smerenie, şi chiar adevărul cel amar îl spune cu multă simplitate şi îl îndulceşte cu bunătatea sa, folosind astfel foarte eficace prin cuvintele sale dulci, precum medicamentele amare folosesc mai mult decât siropurile dulci.

Atunci când se foloseşte fără discernământ, adevărul poate face şi crimă. Unii acţionează în numele adevărului şi fac crime. Când cineva are sinceritate fără discernământ, poate face un rău îndoit, mai întâi în el însuşi şi apoi în ceilalţi, pentru că această sinceritate nu are milă. Cine vrea să fie cu adevărat sincer să înceapă să fie sincer mai întâi cu el însuşi, pentru că de aici începe sinceritatea duhovnicească. Când cineva nu este sincer cu sine însuşi, îşi bate joc şi se nedreptăţeşte numai pe sine. Dar când se comportă fără sinceritate faţă de alţii, păcătuieşte de moarte, pentru că îşi bate joc de ceilalţi.

– Părinte, se poate mișca cineva astfel din simplitate?

– Ce simplitate! Unde ai aflat simplitate într-un astfel de om! Dacă este copil, va avea simplitate. Dacă este sfânt, va avea simplitate. Dacă este mare și nu este întârziat mintal și se mișcă așa, va fi diavol.

– Și cum se simte acesta?

– Ca într-un adevărat iad. Dintr-o ispită intră într-alta. Mereu are ispite.

– Părinte, nu trebuie să se poarte cineva cu onestitate?

– Dreptatea, așa cum o folosesc mulți, are un duh juridic. "Sunt onest", spun unii, *"vestesc de pe acoperișuri"*[32], și îl fac pe celălalt de râs, dar în cele din urmă se fac ei înșiși de râs.

"Litera legii omoară"[33]

Odată am spus cuiva: "Ce ești tu? Luptător al lui Hristos sau luptător al diavolului? Știi că există și luptători ai diavolului?". Creștinul nu trebuie să fie fanatic, ci să aibă dragoste față de toți oamenii. Cel ce aruncă cuvinte fără discernământ face rău, chiar dacă ar avea dreptate. Am cunoscut un scriitor care avea multă evlavie, dar vorbea mirenilor cu un limbaj plin de cruzime, care pătrundea în profunzime și tulbura. Odată îmi spune: "La o întrunire am spus asta și asta

[32] Vezi Lc. 12, 3.
[33] 2 Cor. 3, 6.

unei doamne". Dar modul în care i-a vorbit a terminat-o. A jignit-o înaintea tuturor. "Ascultă", îi spun, "tu arunci în ceilalți coroniță de aur cu diamante, însă așa cum le arunci spargi capetele, și nu numai pe cele sensibile, ci chiar și pe cele tari". Să nu aruncăm cu pietre în oameni... în mod creștinesc. Cine mustră înaintea celorlalți pe cineva care a păcătuit sau vorbește cu patimă despre o oarecare persoană, unul ca acesta nu e mișcat de Duhul lui Dumnezeu, ci de celălalt duh. Modul de a proceda al Bisericii este dragostea, el diferă de acela al juriștilor. Biserica le privește pe toate cu îndelungă-răbdare și caută să ajute pe fiecare, orice ar fi făcut, oricât de păcătos ar fi.

Văd la unii creștini un mod ciudat de logică. E bună evlavia lor, e bună și dispoziția pentru bine, dar e nevoie și de discernământ și lărgime duhovnicească, ca să nu fie însoțită evlavia de îngustimea de minte și de senilitate. Totul este să avem o stare duhovnicească în care să acționăm cu discernământ duhovnicesc, pentru că altfel rămânem la "litera legii", iar "litera legii omoară". Cel ce are smerenie nu face niciodată pe dascălul; ascultă și, atunci când i se cere părerea, vorbește cu smerenie. Niciodată nu spune "eu", ci "gândul îmi spune", sau "Sfinții Părinți au spus". Adică vorbește ca un ucenic. Cel care crede că este destoinic să îndrepte pe alții are mult egoism.

– Părinte, atunci când cineva începe de la intenția cea bună spre a face ceva și ajunge la extreme, lipsește discernământul?

– Lucrarea lui are înlăuntrul ei un egoism de care nu își dă seama, deoarece nu se cunoaște pe sine, și

de aceea cade în extreme. De multe ori unii încep prin evlavie, dar unde ajung! Precum iconolatrii şi iconomahii. Extremă la unii, extremă şi la ceilalţi. Primii au ajuns până într-acolo încât să radă icoana lui Hristos şi praful vopselelor să-l pună în Sfântul Potir, ca să se facă mai bună Sfânta Împărtăşanie. Ceilalţi ardeau icoanele şi le aruncau... De aceea Biserica a fost nevoită să pună icoanele sus, ca să ne închinăm şi să acordăm cinste persoanelor zugrăvite pe icoane.

Orice lucru am face, să-l facem pentru Dumnezeu

– Părinte, de obicei mă port cu frică să nu mâhnesc pe ceilalţi sau să nu scad în ochii lor. Nu mă gândesc să nu mâhnesc pe Dumnezeu. Cum să sporesc întru mine frica lui Dumnezeu?

– Este nevoie de trezvie. Orice ar face omul, s-o facă pentru Dumnezeu. Uităm de Dumnezeu şi rămâne după aceea gândul că facem ceva deosebit, dar facem de complezenţă şi căutăm numai să nu scădem în ochii oamenilor. În timp ce dacă ar acţiona cineva cu gândul că Dumnezeu îl vede şi îl veghează, atunci orice ar face are siguranţă; altfel, dacă face ceva doar ca să apară bun în ochii oamenilor, le pierde pe toate, pe toate le risipeşte. Pentru fiecare acţiune a sa, omul trebuie să se întrebe pe sine: "Oare ceea ce fac acum mă odihneşte pe mine? Dar pe Dumnezeu Îl odihneşte?", şi să cerceteze dacă aceea este plăcută lui Dumnezeu. Dacă uită să facă asta, uită după asta şi de

Dumnezeu. De aceea, mai demult se spunea: "Pentru Dumnezeu...", sau "netemătorul de Dumnezeu", "nu se teme de Dumnezeu?". Sau spuneau: "Dacă vrea Dumnezeu, dacă îngăduie Dumnezeu". Simţeau prezenţa lui Dumnezeu peste tot; aveau mereu înaintea lor pe Dumnezeu şi luau aminte. Trăiau ceea ce spune Psalmul: *"Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea, ca să nu mă clatin"*[34], şi nu se clătinau. Acum, vezi, încet-încet intră tipicul european şi mulţi nu fac răul, mai mult din politeţe lumească. Orice face cineva, s-o facă curat pentru Hristos, să cugete că Hristos îl vede, îl urmăreşte, în orice mişcare a sa centrul să-i fie Hristos. Să nu aibă în el elementul omenesc. Dacă ne mişcăm cu scopul să plăcem oamenilor, aceasta nu ne foloseşte la nimic. E nevoie de multă luare-aminte. Totdeauna să cercetez intenţiile de care sunt mişcat şi cum observ că mă mişc de complezenţă, s-o lovesc imediat. Pentru că atunci când vreau să fac un bine şi intră la mijloc complezenţa, ei bine, atunci scot apă din fântână cu o găleată găurită.

Cele mai multe ispite le creăm noi înşine, atunci când (în locul lui Dumnezeu) ne punem pe noi înşine în raportul nostru cu ceilalţi. Adică atunci când ne mişcăm purtaţi de interese meschine, vrem să ne înălţăm pe noi înşine şi urmărim satisfacţia noastră personală. În cer nu se urcă cu urcuşul lumesc, ci cu coborâşul duhovnicesc. Cel ce merge pe jos merge totdeauna cu siguranţă şi nu cade niciodată. De aceea, pe

[34] Ps. 15, 8.

cât putem, să dezrădăcinăm proiecția lumească și succesul lumesc, care de fapt sunt nereușită duhovnicească. Să ne scârbim atât de egoismul ascuns cât și de cel afișat, precum și de complezență, ca să iubim sincer pe Hristos. Epoca noastră nu e caracterizată de lipsa de zgomot, ci de impresionarea lipsită de sens. Viața duhovnicească este lipsită de zgomot. E bine să facem cele ce sunt potrivit măsurii noastre în chip corect, fără zgomot, fără pretenții mai presus de puterile noastre, pentru că altfel va fi spre paguba sufletului și trupului nostru, și adesea și în dauna Bisericii.

În a plăcea în chip curat aproapelui nostru există și satisfacția de a plăcea lui Hristos. Aici trebuie să luăm aminte, cum să curățim mulțumirea de a plăcea aproapelui, adică să scoatem din ea complezența, ca să meargă și această ofrandă a noastră la Hristos. Atunci când cineva încearcă să aranjeze problemele bisericești chipurile în mod ortodox, dar scopul lui este totuși de a se aranja mai bine pe sine însuși, adică privește la interesul său, cum va fi binecuvântat unul ca acesta de Dumnezeu? Pe cât putem, să ne orânduim viața în așa fel încât să ne înrudim cu Dumnezeu. Să ne mustrăm mereu pe noi înșine și să căutăm cum să facem voia lui Dumnezeu. Când facem voia lui Dumnezeu, atunci ne înrudim cu Dumnezeu și atunci, fără ca cineva să ceară de la Dumnezeu, primește; primește mereu din izvorul cu apa cea vie.

Duhul Sfânt este unul și are multe harisme. Nu este unul aici și altul dincolo. Nu este duhul zăpăcelii, ci al dragostei, al păcii... Atunci când oamenii duhovnicești se lovesc, aceasta înseamnă că se află sub înrâurirea multor altor duhuri, că nu au nici o legătură cu Unul Duhul Sfânt. Odinioară Duhul Sfânt lumina, inspira. Mare lucru! Astăzi nu află condiții să Se pogoare. Babilonia din Vechiul Testament era nevinovată. Cereai, de pildă, lut și îți aduceau paie. Acum avem babilonie cu patimi. Ceri mortar și-ți aruncă cu cărămida în cap. Dar dacă omul s-ar scoate pe sine din orice acțiune a sa și și-ar tăia voia, atunci ar lucra corect și ar avea negreșit luminare dumnezeiască și ar exista duhul înțelegerii. Pentru că atunci când omul își scoate ideea sa, vin ideile dumnezeiești.

Trebuie să dobândim simțământ duhovnicesc spre a putea avea și iluminarea dumnezeiască. Este foarte important să se facă treaba aceasta, pentru ca oamenii să înțeleagă unele lucruri. Mai ales în vremea noastră aceasta ne-o impun împrejurările. Vedeți, și în Asia Mică atunci, în acei ani grei, situația îi silea pe oameni și mintea lor lucra. Doi greci erau înaintea armenilor și a turcilor și se înțelegeau, fără să înțeleagă ceva nici armenii, nici turcii. Cu cât mai mult astăzi, când vezi în ce situație trăim, este nevoie ca oamenii duhovnicești să se înțeleagă. Vor veni ani grei. Trebuie să ne lucreze mintea. Dacă nu lucrează mintea omului și nu există

nici iluminare dumnezeiască, atunci la orice mișcare trebuie să primească poruncă în ce fel să se miște. Nu așteptați să vi se spună toate. Unele lucruri, chiar și fără să vi le spună, trebuie să le înțelegeți singure. Îmi aduc aminte că odată, în Konița, înainte de a merge în armată, am aflat că vin răzvrătiții. Eram patru – trei erau musulmani – și ne-am ascuns într-o casă turcească, de la marginea orașului. Un turculeț de cinci ani a înțeles și ne-a spus: "Mergeți în bucătărie, ies eu să-i întâmpin". Am intrat așadar în bucătărie, am ieșit pe din spatele casei și așa am apucat să ne ascundem mai jos, în niște magazii. Copilul a ieșit afară și a spus răzvrătiților că nu este nimeni înăuntru și au plecat. Copil de cinci ani, numai atâtica, abia știa să vorbească, și ați văzut cu câtă prudență s-a purtat. Măi, măi, spirt era! Vezi, observa, iubea, în timp ce unul mare și necugetat ar fi putut face rău. Iar noi, fiind botezați, miruiți, catehizați, cu studii, să rămânem în starea de prunci? Să fiți cu șase aripi. Știți cine sunt cei cu șase aripi? Au șase aripi și le lovesc psalmodiind: "Sfânt, sfânt, sfânt". Să zburați, să aveți șase aripi.

Iluminarea dumnezeiască este totul

De multe ori spun unora: "Fă cum te luminează Dumnezeu". Când spun: "cum te luminează Dumnezeu", înțeleg ca omul să vadă lucrurile cu lumina dumnezeiască și nu cu logica omenească. Să nu

creadă că orice îl odihnește pe el este și iluminarea lui Dumnezeu.

– Părinte, cum vine iluminarea dumnezeiască?

– Dacă vom curăți cablurile de rugină, omul cel vechi devine un bun conductor și atunci trece harul lui Dumnezeu prin el și primește lumina dumnezeiască a harului. Altfel, se fac scurt-circuite și nu lucrează harul. Toată lucrarea este ca omul să ia aminte să nu-l părăsească harul lui Dumnezeu, ca să aibă iluminarea dumnezeiască. Pentru că dacă nu există iluminare dumnezeiască, toate sunt pierdute.

Ce a tras Hristos cu ucenicii mai înainte de a-i adumbri harul, și aceasta numai pentru că erau pământești! Și înainte de Cincizecime s-a dat ucenicilor putere de la Dumnezeu spre a ajuta lumea. Însă nu aveau încă iluminarea dumnezeiască pe care au luat-o la Cincizecime. Deși Hristos le spunea că vor merge în Ierusalim și Fiul Omului va fi răstignit etc., aceia credeau că, atunci când vor merge în Ierusalim, Îl vor face Împărat. Gândeau omenește. De aceea îi preocupa cine va sta de-a dreapta și cine de-a stânga lui Hristos. Merge mama fiilor lui Zevedei și-L roagă ca să pună în împărăția Sa pe un copil de-al ei de-a dreapta Sa și pe celălalt de-a stânga Sa. Dar din ziua Cincizecimii, când Hristos le-a trimis pe Mângâietorul, pe Duhul Sfânt, apostolii au avut neîncetat harul dumnezeiesc. Mai înainte, numai de câteva ori au arătat că aveau iluminarea dumnezeiască. Era ca și cum s-ar fi umplut bateria lor și iarăși s-ar fi descărcat. Era nevoie ca iarăși s-o pună în priză. Dar atunci când le-a trimis pe Mângâietorul, nu mai era nevoie de... priză. Nu că

noi astăzi suntem mai buni și aceia erau mai răi, ci noi trăim în vremea harului, de aceea nu vom avea ce răspunde. Suntem botezați, avem și pe Mângâietorul, le avem pe toate. Atunci nu Se răstignise încă Hristos și, într-un anumit fel, avea stăpânire diavolul și ușor îi încurca pe oameni. După Răstignire, Hristos le-a dat tuturor posibilitatea să aibă iluminarea dumnezeiască. S-a jertfit Hristos și ne-a eliberat. Ne-am botezat în numele Lui. Priza o avem permanent pusă. Acum noi ne facem pricină să nu treacă curentul harului dumnezeiesc, deoarece ne lăsăm cablurile noastre să ruginească.

– Părinte, ce condiții trebuie îndeplinite ca să locuiască Duhul Sfânt în om?

– Duh de nevoință, smerenie, mărime de suflet, noblețe, jertfire de sine. Dacă lipsește harul Sfântului Duh, omul este nefolositor. Duhul Sfânt este lumina, lumina dumnezeiască. Totul este aici. Dacă cineva nu vede, se poate lovi de geam, poate cădea în vreo prăpastie sau groapă sau în necurății și chiar în hazna. Nu vede unde merge, pentru că este lipsit de lumină. Dar dacă vede puțin, se păzește. Iar dacă vede și mai mult, evită toate primejdiile și merge cu siguranță pe drumul său. Dar ca să vină Lumina, trebuie să vrei să ieși din întuneric. Chiar puțin de ar vedea oamenii, nu vor cădea și Dumnezeu nu se va mâhni. Dacă un tată se mâhnește atunci când copiii lui cad în noroi, în spini, în prăpastie, cu cât mai mult Dumnezeu.

Tot răul ce se face în lume se face deoarece lipsește iluminarea dumnezeiască. Iar când lipsește iluminarea dumnezeiasă omul se află în întuneric.

Atunci unul spune: "vom merge pe aici", altul: "nu, eu știu mai bine; vom merge pe aici". Unul, "pe aici", altul "pe acolo". Fiecare crede că este bine să se meargă pe acolo pe unde merge el. Toți se interesează de bine, dar se află într-o stare de întunecare și nu se pot înțelege. Dacă n-ar exista întunecarea, nu s-ar certa; ar vedea drumul cel mai bun și ar merge pe el. Vreau să spun că toți se mișcă cu intenția cea bună, dar fiindcă există întunecarea, se pricinuiesc multe ispite și în societate și în Biserică. Cel puțin în Biserică cei mai mulți nu au intenție rea, dar lipsește iluminarea dumnezeiască. Se nevoiesc pentru bine, dar în cele din urmă unde sfârșesc? De aceea să cerem de la Dumnezeu să ne dea fie și puțină iluminare dumnezeiască, pentru că altfel ne vom poticni ca orbul. La Sfânta Liturghie, când preotul spune: "Ale Tale dintru ale Tale...", mă rog lui Dumnezeu să lumineze lumea ca să vadă. Să lumineze puțin Dumnezeu și să se îndepărteze întunericul, ca oamenii să nu se secătuiască duhovnicește. Și după Psalmul al doilea, pe care Sfântul Arsenie Capadocianul îl citea: "ca Dumnezeu să lumineze pe cei ce merg la întruniri", spun: "Să lumineze Dumnezeu pe toți mai-marii, apoi să lumineze Ierarhia și pe toți Părinții Bisericii ca să primească Duhul Sfânt spre a ajuta lumea". Dacă unul se va lumina puțin și pe ceilalți i-ar deschide, știți ce bine se poate face? Un cuvânt să spună unul mare și toate se schimbă. Oamenii au nevoie de iluminarea dumnezeiască.

Bunul Dumnezeu dă iluminarea sa dumnezeiască celor ce au intenție bună. Un judecător mi-a povestit

un caz pe care l-a rezolvat el însuşi. O mănăstire a trimis pe unul din monahii ei cu 500 de lire de aur să cumpere un teren. S-a dus şi a întrebat pe un oarecare negustor, iar acela i-a spus: "Lasă-le la mine, ca să nu le mai duci cu tine!". Şi i-a lăsat banii. "Ce om bun", a spus monahul cu naivitate, "că m-a izbăvit de povară". Când s-a întors, nu numai că nu i-a dat cele 500 de lire, ci spunea acela că dimpotrivă, el i-a dat monahului 8 milioane de drahme. Sărmanul monah se gândea cum să se întoarcă la mănăstire. Dăduse cele 500 de lire şi n-a luat nimic, iar acela îi cerea pe deasupra şi 8 milioane. Afacerea a ajuns la judecătorie. La judecată, judecătorul, printr-o inspiraţie, i-a pus o serie de întrebări şi s-a dovedit astfel că negustorul nu numai că n-a dat nimic monahului, ci i-a luat şi lirele. Am distins la acest judecător o stare ca a proorocului Daniil[35]. Fiindcă avea frica lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a luminat şi a acţionat drept.

Totul este iluminarea dumnezeiască. Şi dacă vine iluminarea dumnezeiască, atunci omul se odihneşte şi toţi cei dimprejurul lui şi el însuşi se desfătează duhovniceşte. De aceea spun că sunt bune şi luminile, şi luminile mai mari, şi descoperirile minţii, dar mai presus de toate este lumina dumnezeiască a harului lui Dumnezeu, care luminează pe om. Omul care are iluminarea dumnezeiască vede foarte curat lucrurile, este vestit[36] fără să simtă nesiguranţă şi astfel nici el nu se chinuieşte sufleteşte, dar şi pe alţii îi ajută eficace.

[35] Istoria Susanei, 45-62.
[36] În sensul că este înştiinţat şi învăţat în chip tainic de har.

PARTEA A DOUA

NEVOINŢĂ ŞI EVLAVIE

«Cel ce ia aminte şi ia în serios problema mântuirii sufletului său, se nevoieşte, sporeşte, rodeşte, se hrăneşte duhovniceşte şi se bucură îngereşte».

CAPITOLUL 1

"Lupta cea bună"

Nevoința pentru sfințirea sufletului

Mult mă bucur când văd suflete care iau aminte și se nevoiesc în lumea care s-a umplut de diavoli. Dumnezeu, ca un bun și drept cum este, ne-a dat tuturor harismele potrivite fiecăruia – de pildă bărbaților bărbăția și femeilor dragostea – ca să ne nevoim și să urcăm treptele duhovnicești cu ajutorul harului dumnezeiesc spre a ne apropia din ce în ce mai mult de Cel Care este Creatorul nostru. Nu trebuie să uităm niciodată că avem alături de noi, afară de oamenii ce ne pot ajuta duhovnicește, și pe Iisus Hristos, Care ne ajută, pe Maica Domnului, pe heruvimi, pe serafimi și pe toți sfinții. Așadar, curaj! Hristos este foarte puternic, este atotputernic și ne va da puterea Sa cea dumnezeiască să sfărâmăm coarnele celui viclean. Ne urmărește mereu nevăzut și ne întărește atunci când noi avem intenție bună și ne facem, după putere, mica noastră nevoință.

Pe cât putem, să ne îndepărtăm de pricinile păcatului. Să luăm aminte la simţurile noastre, pentru că toate de acolo încep. Şi atunci când, vreodată sau de mai multe ori, ne este greu, să evităm cel puţin curiozitatea, ca ochii noştri să nu adune chipuri păcătoase căci apoi diavolii ne vor rula filme. Dacă luăm un cărbune aprins şi-l ţinem în palmă, este firesc să ne ardă. Dar dacă îl mişcăm în mână – se înţelege că pentru puţin timp – nu ne va arde. Tot astfel se întâmplă şi cu imaginile păcătoase, atunci când se mişcă repede, ochii nu le ţin, ci numai trec peste ele şi nu ni se arde sufletul.

Toţi care n-au luat aminte şi au dobândit obişnuinţe rele trăind o viaţă lumească, după întoarcerea lor să primească fără murmur războiul vrăjmaşului, însă fără să cultive dorinţe rele. Dacă se vor nevoi astfel, se vor curăţa şi vor ajunge în starea oamenilor curaţi, care n-au cunoscut nici păcate mari, nici n-au dobândit obişnuinţe rele şi pentru aceasta nici război mare nu au. Şi dacă vor pune în valoare ca experienţă căderile lor de mai înainte, vor spori mult. Dacă cineva merge pe un teren minat şi nu cunoaşte zona, va fi nevoit să înainteze foarte încet şi cu atenţie, altfel va fi aruncat în aer. Iar dacă va cunoaşte mai mult sau mai puţin zona, deşi poate că va fi puţin rănit, totuşi cu experienţa pe care o are înaintează statornic şi repede. Dacă cineva se va ocupa de ogorul cel necultivat al sufletului, va dezrădăcina toţi spinii patimilor lui şi va planta în locul lor virtuţi. Dar această lucrare este obositoare şi are trebuinţă de multă voinţă şi răbdare.

– Părinte, să ne spuneţi practic cum se face această lucrare.

– Fiecare să încerce în fiecare zi să pună înăuntrul său ceva duhovnicesc, care va respinge ceva lumesc şi păcătos, şi aşa, încet-încet, se va dezbrăca de omul cel vechi şi în continuare se va mişca liber în spaţiul duhovnicesc. Să-şi pună în memorie închipuiri sfinte în loc de păcătoase. Să schimbe cântecele cu psalmodieri şi revistele lumeşti cu cărţi duhovniceşti. Dacă omul nu se taie de la orice lucru lumesc şi păcătos şi nu are comuniune cu Hristos, cu Prea Curata, cu sfinţii, cu Biserica biruitoare şi nu se lasă cu desăvârşire în mâinile lui Dumnezeu, nu poate dobândi sănătatea duhovnicească.

– Părinte, în ce constă sănătatea duhovnicească?

– Sănătatea duhovnicească înseamnă gânduri curate, minte luminată şi inimă curată în care îşi fac sălaş mereu Hristos şi Maica Domnului. Multa luare aminte cu supravegherea de sine şi rugăciune ne ajută foarte mult să dobândim sănătatea sufletului. Rugăciunea este absolut necesară pentru curăţirea sufletului, iar cumpătenia, pentru păstrarea unei stări duhovniceşti bune.

Desigur, viaţa nu este o tabără de vară. Are bucurii, dar are şi mâhniri. Înainte de Înviere este Răstignirea. Loviturile încercărilor sunt absolut necesare pentru mântuirea sufletului nostru, deoarece ele curăţă sufletul. Aşa cum se întâmplă şi cu rufele. Cu cât le frecăm mai mult atunci când le spălăm, cu atât se curăţă mai bine. La fel şi cu caracatiţa, cu cât o lovim mai mult, cu atât mai mult se curăţă şi se înmoaie. Şi peştele se vede frumos când înoată în mare şi este viu, chiar şi

când este în piață cu solzii și măruntaiele lui, dar se face folositor numai atunci când se curăță – deși se urâțește la exterior – și apoi se frige. Tot astfel și omul, atunci când pierde ceva lumesc, deși pe din afară se pare că își pierde viața, viabilitatea lumească – solzii – și se golește de orice are nefolositor întru sine și "se frige", atunci se face folositor.

Ce ajută la sporirea duhovnicească

Oamenii pe care i-au lovit unele încercări, fie că așa a îngăduit Dumnezeu ca să-i înfrâneze, fie din pizma celui viclean, au nevoie după aceea de multe însoriri și de răcorire duhovnicească, pentru ca să înflorească și să rodească. Ei sunt precum copacii care, deși prind curaj din însoririle de iarnă, mai apoi sunt înfrânți de vardar[1], și după aceea au nevoie mereu de însoriri primăvăratece și de ploi, ca să circule sucurile în ei și să scoată flori și roade.

– Părinte, ce trebuie să facă cineva ca să ia "demaraj" duhovnicesc?

– Nevoință cu mărime de suflet, cu nădejde și încredere în Dumnezeu. Încrederea în Dumnezeu și simplitatea în nevoința cu mărime de suflet aduc pacea lăuntrică și siguranța, și atunci sufletul se umple de nădejde și bucurie. Este trebuință de răbdare, de mărime de suflet și de bărbăție duhovnicească pentru ca nevoitorul să se încununeze. Bărbăția se desprinde

[1] Vânt de nord foarte rece.

din inima generoasă și atunci când cineva face ceva cu inima sa pentru Hristos, nici nu obosește, nici nu-l doare, pentru că durerea pentru Hristos este desfătare duhovnicească. Sporirea duhovnicească se poate face foarte repede, cu puțină voință, mărime de suflet și luare aminte de sine. În continuare sufletul va fi ajutat de Hristos, de Maica Domnului, de îngeri și de sfinți. Mult ajută de asemenea studiul, rugăciunea, întoarcerea spre sine și puțină liniștire.

Hristos întărește pe cei ce luptă *"lupta cea bună"*[2], pe care au dus-o toți sfinții spre a supune duhului trupul. Chiar dacă suntem răniți, nu trebuie să ne pierdem sângele rece, ci să cerem ajutorul lui Dumnezeu și să continuăm nevoința cu bărbăție. Păstorul Cel Bun va auzi și se va grăbi îndată spre ajutor, precum ciobanul atunci când va auzi vreun miel că zbiară disperat din pricina vreunei răniri sau a vreunei mușcături de lup sau de câine. I-am iubit și m-a durut mai mult pentru ei și-i am mereu în minte pe cei care au avut cândva o viață vrednică de plâns dar acum se nevoiesc, decât pe cei care nu sunt chinuiți de patimi. Și pe cioban îl doare mai mult de mielul rănit sau bolnav și-l îngrijește în mod deosebit, până ce se va însănătoși și el.

Iar dacă ne nevoim cum trebuie, dar nu vedem nici o sporire, de multe ori se întâmplă aceasta: diavolul, fiindcă i-am declarat război, a cerut întăriri de la Satana. Astfel, dacă anul trecut ne-am luptat cu un diavol, anul acesta ne luptăm cu 50, la anul ne vom

[2] 1 Tim. 6, 12.

lupta cu mai mulţi etc. Lucrul acesta nu îngăduie să-l vedem, ca să nu ne mândrim. Fără ca noi să ne dăm seama, Dumnezeu lucrează în sufletul nostru atunci când vede intenţie bună.

– Părinte, când cineva se nevoieşte şi într-adevăr nu sporeşte, ce este de vină?

– Poate se nevoieşte cu mândrie. Dar să vă spun ce păţesc unii de nu sporesc. Deşi au toate condiţiile, le risipesc însă în lucruri mici şi după aceea nu au putere să se angajeze în nevoinţa duhovnicească. Să spunem că începem o ofensivă împotriva vrăjmaşului şi ne pregătim cu toate cele absolut necesare ca să-i stăm împotrivă. Dar acela (vrăjmaşul), fiindcă se teme că nu va reuşi, încearcă să ne distragă şi să ne atragă în altă parte atenţia, cu sabotaje şi incursiuni în alte puncte. Noi atunci ne întoarcem atenţia într-acolo. Trimitem puteri la dreapta şi la stânga. Timpul trece, proviziile de război se împuţinează. Dăm armatei echipament vechi. Ostaşii încep să murmure. Şi rezultatul este că se epuizează toate puterile noastre şi nu mai putem sta împotriva vrăjmaşului. Aşa fac unii şi în nevoinţa duhovnicească.

– Părinte, în sporirea duhovnicească nu ajută şi mediul?

– Da, ajută, dar uneori unul poate trăi printre sfinţi şi să nu sporească. Oare a existat înlesnire mai mare ca pentru Iuda, care a fost mereu cu Hristos? Iuda n-a avut smerenie, nici intenţie bună. Nici după trădarea lui nu s-a smerit; a aruncat arginţii cu mânie şi egoism şi s-a dus cu vicleşug la spânzurătoare. Şi fariseii s-au purtat ca şi diavolul. După ce li s-a făcut treaba, i-au

spus lui Iuda: *"Tu vei vedea"*[3]. Dumnezeu lucrează potrivit cu starea omului. Duhul Cel Sfânt nu este împiedicat de nimic. Ceea ce am înţeles este că, oriunde s-ar afla cineva, dacă se nevoieşte cu mărime de suflet, îşi poate realiza ceea ce doreşte, mântuirea sufletului său. Lot a trăit în Sodoma şi Gomora, şi în ce stare duhovnicească era![4] Acum, fie că vrem, fie că nu vrem, trebuie să ne nevoim să ne facem mai buni ca să lucreze harul dumnezeiesc în noi. Împrejurările ne silesc şi ne vor sili să ne apropiem tot mai mult de Dumnezeu, ca să câştigăm putere dumnezeiască, astfel încât să putem înfrunta corect orice situaţie. Şi, firește, Bunul Dumnezeu nu ne va lăsa, ci ne va păzi.

În sfârşit, să ştim că atunci când ne îmbunătăţim starea duhovnicească, şi noi ne simţim mai bine, şi pe Hristos Îl facem să se bucure. Cine îşi poate închipui marea bucurie ce o simte Hristos atunci când copiii Lui sporesc? Doresc ca toţi oamenii să sporească duhovniceşte şi să se unească cu Hristos, care este A (alfa) şi Ω (omega). Când toată viaţa noastră va depinde de A (alfa) şi Ω (omega), atunci toate vor fi sfinţite.

Studiu duhovnicesc

– Părinte, oamenii care încep să aibă neliniştea cea bună, ce cărţi trebuie să citească ca să se ajute?

[3] Mt. 27, 4.
[4] Fac. 19, 1 şi u.

– Să citească mai întâi Evanghelia, ca să afle cine este Hristos, şi să fie mişcaţi puţin sufleteşte. Şi numai după aceea să citească Vechiul Testament. Ştii ce greu este atunci când n-au citit nimic şi îţi cer ajutorul? Sunt asemenea unui copil de Şcoală generală care merge la un profesor de la Universitate şi-i spune: "Ajută-mă!". Ce să-i spună profesorul? "Unu şi cu unu fac doi"? Alţii, iarăşi, nu au neliniştea cea bună şi vin şi spun: "N-am nici o problemă. Sunt foarte bine, Părinte, şi am trecut numai aşa ca să te văd". Omul niciodată nu poate spune că n-are nimic. Ceva are. Nevoinţa pentru dobândirea vieţii duhovniceşti nu se termină niciodată. Unii îmi spun: "Să ne spui ceva duhovnicesc". Ca şi cum ar merge la băcan şi i-ar spune: "Dă-ne cumpărături", făcându-l pe acela să se mire de ei. N-au nimic concret să ceară şi să spună: "Îmi trebuie atâta zahăr, atâta orez etc.", ci spun: "Dă-ne cumpărături". Sau ca şi cum ar merge la farmacist şi i-ar spune: "Dă-ne medicamente", fără să-i spună mai înainte de ce suferă sau dacă au mers la medic şi ce le-a spus acela. Hai, acum, să le dăm de capăt! Vezi, cel ce are neliniştea duhovnicească află ce-i lipseşte, cere şi se foloseşte. Eu, ca începător, atunci când citeam ceva, scriam ca să nu le uit şi încercam să le pun în practică. Nu citeam ca să-mi petrec timpul în mod plăcut. Exista în mine neliniştea cea bună şi atunci când nu înţelegeam ceva, întrebam ca să aflu cum este. Citeam puţin, dar mă cercetam mult pe mine însumi prin cele pe care le citeam. "Unde mă aflu? Ce fac?". Mă cercetam cu dinadinsul. Cele pe care le citeam nu le treceam aşa, neimpozabile.

Oamenii de astăzi, din pricina cititului mult, ajung să fie ca nişte magnetofoane care îşi umplu casetele cu lucruri de prisos. Dar învăţătura "fără practică" este, după Avva Isaac, "amanetul ruşinii"[5]. Vezi, mulţi dintre cei care se interesează de atletism citesc reviste sportive sau ziare, dar stau întinşi. Pot fi cât nişte viţei, dar numai îi admiră pe atleţi: "A, este extraordinar acesta", spun. "Bravo! Oooo...". Dar nu varsă puţină transpiraţie, nici nu pierd vreun kilogram în greutate. Citesc, citesc reviste de atletism şi stau întinşi. Dar astfel nu se folosesc, ci rămân numai cu mulţumirea cititului. Unii mireni citesc ziarul, alţii citesc vreun roman, vreo peripeţie, alţii urmăresc cum joacă pe teren, şi timpul trece. La fel fac şi unii care citesc cărţi duhovniceşti. Stau chiar toată noaptea şi citesc cu manie cărţi duhovniceşti şi sunt satisfăcuţi. Iau o carte duhovnicească, se aşază puţin mai comod şi citesc. "M-am folosit", spune acela. Spune mai bine că ai fost satisfăcut, că ţi-ai petrecut timpul cu plăcere. Pentru că acesta nu este folos. Te foloseşti numai atunci când vezi ce se spune în ceea ce citeşti; când te cercetezi pe tine şi încerci să te sileşti prin punerea în practică: "Ce spune cartea aceea pe care am citit-o? Eu unde mă aflu duhovniceşte? Ce trebuie să fac?". După aceea, cu cât învaţă cineva mai multe, cu atât are mai multă responsabilitate. Nu spun să nu citească pentru ca să nu ştie multe şi să nu aibă responsabilitate, pentru că aceasta este viclenie, ci să nu citească numai pentru

[5] Avva Isaac Sirul, "Cuvinte ascetice", Cuv. 1.

satisfacție. Răul este că, dacă citește și are memorie bună, ține minte multe, poate spune și multe și se poate înșela pe sine însuși crezând că le-a și pus în practică. Astfel își pricinuiește un simțământ fals și lui însuși și celorlalți. De aceea nu vă odihniți gândul vostru prin multa citire. Să vă întoarceți la punerea în practică. Cititul mult educă enciclopedic. Nu se spune așa?

– Da, Părinte.

– Dar scopul este cum să mă educ teocentric. Nu mă duc să mă fac profesor de Universitate, ca să fiu obligat să știu multe. Iar dacă îmi va trebui ceva din cealalată cunoaștere, ușor o voi afla atunci când voi dobândi educația teocentrică. Ai înțeles?

– Când cineva este răspândit, este bine să se adune prin studiu?

– Da, să citească puțin, ceva foarte tare, ca să i se încălzească sufletul. Astfel se pune capac grijilor și mintea se transpune în spațiul dumnezeiesc. Altfel mintea se duce la o treabă sau la alta, acolo unde a zăbovit vreme mai îndelungată.

– Părinte, când cineva este obosit sau mâhnit, vrea să citească ceva ușor, vreo povestire, vreun roman etc.

– Nu există vreo carte duhovnicească potrivită pentru ceasul acela? Scopul nu este ca omul să-și uite mâhnirea sa, ci să se elibereze de ea. În viața duhovnicească nu ajută romanele sau ziarele și televizorul; unele ca acestea nu-l eliberează pe om de mâhnire. De multe ori și unele reviste religioase pricinuiesc pagubă creștinilor, pentru că întărâtă râvna pruncească și

pricinuiesc zăpăceală. Luați aminte: nu citiți lucruri de prisos în ceasurile voastre libere. Unele citiri sunt ca și cum ai mânca dovleci fierți, ca și cum ai căuta un bob de grâu prin paie. Unii spun: "Da, dar acestea mă odihnesc". Dar cum te odihnesc, binecuvântatule, când te amețesc și-ți mai pricinuiesc și durere de ochi? Este mai bine să dormi, ca să te odihnești. Din ceea ce citește cineva îi vei putea înțelege starea lui duhovnicească. Dacă este foarte lumesc, va citi reviste murdare. Dacă este puțin lumesc, va citi lucruri mai puțin murdare sau ziare. Dacă este în credință, va citi tipărituri religioase sau cărți religioase contemporane sau pe Sfinții Părinți etc.

– Părinte, care cărți duhovnicești ajută mai mult?

– Mult ajută diferitele cărți ale Sfinților Părinți care, în zilele noastre, slavă lui Dumnezeu, circulă cu miile. În acestea află oricine orice îi trebuie. Ele sunt o hrană curată duhovnicească și ne conduc în siguranță pe calea cea dreaptă. Dar pentru ca să ajute, ele trebuie citite cu smerenie și rugăciune. Textele patristice seamănă cu clișeele (folosite în medicină), căci precum în acestea se fotografiază starea trupească a omului, așa și în acelea se fotografiază starea lui duhovnicească. Fiecare propoziție din textele patristice nu ascunde doar unul, ci mai multe sensuri și fiecare le înțelege potrivit cu starea lui duhovnicească. Este bine ca să se citească textul original și nu traducerea, pentru că uneori traducătorul explică prototipul potrivit cu propria lui stare duhovnicească. Așadar, ca să înțeleagă cineva pe Sfinții Părinți trebuie să se strângă puțin, să-și concentreze mintea și să trăiască duhovnicește, pen-

tru că duhul Părinților se percepe numai cu duhul. Mai ales Cuvintele Ascetice ale Sfântului Isaac Sirul ajută foarte mult, dar trebuie studiate câte puțin, astfel ca hrana pe care ele o oferă să fie asimilată. Everghetinosul[6] este o mare binefacere, pentru că putem cunoaște pe deplin duhul Sfinților Părinți. Ajută pentru că descrie nevoințele Sfinților Părinți împotriva tuturor patimilor, pe rând, și sufletul cunoaște cum au lucrat aceia și se folosește. Viețile Sfinților constituie o istorie sfântă, de aceea ajută foarte mult – mai ales pe copii – dar să nu le citim ca pe niște istorii.

Nu este nevoie să avem multă știință de carte ca să dobândim evlavia. Dacă vom cugeta la cele puține pe care le știm, inima se va îmboldi. Unul sare în aer dintr-un tropar, iar altul le știe pe toate pe de rost și nu simte nimic, deoarece se mișcă în afara realității duhovnicești. Citiți așadar pe Sfinții Părinți, fie și numai un rând-două pe zi. Sunt vitamine foarte întăritoare.

"Adevărații închinători..."[7]

Unii spun: "În această bisericuță intimă trăiesc Sfânta Liturghie; într-o biserică mare n-o trăiesc. Dacă este vreo bisericuță văruită în alb, nu simt nimic, dacă însă este pictată, are catapeteasmă frumoasă etc.

[6] Cunoscuta antologie de texte ascetice și patristice care a fost alcătuită de Cuviosul Pavel Everghetinul, ctitorul renumitei mănăstiri a Maicii Domnului – Binefăcătoarea din Constantinopol.

[7] In. 4, 23.

acolo trăiesc Sfânta Liturghie". Însă acestea sunt pentru un om care n-are poftă de mâncare și-i pui puțină sare, puțin piper, ca să-i vină pofta de mâncare.

– Părinte, acestea nu joacă nici un rol? Nu ajută?

– Nu spun că nu. Ajută și acestea, dar să nu se sprijine cineva numai pe acestea. Altfel, omul va tinde să-L trăiască pe Hristos în chip magic. Va cere chilie întunecoasă, candelă cu lumină puțină, bisericuță intimă. Și fără acestea nu se va putea ruga. Sau în tren de te afli, sau în peșteră, sau pe drum, să fii același pentru lucrul acesta. Dumnezeu l-a făcut pe fiecare om ca pe o bisericuță[8] și o poate duce oriunde cu el.

Toți caută odihna, dar odihna vine dinlăuntrul nostru. Și aceia, sărmanii, care merg din mănăstire în mănăstire, Îl caută pe Hristos, dar Hristos este lângă ei. Și deși Îl pot afla fără de osteneală, se ostenesc și în cele din urmă nu-L află. Pe un om duhovnicesc nu-l odihnește umblarea și vederea diferitelor lucruri vrednice de văzut. Aceasta este pentru cei ce suferă, ca să-și uite puțin supărarea lor. Unui om duhovnicesc, care are mângâierea duhovnicească, nu-i trebuie acestea. Iar dacă nu are mângâierea duhovnicească înlăuntrul său, unul ca acesta nu se deosebește de cel lumesc. Vederile și interesele sale vor fi iarăși lumești, nu vor fi duhovnicești. Iarăși va căuta cum să se odihnească prin ceva lumesc.

Mulți vin în Sfântul Munte, cercetează diferiți Părinți, se entuziasmează de cele ce le aud de la fiecare, le explică în felul lor propriu, le încurcă și apoi

[8] Vezi 1 Cor. 3, 16 și 6, 19.

mai zic: "Am petrecut foarte bine". În timp ce dacă ar fi cercetat un Părinte, i-ar fi cerut sfatul şi ar fi încercat să pună în lucrare cele ce i-a spus, ar fi fost mult mai folosiţi. Acum însă ceea ce fac ei este un turism duhovnicesc; îşi pierd timpul, se ticăloşesc fără scop şi nu se folosesc. Cât de odihnitor ar fi fost pentru ei dacă ar fi stat la un Părinte şi ar fi pus în lucrare cele ce le-au auzit! Deoarece atunci ar fi simţit odihna lăuntrică, în timp ce acum umblă din loc în loc şi se odihnesc de verdeaţa Sfântului Munte ca şi cei lumeşti.

Sunt şi unii care spun: "Voi merge la cutare Panaghia. Voi merge la cealaltă Panaghie!". Dar Maica Domnului este una. Iar aceasta n-o fac din evlavie, ci fiindcă vor să iasă afară, să se răcorească. Din asta poţi înţelege că oamenii nu au linişte. Dacă cineva nu are evlavie şi smerenie, de l-ai băga înăuntrul Sfântului Mormânt, nimic nu va vedea. Iar dacă va avea evlavie, şi pe Golgota poate vedea Sfânta Lumină. Odată, un frate din mănăstirea Sfântul Sava a mers în Sâmbăta Mare la Sfântul Mormânt să ia Sfânta Lumină pentru mănăstirea sa – există acolo obiceiul ca mănăstirile din jur să trimită monahii ca să ia Sfânta Lumină. Acesta a făcut o viclenie: deoarece purta rasă, i-a împins pe mireni şi a mers în faţă. După aceea însă, venind nişte clerici, l-au îndepărtat de acolo, deoarece era stabilit unde va sta fiecare. Atunci fratele a început să se certe cu sine: "Bre, omule ticălos, omule pierdut, în halul în care eşti ai mai venit şi în faţă? Ia şterge-o de aici. Nici în Biserică nu eşti vrednic să stai". Şi le-a crezut pe cele ce le zicea. Aşadar a ieşit afară din

Biserică şi Îl ruga pe Hristos: "Hristoase al meu, Te rog, îngăduie-mi să merg în alt loc!". Şi s-a dus apoi mai sus, la Golgota. Acolo se plângea iarăşi pe sine: "Auzi, să fac o astfel de viclenie! Fiindcă port rasa, eu, cel vrednic de plâns, i-am îndepărtat pe ceilalţi, care sunt mai buni decât mine...". Şi în timp ce se ticăloşea pe sine, la un moment dat a ieşit de la Sfânta Golgota o lumină puternică, asemenea unui fulger, care l-a orbit. Aunci a zis, sărmanul: "S-a pogorât Sfânta Lumină". S-a dus, a luat Sfânta Lumină în felinarul său şi a plecat.

– Părinte, adică nu ajută pelerinajele ce se fac, de pildă, la Sfintele Locuri?

– Ia ascultă. Astăzi, dacă mergi să te foloseşti puţin, trebuie să te vatămi mult: în trenuri, în avioane, la hoteluri. Toate s-au laicizat. Cu ce se va folosi cineva dacă va merge la un loc duhovnicesc şi va vedea o mare neorânduială lumească? Trebuie să fie foarte duhovnicesc ca să le valorifice pe toate spre bine. Şi acolo, la locurile de închinare, cel care vorbeşte şi explică, atunci când merg în grup, în unele cazuri este mai bine să nu vorbească. Pentru că nu spune cu evlavie: "Aici este Ghetsimani, dincolo este Sfântul Mormânt" etc., ci începe vrrrr: "Aici este asta, acolo cealaltă, acum vom merge la Betleem, unde au venit magii din Persia", şi încet-încet îi duce pe închinători în... Kuweit. Astfel, nu lasă pe cel care a citit Sfânta Scriptură şi ştie că aici este Sfântul Mormânt, acolo Ghetsimani etc., să se reculeagă şi să se roage. Acestea sunt numai pentru cel care n-a citit Sfânta Scriptură, dar cei ce merg în pelerinaj la Sfintele Locuri au citit Sfânta Scriptură. Aşadar, în loc ca oamenii să

se folosească, ameţesc. Şi încă pleacă şi foarte repede de la un loc de închinare şi se duc la altul, neadăpând sinea lor cu cele pe care le aud. Altceva este atunci când cineva merge în pelerinaj într-un grup duhovnicesc şi cu însoţitor duhovnicesc, făcând mai înainte şi o pregătire potrivită.

Spunea o farasiotă[9], care locuia în Ghianiţa: "Pelerini sunt aceştia? Într-o jumătate de oră merg la Ierusalim, şi într-o altă jumătate de oră se întorc! Pelerini sunt?". Mai demult, sărmanii, rămâneau mai multă vreme la locurile de închinare şi făceau privegheri, ca să se folosească duhovniceşte, dar şi pentru ca să nu facă cheltuieli stând pe la hoteluri, iar banii îi dădeau milostenie. Şi dacă cineva nu avea nici o schimbare duhovnicească atunci când se întorcea îi spuneau: "Te-ai dus usturoi şi te-ai întors ceapă". Sfântul Arsenie mergea la fiecare zece ani la Ierusalim, iar distanţa de la Farasa până la Mersina, de unde trebuia să ia corabia, o străbătea pe jos în cinci zile. Astăzi, rar afli astfel de cazuri. Îmi aduc aminte că a venit la Colibă un rus din Vladivostok, care se învecinează cu Japonia. A făcut făgăduinţă să meargă pe jos la Sfintele Locuri. Când a mers să ia binecuvântare de la episcopul său, acela i-a spus: "Nu eşti sănătos. Cum să mergi pe jos?" De aceea s-a dus la mănăstirea din Zagorsk, de lângă Moscova, şi a luat binecuvântare de la un Stareţ. A pornit de acolo la Paşti şi a ajuns la Ierusalim în octombrie. Făcea şaptezeci de km pe zi. a venit apoi şi în Sfântul Munte pe jos şi voia să

[9] Locuitoare a Farasei, locul de naştere al Cuviosului Paisie.

meargă din nou la Ierusalim. Avea o adevărată dragoste dumnezeiască. Trăia în altă lume. Ştia puţin greceşte şi ne-am înţeles: "Am crezut", mi-a spus, "că va fi Antihrist acolo ca să mărturisesc şi să-mi taie capul, dar n-a fost. Acum, când voi merge din nou la Ierusalim, voi face o metanie la Sfântul Mormânt şi pentru Sfinţia Ta, iar Sfinţia Ta pomeneşte-mă la rugăciune". S-a ridicat şi a făcut o metanie, ca să-mi arate cum va face, lovindu-şi capul de o piatră. Avea o flacără înlăuntrul său. În timp ce alţii, aşa cum merg la Sfintele Locuri pentru turism şi fără evlavie, este mai bine să nu meargă.

Cât de vie este prezenţa lui Hristos la Sfintele Locuri! De pildă, pe drumul care duce către Golgota simţi o schimbare. Chiar dacă nu ai şti unde mergi, dacă umbli pe acolo, te emoţionezi. Există şi o tăbliţă pe care scrie în latineşte: "Via Dolorosa". Şi la Sfântul Mormânt vezi diferiţi oameni, o felurime. Unii sunt clerici, alţii mireni, unii îmbrăcaţi cuviincios, alţii necuviincios, unii cu haine lungi, alţii cu scurte, iar alţii aproape fără haine, unii tunşi, alţii cu părul lung... Lume diferită, mode diferite, rase diferite, de diferite dogme: unul catolic, altul armean, dar toţi merg să se închine acolo. Mi-a făcut o impresie deosebită. Este mişcător. Dar pe toate acestea trebuie să le priveşti cu gând bun, ca să fii mişcat şi să te înalţi duhovniceşte.

– Părinte, dacă cineva nu are dorinţă să meargă la locuri de închinare, aceasta este din lipsă de evlavie?

– Nu. Eu n-am fost nici la toate mănăstirile din Sfântul Munte, nici la toate locurile de închinare. N-am fost, de pildă, la Sfântul Ioan Rusul. Dar aceasta nu

înseamnă că nu îl am la evlavie pe Sfântul. Este bine să avem evlavie pentru un sfânt de la un loc de închinare și să nu mergem. Să mergem numai atunci când ni se ivește vreun prilej sau când există vreun motiv. Valoare are ceea ce a spus Hristos Samarinencei: "Adevărații închinători se închină Tatălui în duh și în adevăr".

Mântuirea sufletului nostru

– Părinte, unii simt o siguranță că se mântuiesc, iar alții se îndoiesc. Care este poziția cea mai corectă?

– Scopul este ca omul să țină poruncile lui Dumnezeu. Omul duhovnicesc trebuie să ajungă la o astfel de stare, încât să nu se mâhnească dacă Dumnezeu nu-i va da raiul. Trebuie să conștientizăm bine că astăzi trăim, iar mâine se poate să plecăm și că trebuie să ne îngrijim să mergem lângă Hristos. Cei care au izbutit, cu harul lui Dumnezeu, să cunoască deșertăciunea acestei vieți, au primit harisma cea mai mare și nu este nevoie să dobândească harisma înainte-vederii, ca să prevadă cele viitoare, deoarece este destul ca cineva să prevadă și să se îngrijească de mântuirea sufletului său și să ia măsurile duhovnicești cele mai bune, ca să se mântuiască. Vezi ce a spus Hristos: *"Cât valorează un suflet, nu valorează lumea întreagă"*[10]. Câtă valoare are un suflet! De aceea mântuirea sufletului este mare lucru!

[10] Mt. 16, 26.

– Părinte, adică nu trebuie să aibă cineva nădejdea mântuirii și frica de iad?

– Dacă are nădejdea mântuirii, nu va avea frica de iad. Iar pentru ca omul să aibă nădejdea mântuirii înseamnă să fie oarecum aranjat. Dumnezeu nu va lăsa pe omul care se nevoiește cu mărime de suflet, pe cât poate și nu are intenție de a face păcate, dar nevoindu-se, este biruit și biruiește mereu. Dacă are puțină grijă să nu-L mâhnească pe Dumnezeu, va merge în rai "cu pantofi". Dumnezeul Cel bun din firea Sa îl va îmbrânci în rai în chip minunat. Va iconomisi să-l ia în vremea în care se află în pocăință. Se poate ca în toată viața lui să se lupte, dar Dumnezeu nu-l va lăsa; îl va lua în ceasul cel mai bun.

Dumnezeu este bun; El vrea ca toți să ne mântuim. Dacă ar fi fost să se mântuiască numai puțini, atunci de ce S-ar mai fi răstignit Hristos? Poarta raiului nu este strâmtă. Îi încape pe toți oamenii care se pleacă cu smerenie și nu sunt umflați de mândrie; numai să se pocăiască, adică să-I dea lui Hristos povara păcatelor lor, după care vor putea trece ușor prin poartă. După aceea avem și îndreptățirea că suntem făcuți din pământ; nu suntem numai duh, ca îngerii. Dar suntem fără de răspuns atunci când nu ne pocăim și nu ne apropiem cu smerenie de Mântuitorul nostru. Tâlharul pe Cruce numai un *"iartă-mă"* a spus și s-a mântuit[11]. Mântuirea omului depinde de secundă, nu de minut.

[11] Lc. 23, 40-43.

Omul se mântuieşte şi cu un gând smerit, în timp ce, dacă aduce un gând de mândrie, le pierde pe toate.

Trebuie să ne mântuim numai din mărinimie. Nu există durere mai mare pentru Dumnezeu decât de a-l vedea pe om în iad. Mi se pare că şi numai prin recunoştinţa faţă de multele binecuvântări ale lui Dumnezeu şi comportament smerit şi cu dragoste faţă de chipurile Lui, semenii noştri, cu puţină nevoinţă cu mărime de suflet, şi este îndeajuns ca să ne avem sufletul odihnit şi în viaţa aceasta, şi în cealaltă[12].

[12] Se înţelege că Stareţul se referă la credincioşii ortodocşi care se nevoiesc şi participă la viaţa mistică a Bisericii.

CAPITOLUL 2

Cum lucrează diavolul

Diavolul se străduieşte să-l netrebnicească pe nevoitor

Părinte, uneori ispitele vin una după alta şi nu le mai pot răbda.

– Vrei să-ţi dau o soluţie ca să le eviţi? O vei primi?

– Da.

– Singura soluţie ca să eviţi ispitele este să... te lupţi cu diavolul!... De ce râzi? Nu-ţi place această soluţie? Ascultă. Cu cât se nevoieşte cineva, cu atât va avea mai multe ispite şi greutăţi. Şi cu cât va încerca să evite ispita, cu atât mai mult diavolul îi va sta împotrivă. Dar prin ispite – dacă le punem în valoare în chip corect – ni se dă ocazia ca viaţa noastră, care uneori este antievanghelică, să devină evanghelică.

– Părinte, mă poticnesc de unele lucruri neînsemnate şi după aceea nu am dispoziţie să mă nevoiesc pentru ceva mai înalt.

– Acestea sunt ca şi minele pe care le pune duşmanul ca să netrebnicească armata. Când vede că nu poate pricinui altă pagubă nevoitorului, aghiuţă caută

cum să-l netrebnicească prin lucruri neînsemnate. După aceea să știi că există și drăcușori mici, care știu însă să facă mare vătămare. Odată am întrebat pe un drăcușor de acesta: "Oare tu ce poți face?". "Ce pot face eu? Mă duc și încurc ațele la croitorese, la cizmari", a răspuns, "și îi fac să se mânie". Scandalurile cele mai mari izbucnesc de la lucruri de nimic, și acestea nu numai între noi, ci uneori chiar și între state. La oamenii duhovnicești nu există pricini serioase pentru scandaluri; de aceea diavolul ia pricină de la cele mici. Îl lovește pe om sufletește cu ceva neînsemnat, lucruri copilărești, după care îi face inima precum acela voiește, rămânând după aceea ca o buturugă.

– Părinte, oare de ce, deși îmi impun un program, o rânduială în nevoința mea și încep cu dispoziție de a mă nevoi, uit repede aceasta?

– Nu știi de ce? Când aghiuță prinde de veste că voim să facem treabă duhovnicească, întoarce butonul în altă parte. Deși ne punem un program, o rânduială anumită, ne aflăm în alta și, dacă nu luăm aminte, pricepem aceasta doar după câteva zile. De aceea nevoitorul trebuie să meargă numai împotriva diavolului – firește, cu discernământ – și să-l supravegheze un duhovnic experimentat.

– Satana îl luptă oare pe omul care nu face o lucrare subțire[13] întru sine?

– Satana nu se duce la un om netrebnic, ci se duce la un nevoitor pentru ca să-l ispitească și să-l netrebnicească. Nu pierde timpul să facă lucrare subțire în

[13] Adică fină, subtilă, duhovnicească (n. ed. rom.).

unul care nu are nici el o lucrare subțire. La cel care coase cu acul de cusut saci, trimite un diavol cu ace mari. La cel care face lucrare de mână fină, trimite un diavol care face lucru de mână fin. La cel care face broderie foarte fină, trimite un diavol care face lucrare foarte fină. La cei care fac lucrare brută în ei înșiși, trimite un diavol grosolan. La începători le trimite diavoli începători.

Oamenii care au un suflet fin, multă mărime de suflet și sunt sensibili trebuie să ia aminte, pentru că diavolul își bagă coada sa și-i face și mai sensibili, putând ajunge la melancolie sau chiar – ferească Dumnezeu – la sinucidere. Diavolul niciodată nu merge contra, deși pe noi, oamenii, ne pune să mergem împotriva semenilor noștri și să ne certăm. Pe cel trândav îl face mai trândav; îl odihnește cu gândul: "Te doare capul, n-ai dispoziție; nu-i nimic dacă nu te scoli să te rogi". Pe cel evlavios îl face mai evlavios, ca să-l arunce în mândrie, sau îl îmbrâncește să se nevoiască mai presus de puterile sale, încât să-l istovească și să lase după aceea toate armele lui duhovnicești, pentru ca mult-nevoitorul de mai înainte să se predea. Pe cel cu inimă aspră îl face și mai aspru, pe cel sensibil, exagerat de sensibil.

Și vezi câți oameni se ticăloșesc cu insomnii și iau medicamente, unii pentru că au o oarecare sensibilitate, alții pentru că și-au zdruncinat nervii lor. Rar poți vedea un om echilibrat. Oamenii au devenit baterii. Cei mai mulți sunt ca și cum ar avea electricitate. Cei care nu se mărturisesc primesc influențele diavolești, au un magnetism diavolesc, pentru că diavolul are stăpânire peste ei. Puțini sunt oamenii, fie ei băieți ori fete, ori

vârstnici de sunt, care au o privire curată. Demonizare! Ştii ce înseamnă demonizare? Să nu te poţi înţelege cu lumea.

Diavolul ne face injecţie cu nesimţire

Am spus unor medici cu care discutam despre anestezia pe care o fac la operaţii: "Anestezia celui viclean are consecinţe neplăcute asupra omului, în timp ce aceea pe care o faceţi dumneavoastră ajută". Anestezia diavolului este otrava pe care o aruncă şarpele peste păsări sau peste iepuraşi ca să-i paralizeze şi să-i înghită fără a se putea împotrivi. Diavolul, atunci când vrea să lupte un om, trimite mai întâi un drăcuşor "anestezist", ca să-l facă pe om nesimţit, după care merge el însuşi şi-l cioplește, şi face din el orice vrea... Dar înainte merge "anestezistul". Ne face injecţie cu nesimţire şi uităm de grija mântuirii. Iată, vezi, noi, monahii, am făgăduit răbdare când vom fi "ocărâţi, batjocoriţi etc...", dar în cele din urmă de multe ori ispita ne zăpăceşte şi facem cele potrivnice celor făgăduite. Altfel începem şi altfel sfârşim. Pentru altceva am pornit să mergem, şi în altă parte mergem. Nu luăm aminte. Nu v-am dat atâtea exemple?

Mai demult, în Koniţa nu exista bancă. Oamenii erau nevoiţi să meargă la Ghiannena, când voiau să ia vreun împrumut. Aşadar porneau câţiva din satele din împrejurimi şi mergeau 72 de kilometri pe jos să ia împrumut, ca să cumpere, de pildă, un cal. Atunci, dacă cineva avea un cal, îşi putea întreţine familia.

Făcea pereche cu calul altcuiva şi ara. Odată unul a pornit să meargă la Ghiannena să ia împrumut, ca să cumpere un cal să-şi are ogorul, să nu se chinuiască săpând cu hârleţul. S-a dus aşadar la bancă, de unde a luat împrumutul, după care a trecut şi pe la magazinele evreieşti şi căsca gura. L-a văzut un evreu şi l-a tras înăuntru. "Vino înăuntru, omule, am lucruri bune!". A intrat înăuntru acela şi evreul a început să coboare topurile de stofă din rafturi. Le lua, le scutura. "Ia-o", îi spune, "este bună, iar pentru copiii tăi ţi-o voi da mai ieftin". Pleca de la unul, mergea mai departe şi căsca gura la altul. "Hai înăuntru, omule", îi spune evreul, "o să ţi-o dau mai ieftină". Şi cobora acela stofele, le deschidea, le întindea. În cele din urmă s-a zăpăcit sărmanul. Avea şi puţină mărime de suflet şi îşi spunea: "Acum când a coborât valurile de stofă şi le-a întins..." şi mai ales că "pentru copii este mai ieftin", a dat banii pe care îi luase de la bancă şi a cumpărat un val de stofă, dar care era stricată. Dar ce să facă cu un val întreg de stofă? Nici un bogat nu ar fi luat un val de stofă, ci numai atât cât îi trebuia. În cele din urmă s-a întors acasă cu un val de stofă putredă. "Unde este calul?", l-au întrebat. "Am adus stofă pentru copii!", le spune. Dar ce să facă cu atâta stofă? S-a îndatorat şi băncii şi cal n-a luat, ci numai un val de stofă stricată. Hai de acum iarăşi la săpat cu hârleţul pe ogor, iarăşi să se ostenească pentru ca să înapoieze împrumutul. Dacă ar fi cumpărat un cal, s-ar fi întors şi călare, ar fi cumpărat şi ceva lucruri pentru casă şi nu s-ar fi omorât să sape cu hârleţul. Dar vedeţi ce a păţit dacă a căscat gura la magazinele evreieşti? Aşa face şi diavolul. Te

trage de aici, de dincolo ca negustorul cel viclean, îți pune piedici și în cele din urmă te obligă să mergi acolo unde vrea el. În altă parte ai pornit și în altă parte ajungi dacă nu iei aminte. Te înșală și îți pierzi anii cei mai buni.

Diavolul face totul pentru ca omul să nu se folosească duhovnicește

Diavolul este maestru. Dacă, de pildă, îi aduce unui om duhovnicesc un gând rușinos în timpul Sfintei Liturghii, acela îl va pricepe, se va trezi și îl va alunga. De aceea îi aduce un gând duhovnicesc. "În cartea cutare, îi spune, scrie aceasta despre Sfânta Liturghie". După aceea îi va atrage atenția, de pildă, la polieleu. Se va întreba cine oare l-a făcut. Sau îi va aduce aminte de vreun bolnav pe care trebuie să meargă să-l vadă. "A! Ce inspirație", își spune, "în timpul Sfintei Liturghii", însă este diavolul care se strecoară înăuntru și omul intră în discuție cu gândul său. Când aude pe preot spunând: "Cu frică...", numai atunci își dă seama că s-a terminat Sfânta Liturghie și el n-a participat deloc la ea. Iată, și aici, în biserică, merge paraclisiera și aprinde lumânările de la policandru și am observat că până și pe oamenii mari îi distrage vicleanul și cască gura la soră cum aprinde lumânările. Lucrul acesta este cu desăvârșire copilăresc. Numai copiii cei mici se bucură de așa ceva și spun: "Le-a aprins!". Adică aceasta se justifică pentru copiii cei mici, dar nu pentru oamenii mari. Sau, deși știm că trebuie să

evităm mișcările în timpul Sfintei Liturghii, ispititorul poate pune, într-un moment sfânt, pe o soră să răsfoiască foile la strană și astfel pricinuiește zgomot, distrăgând pe ceilalți. Aud "fâș-fâș", "Ce se întâmplă?", îmi spun, și astfel mintea fuge de la Dumnezeu și se bucură aghiuță. De aceea să luăm aminte să nu ne facem pricini de distragere a atenției celorlalți în timpul slujbei. Pricinuim pagubă oamenilor și nu ne dăm seama. Sau urmăriți o citire. Când cititul ajunge la punctul cel mai sfânt, prin care se vor ajuta oamenii, atunci sau se va trânti ușa cu putere de curent, sau va tuși cineva și li se va distrage atenția și nu se vor folosi de acel cuvânt sfânt. Și astfel își face aghiuță treaba lui.

O, dacă l-ați vedea pe diavolul cum se mișcă! Nu l-ați văzut, și de aceea nu pricepeți unele lucruri. Face totul pentru ca omul să nu se folosească duhovnicește. Am observat asta la Colibă, atunci când vorbesc. Când ajung exact la punctul la care vreau, la cel mai sensibil, ca să se folosească cei ce aud, atunci sau se face un oarecare zgomot, sau vin alții și mă întrerup. Diavolul îi pune mai înainte să caște gura la Schitul[14] de vis-a-vis sau să privească altceva și rânduiește să vină la momentul cel mai fin al discuției, ca să schimb subiectul și să nu se folosească cei cărora le vorbesc. Pentru că atunci când începe discuția, știe diavolul unde va duce și, deoarece vede că se va păgubi, trimite pe cineva exact la momentul cel mai

[14] Schitul Sfântul Pantelimon al Mănăstirii Kotlomusiu, ce este în apropiere.

sensibil, ca să mă întrerupă. "Hei, Părinte, pe unde să intrăm?", strigă. "Luaţi rahat şi apă şi veniţi pe acolo", le spun. Alţii intră în curte exact în clipa aceea şi mă întrerup, pentru că trebuie să mă scol şi să-i întâmpin. Alţii vin puţin după aceia şi iarăşi trebuie să mă scol, să-i întreb: "De unde eşti etc. ...". Şi astfel sunt nevoit s-o iau din nou de la început, să spun iarăşi pilda ce-am început-o. Cum încep, strigă de jos altul: "Ei, Părinte Paisie, unde eşti? Pe aici e poarta?". Hai, scoală-te din nou... Măi, şi diavolul acesta!

Într-o zi mi-a făcut asta de şase-şapte ori până când am fost nevoit să pun câteva... santinele. "Tu stai acolo şi vezi să nu vină nimeni. Tu stai aici, pînă ce-mi voi termina treaba". De şase-şapte ori să începi o întreagă istorie, să ajungi la punctul unde se vor folosi, şi diavolii iarăşi să facă scene!

Măi, ce face vrăjmaşul! Mereu învârte butonul la altă frecvenţă. Îndată ce nevoitorul este gata să se folosească de ceva, pac!, îi învârte butonul în altă parte şi uită de sine prin ceea ce îi dă acela. Îşi aduce aminte de ceva duhovnicesc? Tac!, îi aduce aminte de altceva. Îl face să se dea de-a berbeleacul. Dacă omul ar învăţa cum lucrează diavolul, s-ar elibera de multe lucruri.

– Părinte, dar cum să înveţe?

– Să se observe pe sine însuşi. Dacă cineva se observă pe sine, învaţă. Vezi, ciobanii sunt cei mai buni meteorologi pentru că observă norii, vântul.

Lumea se influenţează repede şi spre bine, şi spre rău. Spre rău se influenţează mai uşor, pentru că acolo ajută şi diavolul. Spune, de pildă, unuia să lase fumatul pentru că îl vatămă. De îndată ce se va hotărî să-l lase, diavolul va merge şi-i va spune: "Ţigara cealaltă are mai puţină otravă, cealaltă are filtru şi curăţă... Fumează de acelea, că nu te vor vătăma". Îi va afla o îndreptăţire, ca să nu-l lase; îi va afla o... soluţie. Pentru că diavolul ne poate oferi o grămadă de justificări. Iar ţigara aceea, pe care i-o recomandă, îl poate vătăma şi mai mult. De aceea este nevoie să avem voinţă. Şi dacă cineva nu-şi taie cusururile sale atunci când este încă tânăr, după aceea îi va fi greu să le taie, deoarece cu cât înaintează în vârstă, cu atât i se slăbeşte voinţa.

Dacă omul nu are voinţă, nu poate face nimic. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: "Totul stă în a vrea şi a nu vrea"[15]. Adică toate depind de: dacă vrea sau nu vrea omul. Mare lucru! Dumnezeu este din fire bun şi vrea întotdeauna binele nostru. Dar este nevoie să vrem şi noi. Pentru că omul zboară duhovniceşte cu două aripi: cu voia lui Dumnezeu şi cu voia sa. Dumnezeu ne-a prins pentru totdeauna o aripă – voia Sa – de un umăr al nostru. Dar ca să zburăm duhovniceşte trebuie ca şi noi să ne prindem de celălalt umăr aripa noastră, voia omenească. Dacă omul are

[15] Sf. Ioan Gură de Aur, Comentariu la Ep. I către Tesaloniceni, Omilia 5, PG 62, 428.

voință puternică, are aripa omenească și se echilibrează cu aripa dumnezeiască și atunci va putea zbura. În timp ce dacă voința îi este atrofiată, încearcă să zboare puțin, dar se prăbușește. Încearcă din nou să zboare, dar iarăși cade.

– Părinte, voința se cultivă?

– N-am spus că toate se cultivă? Voința există la toți oamenii, la unii mai puțină, la alții mai multă. Când omul are dispoziție să se nevoiască, se roagă și cere de la Dumnezeu să-i mărească voința și Dumnezeu îl ajută. Când omul nu sporește, atunci să știe că sau nu pune voință deloc, sau puțină, și aceea slabă, lucru care iarăși nu ajută. Să presupunem că o pasăre are o aripă bună, dar o neglijează pe cealaltă; îi cad câteva pene, după care nu mai poate zbura cum trebuie. O aripă lucrează corect, cealaltă însă este ca un pieptene stricat. O mișcă, dar intră aer prin ea și pasărea nu poate zbura bine. Zboară puțin, după care se prăvălește. Trebuie să aibă și această aripă întreagă ca să poată zbura. Tot astfel și omul, vreau să spun, trebuie să ia aminte să nu neglijeze voința omenească, dacă vrea să zboare mereu corect, duhovnicește. Pentru că aghiuță ce face? Merge încet-încet și trage din aripa omenească mai întâi o pană mică, apoi una ceva mai mare, și dacă nu ia aminte omul, îi scoate și una mare, iar când vrea să zboare nu mai poate. Și dacă cumva îi trage câteva pene, atunci când vrea să zboare, intră aer prin aripa din care îi lipsesc pene și face tumbe. Aripa dumnezeiască este totdeauna plină, completă, nu-i lipsesc pene, pentru că diavolul nu poate să le tragă și să le scoată: este dumnezeiască. Dar omul să

ia aminte, să nu se lenevească și astfel diavolul să-i scoată vreo pană din propria lui aripă. Atunci când începe încet-încet puțină trândăvie, puțină nepăsare, voința slăbește. Ce să facă Dumnezeu dacă omul nu vrea? Nu vrea să intervină, pentru că respectă libertatea omului. Și astfel, omul netrebnicește și aripa lui Dumnezeu. Dar când are voință, are și aripa lui întreagă; atunci vrea și Dumnezeu, vrea și omul, și el zboară.

– Dar, Părinte, ce este exact acest zbor? Vă referiți la a vrea să sporesc duhovnicește, să vreau mântuirea mea?

– Da, măi copile! Când spun zbor, mă refer la urcușul duhovnicesc, nu înțeleg să zbor și să mă urc în vreun chiparos.

– Părinte, ați spus că cineva poate ara, semăna și face toate lucrările legate de acestea și să nu scoată nici sămânța.

– Da, așa este. Dacă nu ia aminte omul, diavolul îi fură osteneala, în timp ce dacă ia aminte și ia în serios problema mântuirii sufletului său, se nevoiește, sporește, rodește, se hrănește duhovnicește și se bucură îngerește.

CAPITOLUL 3

Folosul ce se dobândeşte dintr-o prietenie duhovnicească

Frăţietatea

Părinte, mă neliniştesc atunci când spuneţi că vom trece prin ani grei.

– Să vă iubiţi, să fiţi unite, formate duhovniceşte, să aveţi bărbăţie, să fiţi un trup şi să nu vă temeţi de nimic. După aceea va ajuta Dumnezeu. Să cultivaţi dragostea cea duhovnicească. Să aveţi o astfel de dragoste, precum are mama pentru copilul ei. Să existe frăţietate, jertfă, căci încet-încet vom trece şi prin zile grele.

Firește, noi, monahii, plecăm din lume şi lăsăm cunoscuţi şi rude ca să intrăm în marea familie a lui Adam – a lui Dumnezeu. Mirenilor însă li se cere să aibă relaţii cu cunoscuţi şi rude care trăiesc duhovniceşte, ca să se folosească. Creştinul care se nevoieşte în lume se foloseşte atunci când are legături cu oamenii duhovniceşti. Oricât de duhovniceşte ar trăi cineva, are nevoie – mai ales în vremea în care trăim –

de prietenia cea bună. Contactul cu oamenii duhovniceşti ajută mult – mai mult decât studiul duhovnicesc – deoarece această bucurie a legăturii duhovniceşti îi dă o mare dorinţă să se nevoiască duhovniceşte. Încă şi la lucru, într-o slujbă obştească etc., este bine ca oamenii duhovniceşti să se cunoască între ei ca să se întrajutoreze. Se poate, să presupunem, să apară o problemă între colegi, să trebuiască să se sprijine reciproc, dar unul să şovăie să vorbească celuilalt, dacă nu se cunosc.

– Părinte, dacă cineva nu vrea să ne ajute într-o nevoie, este corect să-i cerem din nou ceva de care avem trebuinţă?

– Nu, nu trebuie. Poate să nu aibă atunci posibilitatea să ne ajute. Este ca şi cum mi-ai cere o cruciuliţă şi ţi-o dau. Îmi ceri şi altă dată, dar nu am să-ţi dau şi nu-ţi dau. După aceea cumpăr cruciuliţe, ca să am să dau şi vii şi tu, dar nu-mi ceri, deşi eu aştept ocazia să le împart.

Astăzi, oamenii trăiesc în acelaşi bloc şi nu se cunosc între ei. Mai demult existau casele cu curţi, care îi ajutau pe oameni să se cunoască între ei şi la o nevoie unul îl sprijinea pe celălalt. Să presupunem că unul mergea cu căruţa undeva şi întâlnea pe drum un cunoscut de-al său. "De unde vii? Unde mergi?", îl întreba. "Într-acolo merg şi eu. Urcă sus, să mergem împreună". Sau altul, de avea în plan să meargă undeva cu calul, îl întreba şi pe vecin: "Tu unde vrei să mergi? Dacă poţi aştepta, peste trei ore plec cu calul şi te pot lua cu mine"; sau "Mâine voi pleca într-acolo; hai la mine să dormi, ca să plecăm împreună foarte de

dimineață". Se gândeau oamenii la celălalt și atunci când puteau ajuta cu ceva, nu evitau să o facă. Aveau curiozitatea cea bună și întrebau ca să se ajute în toate cazurile. Aveau cunoscuți chiar și în alte sate.

– Părinte, ce ajută ca oamenii să se lege duhovnicește?

– În zilele noastre, chiar de nu vor oamenii duhovnicești să se lege între ei, îi va sili diavolul să se lege. Diavolul, cu marea lui răutate, face cel mai mare bine astăzi în lume. Pentru că, să zicem, un tată care este credincios și vrea, de pildă, să plătească meditații copiilor lui, va fi nevoit să afle un dascăl bun și credincios pe care să-l aducă în casa sa. Iar un dascăl care este credincios și vrea să dea meditații copiilor, pentru că nu a fost numit încă în post, va căuta o familie bună, ca să se simtă în siguranță. Sau un meșter care trăiește duhovnicește, fie el vopsitor, fie mecanic etc., caută să lucreze la o familie bună, ca să se simtă în largul lui, pentru că într-o casă lumească își va găsi beleaua. Un creștin bun va căuta să bage în casă un lucrător bun, care să fie și om credincios. Astfel, și unul și celălalt vor încerca să caute un om duhovnicesc ca să poată lucra împreună cu el. Așadar, încet-încet se vor cunoaște între ei oamenii duhovnicești din toate meseriile și din toate ramurile.

Așadar, diavolul, cu răutatea sa, face bine fără să vrea: desparte oile de capre. Astfel se vor despărți oile de capre și vor trăi ca *"o turmă și un păstor"*[16]. Iată, mai demult satele aveau cioban și fiecare își dădea oile sau

[16] In 10, 16.

caprele ce le avea: unul cinci, altul zece, și păsteau oile împreună cu caprele, pentru că atunci caprele erau blânde și nu le împungeau pe oi cu coarnele. Acum caprele s-au sălbăticit și lovesc urât oile lui Hristos. Iar oile caută păstor bun și turmă numai de oi. Pentru că așa cum a ajuns lumea, ea este numai pentru cei care trăiesc în păcat. De aceea se vor despărți oamenii și se vor despărți oile de iezi. Cei care vor vrea să trăiască viață duhovnicească, încet-încet nu vor mai putea trăi în lumea aceasta; vor căuta să afle pe cei asemenea lor, pe oamenii lui Dumnezeu, vor căuta duhovnic și se vor depărta și mai mult de păcat. Și acest bine îl face acum diavolul cu răutatea lui, dar fără să vrea. Astfel vedem nu numai în orașe, dar și la sate, pe unii alergând la cântece și jocuri etc., trăind în nepăsare, iar pe alții alergând la priveghere, la paraclise, la întruniri duhovnicești, și acești oameni ajung să fie strâns legați între ei.

În anii cei grei, se creează o frățietate foarte puternică. În război, doi ani, noi, soldații, am trăit în două companii și eram legați între noi mai mult ca frații, deoarece am trăit împreună greutățile și primejdiile. Eram atât de uniți, încât unul pe altul ne chemam "frate". Erau oameni lumești, cu cugetare lumească, dar cu toate acestea nu voiau să se despartă unul de altul. Nu citiseră Evanghelia, nici cărți duhovnicești. Aveau o cultură lumească simplă, în sensul cel bun, dar aveau lucrul cel mai mare dintre toate: dragostea și frățietatea. În ultimul timp, a murit un camarad de arme de al nostru și la înmormântarea lui s-au adunat și ceilalți, din toate părțile. Cu câteva zile mai înainte a venit și aici un fost militar, coleg de al meu, ca să mă

vadă. Cum m-a îmbrățișat! Nu mai puteam ieși din brațele lui.

Acum ne luptăm cu diavolul. De aceea, căutați să vă înfrățiți mai mult. În felul acesta vom călători împreună cu toții pe drumul ce ni l-am ales, pe cărarea anevoioasă a urcușului spre dulcea Golgotă.

Înrudirea duhovnicească

– Părinte, ieri mi-ați spus că pe toți oamenii pe care i-ați văzut zilele acestea, i-ați simțit ca pe niște frați. În ce fel este înrudirea duhovnicească?

– După trup, suntem frați cu toți oamenii. Noi toți suntem frați și toți robi ai lui Dumnezeu, iar noi, credincioșii, suntem pe deasupra și fii după har ai lui Dumnezeu, răscumpărați cu Sângele cel dumnezeiesc al lui Hristos. În viața duhovnicească, după trup ne înrudim prin Adam, iar după duh prin Hristos. Cei care trăiesc duhovnicește simt această înrudire duhovnicească între ei. Gândesc la fel, urmăresc același lucru, au același scop. Dacă ai avea, de pildă, o soră după trup, care să aibă programul ei, să trăiască lumește etc., n-ai simți cu ea nici o înrudire duhovnicească.

– Înrudirea duhovnicească se destramă vreodată?

– Când unul încetează să mai trăiască duhovnicește, încetează de a se mai înrudi duhovnicește cu celălalt, care trăiește duhovnicește. Singur se desparte, nu-l îndepărtează celălalt. Precum cineva, cu cât trăiește mai după Dumnezeu, cu atât se apropie de Dumnezeu, tot așa cu cât se depărtează de viața în

Dumnezeu, cu atât merge mai departe de El. Nu-l alungă Dumnezeu. Omul pleacă singur departe de Dumnezeu. Și precum harul dumnezeiesc este o putere care lucrează de departe și se transmite oamenilor, tot astfel și lucrarea cea vicleană a diavolului este și ea o putere care lucrează de departe și se transmite. De pildă, două suflete, dacă sunt într-o stare duhovnicească bună și se gândesc unul la altul, între ele se face o legătură duhovnicească și unul transmite putere dumnezeiască celuilalt. Iar două suflete, dacă trăiesc în păcat și au o oarecare legătură între ele, de departe primește unul de la celălalt o influență diavolească: se duce telegrama de la unul la altul.

– Părinte, atunci când există o astfel de legătură diavolească între doi oameni, dacă unul se schimbă spre bine, este ajutat și celălalt?

– Da, nu mai are legătură, pentru că celălalt nu ridică... receptorul. Se întrerupe legătura și nu mai are cum să comunice. În felul acesta poate își face probleme și, dacă vrea, se poate ajuta pe sine însuși.

– Când avem legături cu un om cu patimi, dar fără să ne vătămăm de patimile lui, noi îi influențăm caracterul?

– Dacă avem stare duhovnicească bună, sfințenie, influențăm mult, deoarece lucrează harul lui Dumnezeu și semenul nostru se folosește. Atunci când îl răbdăm pe fratele nostru din dragoste, acela pricepe. Precum și atunci când există înăuntrul nostru răutate, fără să se manifeste, iarăși o pricepe. Orice are un suflet, aceea și transmite. Patima va transmite patimă, mânia – mânie, urgia – urgie. În timp ce dacă în suflet există harisme, harisma se va transmite ca harismă.

– Adică atunci când cineva are legături cu oameni virtuoşi, se foloseşte?

– Sigur că se foloseşte. Dacă vei merge la o chilie în care se tămâiază mereu, când vei ieşi, vei mirosi a tămâie. Dacă vei merge într-un grajd, vei lua mirosul grajdului. Dacă vei merge într-o casă lumească, atunci când vei pleca vei mirosi a parfum lumesc. În timpul ocupaţiei germane aveam cinci prăjini de pepeni diferiţi: pepeni americani ai Şcolii Agricole, care erau pepeni albi foarte mari şi foarte dulci, pepeni locali de Argos etc. Dacă din întâmplare dovlecii erau aproape de cei buni, de cei americani, dulceaţa din pepene se ducea în dovleac. Şi dovleacul se făcea mai dulce, iar pepenele mai searbăd. Tot astfel se petrece şi cu polenizarea pe care o fac albinele mergând dintr-o floare în alta. Dacă vei vedea pepene cu buric mare să ştii că răsadul de pepene a fost lângă cel de dovleac. Dacă cumva pepenele de Argos va fi aproape de un pepene bun, va lua dulceaţă din cel bun. Pepenele bun va pierde din dulceaţă, dar cel puţin dulceaţa va merge în celălalt pepene. Dacă însă dovleacul va fi aproape de un pepene bun, dovleacul se va face mai dulce şi, dacă-l vei pregăti, va trebui după aceea o mână de sare. Pepenele pierde, dar nici pe dovleac nu-l foloseşte. În timp ce, de este pepene, pierde desigur pepenele cel bun, dar celălalt devine pepene mai dulce. Vreau să spun că, dacă un creştin care nu este destul de sporit merge lângă un om sporit duhovniceşte, poate că cel de-al doilea se va osteni, se va păgubi puţin, dar primul se va folosi. Dacă însă un om lumesc, care nu crede, merge lângă un om duhovnicesc, osteneala şi timpul ce-l depune omul duhovnicesc se vor pierde. Cel mult, cel lumesc se va mişca de câteva lucruri duhovniceşti ce i le va spune celălalt şi le va filozofa lumeşte, adică le va interpreta în duh lumesc şi nu se va folosi. Adică va deveni un... dovleac mai dulce.

Atenţie la prieteni

În armată, la Transmisiuni, aveam un tabel de recunoaştere cu câteva caracteristici concrete şi astfel ne dădeam seama care staţie era a noastră şi care era străină; cunoşteam staţiile noastre. Pentru o perioadă de timp în care am făcut lecţiile la Transmisiuni, făceam intervalul[17] şi încercam să facem recunoaşterea. Spuneam celuilalt: "Ce este asta?", sau "unu", să vedem ce va spune acela şi astfel îl prindeam. Adică, atunci când nu înţelegeam sigur ce staţie este, nu aveam încredere şi, tac-tac, încercam să facem recunoaştere. Tot astfel şi în viaţa duhovnicească, atunci când vedem că o "staţie" este străină, trebuie să spunem: "Ei, acum, cu aceasta voi lucra?". Dacă cineva înţelege că o "staţie" este străină şi totuşi vrea să lucreze cu ea, este grav. Cu atât mai mult atunci când ştie că staţia este nu numai străină, dar şi vrăjmaşă, şi merge să lucreze cu ea. Vreau să spun că în privinţa legăturilor cu ceilalţi este nevoie de discernământ şi

[17] Lungimea de undă.

atenție. Lucrul cel mai sigur este ca să te sfătuiești cu duhovnicul tău.

Chiar și în discuții trebuie să fie credinciosul atent, deoarece uneori începe o discuție duhovnicească și sfârșește în pălăvrăgeală. Și nu ajunge că își pierde vremea, dar își pierde și sufletul său cu judecata, pentru că nu avem dreptul să judecăm pe nimeni și nici situații. Dacă putem, după discuția ce o vom face cu durere să căutăm să ajutăm o situație neplăcută. Nici pe cei morți nu trebuie să-i osândim, pentru că sufletele tuturor oamenilor, din fericire, sunt în mâna lui Dumnezeu.

Văd de câte ori se strică gândul multor oameni din pricina unui cuvânt neatent. Dacă ni s-ar cere impozit pentru cuvintele ce le spunem, știți cât de atenți am fi? Dacă ni s-ar spune: "Dacă spui atâtea cuvinte, vei plăti atâta", ne-am măsura cuvintele noastre. Când vorbim la telefon ne gândim ce vom spune, cât să vorbim, pentru că vom plăti. Acum se pierde mult timp cu vorbitul.

– Părinte, în "Scara" se scrie despre clevetire că este nașterea urii[18]. Simpla pălăvrăgeală se poate să aibă în ea dragoste?

– Da, dacă cineva iubește mult un suflet și vede că alții îl invidiază, atunci poate spune și vreun cuvânt de cleveteală împotriva aceluia, ca să nu-l mai invidieze ceilalți. Trebuie să le cercetăm pe toate. Însă un suflet stricat sau ispitit, care crede că este nedreptățit și pentru aceasta este puțin amărât sau supărat și sub un

[18] Sf. Ioan Scărarul, "Scara", Cuv. 1.

anumit pretext își manifestă supărarea sa, poate face o astfel de vătămare în alte suflete, încât să-l întreacă și pe diavolul. Iuda s-a supărat pentru risipa mirului ce l-a vărsat Mironosița și a spus că mirul s-ar fi putut vinde și banii să se fi dat săracilor. De la Iuda au fost influențați și ceilalți apostoli, care aveau har[19].

Ceea ce a spus acela era văzut corect pe dinafară și ei au fost influențați de acel cuvânt, pentru că nu-i cunoșteau inima sa cea iubitoare de argint. Și iată că Hristos i-a dat lui Iuda și punga cu bani, să-și sature patima sa, dar acela lua din ceea ce se punea în ea"[20].

– Părinte, ce poziție trebuie să ia cineva atunci când doi oameni care nu se înțeleg îi cer părerea lui?

– Dacă s-ar afla cineva cu oameni care au probleme personale între ei, este mai bine ca părerea sa s-o spună în prezența amândurora, ca să nu ia fiecare vreun cuvânt al său precum îi convine și să-l folosească apoi ca artilerie grea – atunci când cuvântul aceluia are greutate – pentru a-l lovi fără milă pe potrivnicul său și să-l ajungă pe acela proiectilele pe neașteptate. Pe cât poate, să evite astfel de oameni, ca să aibă pace și să se poată ruga pentru pacea acestor oameni și, în general, pentru pacea lumii. Atunci când nu-i poate evita cu desăvârșire pe astfel de oameni scandalagii, să încerce cel puțin să evite multele cuvinte, ca să aibă mai puține tulburări. Nu are importanță dacă unii oameni n-au răutate, ci doar o simplă

[19] Mt. 26, 6; Mc. 14, 3 ș.u. și In. 12, 3 ș.u.
[20] In. 12, 6.

superficialitate, deoarece şi aceştia, cu superficialitatea lor, creează probleme.

Dragoste de mamă

– Părinte, oamenii care au dragostea împreunată cu discernământul au curăţie sufletească?

– Sunt mai multe cazuri. Se poate ca de multe ori să fie şi o politeţe lumească. Iată, unii oameni au bunătate, au şi politeţe, dar aceasta nu înseamnă că au şi nobleţe duhovnicească, jertfire de sine. A exista însuşiri bune este un alt subiect. Cel care are politeţe lumească şi se făţărniceşte poate face mult rău, pentru că celălalt este înşelat de făţărnicia aceluia, şi deschizându-şi inima i se risipeşte în cele din urmă evlavia sa faţă de omul lumesc, care nu ştie ce înseamnă evlavie. Este ca şi cum ar da lire de aur la oameni care nu cunosc decât drahmele de bronz. De aceea să caute să nu piardă cineva timpul său fără scop, dojenind duhovniceşte pe oamenii care se odihnesc în discuţii lumeşti, numai spre a-şi rosti părerile lor în mod egoist.

– Părinte, când cineva are o problemă şi vine şi o spune, şi iarăşi o spune, chiar atunci când problema lui s-a rezolvat oarecum, ce trebuie să faci?

– Prima dată se justifică să spună, să spună, să stea cu orele. Atunci trebuie să-l asculţi. Dacă nu-l asculţi, va crede că te îngreuiezi de el sau nu-l înţelegi. După aceea însă, dacă va continua să spună mereu aceleaşi lucruri, să-i spui: "Acum nu te mai ascult, nu pentru că

nu te-aş putea asculta, ci pentru că aceasta nu te ajută. Tu şi vara o faci iarnă. Acum eşti mai bine; este primăvară. Peste puţin va veni vara. Tu te gândeşti vara la frigurile iernii şi răceşti". Uneori însă se observă următorul lucru chiar şi în relaţiile dintre oamenii duhovniceşti. Unul se duce să-şi spună durerea sa la un oarecare şi acela nu vrea să-l asculte, ca să nu se lipsească de bucuria sa. Poate simula că este grăbit sau să schimbe vorba ca să-şi păstreze pacea. Dar aceasta este ceva cu desăvârşire satanic. Ca şi cum ar muri cineva alături de mine şi eu să merg mai departe şi să cânt. Unde este *"a plânge cu cei ce plâng"*[21]? Şi mai ales atunci când este vorba de subiecte bisericeşti serioase, dacă un creştin nu ia parte la neliniştea celuilalt, atunci omul acesta nu ia parte la Trupul Bisericii.

– Atunci când nu sunt de acord cu alţii pentru o faptă a lor, aceasta înseamnă că am inimă aspră?

– Nu eşti de acord cu alţii şi eşti de acord cu tine? Atunci nici Hristos nu te va îndreptăţi pe tine la Judecată. Se poate ca la un moment dat inima omului să se înăsprească precum piatra dacă nu ia aminte, şi în alt moment să devină duioasă. Să dobândeşti inimă de mamă. Ai văzut, mama pe toate le iartă şi câteodată se face că nu vede unele neorânduieli. Să faci răbdare şi să-i îndreptăţeşti, să-i suferi pe ceilalţi, ca să te sufere şi pe tine Hristos.

– Părinte, cum se lărgeşte inima?

[21] Rom. 12, 5.

– Atunci când justifici totdeauna neorânduielile, nedesăvârşirile, lipsurile celorlalţi şi în ele te oglindeşti pe tine însuţi. Desigur, vicleanul ne poate aduce uneori gânduri asupra celorlalţi şi mai ales atunci când există vreo pricină. Este însă în puterea noastră să le primim sau să le alungăm. Când ne punem în situaţia celuilalt, îl vom vedea cu simpatie şi îl vom îndreptăţi. După aceea, atunci când ceva nu se face din răutate, ci din superficialitate, aceasta îl vesteşte pe celălalt şi nu pricinuieşte împotrivire. A exista neputinţe omeneşti este un lucru firesc şi general la toţi oamenii. Dar este rău atunci când există intenţie rea.

– Dacă celălalt este într-o stare sufletească rea, iar eu mă aflu într-una bună, îl pot influenţa?

– Dar dacă vrăjmaşul prezintă lucrurile astfel? De unde ştii tu că te afli într-o stare mai bună? Atunci când cred că sunt mai bun decât celălalt şi mă doare şi mă întristez pentru el, trebuie mai degrabă să mă întristez pentru mine şi nu pentru acela. Chiar şi atunci când cineva vede că, într-adevăr, celălalt nu este bine, trebuie să-l îndreptăţească şi să-i afle circumstanţe atenuante. Numai pentru sine să nu afle circumstanţe atenuante, ci să se socoată mai rău decât ceilalţi şi să-l doară pentru halul în care se află el însuşi. Unul ca acesta recunoaşte că n-a făcut nimic pentru toate cele ce i le-a dat Dumnezeu şi zice: "Dumnezeule, nu mă lua în seamă pe mine, aruncă-mă departe. N-am făcut nimic bun, ajută-l pe celălalt!". Cei care sporesc cu adevărat nu-şi simt marea lor sporire, ci numai o mare zdrobire şi smerenie şi dragostea lui Dumnezeu împreună cu o veselie negrăită.

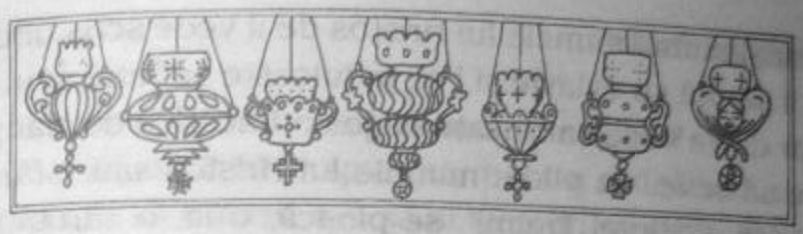

CAPITOLUL 4

Evlavia mişcă pe Dumnezeu

Ce este evlavia

Părinte, ce este evlavia?

– Evlavia este frica lui Dumnezeu, sfiala, sensibilitatea duhovnicească. Evlaviosul se sfieşte în toate, dar această sfială picură miere în inima sa; felul său de vieţuire el nu îl socoate martiric, ci îl mulţumeşte. Mişcările lui sunt fine, atente. Simte puternic prezenţa lui Dumnezeu, a îngerilor şi a Sfinţilor. Simte alături de el pe îngerul lui păzitor cum îl supraveghează. Are mereu în mintea sa faptul că trupul lui este Biserică a Duhului Sfânt[22] şi trăieşte simplu, în curăţie şi sfinţe-nie. Pretutindeni se comportă cu atenţie şi grijă şi simte vii toate cele sfinte. Ia aminte, de pildă, să nu fie în spatele lui icoane. Nu pune Evanghelia sau o carte duhovnicească etc. acolo unde stă, pe canapea sau pe scaun. Dacă vede o icoană inima îi tresare, iar ochii i se umplu de lacrimi.

[22] 1 Cor. 3, 16 şi 6, 19.

Chiar şi numai numele lui Hristos de îl vede scris undeva, îl sărută cu evlavie şi i se îndulceşte sufletul său. Şi chiar de va vedea aruncată pe jos o bucăţică de ziar pe care să scrie, de pildă, numele lui Hristos sau "Sfânta Biserică a Sfintei Treimi", se pleacă, o ia, o sărută cu evlavie şi se mâhneşte pentru faptul că a fost aruncată jos.

– Părinte, altceva este respectul şi altceva evlavia?

– Respectul[23] este parfumul, iar evlavia este tămâia. Pentru mine evlavia este cea mai mare virtute, pentru că cel evlavios atrage harul lui Dumnezeu, se face primitor al harului şi, firește, harul lui Dumnezeu rămâne cu el. După aceea harul dumnezeiesc îl trădează şi toţi îl au la evlavie, îl simpatizează, pe când de cel obraznic se scârbesc şi mici şi mari.

Voi, femeile, trebuie să aveţi mai multă evlavie decât bărbaţii. Femeii, prin firea ei, i se impune să aibă evlavie. Bărbaţii, atunci când nu au evlavie, au doar o indiferenţă, în timp ce femeile, dacă-şi pierd evlavia, fac lucruri grosolane. Mi-a spus unul: "Când am mers cu femeia mea în pelerinaj la Sfintele Locuri, am mers la Iordan să intru în el, iar ea stătea şi-şi spăla picioarele. «Bre, ce faci acolo?», am întrebat-o. «Ai venit la râul Iordan să-ţi speli picioarele?». M-am enervat şi am ocărât-o". Aceea, se vede, era cu desăvârşire indiferentă, nu pricepea nimic, în timp ce el, sărmanul, avea multă evlavie.

[23] Prin termenul "respect" Stareţul se referă la ţinerea tipurilor exterioare de evlavie, care nu au corespondenţă lăuntrică.

– Părinte, cum să dobândesc evlavie?

– Sfinţii Părinţi spun că, pentru a dobândi evlavie, trebuie să trăieşti sau să ai legături cu oameni care au evlavie şi să iei aminte cum se comportă ei. Sfântul Paisie cel Mare, când a fost întrebat de cineva: "Cum pot dobândi frica lui Dumnezeu?", i-a răspuns: "Să te însoţeşti cu oameni care Îl iubesc pe Dumnezeu şi au frica lui Dumnezeu, ca să dobândeşti şi tu frica dumnezeiască"[24]. Aceasta, desigur, nu înseamnă că vei face la exterior tot ce vezi că fac aceia, fără să simţi lăuntric, pentru că asta nu este evlavie adevărată, ci una mincinoasă. Minciuna este respingătoare. Evlavia este har de la Dumnezeu înlăuntrul omului. Orice face cel evlavios o face pentru că aşa simte înăuntrul lui. Desigur, înlăuntrul nostru există evlavia firească, dar dacă omul nu o cultivă, aghiuţă îl aruncă, prin uitare, în nesimţire şi neevlavie. Însă prin comportamentul celui evlavios se deşteaptă iarăşi evlavia înlăuntrul lui.

– Părinte, pentru ce Sfinţii Părinţi numai despre evlavie spun că dacă vrei să o dobândeşti, trebuie să ai legături cu omul evlavios? De ce nu spun la fel şi despre altă virtute?

– Pentru că evlavia se transmite. Mişcările, comportamentul celui evlavios se transmit ca aroma[25], atunci când, în mod firesc, în celălalt există intenţie bună şi smerenie. Şi să-ţi mai spun şi aceasta: dacă

[24] "Pateric", Avva Pimen, c. 65.

[25] Esenţă extrasă din diferite flori sau arbori.

cineva nu are evlavie, nu are nimic. Cel evlavios vede curat orice este sfințit, așa cum este în realitate, chiar dacă este fără știință de carte. Nu va face vreo greșeală, de pildă, în orice are legătură cu noimele dumnezeiești. Este ca și copilașul care nu își bagă în minte vreun gând rău despre tatăl său și mama sa, pentru că-i iubește și îi respectă, și vede bine și curat toate cele pe care le fac părinții lui. Cu cât mai mult aici când este vorba de Dumnezeu, Care nu Se compară cu nimic și este desăvârșit în toate! Cel care nu are evlavie cade în greșeli, în înșelări chiar și în privința dogmelor. Văd ce greșeli fac cei care nu au evlavie și scriu erminii și comentarii la textele sfinte etc.

În toate lucrurile duhovnicești este trebuință de evlavie și de inimă. Atunci când toate încep cu evlavie, toate sunt sfințite. Mai ales atunci când trebuie să scrie cineva Slujba vreunui Sfânt, trebuie să-l iubească pe Sfânt, să-l aibă la evlavie și așa cele pe care le va scrie îi vor ieși din inima sa și vor răspândi evlavie. Atunci când cineva a ajuns în faza dragostei dumnezeiești, a nebuniei dumnezeiești, stihurile ies singure dinlăuntrul lui.

– Părinte, ce altceva ajută pe om să dobândească evlavia?

– A cerceta cu mintea sa orice lucru sfințit și a se afunda în el, dar și a pune în valoare prilejurile ce i se dau. Acestea deșteaptă încet-încet evlavia înlăuntrul lui. Atunci când, de pildă, mi se dă ocazia să trec pe lângă o biserică și să intru puțin în ea ca să mă rog și n-o fac, mă lipsesc de har. Dacă vreau să merg, dar sunt împiedicat de ceva s-o fac, atunci nu mă lipsesc

de har, pentru că Dumnezeu vede intenția mea cea bună. De asemenea foarte mult mă ajută în dobândirea evlaviei cunoașterea Sfinților ținutului nostru, ai țării noastre, ca să-i iubim și să ne legăm de ei. Dumnezeu se bucură atunci când avem evlavie și îi iubim pe Sfinți. Iar atunci când avem evlavie față de Sfinți, cu cât mai multă vom avea față de Dumnezeu!

– Părinte, ce anume ajută ca cineva să se miște cu evlavie înlăuntrul bisericii?

– Atunci când pornești spre biserică, să-ți spui în mintea ta: "Unde merg? Acum intru în Casa lui Dumnezeu. Ce fac? Mă închin la icoane, lui Dumnezeu". De la chilia sau de la ascultarea ta mergi în biserică. Din biserică să mergi în cer, și mai departe chiar, la Dumnezeu.

– Cum se face aceasta?

– Biserica este "casa" lui Dumnezeu. Dar și casa noastră adevărată este în rai. Aici cântă maicile. Acolo îngerii, sfinții... Dacă atunci când mergem la o casă lumească, batem la ușă, ne ștergem picioarele, stăm cu sfială, în Casa lui Dumnezeu, unde Se jertfește Hristos, ce trebuie să facem? Cu o picătură de Sânge dumnezeiesc ne-a răscumpărat din păcat și în continuare ne tămăduiește cu kilograme de Sânge și ne hrănește cu Trupul Său Cel preasfânt. Când vom aduce în memoria noastră toate aceste fapte înfricoșătoare și dumnezeiești, ele ne vor ajuta să ne mișcăm cu evlavie înlăuntrul bisericii. Dar văd la Sfânta Liturghie, chiar și atunci când preotul spune: "Sus să avem inimile", și răspundem: "Avem către Domnul", că puțini sunt aceia care își au mintea lor către Domnul. De

aceea este mai bine să spunem în taină "să avem inimile noastre către Domnul", pentru că mintea și inima noastră sunt în întregime spre cele de jos. Spunem minciuni, pentru că spunem "avem", dar nu avem mintea noastră acolo. Desigur, dacă am avea inima noastră către cele de "sus", toate ar merge către cele de "sus".

– Părinte, ce ajută pe cineva ca să cânte cu înțelegere?

– Să-și aibă mintea sa la noimele dumnezeiești și să aibă evlavie, să nu prindă noimele dumnezeiești literal, ci cu inima. Altceva este evlavia și altceva este arta, știința psalmodiei. Arta fără evlavie este... spoială. Atunci când cântărețul cântă cu evlavie, psalmodia se revarsă din inima sa și cântă cu înțelegere. Când lăuntric omul este într-o stare duhovnicească bună, toate merg bine. De aceea trebuie ca acela care cântă să fie aranjat lăuntric și să cânte cu inima, cu evlavie, ca să cânte și cu înțelegere. Dacă are gânduri de-a stânga, ce cântare va face? Nu poate cânta cu inima. Pentru că spune Scriptura: *"Este cineva cu inima bună? Să cânte psalmi"*[26]. Odată când Sfântul Ioan Cucuzel a cântat, atunci când păștea țapii, aceia s-au ridicat și au stat în două picioare. Din aceasta au înțeles (cei din mânăstire) că el este Cucuzel, cântărețul curții imperiale. Orice faceți, s-o faceți cu inima voastră pentru Hristos. Și la broderiile ce le faceți să puneți evlavie, pentru că se pun peste cele sfinte, chiar și cele ce le

[26] Iac. 5, 13.

faceți pentru cățuie[27]. Atunci când omul este evlavios, frumusețea lui sufletească se vede în orice face: și în citit, și în cântat, și în greșeli chiar.

– În greșeli?

– Da, vezi că și greșelile ce le face au evlavie, o strângere de inimă.

Evlavia exterioară

Cel care are multă credință și evlavie adevărată se hrănește din ceva înalt, duhovnicesc, care nu se poate descrie. Există însă unii care au o evlavie seacă, exterioară. Unii ca aceștia spun sec: "Acum, deoarece am intrat în biserică, trebuie să stau cu atenție, nu trebuie să mă mișc, trebuie să-mi plec capul; trebuie să-mi fac cruce astfel!". Unii se poate să se clatine în privința credinței și totuși stau în picioare pe toată durata privegherii.

– Părinte, sunt neliniștiți de ceva, caută ceva și de aceea fac aceasta?

– Au ceva înlăuntrul lor. Sunt bune acestea, dar să le simtă cineva înlăuntrul său, să nu se facă numai la exterior. Una este să-ți scoți pălăria atunci când intri în biserică, din evlavie, și altceva s-o scoți deoarece vrei să-ți răcorești capul. Evlavia se vede din felul cum ne împărtășim, din felul cum luăm anaforă etc.

[27] Cățuie = un fel de cădelniță cu care paraclisierul tămâiază în diferite momente ale slujbelor, având întins pe umărul drept un acoperământ brodat.

– Părinte, poate fi iritat cineva din manifestarea evlaviei celuilalt?

– Ascultă, când cineva își face crucea mare, dar o face simplu, cu smerenie, nu-l deranjează pe celălalt. Dar dacă privește de îl văd ceilalți și face mereu cruci, atunci vor începe să-l ia în râs. Sau atunci când trece pe lângă o biserică și privește de este lume în jurul lui, sau face și... răbdare să se adune puțină lume și atunci începe să facă cruci și metanii ca aceia să-l vadă, au dreptate să-l ia în râs. Vezi, duhul lumesc este dezaprobat. Evlavia adevărată se vede atunci când există. "Cuviinciosul"[28] devine "necuviincios" fără evlavie adevărată.

"Nu dați cele sfinte câinilor"[29]

Când lumea vă dă haine de la bolnavi să le puneți peste Sfintele Moaște ca să se sfințească, să luați aminte să fie numai bluzițe, nu altele. Nu se potrivește, este lipsă de evlavie. Soarele, firește, nu se întinează, nici Dumnezeu nu se întinează, însă noi ne demonizăm prin lipsa de evlavie.

Mai demult oamenii, când se îmbolnăveau, luau untdelemn din candela lor, se ungeau și se făceau bine. Acum candela o au de formă, numai ca să lumineze, iar untdelemnul îl aruncă la chiuvetă atunci când spală candela. Odată am mers într-o casă și am

[28] Rom. 13, 13; 1 Cor. 14, 40; 1 Tes. 4, 12.
[29] Mt. 7, 6.

văzut cum gospodina spăla candela în chiuvetă. "Unde se duce apa?", am întrebat-o. "În canalizare", mi-a răspuns. "Dar, bine", îi spun, "pe de-o parte iei untdelemn din candelă și îți miruiești copilul cu el atunci când este bolnav, și pe de altă parte tot untdelemnul din paharul candelei merge în canalizare? Ce ai de spus la aceasta? Cum să vină binecuvântarea lui Dumnezeu în casa ta?". În casele de azi un lucru sfințit, de pildă hârtia cu care a fost învelită anafora, nu ai unde s-o arunci. Îmi aduc aminte că acasă la noi nici apa cu care spălam vasele nu mergea la canal; mergea în altă parte, pentru că și fărâmăturile sunt sfințite, deoarece facem rugăciune înainte și după masă. Toate acestea lipsesc astăzi, de aceea lipsește și harul dumnezeiesc și oamenii se demonizează.

Pe cât putem, să luăm aminte în toate. După Sfânta Împărtășanie, sau după ce luăm anafora, sau după Sfântul Maslu este bine să ne ștergem mâinile cu puțină vată udată cu spirt, după care s-o ardem. Când măturăm Sfântul Altar, cele adunate să le aruncăm în mare sau să le ardem la un loc curat, pentru că se poate să fi căzut jos anafora sau vreo părticică din Sfintele Taine. Firește, dacă cade jos o părticică din Sfintele Taine, Hristos nu va sta să fie călcat în picioare, însă pleacă harul de la noi. În străinătate, la biserici nu au canalizare. Apa de la proscomidie se duce cu ploaia. "Ne interzic să avem canalizare", spun ei, "deoarece se pricinuiesc microbi". Toți oamenii s-au umplut de microbi trupești și duhovnicești și dacă va picura puțin mir pe cap îți spun: "Se vor crea microbi!". Cum să vină binecuvântarea lui Dumnezeu? Demoni-

zarea în lume de aici începe. Din fericire mai există câteva femei evlavioase, tinere și în vârstă, și astfel se mai ține lumea.

– Părinte, o doamnă a cerut să-i pictăm o icoană a Sfântului Arsenie, ca s-o pună în salon.

– Acolo va avea numai icoane? Nu va avea și alte tablouri, fotografii etc.? Apoi, nu vor fuma acolo? S-o pună mai bine într-o altă cameră împreună cu alte icoane și acolo să se roage. Odată am mers într-o casă și icoanele le aveau puse sub scară, deși aveau o grămadă de locuri libere. La o altă casă, stăpâna casei și-a făcut iconostasul în fața țevii de scurgere. "Bine, cum te-ai gândit de ți-ai pus icoanele în acest loc?", am întrebat-o. "Aici îmi place", mi-a răspuns. Și nici nu era spre răsărit, ci spre nord. Cum să vină harul? *"Celui ce are i se va da* – spune Sfânta Scriptură – *și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua"*[30]. Noi credem că avem, dar ni se ia și ceea ce avem.

Încet-încet se pierde evlavia, de aceea se și întâmplă toate aceste rele pe care le vedem. Se poate să se și demonizeze cineva dacă nu ia aminte. A fost o femeie – Dumnezeu s-o ierte, că a murit acum –, care s-a îndrăcit, deoarece arunca aghiazma la chiuvetă. Avea puțină aghiazmă într-o sticluță. "A, s-a învechit aghiazma asta", spune. "Ia s-o arunc, că îmi trebuie sticluța". A vărsat aghiazma, a spălat încă și sticluța, deoarece a rămas puțin busuioc înăuntru. După aceea s-a îndrăcit. A plecat harul, deoarece harul nu poate sta la omul neevlavios.

[30] Mt. 13, 12.

– Părinte, dar dacă din greșeală aruncă cineva aghiazma?

– Dacă el însuși a pus sticluța cu aghiazmă să zicem într-un dulap și, după un timp, din neatenție nu își dă seama că este aghiazmă și o aruncă, are o jumătate de păcat. Dacă a pus-o altcineva și acesta nu știa că este aghiazmă, nu este vinovat.

Atunci când omul nu cinstește cele sfinte, cum să se apropie harul dumnezeiesc de el? Harul se va duce la cei care îl cinstesc. "Nu dați cele sfinte câinilor", spune Scriptura. Dacă nu există sensibilitate duhovnicească, nu se face nici o sporire. Unul, în Sfântul Munte, a scos străinile dintr-o oarecare biserică și le-a dus în bisericuța chiliei lui. Altul a luat plăcile de piatră de pe acoperișul altarului unei alte biserici ca să-și placheze veranda. A plouat, a intrat apă în altar și a curs pe Sfânta Masă. M-am dus odată acolo și ce să văd! Biserica era sfințită și în mijlocul Sfintei Mese erau Sfintele Moaște, o vertebră[31]. Am luat-o și am spălat-o la spălător. "Ce ați făcut acolo?", le-am spus după aceea. "Biserica este sfințită! Ați luat plăcile de piatră din acoperiș și toată apa curge pe Sfânta Masă!". S-au dus după aceea cu un meșter și au aranjat puțin. În altă parte au scos scândurile din altar, ca să facă un chei. S-a ridicat o furtună, a luat și scândurile și betonul. Și nu înțeleg câtă lipsă de evlavie au toate acestea. Îmi aduc aminte că la Konița era un bătrânel care fugea după copii pentru că zgâriau peretele bisericii.

[31] O bucățică din moaștele unui sfânt (n. ed. rom.).

Considera aceasta lipsă de evlavie. Iar acum unde am ajuns!

Evlavie întru toate

Luaţi aminte şi aici. Pe canapea era întins un ţol cu cruci. Nu se cuvine să stăm, nici să călcăm pe cruci. Evreii pun cruci pe tălpile încălţămintelor. Şi de multe ori le pun nu numai pe dinafară, ci şi pe dinăuntru. Să plăteşti şi să calci crucile. Aceştia mai demult au făcut nişte cartonaşe sub formă de clopoţel care pe o parte aveau pe Maica Domnului şi pe Hristos, iar pe cealaltă pe Karaghiozi[32]. Ca şi cum ar fi spus: "Ce mi-i Karaghiozi, ce mi-i Hristos!". Şi creştinul, sărmanul, văzând pe Hristos şi pe Maica Domnului, le cumpăra pentru copiii lui. Copiii aruncau pe jos cartonaşele, le călcau cu picioarele, le murdăreau. Şi acum, mi-a spus cineva, undeva lângă China, catolicii misionari poartă nişte medalioane care au pe dinăuntru pe Hristos, iar pe dinafară pe Buda. Sau puneţi-L pe medalion numai pe Hristos, sau mărturisiţi-L pe Hristos la arătare, altfel nu vine harul lui Dumnezeu. Iar aici, în Grecia unii, fără să se gândească, au pus, din păcate, pe Maica Domnului pe timbre, care se aruncă şi se calcă în picioare.

– Părinte, un om poate să aibă evlavie faţă de unele lucruri, iar faţă de altele nu?

[32] Personaj comic în literatura şi în tradiţia populară greacă, un fel de Păcală.

– Nu, dacă are evlavie adevărată, va avea evlavie faţă de toate. Odată a fost găzduit un preot la mănăstirea Stavronikita şi la psalmii Utreniei[33] cobora strana şi se aşeza. "Părinte", îi spun, "se citesc psalmii Utreniei". "Aşa îi savurez mai bine", îmi spune. Auzi vorbă! După câţiva ani a venit şi m-a găsit. În timpul discuţiei mi-a spus că făcea icoane de hârtie şi le dădea de binecuvântare. "Cum lipeşti icoanele?", îl întreb. "Pun clei pe lemn", îmi spune, "pun apoi şi icoana şi când fac mai multe, le pun una peste alta şi eu mă aşez deasupra lor, ca să se lipească bine. Iau şi o carte şi citesc puţin". Când am auzit mi s-a urcat părul în vârful capului. "Ce faci?", îl întreb. "Stai deasupra icoanelor ca să se lipească?". "De ce? Nu-i bine?", îmi răspunde.

Vezi unde se ajunge? Răul este că lipsa de evlavie înaintează, nu se opreşte. Omul evoluează sau spre bine sau spre rău. De unde a pornit acela şi unde a ajuns! "Astfel savurez mai bine cei şase psalmi", a spus atunci, şi a ajuns să spună: "Astfel şi icoanele se vor lipi şi eu voi citi". Când i-am spus atunci despre cei şase psalmi, i s-a părut lucru ciudat. În timp ce alţi părinţi bătrâni stăteau în picioare. Se sprijineau puţin de strană, dar nu se mişcau deloc. Altceva este să fie cineva obosit, să fie bolnav, să-i tremure picioarele şi să stea jos – n-o să-l spânzure Hristos – şi altceva este ca altul să creadă că ceea ce face el este cel mai bine şi să spună: "Şezând, savurez mai bine". Asta cum s-o justifici? Viaţa duhovnicească nu este desfătare. Dacă

[33] Cei şase psalmi (3, 37, 62, 87, 102, 142), care se citesc la începutul Utreniei.

te doare ceva, stai jos. Hristos nu este tiran. Şi Avva Isaac spune: "Dacă nu poţi în picioare, aşază-te"[34]. Nu spune: "Dacă poţi, aşază-te".

– Părinte, de ce nu se stă jos la cei şase psalmi?

– Pentru că simbolizează Judecata. De aceea, atunci când se citesc cei şase psalmi, este bine ca mintea să meargă la vremea Judecăţii. Cei şase psalmi durează 6-7 minute. După primii trei psalmi nu facem nici cruce, deoarece acum Hristos nu va mai veni să se răstignească, ci va veni ca Judecător.

Ce evlavie aveau mai demult

– Părinte, de ce în vremea noastră evlavia este atât de greu de aflat?

– Pentru că oamenii au încetat să trăiască duhovniceşte. Le explică pe toate cu logica lumească şi astfel alungă harul dumnezeiesc. Mai demult, ce evlavie aveau oamenii! În Etoloacarnania[35] nişte bătrâne care aveau multă evlavie şi simplitate se închinau mularilor Sfintei Mânăstiri Prussa[36], atunci când coborau de la mânăstire pentru diferite slujbe. "Aceştia sunt mularii Maicii Domnului!", spuneau, şi dă-i la metanii. Dacă pentru mularii mânăstirii Maicii Domnului arătau atâta

[34] Avva Isaac Sirul, "Cuvinte ascetice", Cuv. 28, Cuv. 29 şi Cuv. 58.

[35] Provincie a Greciei vestice, alcătuită din două regiuni: Etolia şi Acarnania.

[36] Mânăstire în care se află Icoana Făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

evlavie, închipuieşte-ţi câtă evlavie aveau la Maica Domnului!

– Părinte, evlavia pe care o aveau farasioţii le-a cultivat-o Sfântul Arsenie?

– Ei aveau evlavie, dar le-a cultivat-o şi Sfântul. Este tradiţie. Bătrânul Prodromu Korţinoglu, cântăreţul Sfântului Arsenie, avea multă evlavie. A fost şi în Koniţa cântăreţ. Bătrân fiind, de 80 de ani şi mai mult, cobora în fiecare zi, dis-de-dimineaţă, la Koniţa de Jos, aproape o jumătate de oră de mers pe jos, ca să cânte în biserică. "Eu sunt câinele lui Hristos", spunea. Iar iarna, pe timp friguros şi geros, drumurile erau foarte periculoase. Curgea apa din cişmele pe drum şi îngheţa şi trebuia să fii atent unde calci ca să nu aluneci. Dar el pe toate le nesocotea. O astfel de evlavie avea!

Părinţii mei îmi spuneau că farasioţii, în ţara lor, adunaseră bani ca să facă biserică acolo, în Farasa. După aceea însă Sfântul Arsenie a vrut să-i dea la săraci, deoarece aveau biserică. S-a dus însuşi Sfântul să-i împartă la familiile sărace şi sărmanii nu îi luau. Să ia bani de la Biserică! Şi dacă nu i-au luat, a fost nevoit să-i trimită cu primarul[37] satului la episcopul din Cezareea. "Să iei însoţitor pentru drum", i-a spus Sfântul. "Îmi ajunge binecuvântarea ta", i-a răspuns primarul şi a plecat singur. Când a adus banii la episcop, acela l-a întrebat: "Bine, dar ce v-a spus Hagi-efendi să faceţi cu banii?". "Să-i dăm familiilor sărace", a răspuns primarul. "Şi de ce nu l-aţi ascultat?". "Nu vor să-i ia oamenii", i-a spus, "pentru că sunt banii Bisericii". În cele din urmă

[37] Primarul Farasei a fost tatăl Cuviosului Paisie.

episcopul i-a dat înapoi. Când farasioții erau să plece din Farasa, atunci, cu Schimbarea, au spus Sfântului Arsenie să ia acești bani cu ei, ca să facă biserică aici, în Grecia. Atunci Sfântul Arsenie le-a spus plângând: "În Grecia veți afla multe biserici, dar credința ce există aici n-o veți afla".

Evlavia față de icoane

Câtă evlavie trebuie să avem față de icoane! Un monah a pregătit o icoană a Sfântului Nicolae ca să o dea de binecuvântare cuiva. A învelit-o cu o hârtie curată și a pus-o în dulap până ce o va da. Dar fără să ia aminte a pus-o invers. Peste puțin, în camera lui a început să se audă un zgomot. Se uită monahul încoace și-ncolo, ca să vadă de unde venea acest zgomot. De unde să-și dea seama că zgomotul venea din dulap? Zgomotul a continuat destulă vreme, "tac-tac-tac"; nu-l lăsa să se liniștească. În cele din urmă, ducându-se aproape de dulap, a înțeles că zgomotul ieșea de acolo. Îl deschide și și-a dat seama că zgomotul ieșea din icoană. "Ce să aibă icoana?", și-a spus. "Ia să văd!". De îndată ce a desfăcut-o a văzut că era pusă invers. A pus-o cum trebuie și îndată zgomotul a încetat.

Cel evlavios are evlavie în mod special la icoane. Și când spunem că "are evlavie la icoane", ne referim la faptul că are evlavie la persoana zugrăvită pe ele. Când cineva are o fotografie a tatălui său, a mamei sale, a bunicului, a bunicii sau a fratelui lui nu o poate rupe

sau călca; cu cât mai mult o icoană. Martorii lui Iehova nu au icoane. Cinstea pe care o dăruim icoanelor o consideră idolatrie. Am spus odată unui martor al lui Iehova: "Dumneavoastră nu aveți fotografii în casele voastre?". "Avem", mi-a răspuns. "Ei bine, mama nu sărută fotografia fiului ei, atunci când el este departe?". "O sărută", îmi spune. "Sărută hârtia sau copilul?". "Pe copilul ei", îmi răspunde. "Ei, precum aceea atunci când sărută fotografia fiului ei își sărută fiul și nu hârtia, așa și noi sărutăm pe Hristos, și nu sărutăm hârtia sau scândura".

– Părinte, dacă o scândură a avut cândva pe ea chipul lui Hristos, al Maicii Domnului sau al vreunui sfânt și culorile s-au șters din pricina vremii, nu trebuie s-o mai sărutăm din această cauză?

– Ba da, trebuie. Atunci când omul sărută cu evlavie și dragoste fierbinte sfintele icoane, ia culorile de pe ele și se zugrăvesc sfinți înlăuntrul său. Sfinții se bucură atunci când se ridică de pe hârtii sau scânduri și se întipăresc în inimile oamenilor. Când creștinul sărută cu evlavie sfintele icoane și cere ajutor de la Hristos, de la Maica Domnului, de la Sfinți, sărutându-le cu toată inima lui, soarbe în inima sa nu numai harul lui Hristos, al Maicii Domnului sau al Sfinților, ci și pe Hristos întreg sau pe Maica Domnului sau pe Sfinți și îi așază în catapeteasma bisericii sale. *"Omul este Biserică a Sfântului Duh"*[38]. Vezi, fiecare slujbă începe cu sărutatul icoanelor și tot cu sărutatul lor se

[38] I Cor. 3, 16 și 6, 19.

termină. Dacă oamenii ar înțelege lucrul acesta, câtă bucurie nu ar simți și câtă putere nu ar lua.

– Părinte, în Paraclisul Maicii Domnului, la un oarecare stih, pentru ce se spune: "Mute să fie buzele păgânilor care nu se închină cinstitei Icoanei tale"?

– Atunci când cineva nu are evlavie și sărută icoanele, buzele lui nu sunt mute? Iar când cel evlavios le sărută, buzele lui nu sunt vorbitoare? Sunt unii care, atunci când se închină la icoane, nici nu ating buzele de icoană. Alții le ating numai puțin de icoană atunci când le sărută. Iată, așa[39]. Ați auzit ceva?

– Nu.

– Ei, atunci buzele sunt "mute". În timp ce atunci când cel evlavios sărută icoana și sărutul se aude, buzele lui sunt "vorbitoare". Atunci când se spune că sunt "mute", nu înseamnă că le blesteamă, ci, simplu, acele buze sunt mute, iar celelalte sunt vorbitoare. Când privim sfintele icoane, inima noastră trebuie să își reverse dragostea sa față de Dumnezeu și față de Sfinți, să cădem, să ne închinăm și să le sărutăm cu multă evlavie. Să fi văzut pe un bătrânel evlavios la Mănăstirea Filoteu, bătrânul Sava, cu câtă evlavie, cu câtă inimă săruta icoana Maicii Domnului – Dulcea Sărutare! La această icoană a Maicii Domnului s-a făcut o umflătură, deoarece părinții o sărutau în același loc.

Icoana care se pictează cu evlavie absoarbe de la pictorul evlavios harul lui Dumnezeu și transmite oamenilor mângâiere veșnică. Pictorul se pictează, se transpune în icoana pe care o face. De aceea starea lui

[39] Stareţul a sărutat o icoană fără să se audă sărutul.

sufletească are o mare însemnătate. Părintele Tihon[40] îmi spunea: "Eu, fiule, atunci când pictez epitafe, cânt: «Iosif cel cu bun chip, de pe lemn luând...»". Cânta și plângea mereu și lacrimile lui cădeau pe icoană. O astfel de icoană face o predică veșnică în lume. Icoanele predică și predică veacuri de-a rândul. Un om îndurerat aruncă o privire către icoana lui Hristos sau a Maicii Domnului și primește mângâiere.

Toată temelia este evlavia. Vezi, unul numai se sprijină de peretele unde a fost pusă o icoană și primește har, iar altul poate să aibă cea mai bună icoană, dar nu se folosește, deoarece nu are evlavie. Sau cineva poate fi ajutat de o cruce simplă, iar altul să nu se folosească nici chiar de Cinstitul Lemn atunci când nu are evlavie.

Să-I oferim lui Dumnezeu pe cele mai curate

Odată m-am smintit aici, în biserica voastră. Am văzut că ardeți la Sfânta Masă lumânări foarte mici. Eu nu las să ardă o lumânare atât de mică nici măcar în sfeșnicul de dinaintea catapetesmei. Consider aceasta ca o disprețuire.

– Părinte, spun unii că lumânarea trebuie să ardă până jos.

– Da, să ardă până jos, dar unde? Aceasta are însemnătate. Altceva este să ardă până jos în

[40] Vezi Cuv. Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului", București, 1999.

sfeşnicele unde aprinde lumânări lumea, şi altceva este la Sfânta Masă sau la Sfânta Proscomidie. Nu trebuie să se ardă o jumătate de lumânare înlăuntrul altarului; este dispreţ. Chiar şi la policandru, deşi ajung lumânările pentru toată slujba, tot trebuie să le schimbaţi, când sunt foarte mici. Iar la Sfânta Liturghie, la Ieşirea Mică şi Mare să folosiţi totdeauna lumânare mare, pentru că ea simbolizează pe Sfântul Ioan Înaintemergătorul. În alte părţi sting candelele, ca să facă economie. Nu înţeleg că Dumnezeu le va trimite mari binecuvântări, atunci când vor avea evlavie faţă de El. Şi la parastase este dispreţ să se folosească lumânări subţiri, ca nişte bumbac netrebnic. Este ruşine să le daţi şi altora.

– Părinte, surorile pot arde la chiliile lor oricâte lumânări vor?

– Să ardă, ca să ardă şi pe diavolul. Nu vedeţi că arde lumea întreagă? Numai să aibă rost aprinderea lumânărilor, să fie însoţită de rugăciune.

Este lucru mare să se lase cineva în voia lui Dumnezeu. Noi mâncăm roade dulci şi Îi oferim lui Dumnezeu în cădelniţă răşina copacilor. Mâncăm mierea şi Îi oferim lui Dumnezeu ceara, dar pe aceasta adesea o amestecăm cu parafină. O lumânare oferim lui Dumnezeu ca recunoştinţă pentru binecuvântările Sale cele bogate, şi pe aceasta s-o murdărim? Ce ar fi fost dacă ne-ar fi cerut Dumnezeu să-I oferim mierea? Îmi închipui ce-am mai fi făcut atunci! I-am fi dat zeama sau puţină apă cu zahăr. Să nu ne ia Dumnezeu în serios! Omul poate face economie în toate, afară de

cele datorate slujirii lui Dumnezeu. Lui Dumnezeu trebuie să-I ofere tot ce este mai bun, tot ce este mai curat.

– Părinte, lumea nu înţelege uşor că este lipsă de evlavie să arzi lumânări de parafină.

– Să spuneţi lumii: "Nu este bine să ardeţi lumânări de parafină în biserici nici pentru sănătatea voastră". În felul acesta se vor gândi puţin la aceasta. Dacă biserica este mică, atunci ajungi să te sufoci. Este mai bine ca oamenii să aprindă o lumânare mică, dar să fie curată, decât o lumânare mare de parafină. Din această pricină mulţi ameţesc şi leşină în biserici. Închipuieşte-ţi să fie şi biserica mică şi să ardă şi toată această parafină!... Şi de ar fi numai aceasta! Untdelemnul care nu se poate mânca vor să-l pună la candele. Unde au ajuns oamenii! În Vechiul Testament se spune că untdelemnul care trebuia să se folosească pentru Templu trebuia să fie făcut din măslinele adunate din copaci, nu din cele căzute pe jos. Oare Dumnezeu are nevoie de untdelemn sau de tămâie? Nu, dar El se înduioşează pentru că ele reprezintă un prinos prin care se exprimă recunoştinţa şi dragostea omului faţă de El. La Sinai m-a impresionat următorul fapt: beduinii, sărmanii, nu au nimic ce să ofere. Şi iată, iau o pietricică ce diferă puţin de celelalte, sau dacă află în vreo crăpătură două-trei frunzuliţe, le iau, urcă sus la piatra pe care a lovit-o Moise cu toiagul şi din care a ieşit apă şi le lasă acolo. Sau mamele care alăptează merg şi picură puţin lapte acolo, cu gândul: "Să-mi dea Dumnezeu lapte, ca să-mi alăptez copilul". Vezi ce re-

cunoştinţă au! Şi aceasta nu este puţin lucru. Iar noi ce facem?! Ne vor judeca aceşti oameni. Lăsau acolo sus lemnişoare, frunzuliţe, pietricele... Dumnezeu are nevoie de acestea? Nicidecum, însă Dumnezeu ajută atunci când vede inima cea bună, intenţia cea bună. Astfel se exprimă intenţia cea bună.

– Părinte, atunci când aprindem o lumânare, să spunem că o facem în cutare scop?

– O aprinzi. Dar unde o trimiţi? N-o trimiţi undeva? Prin lumânare cerem ceva de la Dumnezeu. Când o aprinzi şi spui: "Pentru cei ce suferă trupeşte şi sufleteşte şi pentru cei ce au mai mare nevoie", în aceştia sunt cuprinşi şi vii şi morţii. Ştii câtă odihnă simt cei adormiţi atunci când aprindem o lumânare pentru ei? Astfel dobândeşte cineva comuniune duhovnicească şi cu cei vii şi cu cei adormiţi. Lumânarea, în puţine cuvinte, este o antenă ce ne pune în legătură cu Dumnezeu, cu cei bolnavi, cu cei adormiţi etc.

– Părinte, dar tămâia de ce o ardem?

– O aprindem spre slavoslovirea lui Dumnezeu. Îl slăvim şi Îi arătăm recunoştinţă pentru marile Lui faceri de bine săvârşite în toată lumea. Tămâia este şi ea un prinos. Şi după ce o oferim lui Dumnezeu şi Sfinţilor tămâind icoanele, tămâiem după aceea şi icoanele vii ale lui Dumnezeu, pe oameni.

Să puneţi inimă fie că este pentru cerere, fie pentru mulţumire. Prin lumânare spun: "Dumnezeul meu, Îţi cer cu toată inima mea să-mi împlineşti o cerere". Iar prin tămâie spun: "Îţi mulţumesc, Dumnezeul meu, cu toată inima pentru toate darurile Tale. Îţi mulţumesc că-mi ierţi multele mele păcate şi nerecunoştinţa lumii şi nerecunoştinţa mea cea multă".

Pe cât puteţi, să cultivaţi evlavia şi străpungerea de inimă. Acestea vor ajuta să primiţi harul lui Dumnezeu. Pentru că de are cineva evlavie şi străpungere de inimă şi este şi smerit, primeşte harul dumnezeiesc. Iar dacă nu are evlavie şi smerenie, harul lui Dumnezeu nu se apropie de el. Ce spune Scriptura?: *"Către cine voi căuta, fără numai către cel smerit şi blând şi care se cutremură de cuvintele Mele"*[41].

[41] Is. 66, 2.

CAPITOLUL 5

Dăruirea conține oxigen dumnezeiesc

Oamenii uită pe cei ce suferă

Părinte, ați spus că pe cât te depărtezi de mângâierea omenească, pe atât o primești pe cea dumnezeiască. De aceea înțelegi mai bine rugăciunea atunci când ești flămând?

– Da, pentru că un flămând înțelege pe cel flămând. Unul sătul nu-l înțelege. Am auzit că undeva se aruncă mâncarea, iar puțin mai departe niște refugiați ruși nu au ce mânca. Trăiesc sărmanii în sere, în niște barăci de tablă. Să zicem că nu știi că acolo, aproape, există oameni care au nevoie. Bine, dar nu întrebi ca să afli? Să arunci mâncarea! Noi nici lucrul cel nefolositor pe care îl avem nu îl dăm. Este păcat ca unul să nu poată cumpăra ceva de care are nevoie și altul să aibă lucruri pe care nu le folosește și să nu le dea celui care are nevoie de ele. Asta pentru mine este iadul cel mai mare. La Judecată, Hristos ne va spune: *"Am flămânzit și nu Mi-ați dat să mănânc"*[42].

[42] Mt. 25, 42.

Unii care le au pe toate spun: "Astăzi nu există sărăcie". Nu se gândesc la celălalt. Nu se pun în locul celuilalt, ca să nu se mâhnească și să-și piardă liniștea lor. În felul acesta cum vor afla pe cel sărac? Dacă se gândește cineva la celălalt, află și pe sărac și află și de ce are nevoie. Există atâția orfani care nu au un om care să le mângâie căpșorul. Oamenii uită pe cei ce suferă. Mintea lor este la cei ce o duc bine și se compară cu aceștia și nu cu cei ce suferă. Dacă s-ar fi gândit puțin, de pildă, la unii epiroți albanezi[43], care, deoarece și-au făcut semnul crucii, sunt, sărmanii, pentru 20 de ani în închisoare într-o celulă de unu pe unu, ar fi văzut altfel lucrurile. Este atât de înfricoșător, încât nici nu ne putem gândi la aceasta. Știți ce înseamnă unu pe unu? Nici așezat, nici întins, nici în picioare. Iar ca fereastră unele celule abia dacă au câte o gaură mică[44].

– Adică în morminte, Părinte!

– În mormânt cel puțin ești întins. Ce mucenicie! Multă nefericire există astăzi, deoarece fac arme de distrugere și au părăsit grija pentru cei săraci. În Africa am văzut cum mâncau bălegar de cămilă. Acolo oamenii au niște trupuri care nu seamănă cu trupurile omenești. Sunt ca broaștele. Și toracele lor este ca un coș de nuiele. De ce mă doare? Mă doare pentru că noi le avem pe toate și de aceea nu participăm la suferința celorlalți. Și mai vrem să mergem și în rai...

[43] Provincia grecească Epir a fost împărțită în două, după al doilea război mondial, partea de nord intrând în componența Albaniei.

[44] S-a spus în mai 1990.

În 1958, când am mers la Sfânta Mânăstire Stomiu, în Koniţa, era un protestant pe care îl susţineau economic din America şi care câştigase de partea lui 80 de familii. A zidit şi o clădire unde să se adune. Sărmanii oameni aveau mare nevoie şi din pricina marei lor sărăcii au fost nevoiţi să se facă protestanţi, pentru că aceia îi ajutau economic. Într-o zi mi-a spus unul dintre ei: "Eu mă fac şi evreu, nu numai protestant, deoarece am nevoie". Când am auzit aceasta, mi-am spus: "Trebuie să se facă ceva". Am adunat pe câţiva care aveau o oarecare situaţie economică şi puteau ajuta şi le-am vorbit. Atunci aceia, sărmanii, erau cu desăvârşire lumeşti, dar aveau intenţie bună. Iar unul dintre aceştia, cu toate că era complet lumesc, avea însă o inimă mare. Când l-am văzut pentru prima oară, mi-am spus: "Pe dinafară se vede lemn putred, dar pe dinăuntru este esenţă de calitate". Aşadar am hotărât să adunăm câţiva bani şi să-i dăm la familiile sărace. Le-am spus ca banii adunaţi să meargă ei înşişi să-i dea la săraci, ca să-i mişte sărăcia acelora şi să se folosească duhovniceşte. În felul acesta şi de piatră să fie inima lor se înmoaie, se face omenească şi li se va deschide şi uşa raiului. În puţin timp toţi aceştia s-au schimbat, pentru că au văzut nenorocirea ce exista şi nu-i mai împingea inima să meargă să se distreze. "Ne-ai dezarmat", îmi spuneau. "Cum să mai mergem acum să ne distrăm?". Au venit şi la biserică. Mai târziu am aflat că unul a devenit şi cântăreţ. Dar şi cele 80 de familii, cu harul lui Dumnezeu, una după alta s-au întors la Ortodoxie. Mai târziu, când au venit protestanţii americani să vadă lucrarea protestantului

lor care, mai înainte, atrăsese pe acei oameni la erezia lor, l-au tras la judecată pentru că nu avea ucenici.

– Părinte, unii cer uşor ajutor atunci când au nevoie, iar alţii nu spun nimic.

– Mulţi se ruşinează şi nu vor să se compromită. Aceştia au mai multă nevoie. Acolo ajutorul foloseşte mult mai mult. Cunosc doi medici cărora li s-a întâmplat ceva şi nu aveau bani nici pentru o aspirină. Omul care are dragoste nu se mulţumeşte să dea numai la cel ce cere milostenie, ci caută să afle oameni care au nevoie, ca să-i ajute. Mama mea se îngrijea mult să afle astfel de cazuri.

Criteriul dragostei

Atunci când cineva are şi dă milostenie, nu-ţi poţi da seama dacă are dragoste sau nu, căci se poate să dea nu din dragoste, ci să se descarce de nişte lucruri. Când nu are şi dă, atunci se vede dragostea lui. Cred, să presupunem, că am dragoste; Dumnezeu, ca să-mi încerce dragostea, îmi trimite un sărac. Dacă, de pildă, am două ceasuri, unul bun şi unul stricat, şi-i dau pe cel stricat săracului, înseamnă că dragostea mea este de calitatea a doua. Dacă am dragoste adevărată îl voi da pe cel bun săracului. Intră în lucrare atunci logica cea stricată şi spunem: "Ce, să-l dau pe cel bun? Pentru el, care nu are nici un ceas, e bun şi cel vechi", şi îl dau pe cel vechi. Dar când dai pe cel vechi, încă mai trăieşte omul cel vechi în tine. Dacă dai pe cel nou,

eşti un om renăscut. Iar dacă le ţii pe amândouă şi nu dai nici unul, eşti în stare de iad.

– Părinte, cum iese cineva din starea aceasta?

– Să se gândească: "Dacă ar fi fost Însuşi Hristos, pe care l-aş fi dat? Cu siguranţă că pe cel mai bun". În felul acesta poate înţelege care este dragostea cea adevărată. Va lua aşadar o hotărâre tare, şi a doua oară va da pe cel mai bun. Se poate ca la început să-i vină greu, dar dacă se nevoieşte în felul acesta, va ajunge în starea să dea şi pe cel nou şi pe cel vechi, ca să-i ajute pe ceilalţi, iar el să se lipsească de amândouă, dar să-L aibă înlăuntrul lui pe Hristos şi să-şi audă bătaia dulce a inimii sale care va tresări de bucuria dumnezeiască. Dacă îţi vor lua haina iar tu dai şi cămaşa ce o ai[45], te va îmbrăca Hristos după aceea. Dacă te doare pentru un nenorocit şi îl ajuţi, de ar fi fost Hristos, gândeşte-te ce jertfă ai fi făcut! În felul acesta dăm examene. Omul credincios vede în aproapele persoana lui Hristos. Însuşi Hristos spune: *"Întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut"*[46]. Desigur, cinstea o acordă fiecăruia potrivit situaţiei[47], dar dragostea este aceeaşi pentru toţi. În inima Lui acelaşi loc îl are şi un ministru şi un sărac; un general şi un soldat.

– Părinte, oare de ce se întâmplă ca de multe ori cel ajutat să se comporte urât faţă de cel ce l-a ajutat?

– Diavolul se duce şi-l îmboldeşte pe celălalt, astfel încât să se poarte urât cu noi, ca noi să ne mâniem şi

[45] Lc. 6, 29.
[46] Cf. Mt. 25, 40.
[47] Cf. Rm. 13, 7.

să pierdem binele făcut. Nu este de vină omul. Diavolul îl brodează pe celălalt, ca să ne facă să le pierdem pe toate. Când faceţi o faptă bună, totdeauna să simţiţi că ceea ce aţi făcut aţi avut datoria s-o faceţi şi să fiţi gata să înfruntaţi ispita, ca să nu pierdeţi binele ce l-aţi făcut, ci să-l câştigaţi în întregime. De pildă, face unul o milostenie, fără să aibă ca scop să o arate. Intră ispita la mijloc şi-i pune pe alţii să-i spună: "Tu, iubitorule de argint, care n-ai făcut nimic etc... Cutare a făcut aceasta, cutare cealaltă", ca să-l silească să spună şi el... cu "smerenie": "Am făcut şi eu un lucru mic, un spital", sau să-l facă să se mânie şi să spună: "Cine, eu, care am făcut asta şi asta?", şi să le piardă pe toate. Sau îl va pune pe cel ce a fost ajutat să-i spună: "Nemulţumitorule, profitorule etc.", până ce-i va răspunde: "Eu, profitor? Eu, care ţi-am făcut binele acela, acea faptă bună?". După care va spune: "Măi, ce nerecunoscător! Nu voiam să-mi spună «mulţumesc», dar cel puţin, să recunoască". Dar când cineva aşteaptă recunoştinţă, le pierde pe toate. În timp ce de şi-ar pune un gând bun şi ar spune: "Mai bine că a uitat facerea mea de bine", sau: "Poate să fi fost supărat sau obosit şi de aceea a vorbit aşa", îndreptăţeşte pe celălalt şi nu-şi pierde răsplata sa. Când nu aşteptăm să ni se dea înapoi, atunci avem răsplată curată. Hristos a făcut totul pentru noi şi noi L-am răstignit. Ce cântăm? "În loc de mană, fiere"[48]. Întotdeauna să încercăm să facem binele, fără să aşteptăm să primim vreo răsplată.

[48] Din troparul antifonului 12 de la Utrenia din Vinerea Mare.

În om există două bucurii. O bucurie atunci când ia, și o bucurie atunci când dă. Dar nu se compară bucuria ce-o simte cineva atunci când dă, cu bucuria ce-o simte atunci când ia. Omul, ca să-și dea seama dacă sporește corect duhovnicește, trebuie ca la început să cerceteze dacă se bucură când dă și nu când ia; dacă simte mâhnire când îi dau și bucurie când dă. După aceea, dacă lucrează corect duhovnicește, atunci când face vreun bine nu își mai aduce niciodată aminte de el, dar nu uită niciodată nici cel mai mic bine ce i s-a făcut. Nu-și poate închide ochii din pricina unei prea mici faceri de bine a celorlalți. Se poate ca acesta să-i fi dat cuiva o vie și să fi uitat. Dar dacă celălalt îi dă un ciorchine de struguri din via pe care el i-a dăruit-o nu-l poate uita niciodată. Sau poate să-i fi dat cuiva mai multe icoane sculptate și să nu își mai aducă aminte. Dar dacă acela îi dă o iconiță plastifiată, este mișcat de această iconiță, cu toate că este de mică valoare și, drept recunoștință, se gândește cum să-l răsplătească. Poate da chiar și toată biserica și terenul ei și să uite. Adică atunci călătoria duhovnicească este corectă, când uită cineva cele bune ce le face și își aduce aminte de cele bune ce i le fac ceilalți. Când omul ajunge în starea aceasta, atunci este om; om al lui Dumnezeu. Dar dacă uită mereu faptele bune pe care i le-au făcut alții și își aduce aminte de cele bune făcute lor de el, aceasta este lucrarea potrivnică celeia pe care o cere Hristos. Iar când gândește: "Tu mi-ai dat atâta și eu ți-am dat atâta", acesta este un

lucru negustoresc. Eu caut să dau celui ce are nevoie mai mare. Nu socotesc negustorește: cutare mi-a dat cărțile acestea și eu acum îi datorez atâta, așa că trebuie să-i dau ca să mă achit. Sau, dacă celălalt nu mi-a dat, nu-i voi da nici eu nimic. Căci și aceasta este o dreptate omenească.

Cel ce ia ceva, primește bucurie omenească. Cel ce dă, primește bucurie dumnezeiască. Bucuria dumnezeiască o luăm prin a da. De pildă îmi dă cineva o carte. Acela se bucură duhovnicește, dumnezeiește, iar eu care am luat cartea mă bucur omenește. Dar când și eu voi da cartea, mă voi bucura și eu dumnezeiește, iar celălalt ce o va lua se va bucura omenește. Când și acela o va da, se va bucura și el dumnezeiește, iar cel ce o va lua se va bucura omenește. Dar dacă și acesta la rândul său o va da, atunci și el se va bucura dumnezeiește. Vedeți cum cu un lucru mulți oameni se pot bucura și omenește, și dumnezeiește.

Să vă învățați să vă bucurați prin a da. Atunci când se bucură cineva prin a da, este bine întocmit, este în legătură cu Hristos; are harul dumnezeiesc. Atunci când cineva dă sau oferă ceva, bucuria pe care o simte are oxigen dumnezeiesc. Atunci când se bucură prin a lua sau prin a se jertfi altii pentru el, bucuria aceasta are miros urât, asfixiază. Astfel de oameni care dau fără să se gândească la ei înșiși ne vor judeca în Ziua cea de Apoi. Ce bucurie simt acești oameni! Pe unii ca aceștia îi apără Hristos. Însă cei mai mulți oameni se bucură când iau și se lipsesc de bucuria dumnezeiască și de aceea sunt chinuiți. Hristos este mișcat atunci când îl iubim pe aproapele nostru mai mult decât pe

noi înşine şi ne umple de desfătare dumnezeiască. Vezi, El nu S-a limitat la *"să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi"*[49], ci S-a jertfit pentru om.

Iubitorul de argint adună ca să le afle alţii

– Părinte, am auzit de doi fraţi, dintre care cel mic este milostiv, iar cel mare nu.

– Părinţii să-l înveţe şi pe cel mare să se îndulcească prin a da. Dacă cel mare va cultiva această virtute, va primi plată mai mare decât cel mic, care o are din fire, şi va deveni mai bun.

– Părinte, cum se poate izbăvi cineva de strâmtimea inimii, de greutatea ce o are în a da?

– Ce, eşti zgârcită? O să te arunc afară! Şi la ascultare, de pildă, când eşti la arhondaric, să iei o binecuvântare generală, ca să poţi da. Nu vezi şi Dumnezeu cu câtă îmbelşugare dă tuturor binecuvântările Sale? Dacă cineva nu se obişnuieşte să dea, se învaţă zgârcit şi după aceea îi vine greu să dea.

Iubitorul de argint este "puşculiţa"; adună el, ca să-i găsească alţii. Şi astfel pierde bucuria de a da şi răsplata dumnezeiască. Odată i-am spus unui bogat: "De ce aduni? N-ai obligaţii. Ce-o să faci cu ei?". "Aici vor rămâne când voi muri", îmi răspunde. "Eu îţi dau binecuvântarea să le iei pe toate sus!", îi spun. "Aici vor rămâne", îmi spune din nou. "Dacă voi muri, lasă să le ia alţii". "Ei, dar aşa aici vor rămâne", îi spun. "Scopul

[49] Lev. 19, 18; Mt. 22, 39; Mc. 12, 31; Lc. 10, 27.

este să le dai cu propriile tale mâini acum, cât trăieşti". Nu există om mai nesocotit decât lacomul de bani, care adună mereu şi totdeauna trăieşte în lipsă şi în cele din urmă îşi cumpără iadul cu economiile pe care şi le-a adunat. Este cu desăvârşire pierdut, pentru că nu dă şi se pierde cu lucruri materiale şi pierde astfel şi pe Hristos.

De cel zgârcit îşi bat joc toţi. Era un moşier foarte bogat, care avea ogoare la ţară, iar în Atena multe clădiri, dar era foarte zgârcit. Odată a făcut o oală de mâncărică de fasole, dar numai zeamă, ca să mănânce lucrătorii ce lucrau pe ogoarele lui. Mai demult lucrau sărmanii de dimineaţă, înainte de a răsări soarele şi până la apus. Aşadar, la amiază, când s-au oprit puţin, ca să se odihnească, stăpânul a pus mâncarea de fasole într-o cratiţă şi a chemat pe lucrători să mănânce. S-au aşezat sărmanii lucrători în jurul cratiţei şi au început să mănânce. Când luau cu lingura vreo boabă, când numai zeamă goală. Un lucrător era foarte glumeţ. Lasă lingura şi se duce mai departe. Îşi scoate cizmele şi ciorapii şi se apropie voind să intre în cratiţă. "Ce faci?", îl întreabă ceilalţi. "Mă gândeam să intru înăuntru, poate voi prinde vreo boabă de fasole!". Atât de zgârcit era ticălosul acela. De aceea, de o mie de ori este mai bine să îl stăpânească pe om risipa, decât zgârcenia.

– Zgârcenia este boală, Părinte?

– Boală foarte mare! Dacă îl stăpâneşte pe om zgârcenia, boală mai mare nu există. Economia este bună, dar să ia aminte omul ca să nu-l stăpânească încetîncet diavolul cu zgârcenia.

– Părinte, unii din pricina zgârceniei stau flămânzi.

– Numai flămânzi? Era un negustor bogat care avea o prăvălie mare şi cu briceagul tăia în trei chibriturile acelea late! O alta foarte bogată avea un fitil cu sulf; ţinea cărbuni aprinşi şi cu acel fitil lua foc din cărbuni ca să aprindă soba, ca să nu cheltuiască vreun chibrit. Şi avea case, terenuri, o avere mare.

Nu spun ca să fie cineva risipitor, dar, cel puţin, acestuia dacă îi vei cere ceva, repede îţi va da. Iar dacă este zgârcit, îi va părea rău să-ţi dea. Erau odată două gospodine şi discutau despre salate, despre oţeturi şi, aşa discutând, una a spus: "Am un oţet foarte bun". Odată cealaltă a avut nevoie, săraca, de puţin oţet şi s-a dus la aceea să-i ceară. "Ascultă aici", îi spune aceea, "dacă-l dădeam, n-aş mai fi avut oţet de şapte ani!". E bine să faci economie şi să dai. Econom nu înseamnă zgârcit. Tatăl meu nu ţinea bani. La Farasa nu exista hotel; casa noastră era ca un hotel. Oricine venea în sat, la primar mergea să stea. La el mânca, el îi spăla picioarele şi-i dădea şi ciorapi curaţi.

Acum văd că la unele locuri de închinare au magazii întregi cu candele dar nu spun: "Avem destule, nu ne mai daţi altele". Acestea nu le pot folosi, nici nu le pot vinde, dar nici nu le dau. Când cineva începe să adune, se leagă şi nu poate da. Iar dacă începe să adune lucruri dar le şi dă, atunci inima lui se va aduna în Hristos fără să-şi dea seama cum. O văduvă să nu aibă bani să cumpere un cot de stofă ca să-şi îmbrace copiii, şi eu să adun! Cum voi suporta aceasta? La Colibă nu am nici farfurii, nici cratiţe, ci nişte tinichele. Prefer să dau cinci sute de drahme unui student să

meargă de la o mânăstire la alta, decât să iau ceva pentru mine. Dacă nu aduni, ai binecuvântare de la Dumnezeu. Când dai binecuvântare, iei binecuvântare. Binecuvântarea naşte binecuvântare.

Intenţia cea bună este totul

– Părinte, ce să fac atunci când cineva îmi cere milostenie, dar nu am ce să-i dau?

– Când vreau să fac milostenie şi nu am ce să dau, atunci fac milostenie cu sânge. Unul care are şi dă ajutor material, simte bucurie, în timp ce acela ce nu are ce da, suferă mereu şi spune smerit: "N-am făcut milostenie". Intenţia cea bună este totul. Un bogat are ce să dea, dar nu dă. Un sărac vrea să dea, dar nu dă pentru că nu are ce să dea. Diferă unul de altul. Bogatul, dacă dă, simte şi o mulţumire. Pe sărac îl doare, căci vrea să facă o milostenie, dar nu are ce să dea, şi suferă sufleteşte; în timp ce de ar fi avut, ar fi dat şi n-ar fi suferit. Intenţia cea bună se vede din fapte. Dacă cineva cere de la un sărac milostenie şi săracul, deşi este în lipsă, îi dă, atunci săracul ce a dat va simţi o bucurie duhovnicească, indiferent dacă acela se duce şi bea rachiu cu ei, şi Dumnezeu va lumina pe cineva să-i trimită şi lui ajutor material.

Şi ştiţi ce nedreptate se face uneori? Unul să dea tot ce are ca să ajute, iar altul să le interpreteze în cugetul său după cum i se pare lui.

– Părinte, la ce vă referiţi?

– Să presupunem că unul, de pildă, are numai 5.000 de drahme în buzunarul său. Întâlneşte pe drum un cerşetor, îi pune în mână aceluia şi pleacă. Cerşetorul vede că sunt 5.000 şi se bucură. În clipa aceea trece pe acolo şi un bogat şi, văzând că acela a dat 5.000, spune întru sineşi: "Ca să dea acesta 5.000, cine ştie câţi are! Va fi vreun milionar!". Atunci el îi dă cerşetorului doar 500 de drahme şi îşi odihneşte gândul că şi-a făcut datoria. În timp ce sărmanul acela a avut numai acei 5.000 şi, de îndată ce l-a văzut pe cerşetor, inima i-a tresăltat şi i-a dat. Dacă şi bogatul ar fi lucrat puţin duhovniceşte, ar fi avut şi el un gând bun şi ar fi zis: "Ia te uită, acesta a dat tot ce a avut". Sau ar fi spus: "A avut zece mii şi a dat cinci mii". Dar cum să aducă gândul cel bun, dacă n-a lucrat duhovniceşte! Ci spune: "Ca să arunce aşa banii, înseamnă că-i întoarce cu lopata".

Unii oameni, deşi dau cinci sute sau o mie de drahme unui sărac, fac bazar evreiesc pentru cinci sau zece drahme cu lucrătorul sărac ce lucrează la ei. Nu pot pricepe: bine, dai cinci sute şi o mie de drahme celui pe care nu îl ştii şi pe acesta, pe care îl ai lângă şi te ajută, îl laşi să flămânzească? Ai datoria ca mai întâi pe acesta să-l iubeşti şi să-l ajuţi. Dar se vede că aceşti oameni fac milostenie ca să fie lăudaţi. Sau pe altul îl trag chiar şi la judecată pentru o mie de drahme, deoarece încep de la o logică lumească, chipurile ca să nu-i considere proşti. O femeie credincioasă mi-a povestit[50] o întâmplare. Odată ea a vrut să

[50] În 1958.

cumpere o cantitate de lemne de la o bătrână, care a făcut trei ore ca să le aducă din pădure în sat. De data aceea a făcut o jumătate de oră mai mult, adică trei şi jumătate, pentru că a înconjurat cazarma, ca să n-o prindă pădurarul. "Cât fac?", o întreabă acea femeie. "Cincisprezece drahme", răspunse bătrâna. "Nu, este mult", îi spune. "Eu le iau cu unsprezece". "I-am cerut atâta", mi-a spus acea femeie, "pentru ca pe noi, oamenii duhovniceşti, să nu ne ia de proşti...". I-am tras după aceea un perdaf. Bătrâna avea două animale şi a pierdut două zile ca să câştige 22 de drahme. În loc să-i fi dat mai mult, i-a mai şi oprit din cât se cuvenea.

Milostenia ajută mult pe cei răposaţi

Bogăţia aduce mare pagubă omului atunci când nu se împarte săracilor pentru sufletul nostru şi pentru sufletele morţilor noştri. Milostenia către cei îndureraţi, văduve, orfani etc. ajută foarte mult şi pentru odihna celor adormiţi. Pentru că atunci când cineva dă milostenie pentru un răposat, ceilalţi spun: "Dumnezeu să-l ierte. Să i se sfinţească oasele". Dacă se întâmplă ca cineva să fie bolnav, să nu poată lucra şi să aibă datorii şi în această împrejurare grea îl ajuţi şi spui: "Ia-i pe aceştia pentru sufletul cutăruia", va spune şi acela: "Dumnezeu să-l ierte. Să i se sfinţească oasele". Adică aceia fac o rugăciune din inimă şi aceasta este ceea ce ajută foarte mult pe cei răposaţi.

– Atunci când unei oarecare femei îi moare bărbatul nespovedit şi neîmpărtăşit sau îi moare copilul, ce altceva mai poate face ca să le ajute sufletele?

– Pe cât poate să se facă mai bună. Asta, firește, o va ajuta şi pe ea, dar îl va ajuta şi pe bărbatul ei, pentru că, după ce s-au căsătorit, are parte şi cel care a murit din tot ceea ce face ea. Acesta este lucrul cel mai important dintre toate, să se facă mai bună. Altfel, se poate să facă şi vreo faptă bună, dar să rămână cu tipicul ei. Şi îţi spune: "Mi-am făcut datoria mea. Ce altceva vrei să mai fac?", şi rămâne neîndreptată sau se face şi mai rea.

Milostenie "în ascuns"[51]

– Părinte, unii consideră fariseism a merge la biserică şi a trece cu vederea dragostea şi jertfa.

– Ei, dar de unde ştiu ei aceasta? Sunt siguri de lucrul acesta?

– Aşa judecă ei.

– Dar ce-a spus Hristos? *"Să judecaţi"?*[52] Unul se poate să nu dea unui ţigan, deoarece are în vedere un bolnav care are mare nevoie şi îl ajută pe acela. Se va afla vreun trecător să-i dea ceva ţiganului, în timp ce bolnavului nu-i va da nimeni. Cum trag concluzii fără să ştie? Fariseism este atunci când cineva face fapta bună la arătare, ca să fie lăudat.

[51] Mt. 6, 4.
[52] Mt. 7, 1; Lc. 6, 37; In. 7, 24.

Îmi aduc aminte că în 1957 eram într-o mânăstire cu viaţă de sine, unde dădeau pentru fiecare ascultare o binecuvântare, potrivit cu cât de grea era ea. Deoarece atunci în mânăstiri era lipsă de oameni, unii părinţi care aveau putere îşi luau mai multe ascultări şi luau şi mai multe binecuvântări, dar le dădeau milostenie. Era acolo un monah căruia îi spuneau "sfoară", pentru că toţi spuneau că acesta nu dădea nimic. Dar când a murit monahul acesta, la înmormântarea lui s-au adunat oameni săraci din Halchidiki, din Sfânta Maria Mare, din Satul Vechi, din Satul Nou[53] şi îl plângeau. Aceştia aveau boi şi cărau lemne, pentru că atunci transportul se făcea cu boii, nu ca acum cu maşinile. Ce făcea sărmanul acesta? Aduna-aduna banii care i se dădeau pentru ascultările ce le făcea şi când vedea pe vreun om că avea numai un bou sau îi murise boul său, îi cumpăra un bou. Şi atunci ca să cumperi un bou era mare lucru: costa 5.000 de drahme, dar şi banii aveau valoare. Ceilalţi părinţi dădeau cinci drahme la un sărac, zece la altul, douăzeci la altcineva, adică făceau astfel de milostenii care se vedeau. Ale aceluia nu se vedeau deloc, pentru că nu dădea precum dădeau ceilalţi, ci îi aduna şi ajuta în felul acesta. Astfel toţi îi spuneau: "Sfoară, sfoară", şi i-a rămas numele "sfoară", adică strâns ca sfoara. Şi în cele din urmă, atunci când a murit, s-au adunat sărmanii şi plângeau. "M-a mântuit!", spunea unul; "M-a mântuit!", spunea altul. Deoarece atunci, dacă cineva avea un bou, căra lemne şi îşi hrănea familia sa. Au

[53] Sate de lângă Sfântul Munte.

rămas uimiți Părinții. De aceea spun: de unde știi tu ce face celălalt?

– Părinte, atunci când cineva face milostenie, dar simte un gol, ce este de vină?

– Să ia aminte, ca nu cumva să fie mișcat de slavă deșartă. Căci atunci când are scop curat, simte bucurie. Știți ce au făcut odată într-un oraș? Mi-a spus-o un avocat cunoscut, credincios. Se apropia Nașterea Domnului și unii creștini au spus să se adune diferite lucruri, să le facă pachete și să le împartă în piață la săraci – era atunci după ocupația germană când oamenii erau săraci. Avocatul le spune: "Deoarece știu care sunt cei săraci, mai bine să le dau pe ascuns". "Nu", îi spun aceia, "să le împărțim în piață spre slava lui Dumnezeu, ca să se vadă că ne interesăm de ei". "Dar nu este bine", le spune din nou acela. "Unde ați găsit scris ca milostenia să se facă așa?". Dar aceia țineau pe a lor "spre slava lui Dumnezeu...". În nici un chip nu i-a putut convinge. Dacă a văzut așa, i-a lăsat. Au adunat așadar pachetele în piața mare a orașului și chiar au înștiințat că acolo vor împărți pachete. Au aflat toți și s-au năpustit niște oameni ca niște gorile, care le-au răpit pe toate. Și astfel au luat pachetele cei ce erau barbari și nu aveau nevoie, iar sărmanii săraci au rămas cu mâinile goale. Când cei responsabili au început să se împotrivească, au primit și câte una bună "spre... slava lui Dumnezeu". Vezi cum lucrează legile duhovnicești! Unul lumesc este îndreptățit să se mândrească și să-și facă reclamă, dar la oamenii duhovnicești cum să se justifice aceasta?

– Părinte, există oameni care nu cred, dar sunt compătimitori și fac fapte bune.

– Când un om lumesc dă cu scop curat și nu din slavă deșartă, atunci Dumnezeu nu-l va lăsa, ci cândva îi va vorbi în inimă. Un cunoscut de-al meu ce trăia în Elveția mi-a povestit odată următoarea întâmplare: o doamnă bogată atee era atât de compătimitoare, încât ajunsese să-și împartă toată averea sa la săraci și scăpătați, în cele din urmă rămânând foarte săracă. Atunci toți cei care au fost ajutați de ea s-au îngrijit să o aducă în cel mai bun azil. Dar cu toate că a făcut atâtea fapte bune, a rămas atee. Mergeau și îi vorbeau despre Hristos, dar nu primea cuvântul. Spunea că Hristos n-a fost nimic altceva decât un om bun, un lucrător social și alte teorii de felul acesta. Poate că și creștinii pe care i-a cunoscut să n-o fi putut ajuta așa fel ca să fie mișcată de viața lor. "Fă rugăciune pentru sufletul acesta", mi-a spus prietenul meu. În tot cazul a făcut multă rugăciune și acela pentru întoarcerea ei. După o vreme mi-a spus prietenul meu: "Într-o zi când am mers s-o cercetez la azil, am aflat-o în întregime schimbată. «Cred, cred», striga". I s-a întâmplat ceva care a schimbat-o. A cerut după aceea să fie botezată.

"Făcând aceasta, vei grămădi cărbuni aprinși pe capul lui"[54]

– Părinte, atunci când cineva nu are nevoie, dar se preface că are, trebuie să-l ajutăm?

[54] Rm. 12, 20;

– Hristos a spus: *"Să dăm celui ce ne cere fără să cercetăm"*[55]. Deşi nu are nevoie acesta ce-ţi cere, tot trebuie să-i dai. Să te bucuri că-i dai. Dumnezeu *"trimite ploaie şi peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi"*[56], noi de ce să nu ajutăm pe aproapele nostru? Oare noi suntem vrednici de toate darurile lui Dumnezeu? Dumnezeu *"nu după păcatele noastre ne-a făcut nouă, nici după fărădelegile noastre ne-a răsplătit nouă"*[57]. Un oarecare sărac îţi cere ajutor? Chiar dacă te îndoieşti pentru starea lui, tot trebuie să-l ajuţi cu discernământ, ca să nu te supere gândul. Ai văzut ce spune Avva Isaac: "Şi călăreţ să-ţi ceară, dă-i"[58]. Nu ştii în ce situaţie este. Tu să crezi ceea ce îţi spune celălalt şi să dai potrivit cu ceea ce-ţi cere.

Dacă, de pildă, avem numai o mie de drahme şi îi dăm unui sărac şi ne neliniştim că nu avem să-i dăm mai mult, atunci, afară de binecuvântarea (de banii pe care îi dăm), îi băgăm în conştiinţa sa pe Hristos şi neliniştea cea bună. Această faptă a noastră îl va răscoli, pentru că mintea lui mereu se va învârti în jurul milostivului aceluia care i-a dat împreună cu mia de drahme şi inima sa cea îndurerată şi va fi nevoit să-i întoarcă înapoi, în chip ascuns, banii de care s-a lipsit sau chiar mai mulţi. Mie mi s-a întâmplat un fapt asemănător. Odată, aflându-mă în Salonic, m-a oprit o femeie – părea a fi ţigancă – şi mi-a cerut bani pentru copiii ei, pentru că bărbatul ei era bolnav. Aveam

[55] Mt. 5, 42; Lc. 6, 30;
[56] Mt. 5, 45;
[57] Ps. 102, 10;
[58] Sfântul Isaac Sirul, "Cuvinte Ascetice", Cuv. 23.

numai 500 de drahme şi i-am dat. "Iartă-mă", i-am spus, "dar nu am mai mult să-ţi dau. Dacă vrei, ia-mi adresa şi scrie-mi cum merge bărbatul tău şi voi încerca să-ţi trimit din Sfântul Munte mai mult". După puţin timp am primit o scrisoare cu 500 de drahme, în care scria: "Îţi mulţumesc pentru bunătatea ta. Îţi trimit banii pe care mi i-ai dat". Atunci când cineva dă milostenie cu durere, cerşetorul este ars de dragoste, de Hristos şi începe şi el să împartă, iar nu să adune. Şi de s-ar întâmpla să fie chiar şi foarte împietrit cel ce cere şi să adune, nu se va bucura de cele adunate şi Hristos va iconomisi ca banii să-şi afle locul lor, iar aceluia să-i rămână numai osteneala şi chinul pentru colecta (ca s-o numim aşa) pe care a făcut-o pentru alţii.

– Părinte, cât adică trebuie să dea cineva?

– Să dea atât cât să nu-l mustre conştiinţa sa. Este nevoie de discernământ. Să nu dea o sută de drahme şi apoi să se mâhnească pentru că n-a dat cincizeci. Este nevoie de multă luare aminte atunci când cineva are dragoste cu mult entuziasm. Este bine ca atunci să frâneze puţin dragostea şi entuziasmul său, ca să nu-i pară rău că a dat mult unui nenorocit, rămânând cu mâinile goale, când trebuia să dea mai puţin. Încet-încet va dobândi experienţă şi va da potrivit cu râvna ce o are.

– Părinte, când cineva cere lucruri fără socoteală, să-i dăm?

– Aici este nevoie de discernământ şi iarăşi discernământ. Atunci când unul îţi cere lucruri fie şi ca să se fălească cu ele, dă-i-le. Vezi, Hristos nu i-a spus lui Iuda: "Ce fel de apostol eşti? Taie-ţi iubirea de argint",

ci i-a dat şi punga[59]. Dar dacă unul îţi cere, de pildă, o cutie de marmeladă şi o ai, şi tu ştii că acesta are un vas plin, în timp ce altul nu are deloc şi are nevoie, atunci spune celui ce are şi mai cere: "Frate, dacă vrei, dă şi tu puţin cutăruia din ceea ce ai". Dacă nu există nimeni care să aibă nevoie, dă-i fără să spui nimic. Poate că prin darea aceasta, dacă mai există o coardă sensibilă în el, va fi mişcat sufleteşte şi se va îndrepta.

În cazurile acestea se întâmplă ceea ce spune Sfântul Apostol Pavel: "Atunci când vrăjmaşul tău îţi face rău şi tu îi faci bine, grămădeşti cărbuni aprinşi pe capul lui". Asta nu înseamnă că îl arzi, ci că atunci când îi faci bine, începe să lucreze în el dragostea, care este Hristos, şi intră în acţiune lucrul dumnezeiesc. După aceea omul se schimbă, deoarece îl mustră conştiinţa, adică se arde de conştiinţa lui. Nu este bine să faci binele ca să se mustre celălalt şi să se cumintească, pentru că astfel slăbeşte binele, ci să-l faci cu dragoste. Atunci când îl compromiţi cu binele, se schimbă în sensul cel bun şi se îndreaptă.

Era un beţiv în Koniţa care avea şi familie şi-i dădeam câte ceva. Au aflat unii că-l ajutam pe acel sărman, chiar din spusele lui, şi mi-au spus: "Nu-i da, că îi bea". Acela îmi spunea: "Dă-mi pentru copii", iar eu când îi dădeam, îi spuneam: "Ia asta pentru copiii tăi". Ştiam că bea, dar ştiam că acest cuvânt îl va ajuta puţin. Va merge să bea, dar se va gândi puţin şi la copiii lui. Dacă nu i-aş fi dat şi-ar fi chinuit femeia, deoarece i-ar fi luat din banii ce-i câştiga aceea – se ducea

[59] In. 12, 6.

sărmana să lucreze la străini – şi i-ar fi băut, iar copiii s-ar fi chinuit şi mai mult. Atunci când îi spuneam "ia pentru copiii tăi", îşi aducea aminte puţin şi de copiii lui. Ai înţeles? Mă durea de el şi asta a fost un lucru foarte sensibil, care lucra înlăuntrul lui. Mulţi au fost ajutaţi astfel. Unii, deoarece îi mustra după aceea conştiinţa, trimiteau banii înapoi.

Noi cu logica noastră nu Îl lăsăm pe Hristos să lucreze. Învăţaţi Evanghelia în chip corect, dacă vreţi să vă faceţi oameni "evanghelici", iar nu protestanţi!

PARTEA A TREIA

NOBLEŢE DUHOVNICEASCĂ

«Bucuria cea mai înaltă izvorăşte din jertfă. Numai atunci când se jertfeşte cineva se înrudeşte cu Hristos, pentru că Hristos este Jertfă».

CAPITOLUL 1

Semnele vremurilor[1]

Antihrist

Părinte, spuneţi-ne ceva despre Antihrist. – Să spunem mai bine despre Hristos... Pe cât putem, să fim lângă Hristos. Dacă suntem cu Hristos, ne vom teme de Antihrist? Oare nu există duh antihristic acum? Răul este cel care face duhul antihristic. Şi dacă se va naşte şi un monstru antihrist şi va face unele neghiobii, va fi luat în râs la sfârşit. Se vor petrece multe evenimente. Poate veţi apuca să trăiţi şi voi multe din semnele scrise în Apocalipsă. Încet-încet destule încep să iasă la iveală. Strig şi eu netrebnicul de atâţia ani! Situaţia este înfricoşătoare, ciudată. Nerozia a întrecut limitele. A venit lepădarea şi rămâne ca acum să vină *"fiul pierzării"*[2]. Totul va deveni un spital

[1] Toate cele spuse în acest capitol s-au spus ori s-au scris între anii 1981-1994.

[2] 2 Tes. 2, 3.

de nebuni. În harababura ce va stăpâni, fiecare stat se va ridica să facă orice-i spune cugetul. Dumnezeu să ajute ca interesele celor mari să fie spre binele nostru. Din ce în ce vom auzi de ceva mai nou. Vom vedea făcându-se lucrurile cele mai neașteptate, mai neraționale. Numai că evenimentele se vor derula cu repeziciune.

Ecumenism, piață comună, un stat mare, o religie după măsurile lor. Acesta este planul diavolilor. Sioniștii pregătesc pe cineva de Mesia. Pentru ei Mesia este împărat, adică va stăpâni aici pe pământ. Martorii lui Iehova visează și ei la un împărat pământesc. Sioniștii vor prezenta unul și martorii lui Iehova îl vor primi. Vor spune: "Acesta este". Se va face mare zăpăceală. În mijlocul acestei zăpăceli toți vor cere un Mesia, ca să-i mântuiască. Și atunci vor prezenta pe unul care va spune: "Eu sunt Imam, eu sunt al cincilea Buda, eu sunt Hristos pe care-l așteaptă creștinii, eu sunt acela pe care-l așteaptă Martorii lui Iehova, eu sunt Mesia evreilor". Va avea cinci "eu"-uri!...

Evanghelistul Ioan, atunci când în prima sa epistolă spune: *"Copiii mei... că vine antihristul, iar acum mulți antihriști s-au arătat..."*[3], nu înțelege că așteptatul Antihrist va fi ca prigonitorii Maximian și Dioclețian, ci că Antihristul cel așteptat va fi într-un fel ca un diavol întrupat, care se va prezenta poporului israelian ca Mesia și va înșela lumea. Vin ani grei, vom avea încercări mari. Creștinii vor avea mare prigoană. Și uită-te: oamenii nici nu înțeleg că trăim în semnele vremurilor,

[3] 1 In. 2, 18;

că pecetluirea înaintează. Trăiesc ca și cum nu s-ar întâmpla nimic. De aceea spune Scriptura că va căuta să înșele, de va fi cu putință, și pe cei aleși[4]. Cei care nu vor avea intenție bună, care nu vor fi luminați, se vor înșela în anii apostaziei. Pentru că cel ce nu are harul dumnezeiesc nu are limpezime duhovnicească, asemeni diavolului.

– Părinte, sioniștii cred cele despre Antihrist?

– Aceștia vor să stăpânească toată lumea. Ca să le reușească scopul, folosesc vrăjitoria și satanismul. Satanolatria o văd ca pe o putere care îi va ajuta în planurile lor. Adică vor să stăpânească lumea cu putere satanică. Pe Dumnezeu nu-L pun în socoteala lor. Dar în felul acesta vor fi binecuvântați de Dumnezeu? Din aceasta Dumnezeu va scoate multe lucruri bune. Celelalte teorii satanice au ținut cel puțin șaptezeci de ani; ale acestora nici șapte ani nu vor ține.

– Părinte, atunci când aud despre Antihrist simt o frică înăuntrul meu.

– De ce te temi? Va fi mai înfricoșător decât diavolul? Acesta este om. Sfânta Marina l-a bătut pe diavol și Sfânta Iustina a alungat atâția. La urma urmei noi n-am venit să ne aranjăm în această lume.

Împăratul pământesc al evreilor

Semnul că se apropie împlinirea proorociilor va fi dărâmarea templului lui Omar din Ierusalim. Îl vor dărâ-

[4] Mt. 24, 24; Mc. 13, 22.

ma ca să rezidească Templul lui Solomon, care, precum se spune, a fost zidit în locul acesta. În cele din urmă sioniștii îl vor așeza acolo pe Antihrist ca Mesia. Am auzit că evreii deja se pregătesc să rezidească Templul lui Solomon.

– Părinte, evreii, deși citesc Vechiul Testament, cum de nu cred în Hristos?

– Nu te duci să le-o spui asta evreilor? Evreii au avut fanatism de la început. Ei înțeleg, dar egoismul îi orbește. Dacă ar fi luat puțin aminte, n-ar fi rămas nici un evreu[5].

– Cele pe care le-au citit, cum le-au explicat?

– Cum le-au explicat și cum le explică? Înțelesurile duhovnicești le fac materiale. De pildă, ceea ce spune proorocul Isaia *"au înflorit pustiurile Iordanului"*[6], să vezi cum au explicat-o. Ca să arate că a înflorit pustiul, au întors înapoi un râu, au făcut diguri, grădini, au sădit banani, lămâi, portocali, au făcut numai livezi, așadar spun că "a înflorit pustiul". Pe toate le explică astfel. În timp ce cuvintele acestea ale Proorocului se referă la renașterea lumii prin Sfântul Botez, prin baia nașterii din nou.

– Acum așteaptă pe împăratul pământesc?

– Da, pe Antihrist. Rabinii știu că a venit Mesia și că L-au răstignit. Am aflat de la o persoană că, atunci când un evreu trage să moară, merge rabinul și-i spune la ureche: "Mesia a venit". Vezi, îi mustră conștiința, pentru că se simt vinovați, dar nu se smeresc.

[5] Necreștinat.
[6] Is. 35, 2.

– Și ce câștigă că o spun în vremea aceea?

– Nimic. O spun așa, deoarece îi mustră conștiința și cred că, spunând-o, sunt în regulă.

– Ceilalți nu aud?

– Nu, căci i-o spun la ureche. Și unii copii ai evreilor s-au răzvrătit împotriva rabinilor. "Mesia a venit", spun ei; "pe care Mesia îl așteptați?". În America un grup de tineri care se ocupă istoricește de Sfânta Scriptură scot o revistă în care este scris: "Mesia a venit. Celui care nu crede că a venit Mesia îi vom trimite în dar revista, până ce va crede. Cel care crede, să trimită ajutor ca s-o trimitem și altora ca să creadă".

– Aceștia sunt evrei?

– Da, evrei.

– Au devenit creștini?

– Ei, dacă au crezut tot e ceva.

– Se poate să existe rabini creștini în ascuns?

– Rabini să fie creștini în ascuns? Dacă se face creștin, mai rămâne rabin? Adică să învețe pe evrei că n-a venit Mesia și atunci când trag să moară să le spună că a venit?

Pecetea – 666

– Părinte, peste cât timp se vor petrece aceste evenimente?

– Întârzie din pricina ta și a mea, ca să dobândim o stare duhovnicească bună. Dumnezeu încă mai rabdă, pentru că de se vor întâmpla acum ne vom pierde amândoi. Nu se spune nicăieri în învățătura lui Hristos

despre un anumit timp[7]. Însă Scriptura spune că semnele vremurilor vor înștiința despre venirea lor[8]. Să fim întotdeauna gata și le vom vedea atunci când se va apropia timpul. Atunci vom fi mai siguri. "Timpul și experiența le vor descoperi celor treji"[9], spune Sfântul Andrei al Cezareii.

Mi-a căzut în mână o carte care avea pe copertă un 666 mare. Ei, oameni lipsiți de mărime de suflet! O fac ca să-l prezinte frumoș pe 6 și să obișnuiască lumea cu el. Astfel, încet-încet va veni și pecetluirea.

– Părinte, și nasturii ce se cos la haine se vând prinși pe niște hârtii care au numărul 666.

– Măi, și diavolul ăsta! Pe cartelele de credit l-au pus de mult timp. Acum și pe nasturi. Mulți pun pe 666 ca firmă, ca să fie preferate produsele lor. Unul îl sprijină pe altul. Adică 666 să ia de la 666. S-a scris că atunci când va circula reclama cu șarpele ce își mănâncă coada, asta va însemna că evreii vor stăpâni toată lumea. Acum și-au pus numărul și pe unele bancnote. 666 a cuprins și China și India.

– Părinte, cum de știu și totuși pun acest număr?

– Sfântul Evanghelist Ioan știa ce va face diavolul, precum și proorocii au proorocit că-L vor vinde pe Hristos pentru *"treizeci de arginți"*[10], că-L vor adăpa cu oțet[11], că-I vor împărți hainele[12]. Cu 2000 de ani în

[7] Mt. 24, 36; Mc. 13, 32; F. Ap. 1, 7; I Tes. 5, 1;
[8] Mt. 24, 29 ș. u.; Mc. 13, 24 ș. u.; Lc. 21, 25 ș. u.;
[9] Sfântul Andrei al Cezareii, "Explicarea Apocalipsei Sf. Ioan Evanghelistul", Cap. 38, PG 106, 340C.
[10] Zaharia 11, 1-13;
[11] Ps. 68, 22;
[12] Ps. 21, 19;

urmă s-a scris în Apocalipsă că oamenii se vor pecetlui cu numărul 666. *"Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șaizeci și șase"*[13]. Pentru evrei numărul 666 este simbolul economiei. Evreii, precum se arată în Vechiul Testament, au pus impozit concret neamurilor pe care le-au supus în diferite războaie. Impozitul anual era de 666 talanți de aur[14]. Acum, ca să supună toată lumea, pun iarăși acest număr de impozit vechi, care se leagă de trecutul lor slăvit. De aceea nu vor să-l înlocuiască cu alt număr. Adică 666 este simbolul lui mamona. L-au luat de la greutatea aurului – nu știau aceasta ce o spune Sfântul Ioan în Apocalipsă – dar nu încetează să fie mamona. Evanghelia însă spune: *"sau Hristos sau mamona"*. *"Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui mamona"*[15].

Lucrurile înaintează în mod programat. În America câinii umblă fiind pecetluiți cu un emițător și, tac!, îi găsesc. Și astfel știu unde se află fiecare câine. Câinii care nu au marcaj și sunt fără stăpân îi omoară cu raze laser. După aceea vor începe să-i omoare și pe oameni. Au pecetluit tone de pești și-i urmăresc din satelit în ce mare sunt. Acum iarăși a apărut o boală, pentru care au aflat un vaccin care va fi obligatoriu și, ca să-l poată face cineva, îl vor pecetlui. Câți oameni nu sunt deja pecetluiți acolo cu raze laser, unii pe frunte și alții pe mână. Mai târziu, cel care nu va fi pecetluit cu numărul 666 nu va putea nici vinde, nici

[13] Apoc. 13, 18;
[14] 3 Regi 10, 14 și 2 Par. 9, 13.
[15] Mt. 6, 24.

cumpăra, sau să ia împrumut, să fie numit într-un post etc. Îmi spune gândul că Antihrist cu acest sistem vrea să prindă toată lumea şi, dacă cineva nu este în sistem, nu va putea lucra etc., fie el roşu, fie negru, fie alb, adică toţi. Va supraveghea astfel printr-un sistem economic care va controla economia mondială şi numai aceia care vor primi pecetea cu numărul 666 vor putea avea acces la schimburi comerciale.

Dar ce vor păţi oamenii care se vor pecetlui!... Mi-a spus un specialist că prin razele laser se pricinuiesc vătămări. Oamenii care se vor pecetlui vor atrage astfel razele soarelui şi vor fi atât de vătămaţi, încât îşi vor mânca limbile de durere[16]. Cei care nu se vor pecetlui vor petrece mai bine decât ceilalţi, pentru că Hristos îi va ajuta pe cei ce nu s-au pecetluit. Acesta nu este puţin lucru!

– Părinte, când îi va ajuta? După aceste evenimente?

– Nu, chiar atunci.

– Părinte, dacă nu vor putea vinde şi cumpăra, cum vor putea petrece mai bine?

– Să vezi, Dumnezeu ştie un mod, îl ştiu şi eu. Aşadar..., m-a preocupat mult subiectul acesta şi mi-a trimis după aceea... o telegramă. Măi, măi, cum ne iconomiseşte Dumnezeu!

– Părinte, de ce pecetluirea se numeşte şi încrustare?

– Pentru că nu este la suprafaţă. Ce înseamnă "a încrusta"? Nu înseamnă a trage linii adânci, crestături?

[16] Apoc. 16, 10.

Pecetluirea va fi încrustare, pe care o vor pune mai întâi pe toate produsele şi după aceea vor impune să se facă şi cu raze laser pe mâna sau pe fruntea oamenilor. Acum doi ani i-am spus unui medic din Toronto despre pecetluire, iar acum mi-a spus acela că în loc de cartelă cer amprentele[17] de la mână. Ei înaintează dar nu putem spune că va fi aceasta sau aceea. Unele televizoare trimise în ultimul timp în Grecia au şi un aparat care urmăresc pe cei ce privesc la televizor. Peste puţin toţi cei ce vor avea televizor vor privi la televizor, dar vor fi văzuţi şi ei. Adică vor urmări şi vor fi urmăriţi. Li se va controla astfel prin computer toată viaţa lor; ce spun, ce fac, totul. Vezi la ce fel de dictatură s-a gândit diavolul! La Bruxelles au o clădire întreagă cu 666, în care-şi adăpostesc computerul. Acest computer poate controla miliarde de oameni – sunt aproape 6 miliarde toată lumea. Toate le vor fi cunoscute printr-o răsucire de buton. Unii europeni s-au împotrivit, deoarece se tem de dictatura mondială. Noi, ortodocşii, ne împotrivim, pentru că nu-l vrem pe Antihrist şi, firesc, nici dictatura. Ne aşteaptă evenimente, dar nu vor dura mult. Pe cât s-a vătămat Ortodoxia prin comunism, pe atât se va vătăma şi acum.

[17] Stareţul se referea la imaginea palmei ce înlocuieşte cartela.

– Părinte, a spus cineva: "Cum de folosiţi bancnota de 5.000 de drahme care are pe ea numărul 666? Acelaşi lucru este şi cu buletinul".

– Hârtia de 5.000 este ban – şi lira Angliei are pe ea pe regina Elisabeta; aceasta nu vatămă. *"Cele ale Cezarului, Cezarului"*[18]. Aici însă este vorba de identitatea mea, este ceva personal; nu este ban. Identitatea înseamnă ceea ce înseamnă şi cuvântul; adică cineva se identifică cu cele pe care le declară. Ei pun pe diavolul şi pe buletine şi îţi cer să semnezi că îl primesc. Cum să fac aceasta?

– Părinte, ce legătură are acest buletin de identitate cu pecetluirea?

– Buletinul de identitate nu este pecetea; este introducerea pecetluirii.

– Părinte, lumea întreabă ce să facă în legătură cu noile buletine de identitate.

– Atunci când vă întreabă, voi cel mai bine să le spuneţi oamenilor să întrebe pe duhovnicii lor şi să facă răbdare să vadă cum va acţiona Biserica, pentru că mulţi pun întrebări, dar puţini înţeleg răspunsurile. Deoarece eu am scris clar în broşura "Semnele vremurilor": fiecare să acţioneze potrivit cu conştiinţa lui. Desigur, unii spun: "Ei, acestea sunt o părere a unui călugăr; nu este poziţia Bisericii". Eu însă nu mi-am spus părerea mea, ci am formulat simplu cuvintele lui Hristos, ale Evangheliei, pentru că propria noastră

[18] Mt. 22, 21; Mc. 12, 17.

părere trebuie s-o supunem voii lui Dumnezeu, ce se exprimă în Evanghelie. Alţii spun cele contrare celor ce le-am spus eu, spunând că le-a zis Părintele Paisie. Unii care le aud, deşi lucrurile sunt aşa de serioase, nu întreabă dacă sunt aşa, dacă într-adevăr le-am spus, ci le cred. Eu nu mă tem; le spun cu curaj. Vin şi la Colibă şi aruncă 666 în cutie. În sfârşit, asta nu-i nimic! Într-o zi mi-au pus o inscripţie pe uşă... Am crezut că a venit cineva, nu m-a găsit şi a scris "lipseşte", ca s-o vadă şi altcineva. Dar mă uit mai bine, şi ce să văd? Era scrisă o ocară. O astfel de ocară n-am auzit nici când eram mirean. Toată această situaţie va primi o măturătură bună, dar vom trece şi noi o furtună. Lumea s-a ridicat, trebuie să ne ridicăm şi noi cu multă rugăciune.

Pe unii îi interesează subiectul buletinelor de identitate, alţii îl exploatează şi creează probleme. Biserica trebuie să ia o poziţie corectă. Să vorbească, să explice credincioşilor ca să înţeleagă că de vor lua buletinul de identitate, aceasta va constitui o cădere. În acelaşi timp să ceară de la stat ca noul buletin cel puţin să nu fie obligatoriu. Dacă Biserica ia o poziţie serioasă, se va respecta libertatea credincioşilor, astfel încât cel ce vrea îşi va lua noul buletin, iar cel ce nu vrea, să-l păstreze pe cel vechi; atunci vor plăti numai câteva nuci tari, pentru că ceilalţi le vor sta împotrivă. Cea mai multă lume îşi va face treaba sa. Cei ce vor voi să se folosească (lumeşte) vor avea noul buletin, iar ceilalţi, sărmanii, cei credincioşi, vor avea buletinul vechi şi-i vor chinui.

Acum, fiindcă ministrul a făgăduit să nu pună 666 în buletinele de identitate, nici la vedere, nici nevăzut,

și aceasta este ceva. Vom avea răbdare și se va vedea ce va fi. Și numai faptul că spun că nu îl pun pe 666 este ceva. Se leapădă și ei înșiși. Să vedem în cele din urmă ce vor pune. Până să circule noile buletine de identitate, poate veni urgia lui Dumnezeu. După aceea, nu înseamnă că în 24 de ore toți vor trebui să-și scoată buletine noi. Să iasă primele; se vor examina, să iasă ministrul mincinos, și atunci lupta va fi dreaptă. Dacă acum continuăm protestele, aceia vor spune: "Iată, aceștia pricinuiesc tulburare. Deși nu s-a pus problema, ei strigă și protestează". Câinele, dacă este păzitor bun, latră atunci când vine hoțul. Când pleacă, tace. Dacă însă continuă să latre, atunci nu este păzitor bun.

– Părinte, au mai spus că, deoarece avem toleranță religioasă, să nu se mai treacă apartenența religioasă în noile buletine de identitate.

– Da, pe ei nu-i interesează, pe mine însă mă interesează, pentru că este identitatea mea. Scrie de unde sunt și ce sunt. Dacă nu va apărea apartenența religioasă pe buletin, se vor ivi probleme. De pildă, va merge cineva la biroul de căsătorii. Dacă buletinul spune "ortodox" – indiferent de câte carate este – e în regulă. Dacă însă nu scrie apartenența religioasă cum să i se dea certificat de căsătorie? Pentru Biserică lucrul acesta va produce încurcătură[19]. Iar dacă se pune religia de bună voie, aceasta va fi și ca o mărturisire. Europa este Europa. Aici este altceva.

[19] În Grecia certificatul de căsătorie îl dă numai Biserica Ortodoxă, care nu admite căsătoria religioasă cu neortodocși.

Încet-încet, după cartelă și buletin de identitate, adică după "îndosariere", vor înainta în mod viclean la pecetluire. Vor sili prin diferite mijloace viclene, pentru ca oamenii să primească pecetea pe frunte sau pe mână. Vor forța astfel lucrurile și vor spune: "Vă veți mișca numai cu cartele; banii se vor desființa". Va da cineva cartela la magazin și va cumpăra, iar vânzătorul va lua banii din bancă. Cel ce nu va avea cartelă nu va putea nici vinde, nici cumpăra. Pe de altă parte vor începe să facă reclamă "sistemului perfect", pecetluirii cu raze laser cu 666 pe mână sau pe frunte, care nu se va vedea la exterior. În același timp la televizor vor arăta că cutare a luat cartela cutăruia și i-a luat banii din bancă și vor spune mereu: "Mai sigură este pecetluirea cu raze laser pe mână sau pe frunte, pentru că numai deținătorul își știe numărul lui. Pecetluirea este sistemul perfect. Celălalt nu-ți va putea lua nici capul, nici mâna și nici nu-ți va vedea pecetea". De aceea lasă acum pe hoți, pe făcătorii de rele să are. Au jefuit 15 chilii din jurul Careii. Pe unul l-au omorât ca să-l prade. Astfel fiecare va afla prilejul să prade și să ia orice vrea. Să spunem că vrea să răpească un ogor; va spune că era chipurile al bunicului său sau că l-a închiriat cândva pentru pășunat, așa că, hai, vezi dacă poți să-i dai de capăt. Vor spune după aceea cei competenți: "Din păcate nu-i putem controla; controlul se poate face numai la computer", și vor înainta spre pecetluire. Vor căuta apoi la computer să vadă dacă ești pecetluit, ca să te servească sau nu.

Cei trei ani și jumătate[20] vor fi grei și o vor plăti unii care nu vor fi de acord cu acest sistem. Pentru unii ca aceștia vor găsi vreo pricină și-i vor băga în închisoare. După un an îi vor duce în alt oraș pentru cercetări, ca să treacă pe la alt tribunal; dintr-un oraș în altul. După aceea vor spune: "Să ne ierți, ești nevinovat. Dacă ai fi fost pecetluit, am fi cercetat despre tine într-un minut. Acum însă nu-ți putem face control".

– Părinte, vor putea impune pecetluirea cu sila?

– "Politețea" lor nu va ajunge până acolo! Vor fi politicoși pentru că vor fi... europeni. Vor arăta că sunt la înălțime. Nu vor chinui pe oameni, dar omul nu va putea trăi dacă nu are pecetea. Vor spune: "Fără pecete vă chinuiți! Dacă ați fi primit-o, nu ați fi trăit așa de greu". Nu vor putea folosi nici monezi de aur, nici dolari dacă vor avea. De aceea, dacă fiecare se va îngriji să trăiască de pe acum simplu, în cumpătare, va putea trăi în acei ani. Să aibă un ogoraș, să cultive grâu, cartofi. Să pună puțini măslini și atunci, cu vreun animal, cu vreo capră, cu puține găini va putea înfrunta nevoile familiei sale. Pentru că și provizii de ar face, nu-i vor folosi mult, deoarece alimentele nu țin mult, ci se strică repede. Firește, greul va dura puțin, trei-trei ani și jumătate. Pentru cei aleși se vor scurta zilele[21].

[20] Vezi Dan. 9, 27; Apoc. 12, 6 și 13, 5. Vezi de asemenea Sf. Irineu de Lugdun, "Mustrarea și răsturnarea cunoștinței false în cinci cărți", Cartea 5, Sources Chretiennes 153, Paris 1969, pp. 323 și 387.

[21] Vezi Mt. 24, 22; Mc. 13, 20.

Nu-și vor da seama când au trecut. Dumnezeu nu va lăsa pe om neajutorat.

– Părinte, în acești ani grei va interveni Hristos?

– Da. Vezi, dacă aici unui nedreptățit, care are intenție bună, fiindcă este îndreptățit să primească ajutorul dumnezeiesc, i se arată de multe ori sfinții, Maica Domnului, Hristos, ca să-l mântuiască, cu cât mai mult atunci când sărmana lume se va afla într-o situație atât de grea. Va fi o vijelie, o mică ocupație a lui Satana – Antihrist. După aceea va mânca o palmă de la Hristos, se vor cutremura toate neamurile și va veni pacea în lume pentru mulți ani. De această dată Hristos va da o ocazie ca să se mântuiască făptura Sa. Hristos Își va lăsa făptura Sa? Se va arăta în momentul în care oamenii nu vor mai putea ieși singuri din acea situație, ca să-i mântuiască din mâinile lui Antihrist. Oamenii se vor întoarce la Hristos și va veni în toată lumea o liniște duhovnicească pentru mulți ani. Unii leagă a Doua Venire de această intervenție a lui Hristos. Eu nu pot spune aceasta. Gândul îmi spune că nu va fi a Doua Venire, atunci când va veni ca Judecător, ci numai o intervenție a lui Hristos, pentru că sunt atâtea fapte care nu s-au petrecut încă. Va interveni Hristos, va da o brâncă acestui întreg sistem, va pedepsi tot răul și în cele din urmă îl va transforma în bine. Drumurile se vor umple de locuri de închinare. Autobuzele vor avea icoane pe dinafară. Toți oamenii vor crede. Te vor trage să le vorbești despre Hristos. Așa se va propovădui Evanghelia la toată lumea[22] și numai

[22] Mt. 24, 14; Mc. 13, 10.

după aceea Hristos va veni ca Judecător să judece lumea. Altceva este Judecata, altceva o intervenție a lui Hristos ca să ajute făptura Sa.

Pecetluirea este una cu lepădarea

Deși Sfântul Ioan Evanghelistul spune clar în Apocalipsă despre pecetluire[23], unii nu înțeleg. Ce să le spui? Din păcate, auzi o grămadă de neghiobii ale minții de la unii "cunoscători" contemporani. Unul spune: "Eu voi primi buletinul cu 666 și voi pune și o cruce". Altul: "Eu voi primi pecetea pe frunte și-mi voi face și o cruce pe ea..." și o grămadă de asemenea prostii. Ei cred că se vor sfinți în felul acesta, dar toate acestea sunt înșelări. Un episcop mi-a spus: "Eu lângă semnătură voi face și o cruce. Nu mă lepăd de Hristos, ci, simplu, mă folosesc". "În regulă, îi spun, tu ești episcop și pui o cruce lângă numele tău în virtutea calității ce o ai; altul este arhimandrit și pune și el o cruce, datorită rangului ce-l are. Dar lumea ce va face?". Lucrul murdar nu se sfințește. Apa curată primește harul și se face aghiazmă. Urina nu se face aghiazmă. Piatra se face pâine prin minune. Necurăția nu primește sfințire. Prin urmare, diavolul, Antihristul, atunci când este în buletinul nostru de identitate, pe mână sau pe fruntea noastră cu simbolul lui, nu se sfințește chiar de am pune și o cruce. Avem puterea Sfintei Cruci, a Lemnului Sfânt, a harului dumnezeiesc

[23] Apoc. 13, 16 ș. u.; 14, 9 ș. u.; 16, 2 și 20, 4.

al lui Hristos, numai atunci când păstrăm harul Sfântului Botez, prin care ne lepădăm de satana, ne unim cu Hristos și primim Pecetea Sfântă: "Pecetea darului Sfântului Duh". Vezi, unii ca aceștia merg înainte cu o logică... Vor pune alături o cruce și totul este în regulă. Și deși vedem că Sfântul Apostol Petru s-a lepădat numai la exterior de Hristos, dar și aceasta a fost tot lepădare[24], aceștia se leapădă de pecetea cea sfântă a lui Hristos ce li s-a dat la Sfântul Botez, ca să primească pecetea lui Antihrist, și spun că au înlăuntrul lor pe Hristos!

– Părinte, dar dacă cineva va primi pecetea din neștiință?

– Aceasta se va putea întâmpla numai din nepăsare. Ce neștiință să fie, atunci când lucrurile sunt atât de clare? Chiar dacă nu ar ști cineva, trebuie să se intereseze și să afle. Dacă spunem că n-am știut și pentru aceasta am primit pecetea, Hristos ne va spune: *"Fățarnicule, fața cerului știți s-o judecați, iar semnele vremilor nu puteți!"*[25]. Chiar de s-ar pecetlui cineva din neștiință, pierde harul dumnezeiesc și primește lucrarea diavolească. Vezi, copilașul, la Sfântul Botez, atunci când preotul îl afundă în apă primește pe Sfântul Duh, fără ca acela să-și dea seama de aceasta și după aceea sălășluiește în el harul dumnezeiesc.

[24] Mt. 26, 69-75; Mc. 14, 66-72; Lc. 22, 54-62; In. 18, 16-18 și 25-27.

[25] Mt. 16, 3.

– Părinte, unii spun: "Ceea ce este scris de la Dumnezeu, aceea se va face. De ce să ne mai preocupe lucrul acesta?".

– Da, o spun, dar nu este așa, bre copile! Și eu aud pe unii spunând: "Evreii nu sunt așa de proști să se trădeze cu 666, când Sfântul Ioan Evanghelistul o spune clar în Apocalipsă. Dacă ar fi fost așa, ar fi făcut-o într-un mod mai inteligent, mai ascuns". Ei bine, cărturarii și fariseii nu știau Vechiul Testament? Anna și Caiafa nu știau mai bine ca toți că era scris că Hristos va fi trădat pentru "treizeci de arginți"? De ce n-au dat 31 sau 29 de arginți și au dat "treizeci"? Deci erau orbiți. Știa Dumnezeu că așa se vor petrece lucrurile. Dumnezeu toate le cunoaște de mai înainte, dar nu hotărăște de mai înainte – numai turcii cred în ceea ce este scris, în Kişmet[26]. Dumnezeu știe că un anumit lucru se va face așa, însă omul îl face din lipsa lui de minte. Nu Dumnezeu a dat poruncă, ci vede până unde va ajunge răutatea oamenilor și că părerea lor nu se va schimba. Nicidecum că așa a rânduit Dumnezeu.

Alții se ocupă cu proorociile și fac propriile lor tâlcuiri. Cel puțin nu spun: "Așa îmi spune gândul", ci spun: "Așa este", și apoi își expun o serie de teorii proprii. Unii, iarăși, le explică după cum vor ei, ca să-și îndreptățească patimile lor. Răstălmăcind ceea ce a spus Sfântul Chiril: "Mai bine să nu se petreacă semnele lui Antihrist în zilele noastre"[27], unul care vrea să se îndreptățească pe sine și frica sa, spune: "A, vezi, Sfântul Chiril s-a temut ca nu cumva să se lepede; sunt eu mai presus de Sfântul Chiril? Prin urmare, chiar de m-aș lepăda de Hristos, nu e nimic...". Dar Sfântul a spus să nu se petreacă nu pentru că se temea, ci pentru ca să nu-l vadă pe Antihrist cu ochii săi. Vezi ce face diavolul?

Din păcate, unii "cunoscători" înfașă pe fiii lor duhovnicești ca pe niște prunci, chipurile, ca să nu-i mâhnească. "Aceasta nu vatămă; nu-i nimic. E suficient să credeți lăuntric". Sau spun: "Nu vorbiți despre subiectul acesta – despre buletine și pecetluire – ca să nu se mâhnească oamenii". În timp ce de le-ar spune: "Să încercăm să trăim mai duhovnicește, să fim mai aproape de Hristos și să nu vă temeți de nimic, și de va trebui vom și mărturisi", îi vor pregăti oarecum. Dacă cineva cunoaște adevărul, își face probleme și se trezește. Îl doare pentru situația de astăzi, se roagă și ia aminte să nu cadă în cursă.

Acum însă ce se întâmplă? În afară de faptul că unii își dau propriile lor tâlcuiri, se tem și ei ca oamenii lumești, în timp ce ar fi trebuit să se neliniștească duhovnicește și să-i ajute pe creștini, aducându-i la neliniștea cea bună și întărindu-i în credință ca să simtă mângâierea dumnezeiască. Mă mir cum de nu-și fac probleme de conștiință după toate aceste evenimente ce

[26] În soartă, în destin (n. ed. rom.).

[27] Sfântul Chiril al Ierusalimului, "Cateheze", Cateheza a XV-a către cei ce vor să se lumineze, cap. 18., Ed. Inst. Biblic, 1943, p. 415.

se întâmplă? De ce nu pun cel puţin un semn de întrebare la tâlcuirile minţii lor? Şi dacă îl ajută pe Antihrist în pecetluire, cum de atrag şi alte suflete la pierzanie? Atunci când Sfânta Scriptură spune: *"... să înşele dacă e cu putinţă şi pe cei aleşi"*[28], se referă la faptul că se vor înşela aceia care le explică pe toate numai cu mintea lor.

Aşadar, în spatele "sistemului perfect", al "cartelei de ajutorare", al computerului de asigurare, se ascunde dictatura mondială, sclavia lui Antihrist. *"... ca să-şi pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte, încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel ce are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei. Aici este înţelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei, căci este număr de om. Şi numărul ei este şase sute şaizeci şi şase"*[29].

[28] Mc. 13, 22.
[29] Apoc. 13, 16-18.

CAPITOLUL 2

Jertfa aduce bucurie

În vremea noastră se răreşte jertfa

Copiii sunt o mare bătaie de cap", mi-a spus o femeie ce le avea pe toate. Se îngreuia să aibă copii. Atunci când o mamă gândeşte aşa, ea este o femeie netrebnică, pentru că de obicei mamele au dragoste. Pe o fată, înainte de a face familie, se poate ca mama ei s-o deştepte la ora 10 dimineaţa. Dar din clipa în care va deveni mamă şi va trebui să-şi alăpteze copilul, să-l spele, să-l cureţe, nu doarme nici noaptea, pentru că porneşte motorul[30]. Atunci când omul are duh de jertfă, nu murmură, nu se îngreuiază, ci se bucură. Lucrul cel mai important este ca cineva să aibă duh de jertfă. Dacă acea femeie ar fi spus: "Dumnezeul meu, cum să-Ţi mulţumesc? Nu mi-ai dat numai copii, ci şi multe alte bunuri... Câţi oameni nu au nimic şi eu am atâtea case, am avere de la tatăl meu, bărbatul meu are un salariu mare, scot încă două salarii de la chirii şi nu mă chinuiesc! Cum să-Ţi mulţumesc, Dumnezeul meu? Nu am fost vrednică de

[30] Adică începe copilul să plângă.

lucrurile acestea". Dacă ar fi gândit astfel, plictiseala ei ar fi plecat, fiind înlocuită cu slavoslovia. Şi numai dacă ar fi mulţumit lui Dumnezeu ziua şi noaptea, ar fi fost destul.

– Părinte, jertfa aduce bucurie?

– O, ce bucurie! Această bucurie a jertfei, astăzi n-o gustă oamenii; de aceea sunt chinuiţi. Nu au idealuri în ei înşişi, se îngreuiază să trăiască. Nobleţea duhovnicească, lepădarea de sine sunt puterea care îl pune în mişcare pe om. Dacă nu există această putere, omul este chinuit. Mai demult, la sate, mergeau noaptea să deschidă fără zgomot vreun drum, fără să-i vadă cineva, ca să fie iertaţi atunci când vor muri. Acum rar mai întâlneşti acest duh al jertfei. Am văzut şi acolo, în Sfântul Munte, la o procesiune pe monahi, cum treceau pe lângă nişte rugi şi-şi agăţau camilăfcile lor în ei. Dar nimeni nu-i rupea, ca să înlesnească şi pe ceilalţi. Toţi se plecau, ca să nu se agaţe. Făceau metanie la rugi? Cel puţin de era Rugul cel Sfânt, s-ar fi potrivit! Dar fiecare spune: "Lasă s-o rezolve celălalt şi eu să-mi fac treaba mea". Dar de ce să n-o faci tu, căci tu i-ai văzut primul? Aşa fac mirenii care nu cred în Dumnezeu. Ce să fac cu o astfel de viaţă? De o mie de ori e mai bine să mor. Scopul este ca fiecare să se gândească la celălalt, la durerea celuilalt.

Lumea şi-a pierdut controlul. Au plecat mărimea de suflet, jertfa de la oameni. V-am spus de câteva ori în ce situaţie eram atunci cu hernia acolo la Colibă... Atunci când cineva suna clopoţelul la poartă, ieşeam să le deschid, chiar şi prin zăpadă. Dacă cel ce venea avea probleme serioase, atunci nici nu mai simţeam

durerea mea, deşi mai înainte eram căzut la pat. Îl serveam cu o mână şi cu cealaltă îmi ţineam hernia. Cât timp vorbeam nici nu mă sprijineam, deşi mă durea tare, ca să nu înţeleagă acela că mă doare. Atunci când pleca, cădeam iarăşi grămadă jos de durere. Şi aceasta nu deoarece mai înainte îmi trecuse durerea, că mă făcusem bine prin minune, ci îl înţelegeam pe celălalt şi uitam de durerea mea. Minunea se face atunci când participă cineva la durerea celuilalt. Totul este să-l simţi pe celălalt ca pe fratele tău şi să te doară pentru el. Durerea aceasta Îl mişcă pe Dumnezeu şi face minunea. Pentru că nu există nimic altceva care să miște pe Dumnezeu ca nobleţea, adică jertfa. Dar în vremea noastră este rară nobleţea, pentru că a intrat iubirea de sine, interesul. Rar se află un om să spună: "Să dau rândul meu celuilalt şi lasă să mai întârzii eu". Puţine sunt sufletele acestea binecuvântate care se gândesc la celălalt. Chiar şi la oamenii duhovniceşti există un duh potrivnic, duhul nepăsării.

Binele este bine, dar numai atunci când cel ce îl face jertfeşte ceva din sine: somn, odihnă etc. De aceea a spus Hristos: *"din sărăcia ei..."*[31]. Atunci când sunt odihnit şi fac binele, aceasta nu are valoare. Dar atunci când sunt obosit şi când cineva îmi cere, de pildă, să-i arăt drumul şi o fac, atunci are valoare. Sau când sunt sătul de somn şi merg să stau noaptea cu cineva care are nevoie de ajutor, nici aceasta nu are mare valoare. Dacă-mi place şi vorba, pot să fac aceasta ca să mă bucur de tovărăşie, să mă destind puţin.

[31] Lc. 21, 4.

Dar dacă sunt obosit şi fac o jertfă ca să ajut pe cineva, simt o bucurie paradisiacă. Atunci mă bombardează binecuvântarea lui Dumnezeu!

Atunci când cineva se îngreuiază nu numai să facă o slujbă cuiva, ci chiar să facă o treabă pentru el însuşi, unul ca acesta se oboseşte cu odihna. Unul care ajută se odihneşte în osteneală. Cel care are duh de jertfă, dacă ar vedea, de pildă, pe cineva care nu are putere trupească lucrând şi ostenindu-se, îi va spune: "Stai puţin să te odihneşti", şi-i va face el treaba aceluia. Cel slab se va odihni trupeşte, iar celălalt va simţi odihnă duhovnicească. Orice ar face cineva, s-o facă cu toată inima sa, altfel nu se schimbă duhovniceşte. Orice se face din inimă, nu oboseşte. Inima este ca un motor care se încarcă; cu cât lucrează mai mult, cu atât se încarcă mai mult. Vezi, şi drujbele, atunci când taie vreo buturugă moale, fac "vru..." şi se opresc; iar când taie vreuna sănătoasă, se zoresc, se încarcă şi lucrează. Şi nu numai când dăm, dar şi când trebuie să luăm ceva, să nu ne gândim la noi înşine, ci să căutăm totdeauna ce odihneşte pe celălalt suflet. Să nu existe înlăuntrul nostru nesaţiu, să nu avem gândul că suntem îndreptăţiţi să luăm oricât vrem şi să nu rămână nimic pentru celălalt.

– Părinte, iarăşi e vorba de duhul jertfei.

– Dar în viaţa duhovnicească toată cheia este aici. Şi ştii ce bucurie simte omul atunci când se jertfeşte? Nu-şi poate exprima bucuria ce o simte. Din jertfă iese bucuria cea mai înaltă. Numai atunci când omul se jertfeşte, se înrudeşte cu Hristos, pentru că Hristos este Jertfă. Omul trăieşte de aici raiul sau iadul. Cel

care face binele se veseleşte, deoarece este răsplătit cu mângâierea dumnezeiască. Iar cel care face răul suferă.

Odihna mea se naşte din odihna celuilalt

– Părinte, dacă cineva n-a gustat bucuria jertfei, cum poate ajunge la jertfă?

– Dacă se pune în locul celuilalt. Când eram în armată, adesea locul de tragere era plin cu apă; bateriile la aparatul de transmisie trebuiau schimbate şi aceasta era foarte greu, pentru că linia era încărcată. Eram ud până la mijloc; mantaua era leoarcă. Însă preferam să fac singur treaba aceasta ca să nu se chinuie alţii, şi mă bucuram că o făceam. Comandantul îmi spunea: "Când faci tu treaba sunt liniştit, dar mi-e milă de tine. Spune şi altuia să meargă". "Nicidecum, aceasta mă bucură, domnule comandant", îi spuneam. În companie mai era un transmisionist, dar în incursiuni nu-l lăsam să care nici bateria, nici aparatul de transmisie, deşi erau grele, ca să nu fie în primejdie. Acela mă ruga: "De ce nu mi le dai şi mie?". "Tu ai femeie şi copii", îi spuneam. "Dacă te omoară pe tine, voi da răspuns lui Dumnezeu". Şi astfel Dumnezeu ne-a păzit pe amândoi; n-a îngăduit să murim nici eu, nici el.

Pentru un om sensibil este mai de preferat să moară din dragoste, ca să-l protejeze pe aproapele său, decât să stea nepăsător sau să-i fie frică şi după aceea să fie înjunghiat mereu de conştiinţa sa toată viaţa. Odată, în timpul războiului răzvrătiţilor, atunci,

în timpul incursiunilor, răzvrătiții ne încercuiseră în afara unui sat și militarii voiau să arunce sorți, cine să meargă în sat pentru provizii. "Voi merge eu", am spus. Dacă ar fi mers cineva fără experiență sau neatent, se poate să-l fi omorât și după aceea aș fi avut remușcări. "Mai bine să mor eu", m-am gândit, "în loc să moară altul și apoi să mă omoare pe mine conștiința mea în toată viața. Cum voi suferi după aceea? Conștiința îmi va spune: «Îl puteai salva. De ce nu l-ai salvat?»". Posteam și eram flămând.., în sfârșit. Atunci și comandantul îmi spune: "Și eu prefer să mergi tu, căci prinzi și păsările din zbor, dar să mănânci, ca să ai putere". Am luat arma și am pornit. Răzvrătiții m-au luat drept unul de-al lor și m-au lăsat să trec. Am mers în sat, am urcat într-o casă cu etaj. O bătrână ce era acolo mi-a dat provizii și m-am întors înapoi la companie.

Atunci, iarna, în zăpadă am simțit cea mai mare bucurie. Mi-aduc aminte, m-am trezit într-o noapte, pe când ceilalți dormeau. Zăpada acoperise corturile. Mă duc, iau aparatul de transmisie, îi scot zăpada din găurile lui și văd că lucra. Alerg la comandant și-i spun aceasta. În noaptea aceea am scos cu cazmaua din zăpadă 26 de înghețați.

Eu n-am făcut nimic pentru Hristos. Dacă 10% din cele ce le-am făcut în armată le-aș fi făcut pentru Hristos, acum aș fi făcut minuni! De aceea, pe urmă fiind călugăr spuneam: "În armată atâta m-am chinuit pentru Patrie, dar pentru Hristos ce fac?". Adică față de greutățile pe care le-am îndurat în armată, în călugărie mă simțeam a fi ca un fiu de împărat – indiferent dacă aveam sau nu posmag. Pentru că în incursiuni știi ce

post făceam? Mâncam zăpadă. Ceilalți alergau și aflau ceva de mâncare. Eu cu aparatul de transmisie nu mă puteam mișca. Odată, treisprezece zile n-am mâncat. Numai o pâine militară și o jumătate de hering ne-au împărțit. Apă beam din urmele animalelor. Și nici nu era curată de ploaie, ci cu nămol. Odată am băut o... portocaladă! Eram sleit de sete. Am văzut o urmă de animal plină de apă verde și am băut, am băut... După aceea în călugărie și gângănii să fi avut apa, mi se părea o mare binecuvântare. Cel puțin semăna cu apa.

Odată, într-o după-amiază s-a tăiat linia telefonică. Era decembrie 1948. Zăpada era mare. La ora 4 după-amiază vine ordin să mergem în sat, la două ore distanță, să reparăm linia și apoi să ne întoarcem iarăși la cazarmă. Dar ziua nu mai avea nici două ore de lumină. Iar militarii erau morți de oboseală și nu aveau curaj să pornească. Și unde să afli linia cu atâta zăpadă!

– Nu știați, Părinte, drumul și unde era linia?

– Drumul îl știam cam pe unde este, dar ne-ar fi prins noaptea. În sfârșit mi-au dat o grupă și am pornit. La început în cazarmă, am deschis drumul cu lopata aruncând zăpada, ca să-l mulțumim pe comandant. După aceea spun: "Să mergem, pentru că trebuie să ne și întoarcem". Mergeam eu înainte, deoarece ceilalți cârteau mereu. "Grecia nu moare niciodată, ci murim noi", îmi spuneau. Și repetau mereu aceleași cuvinte. Înaintam, mă afundam în zăpadă, mă trăgeau afară; iarăși mă afundam, și iarăși mă scoteau. Aveam și o sabie pe care o înfigeam în pământ ca să cercetez terenul. Trebuia să controlez mereu. Mergeam înainte.

"Înaintaţi!, le spuneam; pe aici nu trec animale ca să rupă firul. Numai în gropi, unde firul este în aer, acolo să controlăm". În cele din urmă am ajuns la un sat care avea terase şi, fiindcă vântul viscolise zăpada, nu distingeai nimic. Când am ajuns la terase, am căzut în adâncul unui troian. Ceilalţi s-au trudit mult până ce m-au scos. Apoi, încet-încet cu toţii am coborât de pe o terasă pe alta – nu mă întreba cum! – şi seara târziu am ajuns în sat. În nişte gropi am aflat firul agăţat, l-am legat şi am putut comunica cu căpitanul. "Să vă întoarceţi", ne-a spus căpitanul. Dar cum să ne întoarcem? În afară de faptul că era noapte, cum să urcăm terasele? Le coborâsem de-a rostogolul. Unde să afli drumul? "Dar cum să ne întoarcem acum pe un asemenea urcuş? – îi spun. La coborâre, în sfârşit, am coborât! Să ne întoarcem mâine dimineaţă prin cealaltă parte a satului, ocolindu-l". "Nimic", spune căpitanul, "în seara aceasta". Din fericire l-a auzit un aghiotant pe căpitan şi l-a rugat să ne lase să rămânem noaptea aceea în sat, şi aşa am rămas. La o casă ne-au dat două-trei cergi[32] şi deoarece m-a lovit o durere în spate – căci aşa cum mergeam înainte şi deschideam cărarea în zăpadă, devenisem tot lac de transpiraţie – celorlalţi le-a fost milă de mine, deoarece într-un fel eu am tras greul, fiind cel ce mersesem înainte, şi m-au pus la mijloc ca să mă încălzesc. Atunci am mâncat numai o bucată de pâine militară. Dar în toată viaţa mea nu-mi aduc aminte să fi simţit o bucurie mai mare.

[32] Cergă = pătură groasă de lână.

Am fost nevoit să vă spun acestea, ca să înţelegeţi ce înseamnă jertfa. Nu v-am spus toate acestea ca să mă aplaudaţi, ci ca să înţelegeţi de unde iese bucuria duhovnicească. După aceea la Biroul de Transmisiuni unul îmi spunea minciuni: "Vine tatăl meu şi trebuie să mă duc să-l văd. Te rog, stai puţin în locul meu". Altul: "A venit sora mea" – şi nici nu-i era soră. Un altul, oarecare, îmi spunea altceva, şi eu stăteam mereu în post pentru unul şi pentru altul şi mă jertfeam. După aceea măturam, făceam curăţenie, deoarece acolo, în compania de Transmisiuni, era interzisă intrarea altora. Nici măcar vreun ofiţer de la altă companie nu putea intra înăuntru, pentru că era vreme de război. Nu puteam lua femeie să facă curăţenie. Luam aşadar mătura şi curăţam peste tot. Acolo am învăţat să mătur. "Aici este o slujire", îmi spuneam; "este într-un anumit mod un loc sfinţit, nu este frumos să fie neorânduială". Nu aveam obligaţia să mătur şi nici nu ştiam să mătur. Nu cumva am pus vreodată mâna pe mătură acasă? Şi să fi vrut s-o iau, sora mea m-ar fi omorât în bătaie cu mătura. Ceilalţi îmi spuneau "femeie de serviciu", sau "veşnica victimă". Dar nu luam în seamă vorbele lor. Şi nici nu făceam acestea ca să aud vreun "mulţumesc". Ci le făceam de la mine, pentru că le simţeam ca pe o necesitate şi mă bucuram.

– Părinte, nu vă veneau deloc gânduri de-a stânga? Nu spuneaţi de pildă: "Celălalt se plimbă; nu se duce să-şi vadă sora".

– Nu, nu-mi trecea prin minte nici un gând de acest fel. Din clipa când celălalt îmi spunea: "Te rog, dacă

poți, stai puțin", primeam fără să murmur. Altul îmi cerea bani și-mi spunea că îi trebuie, chipurile, pentru copiii lui, dar el nu numai că nu-i trimitea la copii, ci cerea și de la femeia lui bani, ca să cheltuiască pentru sine. Ai înțeles? Nici nu făceam acestea ca să-mi spună "bravo"; ci o simțeam ca o nevoie. Fiindcă nu ieșeam afară, ceilalți profitau de aceasta și lăsau în seama mea toată treaba. Făceam toate treburile din companie. O grămadă de semnale de transmisiuni; să sune mereu toate stațiile. Devenisem o ruină. O perioadă de timp am avut mereu 39° temperatură, dar n-am spus nimănui nimic. După aceea am căzut din cauza suprasolicitării. Am leșinat și m-au aruncat pe o targă. "Haide, Benedicte[33]", îi auzeam spunând, "să mergem cu targa la reparație capitală, acolo unde se repară mașinile stricate!" – și m-au dus la spital. Și acolo, părăsit – cine să-mi dea vreo atenție? Toți căutau de răniți – simțeam însă o bucurie, acea bucurie ce izvorăște din jertfă. Pentru că odihna ta se naște din odihna celuilalt.

Pe cât uităm de noi înșine,
pe atât Își aduce aminte Dumnezeu de noi

Cel care se jertfește și are credință în Dumnezeu, nu se pune la socoteală pe sine însuși. Atunci când omul nu cultivă duhul jertfirii, se gândește numai la

[33] Benedict se numea predicatorul laturei aceleia și camarazii starețului îl numeau "Benedict" atunci când voiau să râdă de el.

sine și vrea ca toți să se jertfească pentru el. Dar cel ce se gândește numai la sine, unul ca acesta se izolează și de oameni și se izolează și de Dumnezeu – izolare îndoită – și prin urmare nu primește harul dumnezeiesc. Unul ca acesta este un om nefolositor. Și să vedeți câte greutăți are cel ce se gândește numai la sine! Și nimeni nu-l va sprijini la vreo nevoie. Desigur, nici sprijin dumnezeiesc nu va avea. După aceea va încerca dintr-o parte și din cealaltă să afle ajutor. Adică se va chinui ca să fie ajutat de oameni, dar ajutor nu va afla. Dimpotrivă, cel ce nu se gândește la sine, ci mereu se gândește la alții, în înțelesul cel bun, la unul ca acesta se va gândi mereu Dumnezeu și apoi se vor gândi la el și ceilalți oameni. Cu cât uită de sine, cu atât Își aduce aminte Dumnezeu de el. Iată, un suflet mărinimos se jertfește, se dăruiește într-o viață de obște. Credeți că aceasta nu ajunge la perceperea celorlalți? Se poate ca ceilalți să nu se gândească la acest suflet ce se dăruiește în întregime și nu se gândește la el? Se poate să nu se gândească Dumnezeu la el? Mare lucru! Aici vede cineva binecuvântarea lui Dumnezeu, felul în care lucrează Dumnezeu.

Omul dă examene în greutăți. Aici se vede dacă are dragoste adevărată, jertfă. Și când spunem că cineva are jertfire de sine, înțelegem că în clipa primejdiei nu se socotește pe sine, ci se gândește la ceilalți. Vezi că și proverbul spune: "Prietenul la nevoie se cunoaște". Dacă, de pildă, acum ar cădea bombe – Doamne, ferește! – s-ar vedea cine se gândește la celălalt și cine se gândește la sine. Cine a fost învățat să se gândească numai la sine, la o greutate tot la sine se va

gândi, iar Dumnezeu nu-l va băga în seamă pe acest om. Dacă de acum nu se gândește cineva la sine, ci se gândește la ceilalți, și la primejdie se va gândi la alții. Atunci se vor arăta cei care au jertfă adevărată și cei care sunt iubitori de sine.

Dacă omul nu începe de acum să facă vreo jertfă, să-și jertfească o dorință, un egoism, cum va ajunge să-și jertfească viața sa într-o clipă grea? Dacă acum se gândește la osteneală și caută să nu se osteneacă puțin mai mult decât altul în vreo treabă, cum va ajunge la starea să alerge ca să moară el și să nu fie omorât aproapele lui? Dacă acum pentru lucruri mici se gândește la sine, atunci când i se va primejdui viața sa, cum se va gândi la celălalt? Atunci va fi mai greu. Vor veni ani grei și, de pildă, dacă pe vecinul său, având acela temperatură, îl va vedea căzând în drum, îl va lăsa și va pleca. Și va spune: "Mă duc să mă odihnesc, ca să nu cad și eu".

În război, viața ta este în cumpănă cu a celuilalt. A alerga unul ca să-l scape pe celălalt este o dovadă de noblețe. Atunci când nu există jertfă, fiecare caută să se scape pe sine însuși. Și este un lucru constatat: cel care în război caută numai cum să se scape, își află obuzul. Se duce, chipurile, să se păzească și-și sparge capul. De aceea nimeni să nu caute să scape, mai ales când aceasta este în defavoarea celorlalți. Îmi aduc aminte de o întâmplare din războiul cu albanezii. Un soldat avea o placă de piatră ca să-și protejeze capul. Între timp, trebuind să meargă puțin mai departe, a lăsat-o jos. Imediat vecinul său se duce și i-o ia. Își spuse: "Acum este o ocazie bună ca s-o iau eu". Dar în

aceeași clipă, tac!, cade un obuz peste el și îl zdrobește. Acesta vedea focurile de arme și a luat acea placă să scape; nu s-a gândit la celălalt care urma să se întoarcă să-și ia placa. S-a gândit numai la sine și și-a justificat oarecum fapta sa: "Dacă celălalt s-a dus puțin mai încolo, pot să-i iau placa". Da, a plecat, dar placa era a lui. Un altul, cât timp a durat războiul, încerca să fugă de luptă. Pe nimeni nu lua în seamă. Ceilalți ajutau, acesta stătea acasă. A căutat să scape de război până în ultima clipă, când lucrurile se agravaseră. Mai târziu, când au venit englezii, s-a dus la cazarmă, s-a prezentat la Zerba și, deoarece avea cetățenie americană, a aflat prilej și a fugit în America. Dar îndată ce a ajuns acolo, a murit. Femeia lui, sărmana, spunea: "A fugit să scape de Dumnezeu!". Acesta a murit, în timp ce alții care au fost și în război au trăit.

Cei care mor cu bărbăție nu mor

Îmi aduc aminte că în armată toți soldații aveau un scop comun. Eu am încercat ceva, dar jertfă exista și la ceilalți, indiferent dacă credeau sau nu în cealaltă viață. "De ce să moară celălalt? Este familist", spuneau și mergeau aceia într-o incursiune primejdioasă. Jertfa ce o făceau aceștia avea mai mare valoare decât jertfa ce o făcea un credincios. Cel credincios credea în dreptatea dumnezeiască, în răsplata dumnezeiască, în timp ce aceia nu știau că jertfa pe care o făceau nu se

pierde şi că vor primi răsplată pentru ea în cealaltă viaţă.

În timpul ocupaţiei germane, atunci cu Dabachi[34], italienii au arestat mai mulţi tineri ofiţeri greci, i-au băgat într-un vapor şi i-au înecat. După aceea, pe primii pe care i-au prins, i-au chinuit ca să mărturisească despre cei care au arme. Acolo să vedeţi ce jertfă au făcut nişte mireni! În Konița, lângă casa noastră, acolo unde acum au zidit Biserica Sfântului Cozma Etolul, mai înainte era o geamie. Îi închideau în geamie şi îi băteau toată noaptea cu biciul, care avea la capetele lui bile cu ghimpi sau cu cabluri jupuite, de capetele cărora legau bucăţele de plumb; iar această sârmă de oţel crăpa şi jupuia pielea. Şi ca să nu se audă strigătele acelora, cântau sau puneau muzică. De aici a ieşit zicala "bătaie cu muzică". Îi spânzurau cu capul în jos şi, sărmanii, vărsau sânge pe gură, dar nu vorbeau, căci se gândeau: "Dacă noi mărturisim" – ştiau pe cei care aveau arme – "după aceea îi vor bate pe fiecare în parte ca să mărturisească". De aceea primii au spus: "Să murim noi, ca să le dovedim că alţii nu au arme". Erau şi unii care pentru o oca sau cinci ocale de făină spuneau că, de pildă, cutare are două arme. Lumea era înfometată şi se vindeau unii pe alţii. Atunci şi unii italieni dintr-un batalion alcătuit din copii lepădaţi, ca nişte barbari şi-au arătat ura lor. Luau copiii mici şi-i puneau goi pe soba încinsă şi-i ţineau acolo să se ardă. Şi îi ardeau, ca părinţii lor să mărturisească dacă ei sau

[34] Dabachi Constantinos, erou naţional, colonel în armata greacă în timpul celui de al 2-lea război mondial. A murit în 1943.

alţii au arme. "Nu am, nu am", spuneau cei mari, iar aceia le ardeau copilaşii. Vreau să spun că deşi aceia erau mireni preferau să moară, ca ceilalţi să nu mănânce bătaie sau să fie omorâţi. În felul acesta au salvat multă lume. Datorită acelor viteji s-a păstrat neamul nostru.

Cei care mor cu bărbăţie nu mor. Dacă nu există eroism, nu se face nimic. Şi să ştiţi că cel credincios este şi viteaz. Makriianis[35], sărmanul, ce a suferit! Şi în ce ani!

– "Îmi fumegau ochii", spune undeva, Părinte.

– Da, îi fumegau ochii. Datorită încordării şi neliniştii ce-o avea, ochii lui parcă scoteau aburi fierbinţi. Se afla în acea stare şi din durere şi dragoste se jertfea mereu. Nu se gândea la sine şi nu se socotea pe sine niciodată. Nu se temea că o să-l omoare atunci când se lupta pentru patrie. Makriianis trăia experienţe dumnezeieşti. Dacă ar fi devenit călugăr, cred că n-ar fi ajuns departe de Marele Antonie. Făcea 3.000 de metanii în fiecare noapte şi avea şi răni. I se deschideau rănile şi îi ieşeau intestinele afară când făcea metanii, după care le băga înapoi. Trei metanii de ale mele fac cât una de-a lui. Uda pământul cu lacrimile lui. Noi, dacă am fi fost în locul lui, am fi mers la spital ca să ne îngrijească. Ne vor judeca mirenii!

[35] Makriianis Ianis (1797-1864). A fost unul din fruntaşii Revoluţiei de la 1821. A jertfit totul pentru reuşita Revoluţiei. Este arestat în 1852, iar în 1854 este grațiat. Bolnav, cea mai mare parte a timpului o petrece în casă sau într-o peşteră din apropiere, pe care a umplut-o cu icoane. Moare la 27 aprilie 1864.

– Părinte, v-aţi primejduit vreodată în război?

– O, numai o dată sau de două ori? Mă gândesc acum cât de mult m-a ajutat Dumnezeu şi mă cutremur. Atunci nu mă gândeam la aceasta. Mai ales la moarte nu mă gândeam deloc. Atunci când eşti hotărât să mori, nu te temi de nimic. Hotărârea pentru moarte echivalează cu mii de închisori. Moartea este o asigurare. În război companiile sfinte au ca steag capul de mort; sunt hotărâţi să moară. Cel care nu se socoteşte pe sine, pentru binele altuia sau pentru binele obştesc, primeşte înlăuntrul său putere dumnezeiască. Şi să vedeţi, dacă cineva se mişcă din spirit de jertfă, Dumnezeu îl acoperă. Îmi aduc aminte, odată eram întăriţi în spatele unei stânci. Eu am săpat o groapă şi m-am ascuns puţin. Vine unul şi-mi spune: "Să intru şi eu"; vine altul, şi-mi spune şi acela: "Să intru şi eu". I-am lăsat să intre, deoarece mi-au cerut-o şi am rămas eu afară. Seara, când au căzut mai multe proiectile, un proiectil mi-a trecut razant cu capul. Purtam glugă, nu aveam cască. "Băieţi", am strigat, "m-a lovit proiectilul!". Pun mâna pe cap, nu văd sânge; o pun din nou, nimic. Proiectilul a trecut razant cu capul şi mi-a ras părul din faţă până-n spate, făcându-mi o cărare de 6 cm lăţime.

Voi n-aţi trecut ani grei, ocupaţii, n-aţi văzut război, duşmani etc. – şi mă rog să nu vedeţi – şi nici nu înţelegeţi mai nimic despre acestea. Însă aceşti ani sunt ca o oală care fierbe şi şuieră. Este nevoie de o

obişnuinţă cu viaţa grea, de vioiciune, de bărbăţie. Dacă se va întâmpla ceva, căutaţi să nu vă afle complet nepregătite. Să vă pregătiţi de acum, ca să puteţi înfrunta o greutate. Ce a spus Hristos? Nu a spus: *"Fiţi gata"*[36]? Astăzi, când trăim în nişte ani atât de grei, cu atât mai mult trebuie să fim de trei ori mai pregătiţi. Nu este numai moartea năpraznică cea pe care va trebui s-o înfruntăm, ci sunt şi alte primejdii. Să alungăm aşadar aranjarea[37] noastră. Să lucreze mărimea de suflet. Să existe duh de jertfă.

Acum văd ceva care este aproape să se întâmple, dar se amână mereu. Numai amânări mici. Cine le face? Oare nu Dumnezeu amână ceea ce trebuie să se întâmple? Hai încă o lună, două... Situaţia aşa merge[38]. Dar deoarece nu ştim ce ne aşteaptă, pe cât puteţi, să cultivaţi dragostea. Acesta este lucrul cel mai important dintre toate: să aveţi între voi dragoste adevărată, frăţească, nu mincinoasă. Atunci când există interesul cel bun, durerea, dragostea, omul totdeauna lucrează corect. Bunătatea, dragostea sunt putere. Pe cât puteţi, să aveţi discreţie şi să nu vă deschideţi oricui; unul va spune celuilalt, şi acela altuia, şi ce va ieşi? Se poate ca şi dintr-o prostie să faceţi rău şi apoi să vă daţi cu capul de perete. Să fi văzut discreţie în armată! Dacă erai în primejdie să fii prins, prima treabă era să distrugi datele secrete. Rupeai datele bucăţele ca să le înghiţi. O dată când m-am aflat în primejdie le-am în-

[36] Mt. 24, 44 şi Lc. 12, 40.
[37] Comoditatea, traiul bun, funcţiile sigure.
[38] S-a spus în noiembrie 1984.

ghiţit. Pentru că, de le-ar fi găsit răzvrătiţii, ar fi aflat că în cutare loc se află armata, ce are nevoie de hrană etc. şi ar fi transmis ei semnale în folosul lor la centru şi atunci ar fi venit aviaţia şi le-ar fi aruncat lor alimentele iar armata ar fi bombardat-o. Ai înţeles? S-ar fi dat ei ca armată. Dacă te prindeau şi erai transmisionist, îţi scoteau unghiile cu cleştele, ca să mărturiseşti secretele. Şi preferai să ţi se scoată unghiile, în loc să trădezi. Unuia i-au ars subsuorile ca să le dea o scrisoare, dar nu a dat-o; a rămas paralizat. N-a mărturisit şi de aceea s-a făcut mărturisitor. Chiar şi femeile care duceau documente secrete, ce erau ascunse în samare, erau hotărâte să moară.

Moartea în război ispăşeşte multe păcate, pentru că fiecare se jertfeşte să-i apere pe ceilalţi. Cei care îşi jertfesc viaţa lor din dragoste curată, ca să-i protejeze pe semenii lor, Îl urmează pe Hristos. Aceştia sunt cei mai mari eroi, pentru că şi moartea tremură înaintea lor, fiindcă ei înfruntă moartea din dragoste şi astfel câştigă nemurirea, luând cheia veşniciei de jos, de sub placa mormântului şi înaintând neîmpiedicaţi spre fericirea veşnică.

Toată viaţa monahului este o jertfă

Pe monah îl ajută ca în toată viaţa să aibă dragoste şi jertfă. El a pornit să moară pentru Hristos. Adică a pornit pe calea jertfei. Neavând nici o obligaţie, monahului i se impune să cultive duhul jertfei. Mireanul n-a pornit să moară pentru Hristos. Apoi are şi obligaţii. Se gândeşte la familia lui, la copii, de aceea are şi circumstanţe atenuante şi i se justifică aceasta. De pildă, într-un război, unul care are familie încearcă să evite primejdia, ca să nu-i rămână copiii pe drumuri. Nu se gândeşte că, dacă el evită pericolul, poate muri un altul care are şi acela copii. În sfârşit, acolo există cel puţin un interes pentru familie. Îşi spune: "Să nu-mi rămână copiii pe drumuri". Se poate să nu creadă în cealaltă viaţă şi de aceea încearcă s-o păstreze măcar pe aceasta.

– Părinte, monahul trebuie să se jertfească mereu pe sine?

– Ascultă, n-am spus că toată viaţa monahului este o jertfă? Ce altceva să facem? Dacă monahul şchioapătă în această privinţă, atunci nu este monah. Şi atunci ce fel de nevoinţe duhovniceşti mai face unul ca acesta? Atunci când nu există jertfă, nu încap cele duhovniceşti. Toate lucrurile duhovniceşti pe care monahul le face fără jertfă nu sunt nimic. În Sfântul Munte aceste lucruri duhovniceşti se numesc "sperietori de ciori". Adică un călugăr care face astfel de lucruri duhovniceşti nu poate alunga diavolii, ci numai ciorile. Atunci când omul ia în serios nevoinţa pe care trebuie s-o facă în această viaţă, are în el flacără dumnezeiască. Dacă lipseşte această flacără dumnezeiască este nefolositor. Aceasta este cea care îi dă bucurie, îi dă vioiciune, îi dă mărime de suflet. Este ceea ce a spus Domnul: *"Foc am venit să arunc"*[39]. Când există acest foc dumnezeiesc, atunci şi psalmodia şi rugă-

[39] Lc. 12, 49.

ciunea lui, fie că sunt pentru sine, fie pentru alţii, dau rezultate. Mai ales inima femeiască are mare putere atunci când se curăţă. Şi sporeşte mult în rugăciune. Se face radar. Cel care nu are mărime de suflet, jertfă, va avea sau bucurie lumească sau supărare lumească; el nu va putea simţi veselia duhovnicească.

De aceea vă spun să cultivaţi jertfa, înfrăţirea. Fiecare din voi să dobândească o astfel de stare duhovnicească, spre a putea să se descurce singură într-o împrejurare grea. Dacă cineva nu are stare duhovnicească, se teme, deoarece se iubeşte pe sine. Se poate ca şi de Hristos să se lepede, să-L trădeze. Trebuie deci să fiţi hotărâte pentru moarte. Se jertfesc oamenii mireni care nici nu cred în rai. Noi credem că nimic nu se pierde şi că jertfa noastră are sens. Mirenii, aflaţi în neştiinţă în toate, să se jertfească, să se primejduiască spre a-l apăra pe semenul lor, iar monahii să nu se jertfească? Noi, pentru dragostea lui Hristos, am pornit spre moarte. Obligaţii nu avem şi dacă nu avem nici jertfă, atunci ce facem? Şi furnica va râde după aceea de noi. Ai văzut furnici să-şi bată joc de oameni? Îşi bat joc însă de cei trândavi!

– Părinte, oare se poate să am râvnă să slujesc şi totuşi să nu am intenţii curate?

– Se poate. Atunci când ţelurile nu sunt curate, sufletul nu află odihnă. Aşadar îşi dă seama de aceasta şi încearcă să le cureţe. M-a impresionat un suflet ce a venit zilele acestea. Când află că cineva este bolnav şi suferă, nu poate dormi, îl doare şi plânge. Şi trăieşte în lume. A dezvăluit aceasta cuiva, iar acela i-a spus: "Aceasta poate fi şi ispită". Se poate ca lucrul acesta să

fie ispită? Numai atunci când o face cineva cu intenţia de a ieşi în evidenţă, se poate să-l înşele diavolul şi să trăiască o stare falsă.

Să vă scoateţi pe voi din acţiunile voastre. Atunci când omul iese din sine, se desprinde de pământ. Se mişcă în altă atmosferă. Cât timp rămâne în sine, nu se poate face om ceresc. Nu se poate viaţă duhovnicească fără jertfă. Să vă aduceţi aminte puţin că există şi moarte. Şi fiindcă vom muri, să nu ne îngrijim atât de mult de noi înşine. Nu zic să nu luăm aminte până într-atât încât să ne vătămăm, ci să nu ne închinăm la odihnă. Nu spun ca cineva să se arunce pe sine în primejdii, ci să aibă puţin eroism, bre copile! Cu ce bărbăţie înfruntau eroii moartea în luptă! Un monah care a fost împreună cu Kondilis – Kondilis a fost un patriot, un erou – mi-a povestit următoarele: atunci, în timpul războiului din Asia Mică, când au debarcat lângă Constantinopol, Kondilis, din corabie, de îndată ce a văzut Constantinopolul de departe, a început să facă ca un nebun: "Bre băieţi, oricum vom muri", striga. "Ce mi-e azi, ce mi-e mâine! Dar să murim vitejeşte, bre băieţi! Să murim eroi pentru patrie". Nu avea răbdare nici să tragă la uscat. Din nerăbdarea şi râvna ce-o avea, n-a văzut că încă nu ajunsese corabia la uscat, ci a sărit şi a căzut în mare. Până într-atât! Nu ştia nici să înoate, ci au sărit unii şi l-au scos.

– Părinte, ne-aţi spus să încercăm să ieşim din orice acţiune a noastră. Dar cum se face asta?

– Voi le vreţi pe toate de-a gata. Ce înseamnă a mă scoate pe mine? Când mă scot? Cum să ne scoatem pe noi înşine din dragostea de sine? Cum să ne filtrăm

dragostea noastră? Pe cât nu mă socotesc pe mine, pe atât mă scot pe sinemi. Şi atunci când ne tăiem voia, slăbiciunea, odihna, atunci ne scoatem pe noi înşine. Prin ascultare şi tăcere, multe dispar din noi înşine. Ne scoatem pe noi înşine şi atunci când dragostea noastră nu are interes urât, dar ea trebuie să aibă şi jertfă. Înţelegeţi aceasta? Se poate, de pildă, ca o soră să meargă la Stareţă şi să vadă că altă soră vrea şi ea să meargă. Dacă îndată îi dă loc aceleia să meargă, cu toate că ştie că aceea nu are motive serioase să meargă, atunci are ascultare, jertfă etc. Şi dacă-i dă rândul ei cu toată inima şi nu vorbeşte cu Stareţa, îi va vorbi Însuşi Hristos. Dar aceasta s-o simtă ca ceva firesc, să i-o spună inima ei, nu s-o facă numai aşa, în mod simplu, deoarece astfel au spus Sfinţii Părinţi. În felul acesta primeşte harul lui Dumnezeu îndoit. Atunci una se ajută duhovniceşte omeneşte, în timp ce cealaltă se ajută dumnezeieşte direct de la Hristos.

Există mireni care fac o astfel de jertfă pe care n-o fac nici monahii. În lume – şi aceasta îmi face mare impresie – cu toate că unii oameni se poate să nu creadă, să aibă slăbiciunile lor, patimile lor, mă minunez de felul cum iconomiseşte Dumnezeu lucrurile încât să aibă o inimă care se înmoaie uşor. Dacă văd pe cineva că are nevoie, deşi este un necunoscut, se duc şi-i oferă ajutor. Mulţi care nu cred nici în rai, dacă văd o primejdie, aleargă să ajute ca să nu se întâmple vreun rău, şi mor aceia ca să se salveze vieţi, îşi dau şi averile etc. Cu câţiva ani în urmă, la o fabrică, un lucrător era în pericol să fie prins de o maşină. Şi deşi erau

destui bărbaţi, a alergat o femeie să-l salveze. Bărbaţii, care aveau şi putere trupească, priveau... În cele din urmă l-a salvat, dar aceea a fost prinsă de hainele ei şi a murit. Muceniţă. Mare lucru!

Astfel de oameni nu se gândesc la sinea lor, ci o aruncă afară. Iar când o aruncă afară, atunci intră Hristos înlăuntrul lor.

CAPITOLUL 3

Vitejia se naşte din încrederea în Dumnezeu

Vitejia nu are în ea barbarie

Faptele vitejeşti le fac aceia care au vioiciune, inimă mare – nu statură mare – şi sunt hotărâţi să se jertfească. Şi în război, cei care au vitejie nu mor, pentru că au bunătate şi vitejia nu are barbarie. Lovesc în jurul duşmanului şi îl silesc să se predea. Cel bun preferă să moară el, decât să omoare. Şi când cineva are o astfel de dispoziţie, primeşte puteri dumnezeieşti. Cei răi sunt fricoşi, nebărbaţi, laşi; se tem şi de ei înşişi şi de alţii, de aceea din pricina fricii mereu trag cu arma. Atunci, în războiul răzvrătiţilor, când slujeam în armată, am mers odată într-un sat. "Nu-i nimeni aici dintre bandiţi", ne-au spus; "au plecat toţi. A rămas numai o femeie nebună". Unul a văzut-o de departe şi a tras două rafale cu puşca mitralieră. Sărmana a strigat: "Ce v-am făcut?", după care a căzut jos.

– De frică a împuşcat-o?

– Da, de frică. Un astfel de om vrea soluţia cea mai uşoară pentru sine. Ca să fie sigur, spune: "Mai bine

să-l termin pe duşman". Cel ce se teme mai puţin face şi mai puţin rău. Va căuta să-l imobilizeze pe duşman, să-i rupă, de pildă, piciorul, mâna; nu-l va lichida.

Una este bărbăţia, vitejia şi altceva este răutatea, criminalitatea. Nu este bărbăţie să prinzi pe duşmani, şi având-u-i prizonieri să-i omori. Bărbăţie înseamnă să-l prind pe duşman, să-i distrug puşca şi apoi să-l las liber. Tatăl meu aşa făcea. Când prindea pe teţii[40] care făceau incursiuni în Farasa, le lua puştile, le rupea şi le zicea: "Sunteţi femei; nu sunteţi bărbaţi". După aceea îi lăsa liberi. Odată s-a îmbrăcat ca o tătăroaică, s-a dus la tabăra lor şi a cerut să meargă la căpitan. Mai înainte s-a înţeles cu voinicii lui să atace imediat la semnalul pe care îl va da. Când teţii l-au dus la căpitan, i-a spus: "Îndepărtează-ţi oamenii, ca să rămânem amândoi". Îndată ce au rămas amândoi, i-a luat puşca, a rupt-o şi i-a spus: "Acum tu eşti femeie; eu sunt Eznepidis[41]". Atunci a dat şi semnalul şi, năvălind voinicii lui, i-au alungat pe teţi din sat.

Pentru ca cineva să aibă sporire, trebuie să aibă vână smintită, în înţelesul cel bun. În funcţie de cum va şti să valorifice vâna cea smintită, se va face ori sfânt, ori erou. Dacă însă nu va fi ajutat şi va apuca pe o cale greşită, poate ajunge criminal. Unul care nu are vână nebună nu se poate face nici sfânt, nici erou. De aceea trebuie ca maşina din noi să pornească, să lucreze inima, vitejia. Inima trebuie să înnebunească.

[40] Turci dezertori răzvrătiţi.
[41] Numele de familie al Părintelui Paisie.

Cunosc mulţi militari care s-au eliberat şi sunt mereu supăraţi. Unii vor să fie război, ca să aibă o ocupaţie – până într-atât! – în timp ce un altul, de îndată ce îl cheamă la încorporare, tremură sau face pe nebunul ca să nu facă serviciul militar. Câţi eliberaţi nu-mi spun că vor să meargă sus în Bosnia să lupte. Nu şi-au valorificat vitejia lor în viaţa duhovnicească şi de aceea, când aud de război se bucură şi vor să meargă să se lupte. Aceştia, care au atâta putere, dacă ar fi cunoscut viaţa duhovnicească, ştii ce asceză şi ce nevoinţe ar fi făcut? S-ar fi făcut sfinţi.

Ce vitejie exista mai demult

– Părinte, odată ne-aţi vorbit despre bunica Sfinţiei Voastre...

– Bunica mea era foarte vitează. Avea întotdeauna cu ea, pentru siguranţă, un iatagan. Vezi, femeie văduvă cu doi copii, cum s-o scoată la capăt cu turcii! Ani grei!... Toţi se temeau de ea. Era ca un voinic. Odată, un hoţ s-a dus să fure noaptea dintr-o vie ce era aproape de cimitir. Şi pentru ca cei care îl vor vedea să se teamă de el, s-a îmbrăcat cu o cămaşă albă până jos. Apoi a intrat în cimitir, aşa cum era cu cămaşa cea albă, şi umbla printre morminte. Atunci s-a întâmplat să treacă pe acolo bunica mea. Hoţul, de îndată ce a văzut-o s-a trântit la pământ făcând pe mortul, ca s-o înfricoşeze şi să creadă că este stafie. Aceea însă s-a

apropiat de el şi i-a spus: "Tu, dacă ai fi fost om bun, ai fi putrezit în pământ!". Şi scoţând iataganul a început să-l lovească cu mânerul până ce l-a secătuit în bătaie. Nici nu ştia cine era. După aceea a auzit în sat că este schilodit cutare şi numai astfel a aflat cine a fost.

În vremea noastră voinicii sunt rari. Oamenii sunt nişte fierturi. De aceea, dacă se va porni un război, – Doamne fereşte! – unii vor muri de frică, iar alţii vor muri pe drum din pricina unei mici osteneli, pentru că s-au obişnuit cu traiul bun. Mai demult ce vitejie aveau! Lângă mânăstirea Flavianilor din Asia Mică turcii au prins un bărbat şi l-au omorât. Apoi i-au spus femeii lui: "Ori te lepezi de Hristos, ori te omorâm şi pe tine şi pe copiii tăi". "Pe bărbatul meu l-a luat Hristos", le-a spus aceea, "pe copiii mei îi încredinţez lui Hristos, iar eu nu mă lepăd de Hristos". Ce bărbăţie! Când în om nu există Hristos, cum să existe această bărbăţie? Astăzi oamenii, fără Hristos, îşi zidesc viaţa lor pe nisip.

În anii aceia şi mamele erau viteze şi copiii erau viteji. În Koniţa, îmi aduc aminte, o vecină care era însărcinată a mers o oră şi jumătate departe de oraş, la un sat şi a prăşit porumbul. Acolo a născut copilul, l-a luat în şorţ şi s-a întors în sat. "Am şi prunc", ne-a spus trecând pe la poarta noastră. Era în timpul ocupaţiei germane; ani grei. Astăzi există femei care de frică stau 6-7 luni culcate până să nască un copil. Desigur, altceva este cu acelea ce au probleme de sănătate.

– Părinte, tare mă tem şi mă gândesc ce voi face într-o împrejurare grea. Cărui fapt se datorează această frică?

– Se poate ca cineva de mic să fi pătit ceva şi de aceea să se teamă. De multe ori se poate ca frica să fie firească, dar poate fi şi din lipsa credinţei, din lipsa încrederii în Dumnezeu. Însă frica este şi frână, deoarece îl ajută pe om să scape la Dumnezeu. Când omul se teme, caută să se prindă de ceva şi atunci este nevoit să se prindă de Dumnezeu. Vezi, în locurile calde unde oamenii sunt sălbatici, acolo există şi animale sălbatice, fiarele cele mari etc. şi aceasta pentru ca oamenii să fie nevoiţi să ceară ajutor de la Dumnezeu, să scape la Dumnezeu şi să-şi afle menirea lor. Altfel ce ar fi putut să-i înfrâneze pe aceşti oameni? Toate cele pe care le-a făcut Dumnezeu au un sens.

– Cei care nu Îl cunosc pe Dumnezeul Cel adevărat şi din pricina fricii cer ajutor, îl primesc?

– Ascultă! Îşi ridică ochii lor în sus şi asta tot este ceva. Frica este frână şi pentru copiii cei mici. Pe unii copii, dacă nu-i înfricoşezi puţin, nu ascultă de nimeni, nici de mamă, nici de tată. Şi eu când eram mic mă înfricoşau cu "bau-bau"[42]. Cel mic de ani este firesc să se teamă. Dar cu cât copilul creşte, i se coace mintea şi frica se retrage. Frica firească ajută numai la vârsta copilărească. Dar când omul se măreşte şi se teme de

[42] Bătrânul, când era mic, era foarte vioi. "Bau-bau" – personaj fabulos invocat de unii părinţi pentru a-i cuminţi pe copiii lor.

o nimica toată, atunci e vrednic să-i plângi de milă. Vin la Colibă oameni duhovniceşti şi îmi spun: "Iată, a murit cineva alături de noi şi de atunci ne temem mereu", şi mă roagă să fac rugăciune ca să li se îndepărteze frica. "Aici unii se silesc să aibă pomenirea morţii", le spun, "iar tu, deoarece a murit unul lângă tine, vrei să-ţi alungi frica!".

Frică firească există puţin mai multă şi la femei. Sunt puţine femeile care nu se tem. Dar acestea pot pricinui şi probleme în familie, pentru că atunci nu se mai supun. Precum şi unul care nu este fricos din fire ci are bărbăţie, poate deveni obraznic. Sunt şi unele femei care se tem foarte mult. Atunci când o femeie are o teamă firească şi se nevoieşte şi dobândeşte bărbăţie, este mare lucru. Femeia, deoarece are jertfa în firea ei, are şi multă lepădare de sine, pe care n-o are bărbatul cu toată bărbăţia ce-o are din fire.

Cel ce nu se teme de moarte, moartea se teme de el

– Părinte, cum pleacă frica de la om?

– Prin vitejie. Cu cât se teme cineva, cu atât mai mult vine diavolul asupra lui. Cel care are frică trebuie să se silească s-o alunge. Eu, pe când eram mic, în Koniţa, mă temeam să trec pe lângă cimitir. De aceea am dormit trei nopţi în cimitir şi mi-a dispărut frica. Îmi făceam semnul crucii şi intram în cimitir – nici lanternă nu aprindeam ca să nu se sperie cineva. Dacă nu se nevoieşte cineva să se îmbărbăteze şi nu dobândeşte

dragoste adevărată, într-o situaţie grea îl vor plânge şi cucuvelele.

– Adică se poate nevoi cineva, Părinte, astfel încât să ajungă să nu se mai teamă?

– Să se bucure că va muri el, ca să nu moară alţii. Dacă se va aranja astfel, atunci nu se va teme de nimic. Din multă bunătate, dragoste, jertfire de sine se naşte vitejia. Dar astăzi oamenii nu mai vor să audă de moarte. Am aflat că cei ce se ocupă cu înmormântările etc. nu mai scriu acum: "Birou de înmormântări", ci "Birou de ceremonii", pentru ca oamenii să nu-şi mai aducă aminte de moarte. Dar dacă nu îşi aduc aminte de moarte trăiesc în afara realităţii. Cei care se tem de moarte şi iubesc viaţa cea deşartă, se tem chiar şi de microbi şi mereu se află biruiţi de frică, care îi ţine întotdeauna în moarte duhovnicească. Oamenii curajoşi nu se tem niciodată de moarte şi de aceea se nevoiesc cu mărime de suflet şi lepădare de sine. Şi fiindcă îşi pun înaintea lor moartea şi se gândesc la ea zilnic, se pregătesc mai duhovniceşte şi se nevoiesc cu mai mult curaj. Astfel biruiesc deşertăciunea şi trăiesc încă de aici în veşnicie, având bucuria paradisiacă. Şi în război, cel ce se luptă pentru idealurile lui, pentru credinţă şi patrie, să-şi facă cruce şi să nu se teamă, căci Dumnezeu îi va ajuta. Dacă-şi face cruce şi îşi pune viaţa sa în mâinile lui Dumnezeu, Acela va judeca dacă trebuie să trăiască sau să moară.

– Se poate ca cineva să nu se teamă din necugetare?

– Aceasta este mult mai rău, pentru că în vreo primejdie va păţi o zguduitură şi le va plăti pe toate deodată. În timp ce unul care se teme puţin ia aminte şi nu se expune necugetat la pericole. Să fii "silitor", dar să ai încredere în Dumnezeu, iar nu în tine însuţi.

Curajul este mare lucru

Într-o îmbulzeală răul cel mai mare se săvârşeşte din pricina panicii care se iscă. Într-o primejdie lucrul cel mai important este să nu te pierzi cu firea. Vezi, cloşca se ia la bătaie cu vulturul şi se repede la el! Şi pisica se ia cu câinele, ca să-şi salveze pisoii! Îşi ridică coada în sus, şi-o face ca chiparosul şi începe să facă "chih!...". Joacă pe o carte, ori câştigă ori pierde; iar omului să-i fie frică...

Să nu intraţi în panică. Mai ales femeile intră uşor în panică. În timpul ocupaţiei germane, îmi aduc aminte, trebuia să mergem într-un loc la două ore depărtare în afară de Koniţa. Copiii mergeau înainte; au aflat căşti şi haine militare de la soldaţi greci, le-au îmbrăcat şi s-au dus la o bisericuţă a Sfântului Constantin. Am mers şi eu acolo să mă închin. Eram de 17 ani. Cum i-au văzut mamele lor de departe, au început să strige: "Au venit italienii!", şi au luat-o la fugă. Nu au aruncat o privire să vadă ce este. Copiii purtau căşti greceşti, iar ele credeau că sunt italiene şi au fugit înfricoşate de copiii lor.

Curajul este mare lucru. Dacă spui unui om sănătos, care este fricos: "Eşti cam galben; ce ai?" – se va duce la doctor, deşi se poate să fi fost galben pentru că priveghease sau îl duruse vreun dinte etc. Grecul sau va merge înainte sau va intra în panică. Fricoşii sunt în toate nefolositori. În război nu îi vor deloc pe cei fricoşi; nu au încredere în ei. Nu-i iau la atac în prima linie, ca să nu creeze probleme. Un militar fricos, dacă nu ştie planul strategic, poate crea o astfel de panică, încât să distrugă o întreagă divizie. Frica îi măreşte imaginaţia sa şi poate începe să strige: "Iată, vin, au ajuns, ne omoară, fugiţi! O, dar unde mergem, cât de multă armată au duşmanii! O să ne mănânce!" – şi astfel va crea mare pagubă, pentru că uşor se influenţează şi ceilalţi. Dar unul viteaz, dacă va vedea pe duşmani, va spune: "Sunt nişte furnici, nu sunt oameni!" – şi vor alerga cu curaj şi ceilalţi. De aceea în armată se spune că e mai bine să ai cinci viteji care să înfrunte o situaţie cu sânge rece, decât douăzeci de fricoşi.

– Părinte, atunci când un grup de oameni înfruntă o situaţie grea, nu sunt atât de mari pericolele exterioare, cât sunt cele dinăuntru.

– Da, aşa este. Nici localitatea Souli n-ar fi putut-o lua turcii, dacă n-ar fi trădat-o Pilios Gousis, care era din Souli. I-a condus pe o cărare secretă. Vezi, erau cinci sătişoare unite şi s-au împotrivit renumitului Ali-Paşa, care avea putere să se ia cu Sultanul. Souli era alături de Ali-Paşa şi totuşi i-au pricinuit dureri de cap.

Cât de unite erau şi femeile între ele şi ce vitejie aveau! Au pus şi ele mâna pe carabină.

Disciplina

– Părinte, atunci când undeva de obicei nu există disciplină, se va putea face faţă într-o situaţie grea?

– Atunci când, de pildă, se întâmplă un incendiu, nu face fiecare ce-i trece prin cap. Aşteaptă ordin. Cel care are răspunderea observă şi spune ce trebuie să se facă. Altfel se poate pricinui panică şi, în loc să stingă focul, îl înteţesc mai mult. Odată mă întorceam în Sfântul Munte. Când am ajuns între Mânăstirile Vatoped şi Pantocrator, a început să sufle crivăţul şi s-a iscat o furtună. Căpitanul a îndreptat corabia contra valurilor, pentru că altfel ne-am fi scufundat. Unul din Ierissos[43], un fricos care nu ştia nimic despre mare şi corabie – avea catâri – a început să strige: "Ce faci? O să ne îneci! Nu vedeţi? O să ne ducă la Kavala". Atunci s-au ridicat şi ceilalţi şi au năpădit asupra căpitanului. "Lăsaţi-mă", spunea sărmanul, "eu îmi cunosc meseria mea". Din fericire unul din călători era marinar şi i-a liniştit: "Lăsaţi-l! Ştie el. Aşa cum merge taie valurile". Dacă n-ar fi fost acela, s-ar fi înecat corabia, căci ceilalţi nu-l lăsau pe căpitan să-şi facă treaba lui.

Vezi, unul care era fricos a pricinuit panică stârnindu-i pe toţi din corabie, şi s-ar fi putut scufunda. Pentru

[43] O localitate de lângă Sfântul Munte.

aceste cazuri întotdeauna există un al doilea timonier care, dacă primul este ameţit, va lua el timona.

Grecii sunt greu de disciplinat. Romano-catolicii cred în infailibilitatea Papei. Noi credem în gândul nostru şi avem toţi... infailibilitatea noastră. De ce se spune că turcii au politică bună? Deoarece puţini turci au minte, cei mai mulţi sunt adormiţi. Aşadar acei puţini cu minte devin conducători, iar ceilalţi ascultă în mod firesc. Grecii, deoarece aproape toţi au multă minte, vor ca toţi să conducă, să dea ordine şi cu greu se supun. Şi italienii spuneau: "Din zece greci, cinci vor să comande".

Să presupunem că vrem să mergem undeva. Se poate ca unul să ştie o cărare, care e puţin mai scurtă, altul să ştie o alta pe cealaltă parte, un altul o altă cărare şi să înceapă unul să insiste: "Nu, să mergem pe aici, e mai bine"; altul: "Nu, să mergem pe acolo", şi în cele din urmă, dacă nu porunceşte unul, pot trece ore şi zile fără să pornească, şi să se afle în acelaşi loc. Dacă însă comandă unul şi spune: "Vom merge pe acolo", deoarece acela ştie drumul, chiar de este mai lung, vor ajunge cândva. Dacă cel care porunceşte ştie drumul cel mai scurt, este încă şi mai bine. Dar chiar dacă îl ştie doar pe cel mai lung, tot vor ajunge dacă este poruncă.

Dumnezeu vede intenţia omului şi ajută

– Dacă anii următori ne vor cere ceva mai mult şi nu ai o stare duhovnicească, ci numai intenţie bună, vei putea face faţă?

– Cum nu vei putea? Dumnezeu vede intenţia omului şi ajută. Apoi, adeseori, în clipe grele, chiar şi oameni care nu par a avea vitejie arată mare bărbăţie. Iată, îmi aduc aminte, în armată era un locotenent care niciodată n-a arătat nici un semn de jertfă sau bărbăţie. Odată, când ne primejduiam să ne prindă răzvrătiţii, a stat lângă o bisericuţă şi cu un automat i-a oprit, până ce ne-am retras şi astfel am fost salvaţi. Stătea acolo şi trăgea cu automatul, sus – jos, la dreapta – la stânga şi nu-i lăsa să treacă. La urmă a plecat ca să nu-l vedem. După aceea nici măcar n-a spus: "Eu i-am oprit şi v-aţi putut salva...", ca să se laude etc. Spuneam toţi: "Un automat ne-a salvat", spunea şi el: "Un automat ne-a salvat". Dacă toţi spuneau aşa, spunea şi el la fel. Şi în cele din urmă am văzut că cutare era în unitate, cutare la fel, numai acela lipsea atunci şi astfel ne-am încredinţat că el a fost. Dacă l-ar fi prins răzvrătiţii, ştiţi ce ar fi tras? Şi-ar fi vărsat toată mânia lor asupra lui. Nu l-ar fi iertat. Ar fi spus: "Tu ne-ai făcut atâta pagubă; vino aici să-ţi scoatem unghiile cu patentul". Om din lume şi să facă o astfel de jertfă! S-a jertfit, pentru că el se primejduise mai mult decât noi toţi. Voi v-aţi fi dus la o astfel de jertfă? Acela nu citise nici cărţile Sfinţilor Părinţi şi nici de cele duhovniceşti nu ştia... L-am cunoscut, avea o simplitate, o cinste. Şi erau alţii care de găseau vreun răzvrătit mort, îi tăiau capul şi îl aduceau în sat, făcând pe vitejii. De aceea nu ajunge să aibă cineva numai vitejie, ci trebuie să aibă şi duhul jertfirii de sine, ca vitejia să aibă corespondent.

În clipele critice este nevoie întotdeauna de prezență de spirit și de vitejie. În timpul ocupației germane[44], italienii luau 5–6 animale, veneau pe ogorul nostru și le încărcau cu pepeni. Odată le-am spus: "Pepenii aceștia i-am lăsat pentru sămânță; pe ceilalți luați-i". Italianul ridică biciul și-mi spune: "Îl vezi?" Am luat și eu biciul și mă uitam la el... "Bone!", îi spun. Adică: "Este bun!". De parcă mi l-ar fi arătat ca să-i spun dacă este frumos. I s-a risipit mânia; a început să râdă și a plecat. Îmi aduc aminte de o întâmplare atunci, cu războiul răzvrătiților. Odată doi militari s-au dus la o bostănărie să ceară de la proprietar să mănânce vreun pepene, vreo roșie. Și-au lăsat puștile lor la marginea ogorului și înaintau. Proprietarul, de cum i-a văzut de departe, a luat pușca și voia să tragă în ei. Atunci un militar apucă o roșie și strigă: "Lasă arma, că de nu îți arunc o grenadă". Iar acela a lăsat arma și a plecat.

– Ce prezență de spirit și vitejie!

Un alt militar și-a agățat mantaua ceva mai departe de el, într-un păr sălbatic, întrucâtva la vedere. Peste puțin a coborât un răzvrătit din munte și era cât pe ce să-l prindă. "Șefule, ce să fac cu acesta?", a strigat soldatul întorcându-se spre manta. După aceea, ca și cum șeful lui i-ar fi făcut un semn în acest sens, îi spune

[44] În timpul celui de al 2-lea război mondial italienii au fost aliați cu germanii. În Grecia ocupația germană s-a manifestat mult și prin prezența italienilor.

răzvrătitului: "Adu arma aici!". Și i-a luat-o dezarmându-l.

– Dar șeful a fost mantaua, Părinte?

– Da, mantaua. Vezi, el era unul și avea numai mantaua și l-a dezarmat pe celălalt. În felul acesta a adunat o grămadă de arme de la răzvrătiți. E trebuință de vitejie. Îmi aduc aminte de un monah rus din Sfântul Munte. Atunci când hoții au mers să-l prade, în clipa când se cățărau pe perete, a ieșit și le-a strigat de sus: "Cu ce vreți să vă lovesc, cu 6 gloanțe sau cu 12?". Atunci aceia au luat-o la fugă. Un altul, atunci când au mers hoții la Chilia sa, a luat tigaia și se făcea că telefonează: "Da, au venit hoții etc.!". Aceia au crezut că anunță poliția și au fugit. Altădată iarăși, unul foarte mare la trup, ca un gigant, l-a apucat pe un cioban de gât ca să-l sugrume. Ciobanului sărmanul, i-au ieșit ochii afară din orbite de frică. Atunci acela îl întreabă: "Ce mă privești așa sălbatic?". "Mă gândesc în ce râpă să te arunc", i-a răspuns ciobanul. Atunci celălalt s-a temut și l-a lăsat.

De aceea spun să nu se piardă nimeni cu firea. Să-și păstreze sângele rece și să-i lucreze mintea. Pentru că de nu-i lucrează mintea, chiar numai dintr-o simplă prostie poate și trăda. Orice s-ar întâmpla trebuie să te rogi, să te gândești și să acționezi. Cel mai bine este ca să încerci să înfrunți o situație grea într-un mod duhovnicesc. Astăzi însă lipsesc amândouă vitejiile. Nu există nici vitejie duhovnicească, care se naște din sfințenie și îndrăzneală către Dumnezeu, pentru a înfrunta o greutate în mod duhovnicesc, nici vitejie firească nu există, ca să nu se înfricoșeze cineva în

vreo primejdie. Trebuie ca cineva să aibă multă sfinţenie ca să frâneze un rău mare; altfel, pe ce se va sprijini? Dacă un suflet dintr-o mânăstire are vitejie duhovnicească, vei vedea cum pe cel ce vine cu scop rău îl va înţepeni cu un picior în curte şi celălalt afară[45]. Îl va lovi în cap în mod duhovnicesc, cu rugăciunea lui Iisus, şi nu cu pistolul. Va face puţină rugăciune, şi celălalt va rămâne acolo afară nemişcat. Va rămâne pentru... strajă! Un suflet, dacă are o stare duhovnicească, şi răul îl va frâna, şi lumea o va ajuta, şi în mânăstire va aduce siguranţă. Femeile mironosiţe n-au băgat în seamă nimic, pentru că aveau stare duhovnicească şi s-au încredinţat lui Hristos. Dacă n-ar fi avut stare duhovnicească, în ce s-ar fi încredinţat ca să facă ceea ce au făcut?

În viaţa duhovnicească şi cel mai fricos poate dobândi multă bărbăţie, dacă se încredinţează pe sine lui Hristos, ajutorului dumnezeiesc. Poate merge în prima linie să se lupte şi să biruiască. În timp ce sărmanii oameni care vor să facă răul, chiar de ar avea vitejie, totuşi se tem, deoarece îşi simt vinovăţia lor şi se sprijină numai pe barbaria lor. Omul lui Dumnezeu are puteri dumnezeieşti, şi are şi dreptatea de partea lui. Vezi, un căţeluş face: "ham-ham", şi lupul fuge, pentru că simte vinovăţie. A iconomisit Dumnezeu aşa, şi lupul se teme de un căţeluş – deoarece acesta are drepturi în casa stăpânului său – cu cât mai mult omul care merge să facă rău unui om care are pe Hristos

[45] Vezi Cuviosul Paisie Aghioritul, "Sfântul Arsenie Capadocianul", Bucureşti, 1999.

înăuntrul său. De aceea să ne temem numai de Dumnezeu iar nu de oameni, oricât de răi ar fi ei. Frica lui Dumnezeu şi pe cel mai fricos îl face viteaz. Pe cât se uneşte cineva mai deplin cu Dumnezeu, pe atât nu se teme de nimic.

Dumnezeu va ajuta în greutăţi. Dar pentru ca Dumnezeu să dea putere dumnezeiască, trebuie ca şi omul să dea puţinul ce îl poate.

CAPITOLUL 4

Pentru cel credincios mucenicia este sărbătoare

Trebuie să cadă unii, pentru a fi salvată situaţia

Ani grei!... Vom trece o zguduitură. Ştiţi ce înseamnă zguduitură? Dacă nu veţi avea puţină stare duhovnicească, nu veţi putea suporta. Dumnezeu să păzească, vom ajunge să avem şi lepădare de credinţă. Căutaţi să vă înfrăţiţi, să trăiţi duhovniceşte, să vă legaţi de Hristos. Dacă vă veţi lega de Hristos, nu vă veţi teme nici de diavoli, nici de mucenicie. Oamenii în lume au strâmtorări şi frici din multe părţi. Dar atunci când cineva este alături de Hristos, de ce să se teamă? Vă aduceţi aminte de Sfântul Chiric[46]? Era de trei ani şi când tiranul încerca să-l catehizeze, i-a dat una. Citiţi Vieţile Sfinţilor. Vieţile Sfinţilor ajută mult, pentru că te uneşti cu Sfinţii şi se înmulţeşte înăuntrul tău evlavia şi râvna pentru jertfă.

Viaţa aceasta nu este pentru a te aranja. Vom muri odată, dar cel puţin să murim corect! Şi aşa nu facem

[46] Pomenirea lui se prăznuieşte la 15 iulie.

nimic, n-ar fi bine să ne învrednicească Dumnezeu de o mucenicie? Într-o zi a venit la Colibă un burdunar[47] plângând şi mi-a spus: "În noaptea aceasta să nu stai singur. Se gândesc să te omoare". "Cine?", îl întreb. "Sunt vreo cinci-şase", îmi spune. Însoţea cinci-şase atei. Cine ştie ce planuri aveau pentru Sfântul Munte. L-au luat de prost şi vorbeau în faţa lui. Dar acela de îndată ce a auzit a venit şi mi-a spus. Seara când m-am culcat am auzit un clopoţel de câine. Mă uit pe fereastră şi văd trei voinici. "Deschide, mă, Bătrânule!", strigă aceia. "Ei, voinicilor, ce vreţi la ora asta? Nu aveţi minte? O să vă ia drept suspecţi", le spun. "Pe ceilalţi i-au băgat la închisoare. N-am chef de palavre". "Să venim mâine? La ce oră?". "Să veniţi mâine la orice oră vreţi şi eu, dacă voi putea, vă voi vedea". I-am alungat. Văd că lumina lanternei n-a mers mai departe. S-au oprit mai sus. M-am sculat, m-am îmbrăcat, mi-am pus schima şi îi aşteptam. Aveam o pace înlăuntrul meu! A doua zi au venit trei triade, dar nu era nici unul dintre aceia. Firește, ei ştiu bine că bani nu vor afla, pentru că nu am. Se iau de mine numai pentru subiecte duhovniceşti.

Altădată a venit la Coliba mea unul mare la trup ca o gorilă şi stătea într-un colţ. În vremea aceea discutam cu un grup: "Bre, numai pentru defilări sunteţi, nu pentru lupte. Hristos S-a jertfit. Avem Ortodoxia. Sfinţii au murit mucenici şi ne ajută încă. Dacă n-ar fi căzut aceia, cine ştie ce am fi fost". Toate acestea l-au înfu-

[47] Din cuvântul latin *burdo-onis* (catâr tânăr), grăjdarul şi mai ales păzitorul catârilor.

riat. Lumea venea, pleca, acesta stătea acolo; avea scopul lui. Era un frig... În cele din urmă au plecat și ultimii. "A înnoptat", îi spun. "Haide, unde te duci?". "Nu mă preocupă subiectul", îmi spune. "Mă preocupă pe mine", îi spun, "haide, du-te". Atunci se repede asupra mea și mă apucă de gât. "Ei, și tu cu dumnezeii tăi", îmi spune. Când am auzit că-mi spune așa, am simțit ca și cum L-a înjurat pe Dumnezeu. Ce, eu sunt închinător la idoli? "Care zei, mă, netemătorule de Dumnezeu?", îi spun. "Eu cinstesc pe Unul Dumnezeu în Treime. Hai, pleacă de aici!". I-am dat o brâncă încât a căzut grămadă și s-a adunat ca un ghem. Nici nu mi-am dat seama cum a ieșit afară pe poartă. După aceea mă gândeam: "Dacă m-ar fi spânzurat de picioare, ca să mă chinuie, s-ar fi dus hernia[48] la locul ei". Acesta a stat până la urmă pentru că, se vede, voia să mă cureță, de vreme ce m-a apucat de gât ca să mă sugrume.

Cel ce se hotărăște pentru moarte nu se teme de nimic

Astăzi, pentru ca omul să poată înfrunta greutățile ce le întâmpină, trebuie să aibă înăuntrul său pe Hristos, de la Care să ia mângâiere dumnezeiască pentru a avea o oarecare râvnă. Altfel, într-o clipă grea ce va face? Am citit undeva că Abdul-Pașa[49] a luat cinci

[48] Întâmplarea s-a petrecut în 1987, atunci când Bătrânul suferea de hernie.

[49] Mehmet Emin Abdulah-Pașa a fost guvernatorul Salonicului între anii 1821-1823.

sute de tineri din Sfântul Munte. Unii dintre aceștia erau frați începători, iar alții au mers acolo să se ascundă. Se vede că atunci, cu Revoluția, fugeau în Sfântul Munte ca să se salveze, pentru că turcii adunau copiii tineri ca să-i facă ieniceri. Abdul-Pașa pe tinerii pe care-i lua și nu se lepădau de Hristos îi spânzura în Turnul din Uranopolis. Dintre atâția câți a luat din Sfântul Munte numai cinci au mărturisit, în timp ce ceilalți s-au lepădat de Hristos și au devenit ieniceri. Este nevoie de vitejie; nu este nici de joacă, nici de glumă. Dacă cineva este mișel și iubitor de sine, nu are putere dumnezeiască înăuntrul său, și atunci cum va înfrunta o astfel de greutate?

Mi-a făcut mare impresie ceea ce mi-a spus un episcop de la Patriarhie[50]. Îi spusesem: "Dar ce situație este aceasta? Pe de-o parte ecumenismul, pe de alta sionismul, satanismul!... Peste puțin ne vom închina la diavolul cu două coarne, în loc de vulturul bicefal". "Astăzi", îmi spune, "greu găsești episcopi ca mitropolitul Cezareii, Paisie al II-lea[51]". Ce a făcut Paisie al II-lea? S-a dus la Sultan pentru pricinile sale cu o funie legată de mijloc, adică hotărât să-l spânzure turcii. Ca și cum ar fi spus Sultanului: "Nu căuta funie și nu pierde timpul; dacă vrei să mă spânzuri, am funia pregătită". Pentru

[50] Constantinopol.

[51] Mitropolitul Cezareii s-a născut în Farasa Capadochiei în 1777. A studiat la Școala Teologică a Flavianilor, a Cinstitului Prooroc și Înaintemergător Ioan, și mai târziu la Constantinopol, unde a fost hirotonit diacon și preot. În 1832 a fost hirotonit mitropolit al Cezareii și s-a nevoit cu curaj pentru salvarea elementului grec în eparhia sa.

problemele grele pe acesta îl trimiteau la Sultan. De multe ori a salvat Patriarhia în împrejurări grele. La bătrâneţe l-au pus pe un cal într-un coş, au pus un alt coş cu greutate de cealaltă parte şi aşa l-au dus la Constantinopol. Odată turcii au scos un firman ca şi grecii să facă serviciul militar în armata turcă. Creştinilor le venea greu să slujească împreună cu turcii, pentru că nu-şi puteau săvârşi datoriile lor religioase. Între timp ruşii spuseseră turcilor să nu împiedice pe greci să-şi ţină obiceiurile lor creştine. Patriarhul l-a chemat pe Paisie şi l-a trimis la Sultan. Atunci s-a prezentat acela la Sultan tot cu o funie legată de mijloc. Sultanul îi spune: "Grecii trebuie să se încorporeze, ca să slujească patria". Atunci Paisie îi spune: "Da, şi eu sunt de acord să se înroleze grecii, deoarece locurile acestea sunt de demult ale ghiaurilor. Dar fiindcă avem religie diferită, trebuie să avem şi cazarmă deosebită, armata să fie separată şi să aibă ofiţerii lor etc., ca să-şi săvârşească şi datoriile lor religioase. Nu-şi pot face rugăciunea împreună cu voi. Voi să aveţi Ramadanul[52] şi noi Bobotează". Atunci Sultanul s-a gândit: "Să se înarmeze creştinii? E primejdios". "Nu, nu, mai bine să nu fie încorporaţi", îi răspunde. Altădată armenii au cerut de la Sultan să le dea latura Baloukli şi au reuşit să ia aprobarea sa. După aceea se duce Paisie la Sultan să discute subiectul acesta. "Baloukli",

[52] Cuvânt turcesc. Luna a noua a calendarului anual musulman, în care se ţine de credincioşii Islamului postul cel mai aspru (depărtare completă de mâncare, băutură, tutun etc.) de dimineaţă până seara în fiecare zi. Interdicţiile nu au tărie de la apusul până la răsăritul soarelui.

îi spune Sultanul, "este moşia strămoşilor armenilor şi trebuie să-l ia armenii". "Da", îi spune Paisie, trebuie să-l ia. Pentru că atunci când se ştie că un loc este moşia unor strămoşi, urmaşii lor trebuie să-l ia. Daţi-mi un act să semnez şi eu pentru Baloukli, pentru că am venit ca reprezentant al Patriarhiei". Şi astfel a semnat şi el. După aceea mitropolitul scoate un florin de aur[53] şi spune: "Deci să ia armenii Baloukli, dar şi noi trebuie să luăm Sfânta Sofia, pentru că e a noastră, este a strămoşilor noştri şi trebuie să ne-o daţi", şi-i arătă Sultanului florinul cu chipurile de pe el. Luase cu el şi pe unul dintre ofiţerii ruşi care veniseră atunci în Constantinopol cu o corabie, ca să aibă şi martor. Atunci Sultanul, aflându-se într-o situaţie dificilă, a revocat hotărârea pentru Baloukli. "Nu, nu, Baloukli este al vostru", i-a spus Sultanul. Pentru că ori trebuia să revoce hotărârea pentru Baloukli, ori să dea Sfânta Sofia grecilor. Vedeţi cum îi învârtea? Şi aceasta pentru că se hotărâse pentru moarte. Dacă cineva nu se hotărăşte pentru moarte, nimic nu se face. Toate de acolo încep.

Lepădarea de credinţă se ispăşea prin mucenicie

Astăzi cei mai mulţi vor ca alţii să scoată şarpele din gaură. În regulă, nu-l scot ei, dar cel puţin să

[53] Monedă de aur cu chipul Sfântului Constantin pe o parte şi cu Sfânta Elena pe cealaltă, ce se purta ca podoabă sau talisman.

spună: "Luaţi aminte! S-ar putea să fie vreun şarpe acolo", încât celălalt să-şi facă probleme. Dar nici aceasta nu fac. Dacă am fi fost noi în anii Mucenicilor, cu raţionalismul pe care îl avem, am fi spus: "De Dumnezeu mă lepăd pe dinafară – nu-L lepăd dinlăuntrul meu – pentru că în felul acesta îmi vor da cutare funcţie şi voi ajuta şi vreun sărac". Atunci numai tămâie de-ar fi aruncat în focul idolilor, Biserica nu-i împărtăşea; cel care făcea aceasta era după aceea în rândul celor "ce plâng"[54]. Cei care se lepădau de Hristos trebuiau să-şi ispăşească păcatul prin mucenicie. Sau în vremea luptei împotriva Sfintelor Icoane, li se spunea să ardă sau să arunce icoanele, dar ei preferau să primească mucenicia decât să le arunce. Noi, dacă ne-ar spune să aruncăm o icoană, am fi spus: "S-o aruncăm pe aceasta căci este a Renaşterii. Voi face mai târziu una bizantină".

– Părinte, pe creştinii în ascuns cum îi primeşte Biserica? Nu s-au lepădat de Hristos?

– Adevăraţii creştini în ascuns nu se leapădă de Hristos. De pildă, din cele 27 de sate care aparţineau eparhiei Farasei Capadociei, unii au fugit în locuri depărtate atunci când le-au ars turcii. Acolo ceilalţi nu ştiau că sunt creştini, credeau că sunt musulmani. Nici nu s-a ivit vreo situaţie ca unii dintre ei să întrebe: "Eşti creştin?", ca să spună "da, sunt creştin", sau "nu, sunt musulman". Aceştia sunt creştinii în ascuns. Dar din

[54] "Cei ce plâng" stăteau la uşile bisericii, în afara pridvorului şi rugau pe cei credincioşi ce intrau să se roage Domnului pentru ei (Pidalion, Canon 13).

clipa în care îl vor prinde pe unul şi-i vor spune: "Am aflat că eşti creştin", acesta va spune "da, sunt creştin"; nu va spune că este musulman. Şi în primele veacuri ale creştinismului au existat creştini care se botezau în ascuns şi ceilalţi aveau impresia că nu sunt creştini. Însă atunci când nevoia o cerea, mărturiseau. Sfântul Sebastian, de pildă, a fost general, se botezase creştin, dar credeau că este închinător la idoli, în timp ce el era creştin. Ajuta în ascuns foarte mult pe creştini. Dar când şi-au dat seama că este creştin, a mărturisit şi a murit mucenic.

Într-un sat turcesc erau mulţi creştini în ascuns şi primarul era preot. Părintele Gheorghe îi spuneau, Hasan îl strigau. Odată s-au dus unii la el şi l-au înştiinţat că în cutare loc, într-o catacombă, sunt ascunşi creştinii. "Mă duc să văd", le-a spus, "nu vă neliniştiţi". Îşi ia oamenii săi, se duce şi-i află pe creştini adunaţi acolo. Înaintează spre Uşile împărăteşti, ia epitrahilul, şi-l pune şi face şi Vecernia. După aceea le-a spus acelor creştini: "Să luaţi măsuri de pază", iar celorlalţi, turcilor: "N-a fost nimic, au fost doar zvonuri". Aceştia nu sunt lepădaţi de credinţă. Dar din momentul când bănuiesc pe cineva şi-i spun: "Ei, pe tine te-am văzut că ţi-ai făcut cruce, eşti creştin", şi acela ar spune: "Nu, sunt musulman", atunci se leapădă.

Mucenicie şi smerenie

Cel care se va învrednici să fie chemat la mucenicie trebuie să aibă multă smerenie şi să iubească mult

pe Hristos. Dacă înaintează în mod egoist spre mucenicie, îl va părăsi harul. Vă aduceţi aminte de Saprichie[55], care a ajuns până la mucenicie şi totuşi s-a lepădat de Hristos?

"De ce m-aţi adus aici?", a spus el călăilor. "Bine, dar nu eşti creştin?", l-au întrebat aceia. "Nu", a răspuns. Şi era şi preot. Gândul îmi spune că s-a dus să mucenicească în mod egoist şi nu cu smerenie; nu s-a dus la mucenicie pentru credinţa sa, pentru dragostea lui Hristos, şi de aceea l-a părăsit harul. Pentru că atunci când cineva se mişcă egoist, nu primeşte harul lui Dumnezeu şi este firesc ca atunci când vine o greutate să se lepede de Hristos.

– Părinte, de multe ori spunem că Dumnezeu va da putere în ceasurile grele.

– Dumnezeu va da putere unui om smerit, care are inimă curată, care are intenţie bună. Dacă Dumnezeu va vedea cu adevărat intenţie bună, smerenie, va da multă putere. Adică va depinde de intenţia omului ca să primească putere de la Dumnezeu.

– Părinte, aţi spus că omul trebuie să aibă smerenie şi intenţie bună. Se poate să aibă mândrie şi intenţie bună?

– Atunci când spunem smerenie, înţelegem să aibă smerenie cel puţin în acest subiect al muceniciei. Se poate să aibă mândrie, dar atunci să se smerească şi să spună: "Dumnezeule, sunt mândru; acum însă dă-mi puţină putere să mărturisesc pentru dragostea Ta şi să-mi ispăşesc păcatele mele". Aşadar, dacă are dis-

[55] Vezi Vieţile Sfinţilor, luna februarie, ziua 9.

poziţie smerită şi merge la mucenicie cu pocăinţă, atunci Dumnezeu dă mult har. Adică să nu meargă cu dispoziţie mândră, cu gândul că va deveni mucenic şi că i se vor scrie după aceea sinaxarul şi slujba, şi-i vor face icoană cu aureolă. Mi-a spus cineva: "Părinte, fă rugăciune să ajung până la al cincilea cer". "Bine", îi spun, "Sfântul Apostol Pavel a ajuns până la al treilea cer[56] şi tu ceri să ajungi la al cincilea?". "Dar de ce", îmi spune, "nu scrie să cerem «darurile cele mai bune»"?[57]. Auzi vorbă? Deci dacă merge cineva la mucenicie cu gândul că va avea slavă în rai, mai bine să nu se gândească să mucenicească. Un creştin adevărat şi corect, dacă ar şti că şi în rai unde va merge va avea iarăşi parte de chinuri şi de mucenicii, tot va dori să meargă acolo. Nu trebuie să ne gândim că dacă suferim ceva aici pe pământ vom fi mai bine acolo în cer. Să nu procedăm aşa, negustoreşte. Noi Îl vrem pe Hristos. Să existe mucenicie, să mărturisim în fiecare zi, să ne bată în fiecare zi şi de două şi de trei ori pe zi. Nu trebuie să ne preocupe aceasta. Singurul lucru ce trebuie să ne preocupe este să fim cu Hristos.

– Părinte, se poate ca unul să trăiască în nepăsare, dar cu toate acestea, să mărturisească cu curaj atunci când i se dă prilejul?

– Pentru ca cineva să facă aceasta, trebuie ca inima lui să aibă bunătate, duh de jertfă. De aceea am spus să se cultive noblețea, duhul jertfei. Unul să se jertfească pentru celălalt. Vă aduceţi aminte de Sfântul

[56] 2 Cor. 12, 2.
[57] 1 Cor. 12, 31.

Bonifatie și de Sfânta Aglaida[58]? Aveau acea viață vrednică de plâns în Roma, dar când stăteau să mănânce mintea lor mergea la săraci. Alergau să dea mai întâi mâncare la săraci și după aceea mâncau și ei. Cu toate că erau stăpâniți de patimi, aveau bunătate și îi durea inima pentru săraci. Aveau duh de jertfă, de aceea Dumnezeu i-a ajutat. Și Aglaida, deși trăia o viață păcătoasă, îi iubea pe Sfinții Mucenici și se interesa de sfintele moaște. I-a spus lui Bonifatie să meargă cu alți slujitori ai ei în Asia Mică, ca să adune și să cumpere sfinte moaște ale Mucenicilor și să le aducă la Roma. Iar acela i-a spus zâmbind: "Dar dacă-ți vor aduce și moaștele mele, le vei primi?". "Nu glumi cu acestea", îi spune aceea. Când a ajuns în Tars și s-a dus în arenă ca să cumpere sfintele moaște, privea la muceniciile creștinilor și îndată a fost mișcat de statornicia lor. A alergat, a sărutat legăturile și rănile lor și le-a cerut să se roage, ca să-l întărească Hristos și pe el să mărturisească în public că este creștin. Așadar, a mărturisit și el în arenă, a primit nevoință mucenicească și însoțitorii lui i-au cumpărat moaștele și le-au adus la Roma, unde îngerul Domnului a înștiințat pe Aglaida de întâmplare. Astfel s-a împlinit ceea ce proorocise Bonifatie zâmbind, înainte de a pleca din Roma. Apoi aceea, după ce și-a împărțit averea, a trăit în nevoință și sărăcie încă 15 ani și s-a sfințit[59]. Vedeți, nu au fost ajutați, de aceea mai înainte fuseseră atrași spre rău și

[58] Sfântul Bonifatie era robul nobilei Aglaida, dar și robit de dragostea stăpânei lui.
[59] Pomenirea lor se prăznuiește la 19 decembrie.

apucaseră pe o cale greșită. Însă aveau duh de jertfă și de aceea Dumnezeu nu i-a lăsat până în sfârșit.

Ce fel de vitejie aveau Sfinții

– Părinte, mă gândesc că, dacă aș fi văzut roata Sfintei Ecaterina, aș fi murit de frică.

– Dacă ai fi murit înainte de a te sui pe roată ar fi fost bine; ar fi fost binecuvântarea lui Dumnezeu. Dar dacă ai fi urcat acolo și ai fi început să te temi, acesta ar fi fost chinul cel mare. Mucenicii aveau intenție bună, ajuta și Hristos și de aceea răbdau durerile.

Ce dragoste aveau Sfinții Mucenici pentru Hristos, ce vitejie! Sfânta Solomoni cu cei șapte fii ai ei[60] au mărturisit unul după altul. Sfântul Longhin[61] a găzduit și a făcut masă celor care au mers să-l prindă. Aceia se grăbeau ca el să le arate cine este Longhin, ca să-i taie capul, iar acela le spunea: "O să vi-l arăt!". Iar atunci când le-a spus că este el, aceia au dat înapoi, dar Sfântul Longhin i-a rugat să-și săvârșească porunca ce o aveau și așa i-au tăiat capul. Și Sfântul Ghedeon de la Mănăstirea Karacalu[62], ce răbdare a avut! "Luați-mi mâna", a spus călăilor. "Luați-mi și piciorul, luați-mi și nasul. Și ca să nu mai vorbesc prea multe, luați-mi-le pe toate". Înfricoșător! Dar pentru ca omul să ajungă la măsura aceasta, trebuie să nu se iubească pe sine, ci

[60] Pomenirea lor se prăznuiește la 1 august.
[61] Pomenirea lui se prăznuiește la 16 octombrie.
[62] Pomenirea lui se prăznuiește la 30 decembrie.

să-L iubească pe Hristos. Mama intră în foc ca să-şi salveze copilul şi, deoarece dragostea ei este mai puternică decât arderea focului, nu simte durere. Dragostea pentru copilul ei acoperă durerea. Cu cât mai mult dragostea pentru Hristos.

Pentru Sfântul care merge spre mucenicie, dragostea lui pentru Hristos este mai presus de durere, de aceea o şi neutralizează. Mucenicii simţeau sabia călăului mai dulce decât arcuşul vioarei. Când dragostea pentru Hristos se înmulţeşte, atunci mucenicia este prăznuire; focul răcoreşte mai bine decât baia, pentru că arderea lui se biruieşte de focul dragostei dumnezeieşti. Jupuirea este desfătare. Dumnezeiasca dragoste cuprinde şi inima, cuprinde şi mintea, şi omul înnebuneşte. Nu simte nici durere, nici nimic de acest fel, pentru că mintea lui este la Hristos şi inima lui este inundată de bucurie. Câţi Sfinţi mergeau la mucenicie şi simţeau o astfel de bucurie, de parcă ar fi mers la vreo prăznuire! Sfântul Ignatie[63] alerga la mucenicie şi striga: "Lăsaţi-mă să mor mucenic, lăsaţi-mă să mă mănânce fiarele". Bucuria ce o simţea acela n-o simte nici un tânăr îndrăgostit care spune: "Vreau s-o iau pe aceea şi nu bag în seamă pe nimeni, nici pe mamă, nici pe tată". "Nebunia" Sfântului Ignatie era mai mare decât nebunia celui îndrăgostit.

Toţi sfinţii s-au nevoit pentru dragostea lui Hristos. Sfinţii Mucenici şi-au vărsat sângele lor. Cuvioşii Părinţi au vărsat sudori şi lacrimi, au făcut experimente duhovniceşti pe ei înşişi, ca nişte botanişti buni, s-au

[63] Pomenirea lui se prăznuieşte pe 20 decembrie.

chinuit ei înşişi pentru dragostea lui Dumnezeu şi pentru chipul lui Dumnezeu, pentru om, ca să ne lase reţetele lor duhovniceşti. Astfel, preîntâmpinăm răul sau ne tămăduim de vreo boală duhovnicească şi dobândim sănătate; iar dacă încercăm cu mărime de suflet să-i urmăm, ne putem chiar sfinţi.

Firește, toate nevoinţele Cuvioşilor, posturile, privegherile etc. şi chiar chinurile tuturor Sfinţilor Mucenici nu se pot compara cu Patima Domnului nostru, deoarece pe toţi aceştia îi ajuta Hristos şi li se îndulceau durerile lor de marea Lui dragoste. Însă pentru Sine Hristos n-a folosit deloc puterea Sa cea dumnezeiască şi a suferit durerea cea mai mare pe Trupul Său cel sensibil, din dragostea Sa cea multă pentru făptura Sa. Numai atunci când cineva va simţi această dragoste a lui Hristos pentru om, va fi cu adevărat şi pe dinlăuntru om. Altfel va fi mai nesimţitor şi decât făpturile lui Dumnezeu, de vreme ce soarele a simţit Patima Domnului şi s-a întunecat, că nu suferea să o vadă. Pământul s-a cutremurat şi el când a văzut-o. Pietrele s-au despicat şi ele. Mormintele s-au cutremurat şi ele atât de tare, încât s-au deşteptat mulţi dintre cei adormiţi de mulţi ani şi i-au dat afară ca să mărturisească despre purtarea aceasta nemulţumitoare a oamenilor faţă de Dumnezeu, Binefăcătorul şi Izbăvitorul lor.

Monah şi mucenicie

– Părinte, când cineva nu face cuvenita lucrare duhovnicească, oare va avea credinţă că Dumnezeu îl

va ajuta atunci când va veni un ceas greu, şi Îl va putea ruga să-l ajute? Nu cumva ne odihnim cu gândul că atunci va ajuta Dumnezeu, ca să evităm osteneala pregătirii?

– Să ne pregătim. Dacă nu seamănă omul, cum va da Dumnezeu să crească grâul său? Omul trebuie să semene şi, potrivit cu ce va semăna, Dumnezeu va da. Şi în armată se spune: "Fii gata!".

– Părinte, cum să ne pregătim?

– Când este cineva gata? Atunci când armata este în aşteptare şi militarii sunt mereu gata, cu încălţămintele lor, cu armele lor, cu corturile, aşteptând ordinul.

– Cât poate ţine această aşteptare?

– Depinde. Monahul trebuie să fie întotdeauna gata şi atunci nu se va teme de nimic. De ce să se teamă? De moarte? Dar ea îi va deschide uşa raiului, pentru că sub placa mormântului e ascunsă cheia veşniciei. De altfel monahul, oricând ar muri, se află în stare de pocăinţă. Plecarea lui din lume şi schima lui aceasta mărturisesc. Se pocăieşte şi înaintează făcând o lucrare duhovnicească subţire. Cu cât i se măreşte dragostea faţă de Dumnezeu şi de aproapele, cu atât se micşorează dragostea faţă de sine şi nu se socoteşte. Şi atunci are valoare ceea ce scrie Sfântul Pavel: *"Nimic nu ne va putea despărţi de dragostea lui Hristos*[64].

Pe mireni gândul muceniciei îi sileşte să alerge la Dumnezeu şi de frică spun: "Hristoase al meu! Maica Domnului!" – în timp ce monahul vrea să fie mereu

[64] Rom. 8, 35.

alături de Dumnezeu, pentru că Îl iubeşte. Mulţi dintre mireni fac binele pentru că se tem să nu meargă în iad. Monahul însă face binele din recunoştinţă, ca să placă lui Dumnezeu, Făcătorul său de bine.

– Părinte, cum voi simţi mucenicia şi nevoinţa?

– Ca să simţi şi tu puţin ce înseamnă mucenicie, să primeşti cu bucurie cel puţin dispreţul. Şi dacă vrei să simţi puţin şi nevoinţa, fiindcă nu poţi posti 40 de zile ca Hristos, posteşte şi tu o Miercuri în care L-au trădat şi o Vineri[65] în care L-au răstignit. Cei care vor să mărturisească pentru dragostea lui Hristos, dar nu au prilej de mucenicie, pot ca dragostea aceea a lor de care se ard să o manifeste în nevoinţă trupească pentru sufletele adormiţilor care se chinuiesc, ca să afle puţină odihnă. Precum mucenicia este prăznuire, tot astfel şi nevoinţa este prăznuire, pentru că cel ce se nevoieşte se depărtează de toată mângâierea omenească şi o află pe cea dumnezeiască.

Sfinţii Mucenici simţeau mare bucurie atunci când li se dădea prilejul să mucenicească. Ascetismul în viaţa duhovnicească a început de la mucenicie. Atunci când Marele Constantin a luat stăpânirea, a scos pe creştini din închisori – pentru că îi ţineau acolo ca să termine cu ei – pe unii secătuiţi, pe alţii în alt fel etc. şi au încetat muceniciile. Dar cei care aşteptau în închisori cu bucurie rândul lor ca să mărturisească, când au fost eliberaţi, mult s-au mâhnit că Marele Constantin le-a stricat treaba. De acolo unde aşteptau mucenicia cu bucurie, s-au aflat liberi. De aceea, din

[65] Adică post negru toată ziua.

dragoste față de Dumnezeu și din flacăra ce o aveau ca să mărturisească, au plecat să se nevoiască, să pustnicească în munți. De aceea, chinurile pe care le-ar fi primit de la Diocleţian și Maximian și le-au făcut singuri pe ei înșiși prin nevoință. Unul se ducea și își lega mâinile cu o funie de creanga unui copac, unde se ruga cu durere, dar se bucura dumnezeiește. Altul se lega singur pentru dragostea lui Hristos. "Așa m-ar fi legat Diocleţian!", își spunea. Și simțeau mare bucurie că se chinuiau pe ei înșiși. Unii dintre ei au pornit cu această nebunie, scrânteală dumnezeiască, și s-au dăruit nevoinței pentru dragostea lui Hristos după care i-au urmat și alții în nevoință. Astfel a intrat ascetismul în religia noastră. Alții iarăși, mai... "nebuni", au spus: "Suntem oi ale lui Hristos", și mâncau numai verdeața pământului. Aceștia erau așa numiții "păscători". Ei trăiau atât de intens facerile de bine ale lui Dumnezeu și nimicnicia lor încât spuneau: "Sunt un animal netrebnic, și în toată viața mea voi mânca verdeață" – și așa făceau. Mâncau verdețuri și se bucurau. Se întraripa inima lor de dragoste pentru Hristos. "Nu sunt oaie a lui Hristos?", spunea. "Voi mânca verdețuri"[66]. Mai târziu Biserica a interzis această nevoință, deoarece vânătorii pe mulți i-au omorât luându-i drept animale sălbatice.

Astăzi oamenii nu le pot înțelege pe acestea; le consideră neghiobii. "De ce să mănânc verdețuri ca animalul?", îți spun, sau: "Pentru ce motiv să mă canonesc așa și să-mi chinuiesc trupul?". Dar ai văzut ce

[66] Sozomen, PG 57, 1395 ș.u.; Evagrie PG 86, 2480B; Moshos, PG 87, 2868B și Leontie PG 93, 1688C.

spune Avva Isaac: "O, de ne-ar învrednici Dumnezeu să facem astfel de neorânduieli"[67], să ajungem la această neorânduială duhovnicească.

[67] Avva Isaac Sirul, "Cuvinte ascetice", Cuv. 24, p. 138.

PARTEA A PATRA

DEPENDENŢĂ DE CER

«Ajutorul lui Dumnezeu nu este împiedicat nici de oameni, nici de diavoli.

Nimic nu este greu nici pentru Dumnezeu, nici pentru un Sfânt.

Piedica pentru noi, oamenii, este puţina credinţă, prin care împiedicăm apropierea de noi a marilor puteri dumnezeieşti».

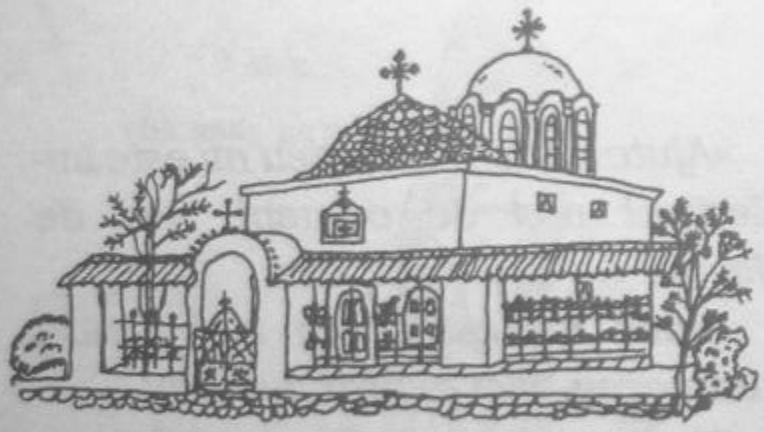

CAPITOLUL I

Purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de om

"Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu"[1]

Părinte, Avva Macarie spune că Dumnezeu ne dă bunătățile cerești[2], și credem aceasta. Dar trebuie să credem că ne va da și cele pământești, care nu sunt atât de importante?

– Care pământești?

– Cele de care avem trebuință.

– Da, bine ai spus. Dumnezeu Își iubește făptura Sa, chipul Său și se îngrijește de cele de care are trebuință.

– Aceasta trebuie s-o creadă fiecare și să nu se neliniștească?

– Dacă n-o crede și se luptă singur să le dobândească, se va chinui. Iar dacă Dumnezeu nu va da cele pământești, lucrurile materiale, omul care trăiește duhovnicește nu se va mâhni. Dacă vom căuta mai întâi

[1] Mt. 6, 33.

[2] Macarie Egipteanul, "Omilii duhovnicești", PG 34, 460D-461A și 465D-468A.

Împărăția lui Dumnezeu – și aceasta trebuie să fie singura noastră grijă – toate celelalte ni se vor da. Va lăsa Dumnezeu făptura Sa? Mana, pe care Dumnezeu o dădea în fiecare zi israeliților în pustie, se strica dacă o țineau pe a doua zi[3]. Așa a iconomisit Dumnezeu, pentru ca ei să aibă încredere în Pronia dumnezeiască.

Noi încă n-am înțeles cuvântul: *"Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu"*. Ori credem, ori nu credem. Când am mers să stau la Sinai, nu aveam nimic. Dar nu m-am gândit deloc ce o să se întâmple cu mine în pustie printre oameni necunoscuți: ce voi mânca, cum voi trăi. Sihăstria Sfintei Epistimia unde aveam de gând să locuiesc era de mulți ani părăsită, nelocuită. Deoarece nu voiam să îngreuiez mănăstirea n-am cerut nimic. Îmi aduceau totuși puțină pâine de la mănăstire, dar o întorceam înapoi. De ce să mă neliniștesc când Hristos a spus: *"Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu"*? Și apa era foarte puțină. Nici lucru de mână nu știam, ca să spun că voi lucra și îmi voi scoate pâinea. Singura unealtă ce o aveam era o foarfecă. Am desfăcut-o în două, am ascuțit cele două părți de o piatră, am luat și un lemn și am început să fac iconițe sculptate. Lucram și rosteam și rugăciunea. M-am deprins repede. Făceam mereu același model, iar lucrul pe care ar fi trebuit să-l fac în cinci zile îl făceam în 11 ore, și nu numai că nu duceau lipsă, dar îi ajutam și pe copiii de beduini. Pentru o perioadă de timp făceam lucru de mână destule ceasuri pe zi. Apoi am ajuns la o situație în care nu mai voiam să fac lucru

[3] Ieșire 16, 19-20.

de mână, dar vedeam nevoia pe care o aveau beduinii. Dacă le dădeai o scufie și o pereche de sandale, era pentru ei o binecuvântare foarte mare... Dar apoi mi-a venit gândul: "Am venit aici să ajut pe beduini sau să fac rugăciune pentru toată lumea?". Și astfel am hotărât să limitez lucrul, ca să fiu mai nerăspândit și să mă rog mai mult. Și oare așteptam ajutor de undeva? Beduinii nu aveau ei înșiși ce să mănânce. Mănăstirea era departe. În partea cealaltă era pustie. Dar în aceeași zi în care am limitat lucrul, ca să dau mai mult timp rugăciunii, vine cineva, mă află afară de peșteră și-mi spune: "Iată, ia aceste 100 de lire ca să ajuți pe beduini și să nu ieși din programul tău, ci să te rogi". N-am mai răbdat. Pentru un sfert de ceas l-am lăsat singur și m-am dus înăuntru. Purtarea de grijă și dragostea lui Dumnezeu mi-au pricinuit o astfel de stare, încât n-am mai putut să-mi țin lacrimile. Vezi cum rânduiește Dumnezeu, atunci când există intenție bună? Pentru că eu cât le-aș fi dat? Dădeam unuia, venea altul. "Mie nu mi-ai dat, Părinte!", spunea. După aceeea venea altul și spunea: "Mie nu mi-ai dat, Părinte!".

– Părinte, deși de multe ori am simțit atotputernicia lui Dumnezeu, de ce nu vedem totuși purtarea Lui de grijă pentru noi?

– Aceasta este o cursă a diavolului. Diavolul aruncă cenușă în ochii omului ca să nu vadă purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Pentru că atunci când omul va vedea purtarea de grijă a lui Dumnezeu, i se va înmuia inima sa de granit, va deveni sensibilă și va exploda în slavoslovire, lucru ce nu-i convine diavolului.

Cineva făcuse o crescătorie de peşte şi toată ziua spunea "Slavă Ţie Dumnezeule!", pentru că vedea mereu purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Îmi spunea că peştişorul, din clipa când apare şi este mic ca gămălia acului, are şi un săculeţ de lichid, ca să se hrănească până ce se va mări şi va putea prinde organisme mici din apă. Dumnezeu i-a dat şi "merinde". Şi dacă Dumnezeu poartă de grijă de aceştia, cu cât mai mult de om. Dar omul adeseori rânduieşte şi hotărăşte pentru toate fără Dumnezeu. "Voi face doi copii", îşi spune. Pe Dumnezeu nu-L pune la socoteală. De aceea se fac şi atâtea accidente şi mor atâţia copii. Cei mai mulţi au doar doi copii, dar unul este lovit de maşină, celălalt se îmbolnăveşte şi moare, şi după aceea nu mai au nici un copil.

Dacă părinţii, împreună-creatorii cu Dumnezeu, după încercările pe care le depun, întâmpină greutăţi ca să-şi agonisească cele necesare creşterii copiilor lor, trebuie să ceară cu smerenie şi ajutorul Creatorului cel Mare, întinzându-şi mâinile în sus. Atunci se bucură şi Dumnezeu Care ajută, se bucură şi omul care este ajutat. În perioada de timp cât am fost la mănăstirea Stomiu, am cunoscut un familist cu mulţi copii, care era păzitorul unui sat al Epirului, situat la o distanţă de patru ore şi jumătate de mers pe jos de Koniţa, unde locuia familia lui. Avea nouă copii. Deoarece drumul spre sat trecea pe lângă mănăstire, ţăranul acesta venea la mănăstire şi când se ducea la slujba lui, dar şi când se întorcea. Atunci când se

întorcea din sat, ca să meargă acasă, mă ruga să-l las să aprindă el candelele. Deşi vărsa untdelemn pe jos, îl lăsam să le aprindă; preferam să curăţ eu plăcile de piatră ale bisericii, decât să-l supăr. Când pleca de la mănăstire, cam la vreo 300 de metri de ea, trăgea întotdeauna un foc de puşcă. Nu-mi puteam explica aceasta, de aceea am hotărât să-l urmăresc din clipa când va intra în biserică până când va lua drumul spre Koniţa. Aşadar aprindea mai întâi candelele înăuntrul bisericii, apoi ieşea în pridvor. După ce aprindea şi acolo candela ce era deasupra intrării, înaintea icoanei Maicii Domnului, îşi afunda degetul în candelă, îngenunchea, îşi întindea mâinile sale spre icoană şi spunea: "Maica Domnului, am nouă copii; iconomiseşte-le puţină carne". Apoi ungea cătarea de la ţeava puştii cu untdelemnul de pe deget şi pleca. La 300 de metri de mănăstire, acolo unde exista o tufă de mure îl aştepta o capră sălbatică. Trăgea un foc, cum am spus, o omora, o cobora jos într-o peşteră, o junghia şi o ducea la copiii săi. Iar aceasta se petrecea de fiecare dată când se întorcea de la lucrul său. M-am minunat de credinţa ţăranului şi de purtarea de grijă a Maicii Domnului. După 25 de ani a venit şi m-a găsit în Sfântul Munte. La un moment dat, l-am întrebat: "Ce îţi fac copiii? Unde se află?". Şi acela şi-a întins mai întâi mâna sa spre nord şi a spus: "Unii sunt în Germania"; apoi şi-a întins mâna sa spre sud şi a spus: "Alţii sunt în Australia. Slavă lui Dumnezeu că sunt sănătoşi". Omul acesta îşi păstrase şi credinţa, dar se păzise şi pe

sine curat de ideologiile ateiste, de aceea nici Dumnezeu nu l-a lăsat.

Binecuvântări ale minunatei purtări de grijă a lui Dumnezeu

– Părinte, uneori am o dorinţă şi Dumnezeu mi-o îndeplineşte fără să I-o cer. Oare cum se face aceasta?

– Iconomiseşte Dumnezeu. Vede nevoile, dorinţele noastre şi atunci când ceva este spre binele nostru, ni-l dă. Atunci când cineva are nevoie de ajutor în ceva, Hristos şi Maica Domnului îl ajută. Îl întrebau pe Bătrânul Filaret[4]: "Părinte, ce vrei să-ţi aducem?". "Maica Domnului îmi iconomiseşte orice am nevoie", spunea acela. Şi aşa se făcea. Când ne încredinţăm pe noi înşine lui Dumnezeu, atunci Bunul Dumnezeu ne păzeşte şi ne iconomiseşte. Ca un econom bun dă fiecăruia din noi orice are nevoie şi se îngrijeşte chiar şi în amănunte de nevoile noastre materiale. Şi ca să înţelegem grija Lui, purtarea Lui de grijă, ne dă exact acelea de care avem trebuinţă. Însă să nu aştepţi ca mai întâi să-ţi dea Dumnezeu, ci ca tu să te dai în întregime Lui. Pentru că dacă ceri mereu de la Dumnezeu şi nu te laşi pe tine cu încredere în Dumnezeu, aceasta dovedeşte că ai casa ta şi te înstrăinezi de lăcaşurile cereşti cele veşnice. Acei oameni care le dau

[4] Vezi Cuv. Paisie, "Flori din Grădina Maicii Domnului", Buc. 1999, p. 75.

pe toate lui Dumnezeu şi se dăruiesc şi pe ei înşişi în întregime Lui, se adăpostesc sub cupola cea mare a lui Dumnezeu şi sunt apăraţi de purtarea Lui de grijă cea dumnezeiască. Încrederea în Dumnezeu este o continuă rugăciune tainică, ce atrage fără zgomot puterile lui Dumnezeu acolo unde este trebuinţă şi în ceasul în care este nevoie, şi atunci fiii Lui cei mărinimoşi Îl slavoslovesc mereu cu multă recunoştinţă.

Părintele Tihon, atunci când s-a dus la Coliba Sfintei Cruci, nu avea biserică, deşi îi era absolut necesară. Nici bani nu avea ca s-o facă, ci numai o mare credinţă în Dumnezeu. Într-o zi s-a rugat şi a pornit spre Kareia, cu credinţa că Dumnezeu îi va iconomisi banii de care avea trebuinţă ca să facă biserica. Înainte de a ajunge la Kareia, îl strigă de departe stareţul Schitului Sfântul Ilie. Când s-a apropiat Părintele Tihon, stareţul i-a spus: "Un oarecare creştin bun din America mi-a trimis aceşti dolari, ca să-i dau unui pustnic care nu are biserică. Sfinţia Ta nu ai biserică; ia-i şi fă-ţi". Părintelui Tihon i-au dat lacrimile de emoţie şi recunoştinţă faţă de Bunul Dumnezeu Care, ca un cunoscător de inimi cum este, se îngrijise pentru biserică mai înainte ca el să-L roage, în aşa fel încât să aibă banii pregătiţi atunci când îi va cere[5].

Când cineva se lasă în seama lui Dumnezeu, Dumnezeu nu-l lasă. Şi într-adevăr, dacă mâine la ora zece ai nevoie de ceva, atunci când ceea ce ceri nu este ceva neraţional, ci o nevoie reală, la 9 şi 45 sau la 9 şi

[5] Cuv. Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului", p. 16.

jumătate Dumnezeu îl are gata ca să ţi-l dea. De pildă ai trebuinţă de un pahar la ora nouă. La 9 fără 5 îţi vine paharul. Ai trebuinţă de 500 de drahme. În ceasul când ai trebuinţă de ei îţi vin exact 500 de drahme, nici 510, nici 490. Am observat că, dacă, de pildă, mi-ar trebui ceva mâine, Dumnezeu îl prevede de azi; adică înainte de a mă gândi eu, Dumnezeu S-a gândit mai devreme şi-mi dăruieşte acel lucrul în ceasul în care am trebuinţă de el. Pentru că de acolo de unde vine, ca să ajungă la mine exact în ceasul în care am trebuinţă, văd de cât timp ar fi nevoie. Deci Dumnezeu se îngrijeşte de mai înainte.

Când noi, din mărime de suflet, Îl facem pe Dumnezeu să Se bucure de viaţa noastră, atunci Acela dă binecuvântările Sale din belşug fiilor Săi mărinimoşi în ceasul în care au trebuinţă de ele. După aceea toată viaţa trece însoţită de binecuvântările dumnezeieştii purtări de grijă. Ore întregi vă pot spune pilde despre minunata purtare de grijă a lui Dumnezeu.

Când eram în război, în aplicaţii, aveam o Evanghelie şi am dat-o unuia. După aceea îmi spuneam: "Ah, de aş avea o Evanghelie, cât m-ar ajuta!". De Naşterea Domnului ne trimiseseră sus în munte 200 de pachete din Mesolonghi[6]. Din două sute de pachete, numai într-al meu exista o Evanghelie. Era o Evanghelie veche, avea şi o hartă a Palestinei. Pe pachet era şi o însemnare, fiind scris: "Dacă ai nevoie

[6] Orăşel în sudul Greciei.

şi de alte cărţi, scrie-mi să-ţi trimitem". Mai târziu, la Mănăstirea Stomiu, aveam nevoie o dată de o candelă pentru biserică. Într-o dimineaţă, în zorii zilei, am coborât în Koniţa. În clipa când treceam, pe lângă o casă, aud o copilă spunând tatălui ei: "Tată, călugărul!". Atunci acela a venit şi mi-a spus: "Părinte, am făgăduit o candelă Maicii Domnului, ia banii aceştia ca s-o cumperi"; şi-mi dă 500 de drahme, exact atât cât făcea o candelă în 1958. Dar şi acum dacă am trebuinţă de ceva, Dumnezeu imediat îmi iconomiseşte. Vreau de pildă să tai lemne şi nu pot. Atunci se iconomisesc taca-taca lemnele. Înainte de a veni aici[7] am primit un pachet care avea înăuntru 50.000 de drahme, exact atâţia câţi aveam nevoie. Am dat o icoană "Axion estin" cuiva de binecuvântare, iar a doua zi mi-au adus una a "Portăriţei". Anul acesta[8], vara, înainte de a ploua, nu aveam apă deloc. Acum, după ce a plouat puţin, adun o cutie şi jumătate pe zi. Cisterna are apă de anul trecut, dar nu se poate bea. Însă cum le iconomiseşte Dumnezeu! Am un butoi cu apă. Atâţia oameni, care vin în fiecare zi beau, se spală, pentru că sunt transpiraţi şi nivelul scade numai cu 4-5 degete! O sută cincizeci-două sute de oameni să se folosească de apă şi să nu se golească butoiul! Unii deschid mult robinetul, alţii îl uită deschis şi curge, apa însă nu se termină!

[7] Adică în Mănăstirea Suroti, după ieşirea din Sfântul Munte.
[8] S-a spus în vara anului 1990.

Cel care urmărește facerile de bine ale lui Dumnezeu învață să se lase în purtarea de grijă dumnezeiască. După aceea se simte ca pruncul în leagănul său care, dacă îl lasă mama lui pentru puțin, începe să plângă până ce va veni iarăși lângă el. A se încrede cineva în Dumnezeu este mare lucru. Când am mers pentru prima dată în Sfânta Mănăstire Stomiu, nu aveam unde să stau. Toată mănăstirea era plină de moloz. Am aflat un colț, lângă o îngrăditură, am pus ceva pe deasupra ca acoperiș și acolo îmi petreceam nopțile șezând, deoarece nu încăpeam să mă întind. Într-o zi vine la mine un ieromonah, cunoscut de-al meu, și-mi spune: "Bine, dar cum stai aici?". "De ce", îi spun, "mirenii au avut mai mult decât noi? Când i-au spus lui Kanaris[9], atunci când a cerut împrumut, «nu-ți putem da pentru că nu ai patrie?», acela a răspuns: «Vom dobândi patrie». Dacă un om mirean a avut atâta credință, noi să nu avem încredere în Dumnezeu? Dacă Maica Domnului a iconomisit să mă aflu aici, nu se va îngriji de mănăstirea ei, atunci când va veni ceasul?". Și într-adevăr, cum le-a iconomisit încet-încet pe toate Maica Domnului! Îmi aduc aminte că atunci când meșterii turnau beton ca să facă placa la chiliile ce au ars, nu ajungea cimentul. Lipsea o treime ca să se termine placa. Vin meșterii și-mi spun: "Se termină cimentul. Să punem mai puțin ca să ne ajungă pentru toată

[9] Constantin Kanaris, personalitate importantă în Revoluția de la 1821 și în acțiunile ce vizau eliberarea Greciei de sub turci.

placa?. "Nu", le spun. "Continuați normal". Să aducem altul, nu se putea, pentru că animalele erau la câmp. Trebuia să meargă meșterii două ore până la Konița și două ore până la câmp, ca să afle animalele. Când să meargă și când să se întoarcă? După aceea oamenii aveau treburile lor, nu mai puteau veni în altă zi. Văd că au aruncat totul pe două treimi de placă. Am intrat în bisericuță și spun: "Ce vom face acum, Maica Domnului? Te rog, ajută-ne". După aceea am ieșit afară...

– Și ce s-a petrecut, Părinte?

– Și placa s-a terminat și cimentul a prisosit.

– Meșterii au înțeles?

– Cum să nu înțeleagă! Uneori ajutorul lui Dumnezeu și al Maicii Domnului este foarte mare!

Dumnezeu pe toate le pune în valoare spre bine

– Părinte, uneori pornim să facem o treabă și apar o mulțime de piedici. Cum vom putea pricepe dacă piedicile sunt de la Dumnezeu?

– Să cercetăm dacă suntem noi vinovați. Dacă nu suntem noi vinovați, piedica este de la Dumnezeu spre binele nostru. De aceea nimeni nu trebuie să se mâhnească dacă nu s-a făcut treaba sau dacă a întârziat. Odată coboram grăbit de la Sfânta Mănăstire Stomiu, ca să merg la Konița pentru o treabă urgentă. La un punct dificil al drumului – Golgota îl numeam – am întâlnit un cunoscut al mănăstirii, pe moșul Anastasie, cu trei catâri încărcați. Din pricina urcușului abrupt li

se întorseseră invers samarele lor, iar un animal era aproape de prăpastie, primejduindu-se să cadă în ea. "Dumnezeu te-a trimis, Părinte", mi-a spus bătrânul Anastasie. L-am ajutat să descarce catârii şi i-am încărcat din nou, i-am pus pe drum şi l-am lăsat. După ce am înaintat destul, am ajuns la un loc unde, cu puţin mai înainte, avusese loc o alunecare de teren pe o lungime de 300 m, care distrusese şi cărarea. Copaci şi pietre se rostogoliseră până în pârâu. Dacă n-aş fi întârziat, m-aş fi aflat acolo exact în clipa în care s-a făcut alunecarea de teren. "Bătrâne Anastasie", am spus, "m-ai mântuit. Dumnezeu te-a trimis".

Hristos de sus vede pe fiecare din noi cum acţionează şi de aceea El ştie cum şi când să acţioneze pentru binele nostru. Ştie cum şi unde să ne conducă, numai noi să cerem ajutorul, să-I spunem dorinţele noastre şi să-L lăsăm pe El să le rânduiască pe toate. Când eram în Sfânta Mănăstire Filoteu voiam să merg în pustie; mă gândeam să plec într-o insulă pustie. Mă înţelesesem deja cu un barcagiu să vină să mă ducă, dar în cele din urmă n-a venit. A fost iconomia lui Dumnezeu, pentru că eram încă neexperimentat şi aş fi păţit mare vătămare în acea insulă pustie; m-ar fi omorât diavolii. Dacă n-am putut merge acolo, mi-am îndreptat gândul spre Katunakia. Iubeam pustia Katunakiei şi de aceea mă rugam şi mă pregăteam să merg acolo. Voiam să pustnicesc alături de Bătrânul Petru[10], un părinte foarte duhovnicesc. Însă mi s-a întâmplat un fapt care m-a silit să merg în Koniţa şi nu la Katunakia. Într-o seară după Pavecerniţă, m-am retras la chilia mea şi m-am rugat până târziu. Către ora 11 m-am întins să mă odihnesc puţin. La ora 1 şi jumătate m-a sculat toaca mănăstirii ce ne chema la biserică. Am încercat să mă scol, dar a fost cu neputinţă. O putere nevăzută mă ţinea nemişcat. Am înţeles că se întâmplă ceva. Am rămas înlemnit în pat până la ora 12 la amiază. Mă puteam ruga, puteam gândi, dar nu mă puteam mişca deloc. În timp ce mă aflam în această stare, am văzut ca la televizor într-o parte Katunakia şi în cealaltă parte Mănăstirea Stomiu din Koniţa. Mi-am întors cu bucurie ochii spre Katunakia. Dar atunci o voce – era a Maicii Domnului – mi-a spus clar: "Nu te vei duce la Katunakia; te vei duce la Mănăstirea Stomiu". "Maica Domnului, eu ţi-am cerut pustie şi tu mă trimiţi în lume?", am spus. Am auzit din nou aceeaşi voce spunându-mi cu asprime: "Să te duci să întâlneşti cutare persoană, care te va ajuta mult". Îndată am fost dezlegat de acea legătură nevăzută, inima mi s-a umplut de har dumnezeiesc. După aceea m-am dus şi i-am spus duhovnicului. "Aceasta este voia lui Dumnezeu", mi-a spus duhovnicul. "Dar să nu povesteşti nimănui întâmplarea. Spune că din motive de sănătate – în vremea aceea vărsam sânge – va trebui să ieşi din Sfântul Munte şi du-te". Altceva voiam, dar Dumnezeu avea planul Lui. M-am gândit că a fost voia lui Dumnezeu să reînnoiesc această mănăstire şi astfel să-mi împlinesc o făgăduinţă pe care o făcusem Maicii Domnului încă de când eram în armată, atunci cu războiul. "Maica Domnului", am spus atunci, "ajută-mă

[10] Vezi Cuv. Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului", p. 56.

să mă fac călugăr şi voi lucra trei ani ca să-ţi refac mănăstirea ta cea arsă". Dar precum s-a dovedit mai pe urmă, motivul principal pentru care Maica Domnului m-a trimis acolo a fost ca să ajut să se întoarcă la Ortodoxie cele 80 de familii care deveniseră protestante.

Dumnezeu adesea îngăduie să se facă ceea ce este spre folosul celor mulţi. Nu face niciodată un bine singur, ci trei-patru la un loc. Şi niciodată nu îngăduie să se facă un rău dacă nu ies din el multe lucruri bune. Toate le valorifică spre folosul nostru, şi pe cele strâmbe şi pe cele primejdioase. Binele este amestecat cu răul. Ar fi fost bine să fie separate dar intră interesele personale şi se amestecă. Însă Dumnezeu şi acest lucru încurcat îl valorifică. De aceea trebuie să credem că Dumnezeu îngăduie să se facă numai lucrul acela din care poate ieşi un bine, pentru că iubeşte făptura Sa. Poate, de pildă, să îngăduie o ispită mică pentru ca să ne apere de una mai mare. Odată, în Sfântul Munte, un mirean s-a dus la un hram la o mănăstire. A băut puţin şi s-a îmbătat. Când a plecat de la mănăstire a căzut şi deoarece ningea, l-a acoperit zăpada! Din tăria ce-o avea respiraţia sa s-a deschis o gaură în zăpadă. La un moment dat unul ce a trecut pe acolo a văzut gaura şi s-a întrebat: "Ce este aici, izvor?". A lovit cu bastonul, iar cel beat a strigat: "Oh!". Şi astfel a iconomisit Dumnezeu să se izbăvească acel om.

– Părinte, ce vrea Dumnezeu de la noi?

– Dumnezeu vrea de la noi bunăvoinţa noastră, intenţia noastră cea bună, pe care s-o manifestăm fie şi prin puţina noastră nevoinţă mărinimoasă, şi simţământul păcătoşeniei noastre. Pe toate celelalte ni le dă El. În viaţa duhovnicească nu este trebuinţă de braţe solide. Să ne nevoim cu smerenie, să cerem mila lui Dumnezeu şi să-I fim recunoscători în toate. Cel care se predă pe sine în mâinile lui Dumnezeu fără nici un plan al său trece în planul lui Dumnezeu. Cu cât omul este mai alipit de sinea sa, cu atât rămâne în urmă; nu înaintează duhovniceşte pentru că împiedică mila lui Dumnezeu. Ca să sporească este trebuinţă de multă încredere în Dumnezeu.

Dumnezeu în fiecare clipă mângâie inimile tuturor oamenilor cu dragostea Sa, dar noi nu înţelegem aceasta deoarece inimile noastre au prins piatră. De îndată ce se va curăţi, inima omului se înduioşează, se topeşte, înnebuneşte, pentru că vede binefacerile lui Dumnezeu, Care pe toţi îi iubeşte la fel. Pentru cei care se chinuiesc, Îl doare, pentru cei care trăiesc viaţă duhovnicească Se bucură. Este destul ca numai cugetarea la binefacerile lui Dumnezeu să arunce în aer un suflet mărinimos care se gândeşte la ele; cu cât mai mult dacă se gândeşte la păcatele lui şi la multă milostivirea lui Dumnezeu! Când omul vede grija lui Dumnezeu, dacă i s-au curăţit ochii sufletului său, simte şi trăieşte toată dumnezeiasca purtare

de grijă cu inima sa cea descojită și sensibilă și se topește de recunoștință; înnebunește în sensul cel bun. Pentru că darurile lui Dumnezeu, atunci când omul le simte, pricinuiesc dâre adânci în inima lui, o brăzdează. Iar apoi, când mâna lui Dumnezeu îi mângâie inima sa mărinimoasă și-i atinge crăpăturile, omul explodează lăuntric și i se mărește recunoștința sa față de El. Cei care se nevoiesc își simt păcătoșenia lor și binefacerile lui Dumnezeu și se încredințează pe ei înșiși marii Sale milostiviri, își înalță sufletele lor în rai cu mai multă siguranță și cu mai puțină osteneală trupească.

Recunoștință față de Dumnezeu atât pentru mult, cât și pentru puțin

Unii spun: "Cred că Dumnezeu mă va ajuta", dar pe de altă parte încearcă să adune bani ca să nu se lipsească de nimic. Aceștia Îl jignesc pe Dumnezeu, pentru că nu se încredințează pe ei înșiși Lui, ci banilor. Dacă nu vor înceta să iubească banii și să-și pună nădejdea lor în ei, nu-și vor putea pune nădejdea lor în Dumnezeu. Nu spun ca oamenii să nu aibă o economie pusă deoparte pentru ceasul de nevoie, ci să nu-și pună nădejdea lor în bani și să-și dea inima lor banilor, pentru că astfel Îl uită pe Dumnezeu. Cel care face planuri personale fără să se încreadă în Dumnezeu și spune după aceea că așa vrea Dumnezeu, acesta își binecuvintează lucrul rău în mod diavolesc și se chinuiește mereu. Noi încă n-am înțeles puterea și

bunătatea lui Dumnezeu. Nu-L lăsăm să ne guverneze ca un Stăpân, și de aceea ne chinuim.

La Sinai, acolo, în sihăstria Sfintei Epistimia unde locuiam, apa era foarte puțină. Curgea câte o picătură dintr-o stâncă înlăuntrul unei peșteri, la vreo 20 de metri depărtare de sihăstrie. Am făcut un bazinaș și se adunau 3 litri de apă în 24 de ore. Când mă duceam să iau apă, puneam bidonașul să se umple și spuneam Acatistul Maicii Domnului. Îmi udam puțin cu mâna numai fruntea, pentru că aceasta mă ajuta – mi-a spus un medic să fac lucrul acesta – luam puțină apă ca să am de băut, adunam puțin într-o tinichea pentru păsărele, pentru șoarecii pe care îi avea sihăstria. Apa aceasta era și pentru ca să-mi spăl câte ceva etc. Ce bucurie, ce recunoștință simțeam pentru această puțină apă ce-o aveam! Slavoslovie, pentru că aveam apă! Când am venit în Sfântul Munte și am stat pentru puțin timp la Schitul Ivirului, acolo era multă apă, deoarece locul era către soare. Era un bazin care se umplea și apa curgea pe deasupra. Uhuu, îmi spălam și picioarele, și capul..., dar n-am mai avut acea mângâiere. La Sinai mi se umpleau ochii de lacrimi de recunoștință pentru puțina apă ce-o aveam, în timp ce în Schit n-am mai avut aceasta din pricina apei îmbelșugate. De aceea am plecat și am locuit la vreo 80 de metri mai departe, unde aveam o cisternă mică. Cât de repede uită omul și se pierde cu belșugul!

Trebuie să ne lăsăm pe noi înșine cu totul proniei dumnezeiești, voii dumnezeiești și Dumnezeu Se va îngriji de noi. Un monah s-a dus într-o după amiază să citească vecernia pe un vârf de munte. Pe drum a găsit

o ciupercă albă şi a mulţumit lui Dumnezeu pentru aceasta. Se gândea că o va lua la întoarcere şi că o va mânca în acea seară. "Dacă m-ar întreba mirenii de mănânc carne" – şi-a spus în gând – "le-aş putea spune că mănânc în fiecare toamnă". La întoarcere a aflat numai o jumătate din ciupercă – se poate ca vreun animal să o fi călcat – şi şi-a spus: "Se vede că atât trebuie să mănânc". A luat-o şi a mulţumit lui Dumnezeu pentru purtarea Sa de grijă, pentru acea jumătate de ciupercă. Mai jos a aflat o altă jumătate de ciupercă şi s-a plecat s-o ia, ca să-şi completeze cina sa, dar fiindcă era stricată – poate să fi fost şi otrăvitoare – a lăsat-o şi a mulţumit iarăşi lui Dumnezeu că l-a păzit de otrăvire. S-a dus la Colibă şi a mâncat în acea seară o jumătate de ciupercă. A doua zi, când a ieşit din colibă, a văzut o privelişte minunată. Tot locul acela era plin de ciuperci frumoase şi a mulţumit lui Dumnezeu. Vedeţi, a mulţumit lui Dumnezeu şi pentru întreg şi pentru jumătate, şi pentru cel bun şi pentru cel stricat, şi pentru una şi pentru multe. Mulţumire pentru toate.

Bunul Dumnezeu ne dă binecuvântări îmbelşugate şi lucrează întotdeauna pentru binele nostru. Toate bunurile pe care le avem sunt daruri ale lui Dumnezeu. Toate le-a făcut ca ele să slujească făptura sa, pe om, şi să se jertfească pentru el; de la animale şi zburătoare, mici şi mari, până la plante – ba chiar şi Dumnezeu Însuşi S-a jertfit ca să elibereze pe om. Să nu fim nepăsători pentru toate acestea şi să-L rănim cu marea noastră nemulţumire şi nesimţire, ci să-I mulţumim şi să-L slăvim.

CAPITOLUL 2

Credinţa şi încrederea în Dumnezeu

Să credem cu mărinimie în Dumnezeu

Părinte, mă mâhnesc din pricina gândurilor de necredinţă pe care le am.

– Faptul că te mâhneşti şi nu le primeşti înseamnă că gândurile acestea sunt ale celui viclean. Uneori Hristos îngăduie să avem gânduri de îndoială sau de necredinţă, ca să vadă intenţia şi mărimea noastră de suflet. Dumnezeul nostru însă nu este mit ca Dia, Apollon etc. Religia noastră este adevărată, vie. Avem atâta nor de Sfinţi, precum spune şi Sfântul Apostol Pavel[11], care L-au cunoscut pe Hristos, L-au trăit de aproape şi s-au jertfit pentru El. Şi în vremea noastră există oameni aflerosiţi lui Dumnezeu care trăiesc stări cereşti şi au contact cu îngerii, cu Sfinţii, ba chiar şi cu Hristos şi cu Maica Domnului. Şi-ţi voi spune ceva de la mine, ca să te ajut. Vezi, mă fac şi eu... donator de sânge, descopăr unele fapte ca să ajut. Acolo unde

[11] Evr. 12, 1.

văd vistierie de cunoaștere dar puțină credință, vreau să întăresc credința, de aceea și spun unele fapte de credință.

Când eram mic, la Koniţa, citeam multe vieți de Sfinți și le dădeam și la ceilalți copii să citească sau îi adunam și citeam împreună. Mă minunam de nevoința cea mare și de posturile ce le făceau Sfinții și încercam să fac și eu ceea ce făceau aceia. Din multa postire gâtul îmi devenise ca o coadă de cireașă. Copiii râdeau de mine: "O să-ți cadă capul!", îmi spuneau. Ce-am tras! În sfârșit. Pe de altă parte fratele meu mai mare îmi lua Viețile Sfinților ce le citeam deoarece mă îmbolnăveam din pricina posturilor și se temea ca nu cumva să nu pot termina școala. De aceea le ascundeam în pădure, în bisericuța Sfintei Varvara și mergeam acolo în ascuns și citeam. Într-o zi, un oarecare vecin, pe nume Kostas, i-a spus fratelui meu: "Îl voi face eu să-și schimbe mintea, să arunce acele cărți pe care le citește și să lase și posturile și rugăciunile". Așadar m-a întâlnit – eram atunci cam de 15 ani – și a început să-mi spună teoria lui Darwin. Spunea-spunea, până m-a ameţit. Așa cum eram ameţit, m-am dus direct în pădure, la bisericuța Sfintei Varvara. Am intrat înăuntru și am început să mă rog lui Hristos: "Hristoase al meu, dacă exiști, arată-mi-Te", spuneam și făceam mereu metanii. Era vară. Transpirația curgea și devenisem ud leoarcă; mă istovisem cu totul. Dar nici n-am văzut, nici n-am auzit ceva. Nici Dumnezeu nu m-a iconomisit puțin, cel puțin cu un mic semn, cu vreun zgomot, cu vreo umbră; la urma urmei eram copil. Și dacă cineva ar fi privit aceasta cu logica omenească ar

fi spus: "Dumnezeule, păcat de el sărmanul! De la 11 ani urcă pe stânci, a făcut o astfel de nevoință și acum trece printr-o criză. L-a ameţit acela cu niște teorii neghioabe. Acasă are greutăți de la fratele lui. A plecat în pădure, ca să-Ţi ceară ajutor...". Însă nimic, nimic, nimic! Istovit de multele metanii m-am așezat puțin. Atunci m-am gândit: «Bine, dar când l-am întrebat pe Kostas ce părere are el despre Hristos, ce mi-a spus? "A fost omul cel mai bun, cel mai drept, mi-a răspuns, și deoarece propovăduia dreptatea, a lovit în interesele fariseilor și aceia L-au răstignit din invidie". Atunci am spus: "Dacă Hristos a fost un om atât de bun, atât de drept, și n-a apărut niciodată un altul asemenea Lui, iar ceilalți L-au omorât din invidie și răutate, merită ca pentru acest om să fac și mai mult decât am făcut, ba chiar să și mor". Îndată ce am înfruntat situația astfel, a apărut Hristos înconjurat de multă lumină – bisericuța a strălucit – și mi-a spus: *"Eu sunt Învierea și viața, cel ce crede în Mine, de va și muri, viu va fi"*[12]. Cuvintele acestea le citeam și în Evanghelia pe care o avea deschisă și o ținea într-o mână. Aceasta mi-a pricinuit atâta schimbare lăuntrică, încât spuneam mereu: "Kosta, hai acum aici să vorbim dacă există Dumnezeu sau nu"». Vezi, Hristos, ca să Se arate, a așteptat înfruntarea mea personală și cu mărime de suflet a situației. Și dacă de la un copil cere ca să procedeze cu mărime de suflet, cu cât mai mult de la unul mare?

[12] In. 11, 25.

– Părinte, unii se îndoiesc de toată dumnezeiasca Iconomie.

– Dar cum se poate considera basm toată această istorie cu Hristos? Atâtea câte citim în Prooroci – pe care le-au trăit cu sute şi sute de ani înainte de Hristos – în care spun cu atâtea amănunte cele despre Hristos, acestea nu le creează probleme de conştiinţă? În Vechiul Testament se spune deja cu exactitate chiar şi pentru câţi bani va fi vândut Hristos[13]. După aceea se spune că evreii nu vor pune aceşti bani în vistieria Templului, pentru că vor fi preţ de sânge, ci vor cumpăra o ţarină pentru îngroparea străinilor[14]. S-au împlinit şi proorocia lui Zaharia, şi celelalte. Lucruri atât de clare! Şi amănunte atât de multe! Chiar şi pentru hainele Lui se spune ce se va întâmpla cu ele[15]. Şi toate acestea s-au spus cu atâţia ani înainte de Naşterea lui Hristos. Aşadar cum să vină gând de necredinţă? Vedem apoi pe Apostolul Pavel! Era prigonitor. Mergea la Damasc având un scop. I Se arată Hristos şi-i spune: *"Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti?"*. *"Cine eşti, Doamne?"*, întreabă acela. *"Eu sunt Hristos, pe Care tu Îl prigoneşti"*. Şi după aceea Hristos îl înştiinţează pe Anania, care îl botează[16]. Şi în continuare, cât s-a chinuit şi s-a nevoit Apostolul Pavel, ca să propovăduiască la toate neamurile! Apoi câţi mucenici! Unsprezece milioane de mucenici numai la Roma. Toţi aceştia s-au pierdut? Cum să uite cineva toate

[13] Zah. 11, 1-3.
[14] Ier. 18, 2 şi 39, 9; Mt. 27, 7-9.
[15] Ps. 21, 19.
[16] F. Ap. 9, 1-18.

acestea? Dacă citeşte puţin Evanghelia, poate să nu creadă? Şi dacă ar mai fi existat încă unele amănunte, acestea ar fi ajutat mult ca toţi oamenii să creadă. Dar Dumnezeu intenţionat n-a îngăduit, ca să se cearnă oamenii, ca să vadă câţi Îl iubesc, câţi se jertfesc pentru El, fără să aştepte minuni etc. Pe un om mărinimos, cred că nu-l ating şi nu-l vatămă oricâte hule ar auzi.

Trebuie să credem în Dumnezeu cu mărime de suflet, nu să dorim minuni ca să credem. Când văd oameni mari că îmi cer să vadă vreo minune ca să creadă, ştii cum mă fac? Să fi fost mici, ar fi avut o oarecare îndreptăţire din pricina vârstei, dar unii ca aceştia să nu facă nimic pentru Hristos şi să spună: "Să vedem ceva ca să credem", acesta este un lucru foarte ieftin. Oare se vor ajuta cu ceva pe ei înşişi chiar de vor vedea minuni? Vor spune că este vrăjitorie etc.

"Sporeşte-ne credinţa"[17]

– Părinte, prin ce s-au distins unii Sfinţi, mai vechi şi mai noi, de au ştiut când vor muri, când se va întâmpla cutare eveniment etc.?

– Prin multă mărime de suflet, printr-o mare simplitate, smerenie şi credinţă. Nu-şi puneau în viaţa lor logica aceea care clatină credinţa. Mare lucru este credinţa! Vedeţi, şi Apostolul Petru prin credinţă a umblat pe apă. Dar de îndată ce a intrat logica, a început să se afunde[18]. V-am spus despre părintele

[17] Lc. 17, 5.
[18] Mt. 14, 30.

Haralambie[19] care a trăit cu puțini ani mai înainte în mănăstirea Kotlumusiu? Era foarte simplu, monah lucrător și duhovnicesc. Când a îmbătrânit, o gripă puternică l-a aruncat la pat și medicul a spus părinților să nu se depărteze de el, că peste puțin timp își va sfârși viața. Părintele Haralambie a auzit de sub pături și i-a zis: "Ce spui? Eu nu mor dacă nu vin Paștile ca să spun: «Hristos a înviat!»". Și într-adevăr, au trecut aproape două luni, au venit Paștile, a spus "Hristos a înviat!", s-a împărtășit și după aceea s-a odihnit. Acest bătrânel mărinimos devenise un copil adevărat al lui Dumnezeu și împreună cu Dumnezeu și-a hotărât ziua morții sale.

– Părinte, cum se întărește credința?

– Credința se întărește cu ajutorul rugăciunii. Un om care nu și-a cultivat credința sa de mic, dar are intenție bună, o poate cultiva prin rugăciune cerând de la Hristos să-i adauge credință. Să cerem de la Hristos să ne adauge credință și să ne-o mărească. Ce i-au spus Apostolii lui Hristos? Oare n-au spus: *"Sporește-ne credința"*? Când spui "sporește", înseamnă că te încredințezi pe tine lui Dumnezeu. Pentru că de nu se încredințează cineva pe sine lui Dumnezeu, ce să-i sporească Dumnezeu? Cerem de la Dumnezeu să ne sporească credința nu ca să facem minuni, ci ca să-L iubim mai mult.

Ca să se mărească credința în Dumnezeu toate ajută. Și florile, și lăcustele, și stelele, și trăznetele chiar. Toți le vedem pe acestea, dar nu ne folosim toți,

[19] Cuv. Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului", p.10.

deoarece primim "telegramele", gândurile ce ni le aduce vrăjmașul. De pildă, de nu ar fi existat sarea, marea ar fi mirosit urât. Dar cel care cercetează aceasta în atelierul lui fără credință, nu se folosește, deoarece inima lui nu s-a curățit de săruri. Dacă lucrează cineva cu mărime de suflet, cu gând bun, chiar și cele mai anapoda le vede cu alți ochi, cu iluminare dumnezeiască, și Îl slăvește pe Dumnezeu.

Toate trebuie să ne ridice către Dumnezeu

– Părinte, ne-ați spus că toate trebuie să ne ridice către cele de sus, către Dumnezeu. Cum să reușim aceasta?

– Atunci când pe toate le veți valorifica spre bine. Dacă cineva pe toate le va întoarce spre cele duhovnicești, știți ce câștig duhovnicesc scoate și ce experiență duhovnicească câștigă? Apuci, de pildă, cimentul, și-L poți afla pe Dumnezeu! Apuci cărămida, Îl poți afla pe Dumnezeu! Apuci aceasta, să-L apuci pe Dumnezeu! Apuci aceea, să-L apuci pe Dumnezeu! Apuci celălalt lucru, să-L apuci pe Dumnezeu! Da, prin toate să-L apucați pe Dumnezeu! Dacă nu lucrează cineva așa, dacă în toate acestea nu Îl vede pe Dumnezeu, pe unul ca acesta poți să-l pui și înăuntrul Bisericii și tot va fi departe de Dumnezeu. Dă-i chiar să cânte o psalmodie, tot va fi departe de Dumnezeu. Dă-i să citească o carte duhovnicească, iarăși va fi departe de Dumnezeu. Orice lucru duhovnicesc i-ai da să facă, nu-l va duce către Dumnezeu.

Fiecare din noi, orice vede, orice face, fie coase, fie brodează, pe toate să le valorifice duhovnicește. Vede flori? A văzut pe Dumnezeu! Vede mistreți? Da, bre, copile, iarăși L-a văzut pe Dumnezeu. Dar vei spune: "De la mistreț Îl pot vedea pe Dumnezeu?". Da, de la mistreț. Vezi cum l-a făcut Bunul Dumnezeu? I-a dat un bot cu care să sape pământul ca să afle rădăcini în el fără să le vadă. Nasul lui este astfel încât să nu se taie atunci când întâlnește lucruri ascuțite, sticle, spini etc. Nu numai când vede cineva o floare frumoasă și bine mirositoare să spună: "Cu câtă înțelepciune a creat-o Dumnezeu!", ci și când vede mistrețul, și acolo să vadă pe Dumnezeu. Și când mă gândesc că Dumnezeu ar fi putut să mă facă mistreț, dar m-a făcut om! Vi se pare lucru ciudat? Ce, Dumnezeu nu ne-ar fi putut face mistreți? Vânătorii rănesc pe mistreț și de multe ori nu-l află. Se duc după aceea sălbăticiunile și-l mănâncă pe sărmanul mistreț de viu. Ocrotire medicală nu are și se chinuiește, cu toate că nu L-a rănit pe Creatorul său. În timp ce omul și pe Creatorul său L-a rănit și Îl rănește mereu, și de multe ori este și nemulțumitor. De aceea spun să lucrați corect. Cât de bine le-a făcut Dumnezeu pe toate! Ce putere dă Dumnezeu la animale! Medicul spune: "Ca să ai mușchi tari, să mănânci carne!". Și iată boii mănâncă iarbă, sărmanii, și totuși au niște picioare! Nu vezi în aceasta pe Dumnezeu? Adică Dumnezeu îi întărește numai cu iarba pe care o mănâncă. Cu cât mai mult pe om! Ați înțeles?

Când cineva lucrează în felul acesta, ajunge într-o stare prin care poate să se folosească nu numai de Sfinți, ci și de cei păcătoși. Sfântul ne întărește cu

pilda lui sfântă. Păcătosul ne oprește prin căderea lui, ne pune frâu, ne înfrânează, nu de teamă ca să nu scădem în ochii celorlalți, ci ca să nu-L mâhnim pe Dumnezeu.

Puterea credinței

– Părinte, care este pecetea Mielului?

– Cine este Mielul?

– Hristos.

– Care este pecetea Lui? Atunci când se botează creștinul, preotul îl pecetluiește în chipul Crucii pe frunte spunând: "Pecetea darului Sfântului Duh". Apoi, de fiecare dată când creștinul își face Cruce, se închină Patimii celei mântuitoare a Domnului și cere puterea Sfintei Cruci, care este puterea morții pe Cruce a lui Hristos. Când spunem: "Cruce a lui Hristos, mântuiește-ne cu puterea ta", chemăm puterea jertfei de pe Cruce a Domnului. De aceea Crucea are mare putere! Dacă, de pildă, plouă și trăznește, se poate ca o cruce mare de fier de pe o clopotniță să fie lovită de trăznet. Iar dacă acolo jos se află un creștin care are o cruciuliță atât de mică și spune: "Cruce a lui Hristos, mântuiește-mă cu puterea ta" – nu-l lovește trăznetul. Acolo lucrează legile naturale și cade trăznetul pe cruce și o dă jos. Aici păzește pe credincios o cruciuliță atât de mică, pentru că s-a cerut ajutor puterii Crucii.

– Părinte, deși cer ceva cu credință, de ce nu-mi dă Dumnezeu?

– Crezi, ceri, dar dacă nu ai smerenie sau ai predispoziție spre mândrie, nu dă Dumnezeu. Poate avea cineva credință nu numai cât un *"grăunte de mușt*ar"[20], ci cât un kilogram de mușt*ar*, dar dacă nu are smerenia corespunzătoare nu lucrează Dumnezeu, pentru că nu-i va folosi. Atunci când există mândrie, nu lucrează credința.

Când cineva călătorește în această viață cu credință, fără a se îndoi, și cere ajutorul lui Dumnezeu, la început va avea, încet-încet, evenimente mici, apoi mai mari și va deveni mai credincios. Trăind Tainele dumnezeiești de aproape, unul ca acesta se face teolog, deoarece nu le prinde numai cu mintea, ci le trăiește în realitate. Credința lui se mărește mereu, deoarece se mișcă prin fapte dumnezeiești în altă dimensiune. Dar pentru ca să trăiască cineva tainele lui Dumnezeu trebuie să-și omoare omul cel vechi, să revină într-un fel la starea de dinainte de cădere. Să aibă nevinovăție și simplitate, pentru ca astfel și credința lui să fie nezdruncinată și să creadă cu convingere că nu există nimic pe care să nu-l poată face Dumnezeu. Atunci, când ar auzi despre un om care nu crede sau se îndoiește de unele lucruri ce au legătură cu ajutorul lui Dumnezeu, știți cât suferă?

– Părinte, dacă cineva crede, numai prin rugăciunea sa poate schimba cursul unei situații?

– Dacă are credință mare, poate schimba multe lucruri. Chiar de își va fi zidit casa în mijlocul unui torent și torentul aduce multă apă, dacă va crede cu tărie și Îl

[20] Mt. 17, 20 și Lc. 17, 6.

roagă cu căldură pe Dumnezeu, torentul se va întoarce îndărăt. Trebuie însă să aibă o astfel de credință încât, dacă ar auzi, să presupunem, că s-a făcut o minune și s-a golit marea și o ară cu tractorul, iar peștii îi cară cu camioanele, să creadă. Și nici să nu meargă să vadă. Chiar de ar locui la o sută de metri distanță de mare și n-ar vedea-o de acolo de unde se află, nu merge să se încredințeze dacă este adevărat, pentru că nu se îndoiește. Știe că toate sunt cu putință la Dumnezeu, că puterea dumnezeiască nu se poate limita, și de aceea nu se interesează mai mult. Atât de mare este credința lui. Numai credinciosul adevărat trăiește în chip adevărat și este cu adevărat om al lui Dumnezeu.

Încrederea în Dumnezeu are drept mamă credința

– Părinte, simt o nesiguranță, un stres.

– Asigură-te, bre, copilașule, în Dumnezeu. Știi numai de asigurarea mașinii? Asigurarea lui Dumnezeu n-o știi? Fă-ți cruce și, înainte de a face orice, spune: "Hristoase al meu, Maica Domnului, ajută-mă!". Există asigurare mai mare decât încrederea în Dumnezeu? Atunci când omul se încredințează pe sine lui Dumnezeu, primește mereu de la Dumnezeu benzină "super" și automobilul lui duhovnicesc nu se oprește niciodată; aleargă mereu. Pe cât poți, ia aminte, roagă-te și încredințează-te lui Dumnezeu și Acela te va ajuta în orice greutate. Simplifică-ți viața cu încrederea desăvârșită în Dumnezeu, ca să te eliberezi de stres și de neliniște.

– Părinte, când mi se spune să fac ceva, pornesc totdeauna cu o frică și o șovăială și, în cele din urmă, poate din cauza fricii, nu reușesc să fac lucrul așa cum trebuie.

– Să-ți faci cruce, copilul meu cel bun, și să faci ceea ce ți se spune. Dacă spui: "Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri", oare dintre atâția Sfinți, unul dintre ei nu te va ajuta?

Să nu-ți pierzi niciodată încrederea ta în Dumnezeu. Nu te limita la logica ta omenească și strâmtă, ca să nu te chinuiești și să împiedici ajutorul dumnezeiesc. Atunci când te vei încredința pe tine și lucrarea ta lui Dumnezeu, după ce cu prudență vei acționa omenește, te va ajuta mult, dar va ajuta și pe alții. Încrederea în Dumnezeu este mare lucru. Odată trebuia să-mi ia sânge. Erau patru doctorițe. Vine prima, se chinuiește, dar nu-mi poate afla vena. Vine a doua, la fel. Vine a treia, care era specializată în asta: nimic. În clipa aceea trecea pe acolo a patra doctoriță. A văzut cum mă chinuiau și a venit să încerce și ea. Mai întâi și-a făcut cruce și imediat a aflat vena, pentru că a cerut ajutorul lui Dumnezeu. Celelalte, într-un anumit fel, aveau încredere numai în ele însele.

Mare lucru este să se lase cineva în mâinile lui Dumnezeu! Oamenii își fac planuri și încearcă să le realizeze, dar fără să ciulească urechile, să asculte care este voia lui Dumnezeu și fără să se conformeze ei. Trebuie să ne lăsăm cu încredere în seama lui Dumnezeu, ca El să ocârmuiască lucrurile, iar noi să ne facem datoria noastră cu mărime de suflet. Dacă unul nu se încrede în Dumnezeu așa încât să se lase pe

sine cu desăvârșire în mâinile Sale, se va chinui. De obicei oamenii aleargă mai întâi la mângâierea omenească și, după ce sunt dezamăgiți de oameni, abia atunci scapă la Dumnezeu. Dar dacă vrem să nu ne chinuim, să cerem mângâierea dumnezeiască, deoarece aceasta este singura mângâiere adevărată. Nu ajunge credința[21] în Dumnezeu, ci este nevoie și de încredere în Dumnezeu. Încrederea în Dumnezeu atrage ajutorul Lui. Creștinul crede și se încrede pe sine lui Dumnezeu până la moarte, și atunci vede în mod curat mâna lui Dumnezeu cum îl mântuiește.

După cum spune Apostolul Pavel, credința este să credem în cele nevăzute, nu doar simplu în cele ce se văd[22]. Atunci când ne încredințăm viitorul nostru lui Hristos, Îl obligăm să ne ajute. Încredințarea desăvârșită în mâinile lui Dumnezeu are drept mamă credința prin care omul se poate ruga tainic și poate primi și roadele nădejdii. Aceasta este o rugăciune neîncetată și aduce ajutoare dumnezeiești în ceasul în care trebuie. Atunci în chip firesc omul trăiește o viață îngerească și se avântă în slăvire: "Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot"[23]. Pentru că omul își poate face viața sa paradisiacă dacă are încredere în Dumnezeu. Îl slăvește în toate și primește ca El să-l povățuiască precum un Tată bun. Altfel, își face viața sa iad. Este mare

[21] Aici credința are sensul de acceptare în mod simplu a existenței lui Dumnezeu, care nu ajunge pentru a duce o viață în Hristos corectă, deplină.

[22] Evr. 11, 1.

[23] Is. 6, 3.

lucru ca omul să simtă din această viaţă o parte din bucuria raiului.

– Părinte, pentru însănătoşirea sa trupească sau sufletească, până la ce punct trebuie să se lase cineva în mâinile lui Dumnezeu?

– Mai întâi omul să se încredinţeze lui Dumnezeu, şi după aceea să se încredinţeze şi unui om experimentat.

Credinţă şi dragoste

– Părinte, ce legătură există între credinţă şi dragoste?

– Mai întâi este credinţa şi apoi vine dragostea. Trebuie ca cineva să creadă, ca să iubească. Nu poate iubi ceva în care nu crede. De aceea, ca să iubim pe Dumnezeu, trebuie să credem în Dumnezeu. Potrivit cu credinţa pe care o are cineva este şi nădejdea, şi dragostea, şi jertfa pentru Dumnezeu şi pentru aproapele. Credinţa fierbinte în Dumnezeu naşte dragostea fierbinte faţă de Dumnezeu şi faţă de chipul lui Dumnezeu, semenul nostru. Şi din revărsarea dragostei noastre – care nu mai încape în inimă şi se revarsă în afară – se adapă şi sărmanele animale. Dacă credem mult, iubim mult. Dacă credinţa noastră este căldicică, şi dragostea noastră va fi căldicică. Dacă credinţa noastră este fierbinte, şi dragostea noastră va fi fierbinte.

Credinţa noastră trebuie să aibă mărime de suflet şi atunci şi nevoinţa noastră se va face cu mărime de

suflet. Şi cu cât se nevoieşte cineva cu mărime de suflet, cu atât i se măreşte şi credinţa şi dragostea. În această nevoinţă cu mărime de suflet, foarte mult ajută ca omul să se gândească la binefacerile lui Dumnezeu. Unul care are mărime de suflet nu se gândeşte dacă există sau nu rai, ci se nevoieşte pentru că el crede în Dumnezeu şi Îl iubeşte. În timp ce unul care nu are mărime de suflet, va începe să se gândească: "De ce să mă nevoiesc? Oare există rai? Există Judecată?". Şi dacă cineva este nemulţumitor, orice va face, tot nemulţumitor rămâne. Cel cu mărime de suflet şi în ispite Îl slăveşte pe Dumnezeu şi, încetîncet, ajunge să se poarte mereu cu recunoştinţă faţă de El, iar atunci vine dumnezeiasca prefacere în sufletul lui, bucurându-se şi veselindu-se neîncetat. Altul poate să nu aibă nici ispite, ci numai binecuvântări, dar niciodată să nu fie mulţumit.

După dragostea faţă de Dumnezeu vine jertfa. Şi când există jertfă fără interes, atunci începe cineva să aibă şi cercetări dumnezeieşti. Să fac o jertfă nu pentru altceva, ci pentru Dumnezeu, Care a făcut toate şi ne dă atâtea binecuvântări. Vezi, închinătorii la idoli, care îndumnezeiau natura, adorau soarele, râurile şi ajungeau să se jertfească şi pe ei înşişi pentru această credinţă. Dacă aceia se jertfeau pentru făptură, cu cât mai mult noi trebuie să ne jertfim pentru Făcătorul!

Oamenii nu cred şi de aceea nu se jertfesc. Toată nepăsarea de aici începe. Unul huleşte cele dumnezeieşti, altul crede pe jumătate şi se chinuieşte. Pentru ca cineva să se bucure cu adevărat, duhovniceşte, trebuie să creadă şi să iubească.

Omul, dacă vrea să nu se chinuiască, trebuie să creadă în acel "Fără Mine nu puteți face nimic" pe care l-a spus Hristos. Adică să se deznădăjduiască de sine în înțelesul cel bun și să creadă în puterea lui Dumnezeu. Când cineva se deznădăjduiește de sine însuși în înțelesul cel bun, atunci Îl află pe Dumnezeu. "Toată nădejdea mea spre Tine o pun". Chiar și oamenii cei mai duhovnicești nu își au asigurată în această lume pe deplin viața lor, de aceea se și țin pe ei înșiși mereu în asigurarea lui Dumnezeu, nădăjduiesc în Dumnezeu și se deznădăjduiesc numai de "eul" lor, deoarece "eul" îi aduce omului toată nefericirea duhovnicească.

Încrederea în sine este dușmanul nostru cel mai mare și mai rău, pentru că ne aruncă în aer fără milă și ne lasă nefericiți pe drumuri. Când omul are încrederea în sine, se leagă și nu poate face nimic sau se luptă singur. Atunci este firesc să fie biruit de vrăjmaș sau să nu reușească și astfel să i se zdrobească "eul" său. Bunul Dumnezeu de multe ori iconomisește foarte înțelept ca să vedem și intervenția Sa dumnezeiască și nereușita ce am suferit-o prin încrederea noastră în sine. Atunci când cineva urmărește și cercetează fiecare eveniment ce se petrece în viața sa, dobândește experiență, ia aminte și astfel sporește.

Hristos cerea mai întâi credință în puterea lui Dumnezeu și apoi făcea minunea: *"Dacă crezi în puterea lui Dumnezeu, te vei face sănătos"*[25], spunea. Nu precum spun astăzi unii, în mod greșit: "Omul are puteri și dacă crede în puterile lui, le poate face pe toate. Nu spune și Evanghelia: «Să crezi»? Prin urmare, suntem de acord". Da, Hristos spunea: "Crezi?", dar înțelegea: "Crezi în Dumnezeu? Crezi că Dumnezeu poate?". Cerea de la om garanția că are credință în Dumnezeu și numai atunci ajuta. Nicăieri nu spune Evanghelia să cred în egoismul meu, ci să cred în Dumnezeu, să cred că numai El mă poate ajuta, mă poate vindeca. Aceștia însă le iau anapoda și spun: "Omul are puteri și trebuie să creadă în el însuși". A crede cineva în el însuși înseamnă că are sau egoism, sau demonizare.

– Părinte, acești oameni atunci când se face o minune, spun că aceasta s-a întâmplat deoarece omul a crezut că se va face.

– În spatele acestui aranjament egoist se ascunde lucrarea diavolului. Unii ca aceștia încurcă pe "crezi?" ce l-a spus Hristos, cu "crezul" lor. De aici pornește toată această demonizare ce există în lume. După aceea îți spun: "Să nu respecți nici pe cel mare, nici pe cel mic, ca să dobândești personalitate". De aceea auzi niște lozinci: "Calcă-i, zdrobește-i, ca să reușești". Respectul este considerat ceva retrograd și diavolul triumfă. Chiar și un copil de ar vorbi puțin cu obrăznicie părinților sau celor mari este părăsit de harul lui Dumnezeu și primește înrâuriri diavolești, cu atât mai mult dacă își face omul din acest fel de comportament "tipicul" său.

[24] In. 15, 5.

[25] Mt. 9, 29 și Mc. 9, 23.

– Părinte, dar cum este atunci când cineva spune că el crede în Dumnezeu, dar nu crede că Dumnezeu ne păzește?

– Atunci se face pe sine dumnezeu. Cum crede el oare în Dumnezeu?

– Își face în fiecare dimineață semnul Crucii etc.

– Însă astfel unul ca acesta spune: "Cred în Dumnezeu, dar Dumnezeu ne-a dat minte ca să putem face orice vrem". Sau: "Sunt dumnezeu. Nu spune Scriptura: *"Dumnezei sunteți și fii ai Celui Prea Înalt toți"*?[26] Nu se gândește că pentru a fi cineva dumnezeu după har, trebuie să aibă harul lui Dumnezeu. Însă el numai cu mintea lui se socoate pe sine dumnezeu. Altceva este ca cineva să aibă harul lui Dumnezeu și să se facă dumnezeu după har, și altceva este să se autoproclame pe sine dumnezeu. Aici este încurcătura: făcându-se astfel pe sine dumnezeu, în cele din urmă ajunge să fie ateu (fără dumnezeu).

Va veni vremea când toți vor crede

– Părinte, cum se întâmplă ca oamenii credincioși să ajungă la ateism?

– În problema aceasta pot exista două cazuri. Într-un caz se poate ca cineva să fi fost foarte credincios, să fi lucrat puterea lui Dumnezeu în viața lui prin multe fapte palpabile și apoi să fi ajuns la o tulburare în problema credinței. Aceasta se întâmplă, de pildă,

[26] Ps. 81, 6.

atunci când cineva face nevoință fără discernământ și cu egoism, adică prinde viața duhovnicească în mod sec. "Ce a făcut cutare Sfânt – să încerc s-o fac și eu" – și începe să facă o nevoință fără discernământ. Dar, încet-încet, fără să-și dea seama, se creează înăuntrul lui un simțământ fals că, deși n-a ajuns la măsurile cutărui Sfânt, dar pe aproape tot este. Astfel își continuă nevoința. Dar în timp ce, mai înainte de acest gând, îl ajuta harul dumnezeiesc, acum începe să-l părăsească. Pentru că ce treabă are harul lui Dumnezeu cu mândria? Așadar nu mai poate face nevoința ce a făcut-o mai înainte și se silește pe sine. Dar cu sila se creează stres. Vine și mândria care este ca un tărăboi și creează o stare tulbure. Și deși a făcut atâtea și a lucrat harul dumnezeiesc și a avut și experiențe dumnezeiești, încet-încet începe să aibă gânduri de necredință și să se îndoiască de existența lui Dumnezeu.

Al doilea caz este atunci când unul lipsit de carte vrea să se preocupe de dogme. Ei, aceasta nu e bine! Altceva este să arunce o privire, ca să cunoască dogma. Dar și unul cu știință de carte, de va merge cu mândrie să cerceteze dogma, și pe acesta îl va părăsi harul lui Dumnezeu, deoarece are mândrie și va începe să aibă îndoieli. Firește, nu vorbesc de unul care are evlavie. Unul ca acesta, și fără de carte de ar fi, poate arunca o privire cu discernământ, până acolo unde poate cerceta, și să înțeleagă dogma. Dar cel care nu are stare duhovnicească și merge să se ocupe cu dogmatica, unul ca acesta, deși ar crede puțin, după aceea nu va mai crede deloc.

– Părinte, necredința s-a întins mult în vremea noastră.

– Da, dar adesea chiar și la aceia care spun că nu cred în Dumnezeu, se vede ascunsă înăuntrul lor puțină credință. Odată mi-a spus un tânăr: "Nu cred că există Dumnezeu!". "Hai mai aproape", i-am spus. "Auzi cum ciripește rândunica? Cine i-a dat această harismă?". Sărmanul a fost mișcat de aceasta. A plecat acea împietrire a necredinței și i s-a schimbat fața. Altă dată au venit doi vizitatori la Colibă. Erau cam de 45 de ani și trăiau o viață foarte lumească. Și precum noi, monahii, spunem: "Deoarece viața aceasta este deșartă, le lepădăm pe toate", tot astfel și aceia spuneau, dar din cealaltă parte: "Nu există altă viață". Și de aceea atunci, pe când erau tineri, și-au lăsat studiile și s-au aruncat în viața lumească. Au ajuns în punctul în care erau niște cârpe și sufletește, și trupește. Tatăl unuia a murit de supărare. Celălalt a distrus averea mamei sale și a îmbolnăvit-o de inimă. După discuția pe care am avut-o au văzut lucrurile altfel. "Ne-am făcut netrebnici", spuneau. I-am dat unuia o icoană pentru mama lui. Am vrut să-i dau și celuilalt o icoană, dar n-a luat-o. "Dă-mi o scândurică din cele pe care le rindelu-iești", îmi spune. "Nu cred în Dumnezeu; eu cred în Sfinți". Atunci i-am spus: "Fie că ești oglindă, fie capac de cutie de conservă, nu strălucești dacă nu cad razele de soare peste tine. Sfinții au strălucit cu razele harului lui Dumnezeu, precum stelele strălucesc cu lumina luată de la soare!".

Pe sărmanii tineri mulți îi ametesc cu diferite teorii. Am luat aminte la Colibă că de obicei în grupurile tine-

rilor intrau doi marxiști de vreo 50 de ani, ca să-i amețească. Marxiștii nu cred, și când vrei să le dovedești existența lui Dumnezeu, judecă pe Dumnezeu și sunt plini de întrebări: "De ce aceasta, de ce cealaltă etc.?" Proorocul Isaia spune că cei care nu vor să se mântuiască nu înțeleg[27]. Odată le-am spus: "Vedeți stelele? Nu sunt înșurubate. Cineva le ține pe tărie. Toate câte le-au spus Proorocii despre Hristos s-au împlinit. Avem atâția mucenici, care mai înainte au fost foarte necredincioși, călăi, închinători la idoli, și după aceea au crezut în Hristos și au mărturisit. Unora le-au tăiat limba, ca să nu vorbească despre Hristos, dar cu limba tăiată vorbeau mai bine. În fiecare zi avem atâția Sfinți ce se prăznuiesc. Prezența Sfinților este vie. Și chiar când noi nu-i aflăm, ne află ei pe noi. Mulți nevoitori în pustie, care nu au calendar și nu știu ce sfânt se prăznuiește, spun: «Sfinți ai zilei, rugați-vă pentru noi!» și Sfinții li se arată și își descoperă și numele lor; și sunt Sfinți cu nume greu de pronunțat. După aceea pustnicii caută în calendar și verifică și văd că în ziua aceea se prăznuiesc Sfinții ce li s-au arătat[28]. Aceasta cum o vedeți?". După aceea mi-au spus: "De ce Sfinții merg la călugări și nu merg să ajute lumea care are nevoie?". "Cu ce ați venit aici, voinicilor, cu avionul?",

[27] Is. 6, 9-10.

[28] Pe data de 3 iunie 1979, deoarece Starețul nu-și aducea aminte ce Sfânt se prăznuiește în acea zi și nu-și afla ochelarii ca să se uite în calendar – abia se instalase la Coliba "Panaguda" și încă nu se aranjase – făcea rugăciune cu metania spunând: "Sfinți ai zilei, rugați-vă pentru noi". Atunci i-a apărut Sfântul Luchilian, ce se prăznuiește în acea zi și i-a repetat de trei ori numele lui cel greu de pronunțat.

i-am întrebat. "Nu, cu maşina", mi-au răspuns. "Bine! Dar pe drum, aşa cum veneaţi, câte locuri de închinare[29] aţi văzut? Acestea n-au răsărit după prima ploaie. Oamenii au fost ajutaţi de Sfinţi şi le-au făcut din evlavie, aprinzându-le şi candele. Oamenii duhovniceşti, pe cât aruncă cele materiale, cu atâta urcă mai sus. Materialiştii se bucură şi ei de ceva; fac, de pildă, atâtea pahare şi iau atâţia bani. Dacă fac mai multe, câştigă mai mult. Voi faceţi numai propagandă şi vă opriţi aici; nu aveţi ceva de care să vă bucuraţi. Sunteţi cei mai nefericiţi, deoarece atunci când reuşiţi ceea ce doriţi nu aveţi alt ideal, ci numai chinuiala sclaviei marxiste". La sfârşit mi-au spus: "Eşti un om foarte bun, drept, înţelept...".

În tot cazul, fie de vor oamenii, fie de nu vor, va veni vremea în care toţi vor crede, pentru că vor ajunge la o înfundătură şi va interveni Hristos.

[29] Cruci, troiţe, bisericuţe mici.

CAPITOLUL 3

Acolo unde nu poate omul, ajută Dumnezeu

Dumnezeu ajută la orice lucrare care nu se poate face omeneşte

Ce fum este acolo?

– Ardem ceva, Părinte.

– Aţi dat foc pe vântul acesta?

– Dar a plouat dimineaţă, Părinte.

– Deşi a plouat şi de s-ar fi făcut şi potop, dacă după aceea porneşte un vânt se face atâta uscăciune încât toate devin ca iarba de puşcă. "A plouat", îţi spune alta! Mai demult a luat foc acolo jos din neatenţia voastră. Aţi uitat? Atunci când cineva se face de râs odată trebuie ca după aceea să fie foarte atent. Dumnezeu ajută acolo unde trebuie, acolo unde nu poate omul acţiona omeneşte; nu va ajuta nebăgarea noastră de seamă. În felul acesta defăimăm şi pe Sfinţi.

– Părinte, oare cum poate înţelege cineva întotdeauna până la ce punct trebuie să acţioneze omeneşte?

– Aceasta se vede din capul locului. Dar chiar să fi avut intenţia să facă ceea ce putea să facă şi n-a făcut-o pentru că ceva l-a împiedicat, Dumnezeu îl va ajuta în clipa cea grea. Iar dacă n-a avut intenţia, deşi a avut curaj, Dumnezeu nu va ajuta. Ţi se spune, de pildă, să pui seara zăvorul la uşă şi tu nu-l pui, pentru că-ţi vine greu, şi spui că va păzi Dumnezeu. Aceasta nu înseamnă că ai încredere în Dumnezeu dacă nu pui zăvorul, ci nu-l pui pentru că îţi vine greu. Cum oare va ajuta atunci Dumnezeu? Adică să-l ajute pe leneş? Atunci când spun cuiva să pună zăvorul şi nu-l pune, numai pentru neascultarea lui trebuie pedepsit.

Orice poate omul să facă omeneşte, trebuie să facă, iar ceea ce nu poate, să lase la Dumnezeu. Iar dacă face mai mult decât ceea ce poate, dar nu din egoism, ci din mărime de suflet, deoarece crede că nu s-a epuizat tot ceea ce poate face omeneşte, aceasta o vede Dumnezeu şi se înduioşează. Dumnezeu, pentru ca să ajute, vrea să vadă mai întâi străduinţa noastră personală. Vezi, Noe s-a chinuit 100 de ani ca să facă Corabia. Tăia lemnele cu fierăstraie de lemn. Afla alte lemne mai tari şi le făcea fierăstraie. Oare nu putea face ceva Dumnezeu ca să se termine Corabia mai repede? Le-a spus însă cum să o facă şi după aceea le-a dat putere[30]. De aceea să facem ceea ce putem noi, ca să facă şi Dumnezeu ceea ce noi nu putem face.

[30] Vezi Fac. 6, 13 ş.u.

A venit cineva la Colibă şi mi-a spus: "De ce călugării stau aici şi nu merg în lume să ajute poporul?". "Dacă ar fi mers afară în lume să ajute poporul, ai fi spus: De ce umblă călugării prin lume? Acum, când nu merg, spui de ce nu merg". După aceea îmi spune: "De ce călugării merg la medici şi nu-i ajută Hristos şi Maica Domnului ca să se facă bine?". "Această întrebare mi-a mai pus-o şi un medic evreu", i-am răspuns. "Acesta nu-i evreu", mi-a spus unul care era împreună cu el. "N-are importanţă că nu este evreu. Întrebarea este însă evreiască. Şi vă voi spune răspunsul ce l-am dat evreului, deoarece este un caz asemănător. «Tu, ca evreu ce eşti trebuia să ştii pe de rost Vechiul Testament», i-am spus. «Acolo la Proorocul Isaia se spune că Dumnezeu i-a adăugat încă 15 ani de viaţă împăratului Ezechia deoarece era foarte bun. A trimis pe proorocul Isaia, care a spus împăratului: *"Dumnezeu îţi mai dăruieşte încă 15 ani de viaţă, pentru că ai distrus crângurile închinătorilor de idoli. Cât despre rana ta – împăratul avea o rană – Dumnezeu a spus să pui pe ea o turtă de smochine, şi te vei face bine"*[31]. Dacă Dumnezeu i-a hărăzit încă 15 ani de viaţă, oare nu putea să-i vindece şi acea rană? Însă aceea s-a tămăduit cu o turtă de smochine». Lucrurile ce se pot face de oameni, să nu le cerem de la Dumnezeu. Să ne smerim înaintea oamenilor şi să le cerem ajutorul lor.

Până la un punct omul va acţiona omeneşte, după care se va încredinţa lui Dumnezeu. Este lucru al ego-

[31] Is. 38, 4 ş.u.

ismului să încerce să ajute cineva în ceva care nu se poate face omenește. În multe cazuri în care omul insistă să ajute, văd că aceasta se face din lucrarea ispititorului, ca să-l netrebnicească. Eu, când văd că nu se ajută o situație prin mijloace omenești – mai mult sau mai puțin înțeleg până la ce punct poate ajuta omul și de la ce punct după aceea trebuie să le lase în seama lui Dumnezeu – atunci îmi înalț mâinile spre Dumnezeu, aprind două lumânări, îi las problema lui Dumnezeu și îndată se rezolvă. Dumnezeu știe că n-o fac din lenevie.

De aceea, atunci când ni se cere ajutorul, trebuie să distingem și să ajutăm în cele în care putem. În cele în care nu putem, să ajutăm cel puțin cu o rugăciune sau prin a le încredința numai lui Dumnezeu; și aceasta este o rugăciune tainică.

Dumnezeu se îngrijește întotdeauna pentru binele nostru

Dumnezeu este bun din fire și întotdeauna se îngrijește pentru binele nostru, și atunci când îi cerem ceva ne va da dacă este spre binele nostru. Tot ceea ce este absolut necesar pentru mântuirea sufletului nostru și pentru întreținerea noastră trupească Dumnezeu ne va da cu îmbelșugare și vom avea binecuvântarea Lui. Orice întâmplare prin care Dumnezeu ne lipsește de ceva, fie pentru a ne încerca, fie pentru a ne păzi, trebuie să o primim cu bucurie, dar să o și cercetăm, ca

să ne folosim. El știe când și cum să iconomisească făptura Sa și ajută în felul Său în clipa când este nevoie. Însă de multe ori făptura Sa cea neputincioasă este nerăbdătoare, pentru că vrea ceva chiar în clipa aceea în care o cere, ca și copilul cel mic care cere de la mama lui covrigul necopt, neavând răbdare ca să se coacă. Noi vom cere, vom avea răbdare și buna noastră Maică a Domnului ne va da ceea ce cerem atunci când va fi gata.

– Părinte, când ajută Sfinții?

– Atunci când trebuie să ajute, nu atunci când credem noi că trebuie să ajute. Adică ajută atunci când asta ne folosește. Ai înțeles? Un copil, de pildă, cere de la tatăl său motocicletă, dar tatăl său nu-i ia. Copilul îi spune: "Vreau motocicleta pentru că mă obosesc mergând pe jos". Tatăl său însă nu-i ia motocicletă, pentru că se teme să nu moară. "Îți voi lua mai târziu o mașină", îi spune. Pune deci bani la bancă și când se adună destui îi va lua mașină. Tot astfel și Sfinții știu când trebuie să ne ajute.

– Părinte, cum trebuie să simțim mila lui Dumnezeu?

– Mila lui Dumnezeu este mângâierea dumnezeiască ce o simțim înlăuntrul nostru. Dumnezeu rânduiește lucrurile astfel încât să nu ne odihnim în mângâierea omenească, ci să scăpăm la cea dumnezeiască. Vezi, grecii Australiei de pildă, deoarece s-au aflat cu desăvârșire singuri, s-au apropiat de Dumnezeu mai mult decât alți înstrăinați (greci), precum ai Germaniei, care au fost mai aproape de patrie și au aflat

acolo şi alţi greci. Greutăţile i-au ajutat mult să se apropie de Dumnezeu. Toţi au început cu o valiză, s-au aflat departe de patrie, departe de rude; trebuia să afle de lucru, să afle dascăl pentru copiii lor etc., fără ajutor de altundeva. De aceea s-au îndreptat spre Dumnezeu şi şi-au ţinut credinţa. În timp ce în Europa, grecii care n-au avut aceste greutăţi nu au această legătură cu Dumnezeu.

"Cereţi şi vi se va da"[32]

– Părinte, de ce trebuie să cerem de la Dumnezeu să ne ajute, de vreme ce El ştie nevoile noastre?

– Pentru că există libertate. Şi mai ales, atunci când ne doare pentru aproapele nostru şi Îl rugăm pe Dumnezeu să-l ajute, Dumnezeu se înduioşează foarte mult şi intervine fără ca să silească voia noastră liberă. Dumnezeu vrea să ajute pe oamenii ce suferă. Dar pentru ca să-i ajute, trebuie ca cineva să-L roage. Căci de va ajuta pe cineva fără ca să-L roage altcineva, atunci diavolul va protesta şi va spune: "De ce îl ajuţi şi îi sileşti voia lui cea liberă? Fiindcă este păcătos, îmi aparţine". Aici se vede şi marea noblеţe duhovnicească a lui Dumnezeu, care nici diavolului nu-i dă pricină să protesteze. De aceea vrea să-L rugăm pentru ca să intervină – şi Dumnezeu vrea să intervină imediat, dacă este pentru binele nostru – şi să ajute făpturile

[32] Mt. 7, 7.

Sale potrivit cu nevoile lor. Pentru fiecare om lucrează separat, precum îi foloseşte fiecăruia mai bine.

Aşadar şi Dumnezeu şi Sfinţii, pentru ca să ajute, trebuie ca omul însuşi să vrea şi să ceară aceasta, altfel nu intervin. Hristos l-a întrebat pe paralitic: "Vrei să te faci sănătos?". Dacă omul nu vrea, Dumnezeu respectă libera sa alegere. Dacă cineva nu vrea să meargă în rai, Dumnezeu nu-l ia. Afară numai dacă a fost nedreptăţit şi stăpânit de neştiinţă, fiind astfel îndreptăţit să primească ajutorul dumnezeiesc. Altfel Dumnezeu nu vrea să intervină. Cineva cere ajutor, iar Dumnezeu şi Sfinţii i-l dau. Nici nu apuci să clipeşti din ochi şi te-au ajutat deja. Uneori nici nu apuci să clipeşti, atât de repede Se află Dumnezeu lângă tine.

"Cereţi şi vi se va da", spune Scriptura. Dacă nu cerem ajutor de la Dumnezeu, în zadar ne chinuim. În vremea în care cerem ajutorul dumnezeiesc Hristos ne leagă cu o sforicică prin harul Său şi ne ţine. Suflă vântul de ici şi de colo, dar nu ne primejduim fiindcă suntem legaţi. Însă atunci când omul nu înţelege că Hristos este Cel Care îl ţine, se desface de legătura sforicelei şi îl bat vânturile de ici şi de colo şi se chinuieşte.

Să ştiţi că numai patimile şi păcatele sunt ale noastre. Orice bine facem este de la Dumnezeu şi orice neghiobii facem sunt ale noastre. Doar puţin să ne lase harul lui Dumnezeu şi nu mai putem face nimic. Precum în viaţa fizică, dacă Dumnezeu ne ia pentru puţin oxigenul, îndată murim, tot astfel şi în viaţa duhovnicească, dacă ne retrage pentru puţin harul

dumnezeiesc, s-a terminat, ne-am pierdut. Odată, stând la rugăciune, simţeam o bucurie. Ore întregi stăteam în picioare şi nu simţeam deloc oboseală. Atât timp cât m-am rugat am simţit o desfătare lăuntrică, ceva ce nu o pot exprima în cuvinte. După aceea mi-a trecut un gând omenesc: "Deoarece îmi lipsesc două coaste şi răcesc repede, pentru ca să nu pierd această stare, ci să merg înainte cât va ţine, mai bine să iau un şal, să mă înfăşor cu el, ca nu cumva să răcesc mai târziu". De îndată ce am primit gândul acesta, imediat am căzut grămadă la pământ. Am rămas astfel cam o jumătate de oră, şi abia după aceea m-am putut ridica şi merge la chilie ca să mă întind. Mai înainte, cu cât înaintam în rugăciune simţeam un fel de mângâiere, de uşurinţă, de veselie, ce nu se pot explica. Dar cum am primit acest gând, am căzut grămadă. Dacă aş fi adus un gând de mândrie şi aş fi spus, de pildă: "Nu ştiu dacă există trei într-o astfel de stare", atunci aş fi păţit mare vătămare. Am gândit omeneşte, precum se gândeşte şchiopul la cârjele lui, şi nu diavoleşte. A fost un gând firesc, şi cu toate acestea ai văzut ce am păţit.

Singurul lucru pe care îl are omul este intenţia lui şi potrivit cu ea îl ajută Dumnezeu. De aceea spun că oricâte bunătăţi am avea ele sunt daruri ale lui Dumnezeu. Faptele noastre sunt zero şi virtuţile noastre sunt un şir de zerouri. Noi vom încerca să adăugăm mereu zerouri şi să rugăm pe Hristos să pună unitatea la început ca să devenim bogaţi. Dacă Hristos nu pune unitatea la început, osteneala noastră este pierdută.

– Părinte, întâmpin greutăţi în nevoinţa mea.

– Ceri ajutor de la Hristos sau te lupţi singură? I-ai arătat lui Hristos neputinţa ta? Nu te smereşti şi nu ceri ajutor de la Hristos, şi după aceea zici: "Întâmpin greutăţi în nevoinţa mea". Dacă omul se smereşte şi cere puţin ajutor de la Hristos, Acela îi ajută. De multe ori omul depune o străduinţă egoistă, şi de aceea nu-l ajută Hristos. Aruncă-te pe tine în nevoinţă, nu te băga în seamă şi harul lui Dumnezeu va locui înlăuntrul tău. Noi dorim să dobândim sfinţenia în chip magic. Însă Dumnezeu nu ajută o stare greşită. Chiar şi puţin de ar intra interesul, se împiedică ajutorul dumnezeiesc.

– Atunci când am intenţie să mă îndrept, oare Dumnezeu nu mă va ajuta să-mi pricep măcar o neputinţă a mea?

– Ca să ajute Dumnezeu trebuie să existe dispoziţie pentru nevoinţă. Şi când spunem dispoziţie pentru nevoinţă înţelegem să depună cineva puţină străduinţă să-şi depăşească neputinţa sa. Puţină dispoziţie curată de va vedea Dumnezeu, îl va ajuta pe om trimiţându-i cu dărnicie harul Său. Şi atunci omul intră pe făgaşul lui Dumnezeu.

– Părinte, până la ce punct ne ajută Dumnezeu în nevoinţa duhovnicească?

– Până în punctul în care şi noi Îl ajutăm pe Dumnezeu ca să ne ajute. Când cereţi ceva de la Dumnezeu şi mult timp nu ajută, să ştiţi că există mândrie. Dacă avem patimi, de pildă, lăcomia pântecului,

vorba deşartă, mânie, invidie etc. şi în paralel avem şi mândrie, Dumnezeu nu ajută, pentru că împiedicăm harul dumnezeiesc. Chiar şi numai predispoziţie spre mândrie dacă avem în noi, şi tot Îl împiedicăm pe Dumnezeu să ne ajute, chiar de ne nevoim şi ne rugăm poate mai mult decât trebuie. Este cu neputinţă să nu ajute Dumnezeu atunci când nu există pericolul ca omul să-şi ridice nasul. De îndată ce va pleca predispoziţia spre mândrie şi omul îşi va dobândi sănătatea sa sufletească, atunci Dumnezeu îl va elibera imediat de patima ce îl chinuie şi îl va răsplăti şi pentru prisosinţa lui de nevoinţă. De aceea, ca să ne ajutăm pe noi înşine, trebuie să-L ajutăm pe Dumnezeu prin cugetarea noastră smerită. Să spunem: "Mare netrebnic sunt, Dumnezeul meu, Te rog iartă-mă şi mă ajută". Atunci ajută Dumnezeu, căci sufletului i se cuvine ajutor deoarece s-a lăsat în mâinile Lui cu dispoziţie bună şi smerită.

Trebuie să credem că Hristos şi Maica Domnului ne păzesc şi ne ajută totdeauna, numai să avem cugetare smerită. Dumnezeul nostru nu este surd, ca să nu ne audă, nici orb, ca să nu ne vadă, precum este Baal[33].

Ajutorul la începuturile nevoinţei duhovniceşti

– Părinte, Dumnezeu ajută pe om mai mult la începuturile nevoinţei sale duhovniceşti?

[33] 3 Regi 18, 26.

– Da, la primii paşi ai vieţii duhovniceşti Dumnezeu ajută mult pe om, precum şi părinţii îi apără pe copiii lor mai mult atunci când sunt mici. Pe măsură ce cresc, nu se mai îngrijesc de ei atât de mult, deoarece copiii încep să-şi folosească mintea lor. La începutul nevoinţei sale omul simte intens harul lui Dumnezeu. După aceea Dumnezeu îl lasă puţin, ca să se nevoiască şi să se îmbărbăteze duhovniceşte. Eu am plantat câteva roşii. La început le udam în fiecare zi; după aceea le-am lăsat. Când ajungeau să li se îngălbenească frunzele, atunci le udam. Cât timp rămâneau neudate, se zoreau şi se nevoiau să-şi adâncească rădăcinile lor ca să afle umezeală, şi au legat şi rod. Dacă le-aş fi udat mereu, s-ar fi înălţat numai şi rădăcinile lor ar fi rămas la suprafaţă.

– Părinte, aţi spus că omul la începutul nevoinţei sale simte harul lui Dumnezeu şi apoi îl părăseşte puţin.

– Da, Dumnezeu ia harul pentru ca omul să se smerească şi să înţeleagă ajutorul lui Dumnezeu.

– Schimbarea aceasta nu este puţin dureroasă?

– Nu, pentru că Dumnezeu nu-l părăseşte cu totul. Când omul începe să lucreze duhovniceşte Dumnezeu îi dă, de pildă şi câte o... ciocolată. Începe astfel încet-încet şi învaţă să lucreze mâncând şi câte-o... ciocolată. Dar atunci când Dumnezeu nu îi dă ciocolată şi omul încetează să mai lucreze şi spune: "Mai întâi mâncam ciocolate, acum nu mai mănânc nici una. Oh, ce am păţit!" – nu sporeşte. Adică omul trebuie să se bucure şi atunci când nu primeşte ciocolate. Să nu

vrem să ne ajute uşor Hristos; să nu cerem iconomii, pentru că atunci vom fi necercaţi, neinstruiţi. Şi în armată, cei ce se instruiesc bine nu mor. Atunci când omul se ajută mereu pe sine, în cele din urmă nu se ajută. Pe mine mă mişcă faptul că Hristos nu ajută mereu. Simt ca şi cum aş fi elev, şi profesorii au pretenţii de la elevi. Ca să treacă cineva la examenele duhovniceşti este greu; e trebuinţă de neîncetată supraveghere de sine şi silinţă, dar numai aşa sporeşte cineva duhovniceşte. Oare lui Dumnezeu îi este greu să ajute mereu pe fiecare om? Dar omul nu este ajutat în felul acesta. Un copil răsfăţat, căruia părinţii îi dau mereu ciocolate şi vrea numai să i se dea, va deveni trândav, nenorocit şi vrednic de plâns. La fel şi omul, dacă primeşte mereu ajutorul lui Dumnezeu, fără ca el însuşi să se ostenească, niciodată nu se va coace duhovniceşte. De aceea, deşi la începutul vieţii duhovniceşti Dumnezeu ajută pe om, după aceea încet-încet se retrage ca omul să înţeleagă că trebuie şi el să facă tot ce poate. Iată, pe copilaşul cel mic părinţii lui nu-l ţin mereu de mânuţă ca să meargă, ci îl lasă puţin să meargă şi el singur şi, când este gata să cadă, hop, îl prind. După aceea copilul înţelege că puterile lui ajung numai pentru a merge ţinându-se de balustradă. Dacă merge numai când este ţinut de mână, iar când îl lasă nu se prinde de balustradă să meargă şi astfel, încetul cu încetul să se întărească, ci stă jos, atunci copilul nu va învăţa niciodată să meargă, pentru că n-a făcut ceea ce putea să facă.

– Omul simte că mai întâi a avut harul dumnezeiesc şi după aceea nu-l mai are?

– Dacă omul nu se supraveghează pe sine însuşi, nu simte nimic.

Puterile dumnezeieşti sunt atotputernice

– Părinte, mulţi se neliniştesc. Ce va fi cu problema aceasta, ce va fi cu cealaltă.

– Ascultă! Acum Dumnezeu să şi vrea să ne lase, nu poate.

– La ce vă referiţi?

– Iată, atunci când părinţii aduc un copil în lume, cu cât se nevoiesc să-l crească, cu atât îl iubesc mai mult şi îi doare pentru el. Aşa şi Dumnezeu ne-a adus în lume, S-a nevoit într-un fel, ne-a crescut şi S-a ostenit să ne facă ce ne-a făcut. Acum să şi vrea să ne lase, nu poate pentru că Îl doare pentru noi, numai noi să avem puţină mărime de suflet. Dacă avem puţină mărime de suflet, nu vom pierde raiul.

– Părinte, aţi spus că Bunul Dumnezeu nu ne va lăsa...

– Da, Dumnezeu nu ne lasă niciodată; noi Îl lăsăm. Atunci când omul nu trăieşte duhovniceşte, nu i se cuvine ajutorul dumnezeiesc. Dar când trăieşte duhovniceşte şi este aproape de Dumnezeu, i se cuvine. Atunci, dacă s-ar întâmpla ceva şi moare, este gata pentru cealaltă viaţă, aşadar este în câştig şi în viaţa aceasta şi în cealaltă.

Ajutorul lui Dumnezeu nu se împiedică nici de oameni, nici de diavoli. Nu este nimic greu, nici pentru Dumnezeu, nici pentru un Sfânt. Piedica la noi, oamenii, este puţina credinţă, prin care împiedicăm marile puteri dumnezeieşti să se apropie de noi. Şi deşi există o atât de mare putere lângă noi, deoarece există înlăuntrul nostru elementul uman într-o mare măsură, noi nu îl putem înţelege pe cel dumnezeiesc, care depăşeşte toate puterile omeneşti ale întregii lumi, pentru că puterile dumnezeieşti sunt atotputernice.

De multe ori stăm ore întregi în zadar ca să aflăm singuri rezolvarea unei probleme, folosind toată lipsa noastră de experienţă. Capul ni se face sonerie, ochii ne ustură, somnul nu ne prinde, pentru că ne-a prins aghiuţă cu gânduri insistente. În cele din urmă aflăm o soluţie, dar după aceea Dumnezeu ne dă şi o alta, o soluţie mai bună, la care nu ne gândisem şi ne rămâne numai durerea de cap a unei nopţi nedormite. Oricât de corectă ar fi părerea noastră, dacă Dumnezeu nu merge înainte, mintea se osteneşte şi ne vine durerea de cap; în timp ce rugăciunea cu încredere în Dumnezeu odihneşte. De aceea cele greu de izbutit omeneşte să le lăsăm cu încredere în seama lui Dumnezeu şi să nu ne sprijinim pe acţiunile noastre omeneşti, iar Acela va face ceea ce este mai bine.

Şi pentru orice lucru pe care vreţi să-l faceţi, să spuneţi întotdeauna: "Dacă vrea Dumnezeu", ca să nu păţiţi ceea ce a păţit unul cândva. Cineva se hotărâse

să meargă la via sa ca să lucreze: "Mâine dis-de-dimineaţă, mă voi duce la vie", îi spune femeii lui. "Dacă vrea Dumnezeu vei merge", îi răspunde aceea. "Vrea, nu vrea Dumnezeu, eu voi merge", spune iarăşi acela. A doua zi a pornit de cu noapte. Pe drum a început o ploaie atât de mare încât a fost nevoit să se întoarcă acasă. Nu se luminase de ziuă încă. Bate în uşă: "Cine este?", întreabă femeia lui. "Dacă vrea Dumnezeu, sunt bărbatul tău...", răspunse acela.

Intenţia cea bună

– Părinte, ce se va întâmpla cu oamenii care au bunătate, dar nu cred?

– Oare chiar nu cred? Dar să spunem că nu cred. Atunci când erau mici, mama lor nu-i împărtăşea? Să zicem că nu-i împărtăşea. Dar n-au fost botezaţi? N-au fost miruiţi? Nu sunt născuţi de mame ortodoxe şi botezate? Ei bine, pentru aceşti oameni ce au bunătate, vei vedea că Bunul Dumnezeu va rândui lucrurile într-un anume fel, fie cu încercări, fie cu o boală, fie cu ispite, fie cu un cutremur, fie cu trăznet, fie cu o inundaţie, fie cu un cuvânt etc., şi în cele din urmă îi va duce în rai. De multe ori îi poate apărea şi un sfânt sau un înger unui astfel de om, cu toate că nu este vrednic de o astfel de mare binecuvântare. Dar Hristos poate face şi aceasta, după ce mai întâi va folosi toate celelalte. Dar de obicei ce păţesc unii ca aceştia? Merge

diavolul şi-i înşală pe mulţi, sărmanii, spunându-le: "A, ţie Dumnezeu ţi-a arătat o minune aşa de mare, pentru că poţi mântui lumea". Şi nenorocitul nu spune: "Dumnezeul meu, cum să-Ţi mulţumesc? Eu n-am fost vrednic de un astfel de har". Adică în loc să simtă zdrobire, primeşte gândurile ce i le aduce diavolul şi se mândreşte. După aceea se duce din nou diavolul şi-i deschide "televizorul", arătându-i îngeri, sfinţi şi-i spune: "Tu vei mântui lumea". Dar dacă omul acesta îşi va reveni, atunci Bunul Dumnezeu iarăşi îl va ajuta.

În tot cazul să nu uităm că toţi avem o moştenire de la Dumnezeu, de aceea toţi oamenii au bunătate în profunzimea lor. Dar diavolul pe toate le murdăreşte. Unii au păstrat această bunătate, deşi nu trăiesc aproape de Biserică. Ei bine, pentru unii ca aceştia va rândui Dumnezeu. De aceea, atunci când vedeţi un om că a alunecat şi are o viaţă păcătoasă, dar totuşi îl doare sufletul pentru alţii – vede, de pildă, un bolnav şi inima i se sfâşie; un sărac şi-l ajută – de aici să înţelegeţi că pe unul ca acesta nu îl va lăsa Dumnezeu, ci îl va ajuta. Şi când vedeţi un om depărtat de Dumnezeu că este aspru, nemilostiv etc., atunci trebuie să faceţi rugăciune zi şi noapte ca Dumnezeu să "debarce" în inima lui, pentru ca el să ia demaraj.

Judecăţile lui Dumnezeu sunt abis. Un lucru ştiu: că cei care trăiesc o viaţă lumească pentru că nu au fost ajutaţi, ci au fost atraşi sau împinşi spre rău, deşi au avut intenţie bună, unii ca aceştia îl înduioşează pe Dumnezeu şi El îi va ajuta. Va folosi diferite

metode ca şi ei să-şi afle drumul; nu-i va lăsa. Ba chiar şi în ceasul morţii va iconomisi ca ei să se afle într-o stare bună.

PARTEA A CINCEA

ARME DUHOVNICEŞTI

«Când pe cineva îl doare pentru situaţia ce predomină azi în lume şi se roagă, atunci oamenii sunt ajutaţi fără ca fie silită libertatea lor».

CAPITOLUL 1

Rugăciunea – armă puternică

Este trebuinţă de multă rugăciune

Odinioară, mai înainte ca cineva să întreprindă ceva, dacă era om vieţuitor în lume, mai întâi se gândea, iar dacă era om duhovnicesc se gândea şi se ruga. În vremea noastră chiar şi oamenii "duhovniceşti" nu numai că nu se roagă, dar nici nu se mai gândesc. Şi mai ales acum când apar probleme serioase, aceştia fac experienţe pe lume. În toate cazurile, înainte de a acţiona, să ne întrebăm: "Oare am gândit bine la aceasta? M-am rugat pentru aceasta?". Atunci când cineva acţionează fără să gândească şi fără să se roage, acţionează satanic. Şi iată, adesea, mulţi creştini prin modul în care acţionează nu Îl lasă pe Dumnezeu să intervină. Unii ca aceştia cred că ei singuri le vor reuşi pe toate. În timp ce chiar şi cel necredincios spune uneori: "Va avea grijă Dumnezeu", aceştia nu spun nici măcar aşa ceva. Cineva, de pildă, se luptă ca să fie desfiinţat carnavalul[1], în timp ce ar

[1] Tradiţie veche, păgână a elinilor de a se masca, pe care azi o urmează chiar şi "Creştinii" în Săptămâna Lăsatului de sec de Carne, săptămână de petreceri păgâneşti, care se continuă şi în prima săptămână din Postul Mare.

putea face rugăciune ca Dumnezeu să arunce o astfel de grindină încât să-i risipească pe toți și să le strice petrecerea. Sau, de pildă, unii judecă pe un episcop, iar alții ajung până la Consiliul de Stat. Dar nici acolo nu se opresc... Manifestații, strigăte, articole în ziare... Mereu strădanii omenești și nu lasă pe Dumnezeu să lucreze. Nu aleargă la rugăciune, așa fel ca să răspundă Dumnezeu la rugăciunea lor. Cu smerenie și rugăciune se îndreaptă toate cele neîndreptate.

Astăzi trăim în anii Apocalipsei. Nu este nevoie ca cineva să fie prooroc pentru ca să înțeleagă aceasta. Lucrurile înaintează tac-tac. Ce ne așteaptă nu știm. Toată această situație ce s-a înstăpânit ne vorbește în acest sens. De aceea cu atât mai mult acum trebuie să ne sprijinim mai mult pe rugăciune și să luptăm împotriva răului prin rugăciune. Singura soluție aceasta este. Să-L rugăm pe Dumnezeu să-I fie milă de făptura Sa, deși nu suntem vrednici de milă. Nu va mai exista nici o opreliște. Fiecare va face ceea ce îi va spune gândul său. Se va întâmpla ceea ce spune Sfântul Cozma[2]: "Vei umbla multă vreme ca să afli un om; și cei care vor trăi vor mânca din linguri de aur". Unora, desigur, le spune gândul: "Dacă proorociile se vor împlini întocmai, la ce va folosi rugăciunea?". Dumnezeu știe că astfel se vor desfășura lucrurile, dar noi facem rugăciune pentru ca un rău să fie mai puțin dureros și să nu se întindă. De aceea se spune și în Evanghelie că pentru cei aleși se vor scurta zilele[3]. Într-un război, de pildă, cu puterea rugăciunii se face o minune prin care

[2] Sfântul Cozma Etolianul (1714–1779).
[3] Mt. 24, 22; Mc. 13, 20.

se izbăvesc mai mulți, sunt mai puține victime și astfel oamenii se folosesc duhovnicește, cred și se schimbă în înțelesul cel bun.

Lucrurile sunt serioase. Minune este faptul că până acum lumea n-a sărit încă în aer. Dumnezeu să ne miluiască, pentru că lumea depinde de trei-patru persoane. Soarta lumii stă în mâinile câtorva smintiți. Paremia spune: "Caii dau cu copitele și puii de găină mor". Așa este. Când se iau la ceartă statele mari, cele mici, sărmanele, sunt nedreptățite. Cele mari își dau cu copitele și distrug pe cele mici. Este trebuință de multă rugăciune, multă rugăciune, ca Dumnezeu să lumineze pe cei mari, pentru că, dacă vor, pot distruge lumea. Dumnezeu cunoaște multe moduri prin care să le dea și acestora puțină luminare. Dacă Dumnezeu luminează, dă unul o poruncă și se schimbă toate.

Cereri în rugăciune

– Părinte, dacă este binecuvântat, spuneți-ne câteva subiecte pentru care trebuie să ne rugăm în mod special.

– La început să ne rugăm pentru ca rugăciunea noastră să aibă drept rezultat venirea la frica lui Dumnezeu a tuturor celor ce trăiesc și a celor care vor trăi. Eu spun în rugăciunea mea: "Tinde mila Ta celor ce Te cunosc pe Tine". Și mai spun: "Doamne, mântuiește pe cei necredincioși". (Desigur, Biserica a rânduit bine să se spună: "Doamne, mântuiește pe cei binecredincioși...", pentru că se poate ca cei necredincioși

să fie nemulţumiţi, pentru faptul că Biserica se roagă pentru ei). Când preotul spune: "Pentru cei ce ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânşii", eu adaug şi "pentru cei ce nu ne-au cerut". Pentru că trebuie să ne rugăm şi pentru cei care ne-au cerut să ne rugăm pentru ei, dar şi pentru cei ce nu ne-au cerut, şi pentru cunoscuţi şi pentru necunoscuţi. Există atâtea mii de oameni care au mai mare nevoie şi probleme mai serioase decât acei care ne-au cerut să ne rugăm. Să facem rugăciune şi pentru cei ce au fost nedreptăţiţi, ca să se arate adevărul; să li se dea libertate celor închişi şi să-i folosească duhovniceşte necazul prin care au trecut.

Când pun lemne în foc, slavoslovesc pe Dumnezeu şi spun: "Dumnezeul meu, încălzeşte pe cei ce nu au căldură". Iar când ard scrisorile ce mi se trimit – le citesc şi apoi le ard, pentru că multe dintre ele cuprind subiecte secrete şi mărturisiri – spun: "Să le ardă Dumnezeu tuturor toate cusururile. Să-i ajute să trăiască duhovniceşte şi să-i sfinţească". Încă mai obişnuiesc să cer de la Sfinţi să apere pe oamenii care le poartă numele, şi de la toţi Sfinţii să păzească pe cei care nu au sfânt protector.

– Părinte, ce este mai bine să cer, mila lui Dumnezeu în general sau să adresez şi cereri concrete potrivit cu *"Cereţi şi vi se va da vouă"*[4]*?*

– Să te rogi în general şi să spui: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte pe cei ce suferă trupeşte şi sufleteşte". În această rugăciune sunt cuprinşi şi cei adormiţi. Dacă-ţi vine în minte o rudă, spune şi pentru ea o rugăciune: "...miluieşte pe robul Tău cutare", şi treci imediat la rugăciunea generală pentru toată lumea, "...miluieşte toată lumea Ta". Poţi să-ţi aduci aminte de o persoană care are nevoie şi să te rogi puţin pentru ea, după care spune: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-ne pe noi" şi să te doară pentru toţi, ca să nu plece... trenul doar cu un călător. Să nu ne oprim numai la o singură persoană şi după aceea să nu putem ajuta cu rugăciunea nici pe ceilalţi, nici pe noi înşine. Când, de pildă, te rogi pentru un bolnav de cancer, să te rogi pentru toţi bolnavii de cancer şi să spui şi o rugăciune pentru cei adormiţi. Sau vezi un nefericit. Mintea ta să meargă imediat la toţi nefericiţii şi să te rogi pentru ei. Îmi aduc aminte că atunci când eram mic am văzut un cerşetor ce trăgea să moară alături de o casă turcească, la zece metri mai departe de a noastră. Îl chema Petru. Dimineaţa turcoaica l-a găsit lângă casa ei şi mişcându-l să se scoale, şi-a dat seama că a murit. Chiar şi acum îl mai pomenesc. Câţi astfel de "Petru" există în lume! Atunci când cineva se roagă în mod special pentru o persoană, dar se gândeşte că suferă şi semenii noştri, se foloseşte pentru că i se străpunge inima. Astfel, cu inima îndurerată, de la cazurile concrete merge la cele generale şi ajută tot mai mult prin rugăciunea inimii.

Este bine ca monahul să îşi împartă rugăciunea sa în trei părţi: pentru sine, pentru toată lumea şi pentru cei adormiţi. Deşi împărţirea aceasta s-ar părea că este dreaptă, tot pentru sine se îngrijeşte mai mult, deoarece el este unul, în timp ce vii şi adormiţii sunt milioane.

[4] Mt. 7, 7.

– Părinte, când sunt la ascultare mă rog de obicei pentru mine însumi.

– Aceasta nu este corect. Dacă te rogi în chilie pentru tine însuți și afară de chilie tot pentru tine, atunci cum ți se va străpunge inima? Atunci când intră dragostea, durerea, jertfa, intră un interes mai înalt și inima se îndulcește. Procedând astfel nu vei uita niciodată rugăciunea în vremea lucrului. Este ajutată atunci și lumea eficient, se folosește și cel ce se roagă, simțind astfel o bucurie duhovnicească. Să-ți faci ascultarea și să spui: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi", ca astfel să fie ajutați toți oamenii. În "miluiește-ne pe noi" sunt cuprinși toți. Chiar și cei cinci-șase mari – câți sunt ei – de care atârnă soarta întregii lumi. Să lucrezi și să te rogi pentru cei ce lucrează. Rugăciunea aceasta cuprinde și pe cei ce lucrează trupește și pe cei ce lucrează duhovnicește. Pentru că sunt mulți cei care lucrează, și încă lucrează mult. Unii lucrează pentru binele Bisericii și al societății. Alții lucrează pentru rău: nu dorm gândindu-se cum să distrugă lumea. Alții fac congrese și încearcă să afle modalități prin care să împiedice pe cei ce vor să facă rău. Alții iarăși lucrează zi și noapte, nu dorm ca să afle soluții la problemele generale. Să te rogi ca Dumnezeu să lumineze și pe cei răi ca să facă mai puțin rău sau să înlăture cu desăvârșire răul. Să lumineze și pe cei buni, ca să ajute lumea. Să te rogi și pentru cei care vor să lucreze dar nu pot lucra, pentru că sunt bolnavi. Și pentru cei sănătoși care nu găsesc de lucru și au nevoie. Să te gândești la diferite situații și să te rogi pentru ele. Atunci când mintea merge la toți aceștia, inima se străpunge de durere și rugăciunea se

face din inimă. Atâția oameni au nevoie de rugăciune în decursul unei zile întregi. Să nu se facă risipă de timp. De la cel ce nu are mare nevoie de rugăciune – chiar dacă acesta ar crede că are – înaintează cineva și se gândește la toți aceia care au mai mare nevoie. Atunci se ajută și cel ce credea că are nevoie, deoarece s-a făcut pricină ca celălalt să se roage pentru mulți.

Ajutor prin rugăciune

– Părinte, Sfântul Iacob spune: *"Mult poate rugăciunea dreptului care se lucrează"*[5]. Ce înseamnă "se lucrează"?

– Adică și acela care cere rugăciune să vrea să se folosească, să se mântuiască și să se nevoiască. Așadar, pentru ca să se folosească cineva de rugăciunea omului "drept", este trebuință să aibă intenție bună. Rugăciunea ce se face cu inima este auzită; trebuie însă ca și celălalt să fie receptiv. Altfel, cel ce se roagă trebuie să aibă sfințenia Marelui Paisie ca să-l poată scoate din iad[6]. De aceea, mai întâi faceți rugăciuni pentru cei ce vor să se mântuiască.

[5] Iac. 5, 16.

[6] În viața Cuviosului Paisie se povestește următorul fapt: un ucenic leneș a căzut din neascultare într-un oarecare păcat și a murit fără să se pocăiască. Dumnezeu a descoperit starețului său, după rugăciuni insistente, că sufletul ucenicului se va chinui în iad până în Ziua Judecății, când va lua cuvenita răsplătire. Starețul a alergat atunci la Cuviosul Paisie și l-a rugat să se roage și el la Dumnezeu pentru mântuirea ucenicului său. După rugăciunea fierbinte a Cuviosului, Hristos a eliberat sufletul ucenicului nepocăit din iad.

Eu, atunci când Îl rog pe Dumnezeu pentru diferite cazuri, spun: "Dumnezeul meu, ajutorul Tău să fie simţit, astfel ca oamenii să se folosească şi duhovniceşte; dacă nu va fi simţit, să nu ne ajuţi". Mulţi nici nu înţeleg de ce furtuni ne scapă Dumnezeu şi nici nu se gândesc la aceasta ca să-L slăvească pe Dumnezeu. De aceea să cerem ca Hristos, Maica Domnului şi Sfinţii să ajute lumea, dar ajutorul lor să fie simţit, ca oamenii să se folosească. Să presupunem că cineva se primejduieşte să cadă de pe schelă şi Dumnezeu iconomiseşte să se agaţe de ceva, lucru care în mod firesc nu se putea face, şi astfel acela este salvat. Sau cade de undeva şi nu păţeşte nimic. Sau are accident şi scapă. Să ne rugăm ca el să înţeleagă că Dumnezeu l-a ajutat şi s-a izbăvit, ca să se folosească duhovniceşte. Cineva a căzut de pe un pod jos şi a scăpat. "Ai coborât să măsori adâncimea?", îl întreb. Sfinţii ne ţin pe mâini. Un copil căruia îi dădusem o cruciuliţă, aşa cum alerga cu motocicleta, a trecut peste un taxi, a făcut o tumbă şi a continuat să alerge pe drum, fără ca să păţească ceva. Mulţi se izbăvesc, dar puţini înţeleg şi se îndreaptă.

– Dacă fac rugăciune pentru cineva, deşi acela nu cere ajutor, se va folosi?

– Aceasta va depinde de multe. La început, dacă acela a avut intenţie bună dar n-a fost ajutat, este îndreptăţit să primească ajutorul dumnezeiesc. Chiar dacă nu s-ar ruga alţii pentru el, Dumnezeu va iconomisi ca acela să fie ajutat mai târziu. Iar dacă el însuşi va cere de la început ajutor, Dumnezeu va interveni mai devreme şi astfel va fi ajutat; altfel va fi ajutat mai

târziu. Prin rugăciune Îi dăm lui Dumnezeu dreptul să intervină. De obicei, dacă un om cere ajutor cu toată inima sa şi spune cu smerenie: "Părinte, roagă-te şi pentru mine", îţi răneşte inima şi nu-l mai poţi uita. În timp ce dacă spune în mod superficial: "Fă şi pentru mine vreo rugăciune", ca şi cum ar spune "Hai, sănătate!", cum să-ţi aduci aminte de el?

Atunci când rugăciunea se face din inimă, cu durere pentru problemele lumii, oamenii care cer în vremea aceea ajutor de la Dumnezeu primesc imediat ajutor. Am multe exemple concrete. Cu câţiva ani în urmă, un om cu totul deznădăjduit, în întunecarea lui a trecut graniţa şi s-a aflat la Parapetasma. Acolo l-au luat drept spion, l-au prins, l-au chinuit şi l-au închis. În închisoare se ruga. Un monah, cunoscut al meu, a aflat despre necazul lui şi s-a rugat: "Dumnezeul meu, Te rog eliberează-l", spunea. "Pentru Tine este uşor să faci aceasta". După ce l-au închis, l-au rechemat să mai spună despre sine. După ce s-a apărat, omul acesta s-a aflat pe teritoriu grecesc. Când grecii l-au cercetat, a spus: "M-au bătut, m-au închis, m-au cercetat. După aceea nu-mi mai aduc aminte de nimic. Nu ştiu, nici nu mi-am dat seama de felul în care m-am aflat la pichetul grecesc". Aceasta este puterea rugăciunii. Rugăciunea înduplecă pe Dumnezeu.

E bine ca... telefonul nostru fără fir să lucreze mereu, pentru a putea să ajute pe toţi oamenii care cer ajutor. În armată, la Transmisiuni, urmăream posturile străine, dar ajutam şi pe ai noştri. Făceam pe intermediarii între posturile noastre ce erau departe de centru şi nu se auzeau; le luam semnalele şi le trans-

miteam. Eram totdeauna doi oameni și alcătuiam două grupe. Pentru că de am fi fost numai unul, s-ar fi întrerupt și nu s-ar fi putut ajuta celălalt care cerea ajutor, iar semnalele lui n-ar fi ajuns la destinația lor. Atunci când o astfel de stație lucrează mereu, poate ajuta pe cei ale căror semnale nu ajung la unitatea lor. La fel și cel ce are îndrăzneală la Dumnezeu și se roagă pentru altul, face pe intermediarul între omul care cere ajutor și Dumnezeu. Dacă însă unul cere ajutor iar celălalt are stația închisă, adică nu se roagă, ce se va întâmpla?

Calitatea rugăciunii are valoare

– Părinte, atunci când avem o cerere pentru un oarecare motiv serios, oare trebuie ca rugăciunea să fie însoțită de post?

– Nici nu încape discuție. Asta este ceva ce se impune. Postul și nevoința sunt condiții absolut necesare. Dar pentru ca rugăciunea să se facă în chip corect, trebuie să te doară pentru ceilalți. Pentru că tipicul multor creștini din vremea noastră este să nu dorească să se mâhnească. Chiar și pensionarii, care toată ziua stau, nu se duc să se apropie de un copil părăsit, deoarece aceasta cere durere de cap. Mănâncă, își beau cafeaua lor, fac o plimbare, se duc la vreun spital care are infirmieri, la ceva organizat, ca să vadă vreun bolnav pentru că aceasta este mai ușor. Adică fac aceasta ca să fie satisfăcuți și astfel își odihnesc gândul că și-au făcut datoria. Pe câți n-am îndemnat să ajute copii părăsiți! Dar n-au făcut nimic.

În Sfântul Munte au făcut undeva litanie pentru secetă și în loc să plouă s-a aprins foc. Litania nu se face ca și cum am face o plimbare. Trebuie să ne doară. Oare poate persista o ispită sau o stare grea dacă se roagă călugării cu inima? Cu toate că trecem prin ani grei, văd că în mănăstiri domnește un duh... de veselie! Lumea arde. Ni se cere să facem o priveghere, de pildă, pentru un bolnav, iar noi cântăm: "Deschizând Tu mâna Ta" și ne bucurăm. Noi ne petrecem timpul în chip plăcut, iar celălalt între timp moare. "Am făcut priveghere pentru bolnav", îți spune. Ce priveghere? Voi ați făcut petrecere. Aceasta se numește petrecere duhovnicească. Uneori nici atunci când preotul spune: "Pentru cei ce zac în neputință" nu ne rugăm pentru bolnav. Am fi ajutat mai eficace dacă am fi făcut puțină rugăciune cu metaniile. Nu spun să suprimăm privegherile praznicale pe care le prevede tipicul, dar în astfel de cazuri să orânduim puțin timp ca să facem cel puțin una-două ațe de metanii spunând: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește pe robul Tău".

Totul este calitatea rugăciunii. Rugăciunea trebuie să fie din inimă, să se facă cu durere. Pentru Dumnezeu nu are atâta valoare cantitatea rugăciunii precum are calitatea ei. Rugăciunea ce se face în mănăstiri are cantitate, dar nu ajunge aceasta; trebuie să aibă și calitate. Atâtea ore de rugăciune, care se fac de atâtea persoane, dacă ar fi fost din inimă, ar fi schimbat lumea. De aceea scopul este ca slujbele să se facă din inimă.

Rugăciunea din inimă ajută nu numai pe ceilalți, ci și pe noi înșine, pentru că înlesnește să vină bunătatea lăuntrică. Când ne punem în locul celuilalt vin în mod firesc dragostea, durerea, smerenia, recunoștința noastră față de Dumnezeu cu slavoslovire neîncetată, și atunci rugăciunea pentru semenul nostru se face bine primită de Dumnezeu și îl ajută.

"Și L-au rugat stăruitor"[7]

– Părinte, inima îmi rămâne rece în rugăciune.

– Aceasta se întâmplă pentru că mintea nu dă telegramă inimii. Apoi în rugăciune trebuie să lucreze și omul. El nu poate să ajungă dintr-odată în starea în care mintea lui să nu-i fugă deloc. Este trebuință de răbdare. Vezi, celălalt bate la ușă, iarăși bate, așteaptă și după aceea se deschide ușa. Tu bați numai odată și vrei ca să intri imediat înăuntru. Nu se poate așa. Atunci când începi să rostești rugăciunea, nu dorești să participe și inima?

– Simt nevoia de ajutor, pentru că mă simt neputincioasă.

– Ei, de aici se începe. În rugăciune este trebuință de stăruință. "Și L-au rugat stăruitor", spune Evanghelia despre cei doi Ucenici care L-au întâlnit pe Hristos pe drumul spre Emaus. Hristos a rămas cu ei, pentru că aceia aveau o înrudire cu El și de aceea li se cuvenea aceasta. Aveau smerenie, simplitate, bunătate, curaj

[7] Lc. 24, 29.

în sensul cel bun; ei întruneau toate condițiile, și pentru aceasta Hristos a rămas cu ei.

Trebuie să ne rugăm cu credință pentru orice cerere și să avem răbdare, iar Dumnezeu va grăi. Deoarece atunci când omul se roagă cu credință, într-un fel îl obligă pe Dumnezeu să-i împlinească cererea pentru această credință a lui. De aceea, atunci când cerem ceva de la Dumnezeu, să nu "ne îndoim" și vom fi auziți. *"Să aveți credință fără să vă îndoiți"*[8], a spus Domnul. Dumnezeu știe când trebuie să ne dea ceea ce cerem, ca să nu ne vătămăm duhovnicește. Uneori cerem ceva de la Dumnezeu, dar nu avem răbdare și ne neliniștim. Dacă n-am avea un Dumnezeu puternic, atunci ar trebui să ne neliniștim. Dar fiindcă avem un Dumnezeu atotputernic și Care are foarte multă dragoste, atât de multă încât ne hrănește și cu Sângele Său, nu suntem îndreptățiți să ne neliniștim. De multe ori nu lăsăm o problemă grea a noastră în mâinile lui Dumnezeu, ci acționăm omenește. Atunci când cerem ceva de la Dumnezeu și ni se zdruncină credința și voim să acționăm omenește în cele greu de izbutit, fără să așteptăm răspuns de la Dumnezeu la cererea noastră, este ca și cum am face o cerere la Împăratul Dumnezeu și o luăm înapoi chiar în vremea când Acela întinde mâna Sa ca să o împlinească. Îl rugăm din nou, dar iarăși ni se zdruncină credința noastră și ne neliniștim și repetăm același lucru. Astfel se prelungește chinul nostru. Adică procedăm ca acela care face o

[8] Cf. Mt. 21, 21.

cerere la minister și după puțin îi pare rău și o retrage. Se răzgândește iarăși și o depune, iar după puțin o retrage din nou. Însă cererea trebuie să rămână acolo pentru ca să intre la rând.

Rugăciune cu durere

– Părinte, cum faceți rugăciune pentru o problemă?

– Cheia reușitei este ca pe cel ce se roagă să-l doară. Dacă nu-l doare, poate sta ore întregi cu metania în mână și rugăciunea lui să nu aducă nici un rezultat. Dacă există durere pentru problema pentru care te rogi, chiar și cu un suspin faci rugăciune din inimă. Mulți, atunci când alții le cer să facă rugăciune pentru ei nu au timp să se roage în momentul acela și de aceea se roagă numai cu un suspin pentru problema acelora. Nu spun ca să nu se facă rugăciune, ci, dacă se întâmplă să nu fie timp, chiar și un suspin pentru durerea celuilalt este o rugăciune din inimă; adică echivalează cu ore întregi de rugăciune. Citești, de pildă, o scrisoare, vezi o problemă, suspini și după aceea te rogi. Acesta este mare lucru! Înainte de a apuca receptorul, înainte de a forma numărul, Dumnezeu te aude! Și să vezi cum se înștiințează și celălalt! Să vedeți cum demonizații înțeleg atunci când fac rugăciune pentru ei și strigă oriunde s-ar afla!

Adevărata rugăciune începe de la durere; nu este plăcere, "nirvana". Dar ce fel de durere este? Omul se chinuiește în sensul cel bun. Îl doare, geme, suferă

atunci când face rugăciune pentru orice. Știți ce înseamnă a suferi? Da, suferă, pentru că participă la durerea generală a lumii sau a unui om în particular. Această participare, această durere Dumnezeu o răsplătește cu veselia dumnezeiască. Desigur că nu omul cere veselia dumnezeiască, ci ea vine ca o consecință, deoarece participă la durerea celuilalt.

– Cum să înceapă cineva lucrarea aceasta?

– Află ceva, de pildă, despre un accident. "Ah!", suspină el și Dumnezeu îndată îi dă mângâierea dumnezeiască pentru puțin suspin. Vede pe unul îndurerat și iarăși suferă împreună cu el, iar Dumnezeu îl mângâie cu mângâierea dumnezeiască, nu rămâne cu acea amărăciune. Iar celălalt este ajutat prin rugăciunea lui. Sau se gândește: "Dumnezeu ne-a dat atâtea; eu ce am făcut pentru Dumnezeu?". Mi-a făcut mare impresie ceea ce mi-a spus un suflet: "Îngerii își acoperă fețele atunci când se săvârșește Taina Dumnezeiești Liturghii, iar noi ne împărtășim cu Trupul lui Hristos. Eu ce am făcut pentru Hristos?". Unul ca acesta suferă în sensul cel bun.

– Părinte, cum înțelege cineva că celălalt s-a folosit prin rugăciunea sa?

– Este înștiințat de aceasta prin mângâierea dumnezeiască pe care o simte înăuntrul său după rugăciunea ce-a făcut-o cu durere din inimă. Dar mai întâi trebuie ca durerea celuilalt să o faci durerea ta și după aceea să faci și rugăciune din inimă. Dragostea este o însușire dumnezeiască și ea îl vestește pe celălalt. Și în spitale, când pe medici și pe surori îi doare pentru

bolnavi, acesta este medicamentul cel mai eficace dintre toate medicamentele ce li se dau. Bolnavii simt că se interesează de ei, simt siguranţă, mângâiere. Celui care suferă nu trebuie să-i spui multe cuvinte, nici să-l dăscăleşti. Înţelege că te doare pentru el şi astfel se foloseşte. Durerea este totul. Dacă ne doare pentru ceilalţi uităm de noi înşine şi de problemele noastre.

Mângâierea dumnezeiască

– Părinte, când mă doare pentru ceilalţi, mă cuprinde o nelinişte şi nu mă pot ruga.

– Fiindcă există nelinişte, aceasta este dovada că înăuntrul tău există elementul omenesc. Eu, cu cât mă doare mai mult pentru lume, cu atât mai mult mă rog şi mă bucur duhovniceşte, deoarece le spun pe toate lui Hristos şi El le aranjează. Şi văd că pe măsură ce trece timpul, deşi curajul trupesc se micşorează, cel sufletesc se măreşte, pentru că dragostea, jertfa, durerea pentru celălalt dau multă putere sufletească. Iată, în noaptea aceasta în care aţi avut priveghere, aveam puţin curaj, dar am prins putere de la durerea celorlalţi. Şi am stat în picioare toată noaptea până la Sfânta Liturghie primind lume[9]. După aceea şi înăuntrul bisericii am stat în picioare, dar n-am simţit obo-

[9] Stareţul se referă la privegherea din noaptea de 9 spre 10 noiembrie 1993. Cu toate că era foarte chinuit de cancer, stând în picioare, sprijinit de un scaun, a dat binecuvântare la circa 30.000 de oameni ce au trecut pe aici în acea zi.

seală pentru că mă durea pentru lume şi asta mă întărea. Iar tu să te rogi şi să te bucuri, pentru că Hristos le va iconomisi pe toate.

În înfruntarea duhovnicească nu există mâhnire. Câtă durere n-am suferit acum cu lumea! Nu puteam trece aşa oricum peste problemele lor. Mă durea, suspinam, dar la fiecare suspin încredinţam problema lui Dumnezeu şi la durerea ce o simţeam pentru altul Dumnezeu îmi dădea mângâiere. Adică prin înfruntarea duhovnicească venea mângâierea dumnezeiască, pentru că durerea care are în ea nădejde în Dumnezeu are mângâiere dumnezeiască. Altfel cum vă putea suferi cineva?! Cum m-aş fi putut descurca în alt fel cu atâtea câte aud? Mă doare, dar mă gândesc şi la răsplata dumnezeiască dăruită celor îndureraţi. Suntem în mâinile lui Dumnezeu. De vreme ce există dreptate dumnezeiască şi răsplătire dumnezeiască, nimic nu se pierde. Cu cât se chinuieşte cineva mai mult, cu atât va fi răsplătit mai îmbelşugat. Dumnezeu, deşi vede atâta durere pe pământ, chiar şi lucruri pe care noi nu le putem percepe, nu-şi pierde cumpătul ca noi oamenii. Ci îţi spune: "Suferi mai mult, mai mult te voi iconomisi în cealaltă viaţă", şi de aceea Se bucură. Altfel cum ar fi putut suferi, să spunem, atâta nedreptate şi atâta răutate ce există? Dar Dumnezeu are în vedere răsplata celor ce suferă şi poate – într-un anume fel spus – să sufere această durere mare. Noi nu vedem ce slavă va primi celălalt şi ne doare, de aceea Dumnezeu ne răsplăteşte cu dumnezeiască mângâiere.

– Părinte, această mâhnire nu-l răpune pe om?

– Nu. Omul nu este răpus atunci când înfruntă duhovnicește orice situație. La început se amărăște atunci când aude că suferă cineva, dar după aceea vine mângâierea dumnezeiască drept răsplată și nu i se distruge organismul. Deși amărăciunea provenită din mâhnire lumească aduce dureri de stomac etc., aceasta nu vatămă organismul, pentru că are balsam dumnezeiesc.

Primejdia nesimțirii

– Părinte, uneori mirenii îmi cer să mă rog pentru problemele lor. O fac, dar fără să simt durere.

– Aici există două cazuri: primul este primejdios, al doilea este înfruntare duhovnicească. Atunci când monahul le uită pe ale lui și nu se gândește nici la ceilalți, adică nu se roagă pentru lume, acesta este un lucru foarte rău. Venim la mănăstire, îi părăsim pe ai noștri și ajungem să-i uităm și pe ei și pe toți ceilalți. Adică înfruntăm lucrurile duhovnicește, dar nu participăm duhovnicește la durerea celorlalți. Nu sporim duhovnicește ca să putem simți problemele lor și există primejdia să ajungem la nesimțire. Începe încet-încet să se înstăpânească în noi o nepăsare și inima se face de piatră. În al doilea caz îl doare pe cineva de toată lumea, dar simte și o mângâiere, pentru că se gândește că celălalt care suferă va avea plată de la Dumnezeu, va fi mucenic. La gândul acesta simte întru sine o siguranță profundă și are o bucurie lăuntrică. În cazul acesta inima nu este de piatră, ci dumnezeiască.

Dacă monahii nu iau aminte la ei înșiși, inima lor poate deveni foarte aspră. Mirenii văd accidentele și nefericirea celorlalți și îi doare. Noi n-o vedem și se poate să ajungem să cerem totul numai pentru noi înșine. Adică dacă nu facem o lucrare fină, în așa fel încât să simțim nefericirea celorlalți și să facem pentru ei rugăciune din inimă, vom ajunge să avem inimă împietrită. Vom ajunge la punctul să dorim doar aranjarea noastră, iar inima ne va deveni de piatră prin nepăsare, lucru ce este antievanghelic. Monahul trebuie să se intereseze, să-l doară și să se roage în general pentru lume. Aceasta nu-i aduce răspândire, ci, dimpotrivă, se folosește și el însuși cu rugăciunea și ajută și pe ceilalți.

– Părinte, deși mă văd în ce hal sunt, fac mai multă rugăciune pentru alții. Nu cumva este mai bine să nu mă rog pentru alții, ci să mă rog numai pentru mine?

– Faci aceasta din smerenie? Dacă este din smerenie, să spui lui Dumnezeu cu multă smerenie: "Dumnezeul meu, așa cum sunt nu trebuie să mă auzi. Dar nu este oare nedrept ca alții să sufere din pricina mea? Pentru că, de aș fi avut o stare bună duhovnicească, îndrăzneală către Tine, m-ai fi auzit și i-ai fi ajutat. Și eu sunt vinovată pentru că acela suferă. Acum însă de ce să sufere din pricina mea? Te rog, ajută-l!". Adică depinde cum te aranjezi pentru ceilalți. Simți că nu ești vrednică, dar se întâmplă să vezi pe un îndurerat, te mâhnești, te doare și te rogi. Atunci când, de pildă, văd un orb, mă simt și eu vinovat, pentru că de aș fi avut o stare duhovnicească bună l-aș fi putut vindeca. Dumnezeu ne-a dat posibilitatea să devenim sfinți, să

facem minuni precum a făcut şi El. Să ne recunoaştem boala noastră duhovnicească, mare sau mică şi, cu smerenie, să cerem sănătate trupească pentru semenul nostru ca fiind şi noi vinovaţi pentru boala lui. Pentru că de am fi avut noi sănătate duhovnicească şi acela ar fi fost vindecat de mult timp şi nu s-ar fi chinuit. Când ne aranjăm corect, socotindu-ne vinovaţi de toată starea lumii, şi spunem: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-ne pe noi", se foloseşte întreaga lume. Desigur, şi pentru starea sa de neputinţă trebuie să-l doară pe fiecare şi să ceară mila lui Dumnezeu. Dar, firește, dacă va ajunge la o astfel de stare precum cea de mai sus, atunci nu mai cere nimic pentru sine.

Văd că de multe ori îl înţelegem strâmb pe "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă" şi, chipurile, din smerenie nu spunem "miluieşte-ne pe noi", nerugându-ne pentru alţii, ci numai pentru noi. De aceea de multe ori mirenii ne iau în nume de rău pe noi, monahii, şi spun că suntem egoişti şi că ne îngrijim să ne mântuim numai pe noi înşine. "Miluieşte-mă" este pentru ca să nu cădem în mândrie, căci rugăciunea unui om smerit, care crede că e mai rău decât toţi, are mai multă valoare decât privegherea ce o face un altul cu gând mândru. Când ne rugăm cu mândrie, ne batem joc de noi înşine.

Stare de alarmă

Nu uitaţi că trecem prin vremuri grele şi este trebuinţă de multă rugăciune. Să vă gândiţi la marea

nevoie pe care o are lumea astăzi şi la marea pretenţie pe care Dumnezeu o are de la noi pentru rugăciune.

Să vă rugaţi pentru situaţia generală cu totul ieşită din comun a întregii lumi, ca să se milostivească Hristos de făpturile Sale, pentru că merg spre catastrofă. Să intervină dumnezeieşte în epoca complicată în care trăim, pentru că lumea se îndreaptă spre zăpăceală, nebunie şi impas.

Dumnezeu ne-a chemat să facem rugăciune pentru lume, care are atâtea probleme. Unii sărmani nu apucă să-şi facă nici măcar o cruce. Dacă noi, monahii, nu facem rugăciune, cine va face? Militarul în vreme de război este în stare de alarmă, gata încălţat. În aceeaşi situaţie trebuie să fie şi monahul. Ah, Macabeu[10] aş fi ajuns de aş fi făcut aşa! Aş fi fugit în munţi, ca să mă rog mereu pentru lume.

Trebuie să ajutăm toată lumea cu rugăciunea, ca să nu facă diavolul orice vrea. Diavolul a dobândit drepturi. Iar aceasta nu pentru că îl lasă Dumnezeu, ci pentru că El nu vrea să silească libertatea nimănui. De aceea noi să ajutăm cu rugăciunea. Când pe cineva îl doare pentru starea ce stăpâneşte azi în lume şi se roagă, atunci oamenii sunt ajutaţi fără să se fie silită libertatea voinţei lor. Dacă veţi mai spori încă puţin cu

[10] Supranumele de "Macabeu" s-a dat lui Iuda, conducătorul răscoalei iudaice din 166 î.Hr., în timpul lui Antioh al IV-lea Epifanul, stăpânitorul regatului Seleucizilor. După cea mai probabilă părere, el înseamnă "cel care a dat la moarte pe vrăjmaşi". Acelaşi epitet s-a dat, în continuare, şi urmaşilor lui Iuda. Macabeii s-au distins în luptele pentru credinţa strămoşească şi eliberarea politică (Vezi I, II, III Mac.).

harul lui Dumnezeu, vom încerca să intrăm într-o rânduială nouă de rugăciune. Vreau să vă faceţi "radar", pentru că lucrurile se precipită. Vom organiza un atelier de rugăciune. Să vă bateţi în război folosind şiragul de metanii. Rugăciunea să se facă cu durere. Ştiţi ce putere va avea atunci rugăciunea?

Mult mă rănesc când văd monahi care acţionează omeneşte, iar nu cu rugăciunea spre a mijloci la Dumnezeu în lucrurile greu de izbutit omeneşte. Dumnezeu le poate aranja pe toate. Când cineva face o lucrare duhovnicească în chip corect, atunci chiar numai şi cu rugăciunea poate zidi mănăstiri, le poate înzestra cu toate cele absolut necesare şi poate ajuta toată lumea. Nu este trebuinţă nici să lucreze; ajunge numai să se roage. Monahul trebuie să încerce să nu aibă dureri de cap pentru cutare sau cutare greutate, fie a sa personală, fie a unui semen de al său, fie privind situaţia generală, ci să alerge la rugăciune şi să trimită multe puteri dumnezeieşti prin mijlocirea lui Dumnezeu. De altfel, aceasta este lucrarea monahului, iar dacă monahul n-a înţeles-o, viaţa lui nu are nici un sens. De aceea, să ştie că orice nelinişte a sa, care îl sileşte să caute cu chinuială şi durere de cap soluţii omeneşti la diferite probleme, este de la diavolul. Atunci când vedeţi că vă preocupă lucruri pentru care omeneşte nu există rezolvare şi nu le încredinţaţi lui Dumnezeu, să ştiţi că aceasta este o măiestrie a diavolului, ca să lăsaţi rugăciunea prin care Dumnezeu poate trimite nu numai, simplu, putere dumnezeiască, ci puteri dumnezeieşti. Iar atunci ajutorul nu va fi un simplu ajutor

dumnezeiesc, ci o minune a lui Dumnezeu. Dar din clipa în care începem să ne neliniştim împiedicăm pe Dumnezeu să intervină. Punem logica înainte şi nu pe Dumnezeu şi voia Sa dumnezeiască prin care să fim îndreptăţiţi a primi ajutorul dumnezeiesc. Diavolul încearcă, furând cu măiestrie dragostea monahului, să-l ţină într-o dragoste lumească, într-o înfruntare lumească a lucrurilor şi într-o slujire lumească a semenului său. În timp ce el, ca monah, are posibilitatea să se mişte în spaţiul lui propriu, în specialitatea sa de transmisionist, pentru că aceasta este şi ascultarea ce i-a dat-o Dumnezeu. Toate celelalte, pe care le facem prin străduinţe omeneşti, sunt pe un plan inferior.

De asemenea, este mai bine ca monahul să ajute pe ceilalţi cu rugăciunea sa decât cu cuvintele sale. Dacă nu are puterea să stăpânească pe cineva care face rău, să-l ajute de departe cu rugăciunea, pentru că altfel se poate chiar vătăma. O rugăciune bună, din inimă, are mai multă putere decât mii de cuvinte, atunci când ceilalţi nu ascultă de cuvinte. Cu toate că unii spun că ajut lumea care vine şi mă află, eu văd însă că mai eficace slujesc lumea citind o oră şi jumătate la Psaltire. Cealaltă lucrare o văd ca o recreaţie; să-şi spună sărmanii durerea lor şi eu să le dau un sfat. Dar nu socot că-i ajut prea mult slujindu-i astfel; rugăciunea este aceea care ajută. Dacă tot timpul meu l-aş fi dat rugăciunii, aş fi ajutat mai mult lumea. Să spunem că văd pe zi 200 de oameni; oare numai 200 de necăjiţi există în lume? Dacă n-aş vedea pe nimeni şi m-aş ruga pentru toată lumea, atunci aş primi toată

lumea. De aceea spun lumii: "Eu vreau să vorbesc lui Dumnezeu despre voi şi nu vouă despre Dumnezeu. Aceasta este mai bine pentru voi, dar nu mă înţelegeţi".

Să nu neglijăm subiectul rugăciunii în aceşti ani grei. Rugăciunea este o asigurare, este comuniunea cu Dumnezeu. Aţi văzut ce spune Avva Isaac? "Dumnezeu nu ne va întreba pentru ce n-am făcut rugăciune, ci de ce n-am avut legătură cu Hristos şi ne-a chinuit diavolul"[11].

[11] Sfântul Isaac Sirul, "Cuvinte ascetice", Cuv. 42, p. 219.

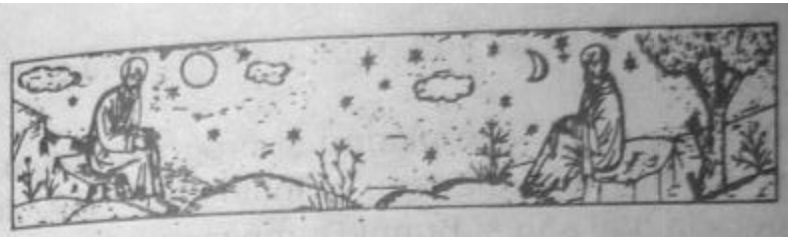

CAPITOLUL 2

Mănăstirile sunt fortificaţii ale Bisericii[12]

Monahul este far aşezat pe înălţimea stâncilor

Părinte, care este lucrul monahului?

– Lucrul monahului este să se facă vas al Sfântului Duh. Să-şi facă inima sa sensibilă ca foiţa de aur a pictorilor. Toată lucrarea monahului este dragoste, aşa cum şi călătoria lui pe această cale se face din dragoste faţă de Dumnezeu, care are în ea şi dragostea faţă de aproapele. Monahul cercetează nefericirea societăţii, îl doare inima de ea şi se roagă mereu din inimă pentru lume. Şi astfel miluieşte lumea cu rugăciunea. Există monahi care ajută pe oameni mai mult decât i-ar fi putut ajuta toată lumea la un loc. Un mirean, de pildă, oferă două portocale sau un kilogram de orez unui oarecare sărac, de multe ori numai ca să-l vadă oamenii şi încă îi mai judecă şi pe alţii de ce

[12] Despre rugăciune şi monahism vor apărea două volume aparte. În volumul acesta s-au redat despre aceste subiecte numai cele ce au legătură cu trezirea duhovnicească.

n-au dat şi ei. Însă tăcând, monahul ajută cu tone prin rugăciune.

Monahul nu îşi face planuri şi programe personale lumeşti pentru misionarism, ci înaintează fără nici un plan personal al său şi Bunul Dumnezeu îl trece în planul Său cel dumnezeiesc, şi, dacă va fi nevoie pentru misiune, Dumnezeu îl va trimite într-un mod dumnezeiesc. Dumnezeu nu cere de la monahi să iasă în lume ca să-i ţină pe oameni de braţ ca ei să poată merge, ci le cere să le dea acelora lumină prin trăirea lor, ca să-i călăuzească astfel spre viaţa veşnică. Adică monahul nu are ascultarea să ajute lumea prin a se afla în mijlocul ei. El pleacă departe de lume, nu pentru că urăşte lumea, ci pentru că o iubeşte, şi trăind departe de ea, o va ajuta cu rugăciunea sa în ceea ce nu se poate face omeneşte, ci numai prin intervenţie dumnezeiască. De aceea monahul trebuie să se afle în neîncetată comuniune cu Dumnezeu, să primească semnale şi să arate oamenilor drumul spre Dumnezeu.

N-am putut înţelege multă vreme felul în care romano-catolicii justifică unele lucruri. Mi s-a dezlegat nedumerirea cu puţin timp mai înainte, când au trecut pe la Colibă doi romano-catolici arhitecţi din Roma. Aveau neştiinţă, dar bună intenţie. "Ce fac monahii de stau aici?", mă întreabă. "De ce nu se duc în lume să facă lucrare socială?". "Farurile nu trebuie să fie totdeauna sus pe stâncă?", le răspund. "Ce, trebuie să meargă în oraşe să se adauge la numărul felinarelor de acolo? Altă misiune au farurile şi alta felinarele". Monahul nu este felinar, ca să fie aşezat la un capăt de drum şi să-i lumineze pe călători ca să nu se împiedice. Ci este far

îndepărtat, aşezat sus pe stânci, care cu strălucirile lui luminează mările şi oceanele, pentru a îndruma corăbiile să ajungă la destinaţia lor, la Dumnezeu.

Predica tăcută a monahului

Voi face rugăciune ca voi, cele trei surori, să nu mai creşteţi, ci să rămâneţi aşa, cu aceste broboade albastre, la aceeaşi înălţime şi la aceeaşi vârstă. Ştiţi cum sunt ajutaţi oamenii fără zgomot atunci când vă văd? Pentru că astăzi în lume nu găsesc uşor o copilă serioasă. Cele mai multe sunt sălbăticite, cu ţigara în mână şi fac nişte grimase... Şi văd aici tinere dăruite, care cântă şi se bucură... Şi te întreabă: "Ce se întâmplă aici? Ceva se petrece. Oare să spunem că sunt năroade? Nu sunt. Să spunem că le lipseşte ceva? Nu le lipseşte. Se vede că este vorba de ceva mai înalt". Într-adevăr, ştiţi cât de mult ajută aceasta?

Când mirenii merg la o mănăstire şi văd monahi corecţi, atunci şi necredincioşi de ar fi, dacă au intenţie bună, devin credincioşi. Mulţi oameni de ştiinţă atei, care au venit în vizită în Sfântul Munte, şi-au schimbat viaţa. Îşi fac probleme în sensul cel bun şi se folosesc. Acolo văd oameni tineri, veseli, care aveau toate condiţiile să trăiască îmbelşugat în lume, dar îşi lasă bogăţiile, funcţiile etc., şi trăiesc pustniceşte, cu rugăciune şi priveghere şi spun: "Ce se întâmplă? Dacă într-adevăr există Dumnezeu, dacă există şi o altă viaţă, dacă există iad, eu ce voi face?". Aşa încep şi îşi frânează viaţa lor păcătoasă sau şi-o îndreaptă. Cunosc

un caz. O fată de douăzeci de ani a făcut o încercare de sinucidere, şi-a tăiat venele, dar au reuşit s-o salveze. După aceea s-a aflat un monah care a luat-o şi a dus-o la o mănăstire de maici. Sărmana era sălbăticită. Dar când a văzut acolo monahiile şi-a revenit. "Văd o altă lume aici", a spus. "Oare pot să rămân şi eu?".

Aceasta este predica fără zgomot a monahului. Mulţi predică, dar puţini insuflă încredere deoarece viaţa lor nu corespunde cu cuvintele lor. Monahul nu ţine predici cu voce tare, ca să-l audă ceilalţi, ci predică în tăcere pe Hristos cu viaţa lui şi ajută cu rugăciunea lui. El trăieşte Evanghelia, iar harul lui Dumnezeu îl trădează. Astfel se predică Evanghelia în modul cel mai eficace, lucru de care însetează lumea, mai ales cea de azi. Chiar şi atunci când monahul vorbeşte, el nu spune în mod simplu un gând, ci mărturiseşte o experienţă. Dar şi numai un gând de ar spune, şi acesta este luminat.

– Părinte, unii spun că tinerii sau tinerele merg la mănăstire uneori din cauza unei decepţii, alteori deoarece au o oarecare neputinţă sau pentru că sunt uşori la minte.

– Oamenii aceştia se vede că au avut unul sau două cazuri de acest fel în mintea lor şi nedreptăţesc în continuare, ori din răutate, ori din invidie, 90% din monahi. Dar dacă vor examina lucrurile, ei vor vedea că nu este aşa. Şi atunci vor spune că aici este vorba de ceva mai înalt, că există Dumnezeu.

De aceea monahul trebuie să fie mereu pildă bună pentru lume – *"aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor"*[13]. Monahul corect este lumina lumii. Ce spune Sfântul Ioan Scărarul? "Îngerii sunt lumină pentru monahi şi monahii sunt lumină pentru mireni"[14]. Când monahul se deosebeşte de mireni, atunci ajută efectiv. Pentru că ceea ce ajută pe mirenii care se ticăloşesc pentru lucruri deşarte este sfinţenia, care, prin simplitatea ei, îi învaţă să priceapă sensul cel mai adânc al vieţii, ca să li se îndepărteze povara patimilor de pe inimă.

Monahul şi renaşterea lumii

Monahii sunt armata fidelă a lui Hristos, de aceea nici nu sunt plătiţi. Iată, vezi, de ce mulţi nu pot uita Sfântul Munte! Oriunde în altă parte ar merge li se vor cere bani etc., în timp ce pentru Sfântul Munte scot numai o hârtie şi de aici mai departe pot merge unde vor, fără să plătească. Mănâncă în dar, dorm în dar. Mai află şi altceva, şi de aceea se folosesc. Când eram la Coliba Sfintei Cruci[15] a venit cineva care avea nişte probleme. Am discutat o oră şi jumătate. După aceea a scos să-mi dea 500 de drahme. "Ce-i asta?", îl întreb. "Pentru o simplă vizită la medic plătim atâta", îmi răspunde. "Iartă-mă, nu cumva este puţin?".

După ultimul incendiu, atunci când au venit în Sfântul Munte unii dintre mai marii Pieţei Comune ca

[13] Mt. 5, 16.
[14] Sf. Ioan Scărarul, "Scara", Cuv. 26, c. 23.
[15] Stareţul a locuit la Coliba Sfintei Cruci între anii 1969–1978.

să vadă de ce anume este nevoie și să ajute, au trecut și pe la Colibă. În contextul discuției ce am avut-o atunci le-am spus: "Noi am venit aici ca să dăm, n-am venit ca să luăm". "Pentru prima dată am auzit aceasta", mi-au spus aceia și au consemnat îndată cele spuse de mine[16]. Noi ne-am făcut monahi ca să luăm lucruri materiale? Nu, ci noi ne-am făcut monahi ca să dăm cele duhovnicești fără ca să luăm cele materiale. Să fim eliberați de grijile vieții, ca să ne îngrijim de cele duhovnicești. Am ieșit din lume pentru dragostea lui Hristos, ca să ne eliberăm de patimi și să eliberăm și pe alții.

Scopul nostru este ca să-i ajutăm pe oameni cu rugăciunea și cu pilda noastră, așa fel ca ei să renască duhovnicește. Când cineva pleacă din lume și intră în mănăstire devine Părinte sau Maică, adică Părinte duhovnicesc sau Maică duhovnicească. O fată, atunci când se face monahie, "se mărită"; se face mireasă a lui Hristos, maică duhovnicească și ajută pentru renașterea duhovnicească a oamenilor. Prin rugăciune ea ajută, de pildă, să se întemeieze familii binecuvântate. Dar în afară de rugăciune sunt cazuri când trebuie să se ofere omului și ajutor omenesc. Orice monahie corectă, în afară de rugăciunea ce-o face pentru lume, ajută mult și cu felul ei de a fi, printr-o înfruntare corectă a situațiilor, prin două cuvinte ce le va spune acolo la arhondaric unui închinător, ca să prindă sensul cel mai adânc al vieții, sau unei mame pentru ca să o sprijine. Iar a căuta monahia relații etc., acestea sunt

[16] S-a spus în mai 1991.

lucruri nefolositoare, pentru că proiecțiile lumești vin în contradicție cu legile duhovnicești și atunci ne chinuim. Pe cât puteți, mișcați-vă în ascuns. Fac o comparație care mă doare: unii monahi urmăresc praznice, vizite, prietenii duhovnicești. Eu, când sunt nevoit să merg undeva, fie chiar și pentru o lucrare duhovnicească, simt aceasta ca pe o mucenicie, o văd ca pe o risipă de timp.

– Părinte, atunci când o monahie în vârstă este necoaptă duhovnicește, ce este de vină?

– Nu ia aminte de sine și nu face lucrarea duhovnicească pe care trebuie s-o facă. Răul de acolo începe. Să spunem că pe una n-a chemat-o Hristos să devină monahie și a rămas în lume și a devenit mamă. Atunci una ca aceasta n-ar fi avut pretenții de la ceilalți, ci ceilalți ar fi avut pretenții de la ea. Ar fi dat multe și ar fi luat multe prin jertfa ce ar fi făcut-o. În mănăstiri însă trebuie să devină maică duhovnicească; misiunea ei este mai înaltă și decât cea a unei mame. Dar acum ce se întâmplă? Vine la mănăstire de mică și dacă nu face lucrarea duhovnicească pe care trebuie s-o facă are gândul că este mereu copil. Însă trebuie să înțeleagă că nu mai este copil, ca să nu gândească: "Avem mamă, avem casă, avem lipsa de grijă și nu ne mai interesează nimic". Trebuie să dea, să ajute la renașterea duhovnicească a surorilor celor mai mici prin comportamentul ei, sau pe mirenii ce vin la mănăstire acolo unde face ascultare la arhondaric, la biserică etc., să se jertfească în toate și astfel va lua fără să ceară. Dacă monahia nu se formează în felul acesta, toate sunt pierdute. Rămâne într-o stare nedezvoltată

și vrea mereu să ia și de la cele mici și de la cele mari, fără ca ea să dea ceva. Cultivă un duh vătămător și nu se maturizează, pentru că nu se dăruiește pe sine celorlalți.

La unii monahi văd exact starea unui beduin pe care l-am cunoscut la Sinai. Era de 65 de ani și spunea: "Nici eu nu am tată; sunt orfan". La 65 de ani avea nepoței. Au trecut două și trei generații și să spună: "Nici eu nu am tată". Adică să ceară dragostea tatălui! Și noi călugării vom rămâne copii dacă nu suntem atenți; acesta este răul. Dacă însă monahia sau monahul s-ar gândi ce ar fi făcut în lume la această vârstă, ar spune: "Acum nu trebuie să cer mângâiere omenească; eu trebuie să mă jertfesc, iar nu să am pretenții". Cei mai mulți vin de mici la mănăstire, află părinți duhovnicești și pot rămâne într-o stare copilărească, cu pretenții copilărești, în vreme ce de ar fi fost în lume, ar fi devenit părinți. Adică rămân mereu copii nu în sensul cel bun, ci în cel pruncesc, al lipsei de minte. Și iată, pot îmbătrâni, dar dacă nu le lucrează mintea se pot bucura de o caramelă sau de o flanelă. "Starețul mi-a cumpărat o flanelă de lână", spunea un bătrânel acolo în Sfântul Munte și arăta flanela pe care i-a dat-o starețul lui. Se bucura ca și copilul căruia mama lui i-a cumpărat o hăinuță cu șnururi.

Să ne facem copii cu răutatea, nu la minte[17]. Pentru că, altfel, cum va intra vitejia în viața noastră? Cum va intra bărbăția? Un monah, ca să aibă sporire, trebuie

[17] Cf. I Cor. 14, 20.

să-și înmoaie asprimea ce o are, adică să-și facă inima puțin mai de mamă. Iar o monahie, ca să aibă sporire, trebuie să dobândească puțină bărbăție.

Zdrobirea duhovnicească schimbă pe cellalți

– Părinte, când un suflet vine în mănăstire și încă are cugetarea lumească, un aer lumesc, cum se va lepăda de ea?

– Atunci când intră în mănăstire trebuie să uite lumea, dar să nu uite că se află în mănăstire. Ei bine, acasă se poate să nu fi fost ajutată, să nu fi primit o educație corectă; acum însă trebuie atenție la ce educație va primi aici. Educație monahală. Mănăstirea este un loc sfințit. Lumea este altceva. Când cineva se gândește că se mișcă într-un loc sfințit, zdrobirea inimii va veni de la sine. Dar când uită de sine și crede că este încă în lume, cum să vină zdrobirea? Monahia să se miște în mod firesc, cu simplitate, cu smerenie, nicidecum să vrea să facă pe nefericita. Acesta este un lucru grețos, respingător.

Văd pe unele surori începătoare că merg cu un mers arcuit. Merg ca miresele lumești, nu ca miresele lui Hristos. În timp ce la altele care merg cu o strângere văd ceva sfințit. Cât diferă un mers de altul! Imediat înțelege oricine ce este monahismul. Dacă luați aminte la spice, veți vedea că cel care stă în sus, drept, nu are nimic în el. În timp ce spicul încărcat se încovoaie spre pământ.

Un monah cu evlavie îi schimbă pe cei care îl văd. Iată, astăzi a venit un ieromonah pe care îl știu de multă vreme. Cu toate că este urât, adică nu are frumusețe exterioară, întotdeauna când se împărtășea îl vedeam că strălucea. Dar și atunci când nu se împărtășea, vedeam o strălucire duhovnicească pe fața lui. Precum asfaltul, deși este smoală, dar când îl privește cineva vara de departe, de multe ori are o strălucire, așa și aici vezi o strălucire la unul care este urât. (Firește, exemplul nu este atât de potrivit, dar ce altă pildă poate aduce cineva în acest sens?). Adică acea stare duhovnicească ce-o are îi dă și la exterior o strălucire. Aceasta este frumusețea cea duhovnicească, harul, harul dumnezeiesc. Iar la alții, sfinți, care au frumusețe exterioară, dar au cugetare lumească și se mișcă plini de un aer lumesc, cât de respingător este lucrul acesta! Vezi un om cu desăvârșire lumesc. Adică, în afară de preoție, nu vezi nimic altceva duhovnicesc. Omul se oglindește în față. Este ceea ce a spus Hristos: *"Luminătorul trupului este ochiul. Dacă ochiul tău va fi curat, tot trupul tău va fi luminat"*[18]. Dacă cineva are simplitate, smerenie, acolo există o luminare dumnezeiască și strălucește. Iată, aceasta trebuie să realizeze monahul.

– Părinte, Sfântul Nil Calabrinul spune că din clipa când cineva se face monah, va deveni sau înger sau diavol[19]. Adică nu există ceva intermediar?

[18] Mt. 6, 22.
[19] Cuv. Nil Calabrinul, ed. Mănăstirii Ormilia, 1991, p. 252.

– Vrea să spună că monahul trebuie să facă lucrare corectă. De aceea atunci când un schimonah cade într-un păcat de moarte, Dumnezeu îngăduie să cadă toiag, ca să și-l ispășească. Uneori credem că vom câștiga harul cu lucruri exterioare, cu meșteșug, într-un mod magic. Dar în felul acesta nu se odihnește nici Dumnezeu, nici omul însuși nu se odihnește lăuntric și nici pe alții nu-i odihnește. Unii monahi își fac schime largi și lungi până jos, cu cruci roșii, cu trandafiri, cu ramuri roșii, cu o grămadă de litere... Își desfac și rasele, ca să fie văzute, ca fariseii care își lărgeau filacteriile[20], pentru a arăta că se roagă mult. Iată, mai demult numai când mergea monahul i se vedea puțin schima de sub rasă. Mulți își puneau o schimă mică pe dinlăuntru, ca să nu se vadă deloc. Astăzi însă vezi lucruri găunoase! Oare în felul acesta vor lua har de la schimă? Procedând astfel disprețuiesc schima, iar harul se depărtează de la ei. Scopul este ca monahul să devină schimonah pe dinlăuntru. Iar unul ca acesta își ascunde schima. Un lucru exterior nu face schimbarea lăuntrică. Astfel unul ca acesta rămâne om exterior și în cele din urmă Hristos ne va spune: *"Nu vă știu pe voi"*[21].

Scopul mănăstirilor este duhovnicesc

Monahul se îngrijește de mântuirea sa și de mântuirea tuturor celor vii și morți. Pentru monah, dragos-

[20] Mt. 23, 5.
[21] Mt. 25, 12.

tea adevărată, cea dumnezeiască se află înlăuntrul durerii pentru mântuirea sufletului său și al durerii pentru mântuirea întregii lumi. Sufletul afierosit al monahului contribuie nu numai la mântuirea casnicilor lui, ci chiar și la aceea a consătenilor lui. De aceea în Asia Mică exista o tradiție bună, ca în fiecare neam să fie cel puțin un monah, ca să se roage pentru toți. La Farasa, când cineva se făcea monah, prăznuia tot satul. "Va ajuta tot satul", spuneau ei.

Monahul desigur că nu va spune niciodată: "Să mântuiesc lumea", ci se roagă pentru mântuirea întregii lumi, precum și pentru a sa. Iar când Bunul Dumnezeu va auzi rugăciunea lui și va ajuta lumea, monahul iarăși nu va spune: "Eu am mântuit lumea", ci "Dumnezeu a mântuit lumea". Monahul trebuie să ajungă la o astfel de măsură încât să spună: "Dumnezeul meu, nu Te uita la mine, nu mă milui pe mine, ci lumea Ta". Nu pentru că el n-ar avea nevoie de mila lui Dumnezeu, ci pentru că are multă dragoste pentru lume.

– Părinte, până la ce punct trebuie ca monahul să se lase pe sine, ca să ajute lumea?

– Până acolo unde vede că oamenii se folosesc. Dacă mă las pe mine cu desăvârșire în mâna mirenilor, voi deveni și eu mirean. Când un monah, chipurile ca să ajute lumea, face lucruri ce nu se potrivesc monahismului, atunci mirenii nu se folosesc. Un călugăr poate, de pildă, să o facă pe taximetristul în mod desăvârșit. Nu va lua bani, va spune și lucruri duhovnicești la lume, dar acesta nu este lucru călugăresc. Afli uneori monahi care au duh lumesc și mireni care au duh mo-

nahicesc. De aceea Hristos va spune în cealaltă viață: "Scoate tu schima și dă-i-o celuilalt...". Mireanul se sfințește atunci când dorește viața monahală; în timp ce monahul se osândește atunci când o dorește pe cea lumească.

– Oare va înțelege aceasta cel ce nu are o așezare duhovnicească bună?

– Chiar dacă nu înțelege, dacă ceva e greșit, nu va avea pace deplină și odihnă înlăuntrul lui. În orice nu se potrivește cu monahismul, sufletul lui nu va afla odihnă. Iar din clipa în care sufletul lui nu simte odihnă, trebuie să caute ce anume este de vină.

Un cunoscut de al meu s-a dus la o mănăstire și după aceea mi-a spus: "Acolo este fabrică; starețа este bună de mers la Monastiraki[22] să vândă nasturi; pentru treaba asta este perfectă". Adică mănăstirea este fabrică; după aceea se face unitate, după aceea supermarket, apoi Makro[23]. Sărmanii mireni vor de la noi monahii ceva mai înalt, iar pentru ca să reușim aceasta trebuie să evităm orice mângâiere omenească.

Scopul mănăstirilor este duhovnicesc și nu trebuie să existe în ele elementul omenesc, ci cel ceresc, pentru ca sufletele să fie inundate de dulcețі paradisiace. În cele lumești nu ne putem lua la întrecere cu mirenii, deoarece în acest domeniu mirenii au mai multe mijloace. O mănăstire, atunci când trăiește duhovnicește, știți cât de mult pune lumea pe gânduri? Dacă există evlavie, frică de Dumnezeu, și nu există nici logică

[22] Suburbie a Atenei.
[23] Cel mai mare super-market din Salonic.

lumească și nici duh negustoresc, aceasta este ceea ce îi mișcă pe mireni. Dar din păcate duhul negustoresc intră încet-încet în măduva monahismului. A venit un călugăr la Colibă și împletea metanii. "Sfinția Ta", îmi spune, "metaniile le dai de binecuvântare. Eu aceasta de 33 de boabe o pot vinde și cu 500 de drahme. Și n-o fac așa ca Sfinția Ta. Eu, de îndată ce termin boabele, o tai și o cos puțin, ca să nu pierd lână. Iar bucata ce rămâne o folosesc la cruce, cos capetele, nu pun nici bilă și câștig mai mult". "Bre, nu ți-e rușine?", îi spun. "Nu înțelegi că ai în tine duh negustoresc? Sunt călugăr din 1950 și pentru prima oară aud astfel de vorbe!".

– Părinte, puțini oameni sunt maturizați duhovnicește, care pot ajuta lumea.

– Da, din păcate, există puțini! Ce să facă și lumea după aceea? Știi cât mă rog ca Dumnezeu să ridice oameni corecți, care să poată ajuta lumea? Pentru sărmanii oameni este de ajuns să-i compătimești puțin și să nu-i exploatezi; nimic altceva nu vor. În lume se află în război continuu și simt nesiguranță. Când se duc la o mănăstire unde se viețuiește corect se folosesc, pentru că simt siguranță și aceasta le dă curaj ca să-și continue lupta lor.

În acești ani grei oamenii nu au atâta nevoie de hrana materială, pe cât de cea duhovnicească. Adică lumea nu are nevoie atât de pâine – deși nici aceasta, din păcate, peste puțin nu va mai exista posibilitatea ca să i se ofere – cât de ajutor duhovnicesc. Să căutăm să ajutăm cu rugăciunea toată lumea. Să ajutăm o familie, de pildă, să nu se destrame, o mamă să-și

crească în chip corect pe sărmanii ei copii. Să sprijinim puțin pe cei ce au evlavie.

Așezarea duhovnicească bună este fortăreață duhovnicească

Acum este vremea ca sufletele să se pregătească, pentru că, de se va întâmpla ceva, nu știu ce va fi. Fie ca Dumnezeu să nu îngăduie să vină zile grele, dar dacă vor veni, cu un cutremur mic, cu o zguduitură, vor cădea la pământ frății întregi, mănăstiri întregi, pentru că fiecare se va duce să se mântuiască pe sine încotro va putea.

Este trebuință de multă luare aminte, ca să nu ne părăsească Dumnezeu. Sufletele să aibă ceva duhovnicesc în ele. Aceasta vă dă cinste. Se va face o mare zguduitură. Atâtea vă spun, cu atâta asprime am vorbit! Mie dacă mi s-ar fi spus ceva, mi-aș fi făcut probleme, m-aș fi gândit de ce mi-au spus-o, ce au vrut să spună. N-aș fi dormit o noapte întreagă, ca să nu spun nopți în șir. Dacă n-aș vedea anii grei ce vin, nu m-aș neliniști atâta. Dar ceea ce văd este că mai târziu vă va fi foarte greu. Acum nu mă înțelegeți, dar atunci mă veți înțelege.

– Părinte, dacă cineva s-ar afla singur în acei ani grei, oare ce va face?

– Să începi de acum să faci mai întâi ascultare, ca să dobândești discernământ și atunci vom vedea. De aceea am spus ca mai întâi să ne tăiem cusururile. Dacă cineva are cusururi, n-o va scoate la capăt. Dacă

acum murmură pentru toate și crede că el este un copil ales și toți ceilalți sunt de nimic, atunci... Căutați să vă îndreptați ca să vă învredniciți de primirea ajutorului dumnezeiesc. Să vă încredeți și mai mult în Dumnezeu. Vom avea ani grei. Fructele sunt încă... crude; nu s-au copt. Atunci când veți fi coapte duhovnicește știți ce veți fi? Fortăreață. Nu numai pentru aici, ci veți putea ajuta și mai departe. Pentru că, altfel, veți avea și voi nevoie de ajutor și protecție omenească. Și știți ce rău este ca o mănăstire cu o grămadă de surori să aibă nevoie de mireni?

Astăzi monahul trebuie să trăiască duhovnicește ca să fie gata să depășească o greutate. Să se pregătească în așa fel ca să nu-l mâhnească lipsa, pentru că după aceea poate ajunge la lepădare. Va veni vremea când vor seca râurile și toți vor înseta și vor suferi. Pentru noi, monahii, aceasta nu este atât de înfricoșător. Căci de însetăm, trebuie să răbdăm, pentru că noi am început pentru suferință. "Ceea ce n-am făcut de bună voie ca monah", voi spune atunci, "o fac acum de nevoie, ca să pricep ce înseamnă călugăria. Îți mulțumesc, Dumnezeul meu". Dar sărmana lume! Dacă oamenii au ajuns să facă bombe care ucid oamenii fără să distrugă clădirile, ce să mai spun? Când Hristos a spus că *"un suflet valorează cât întreaga lume"*[24], iar aceștia au clădirile la mai mare cinste decât întreaga lume, aceasta este înfricoșător!

– Părinte, simt neliniște, frică pentru ceea ce ne așteaptă.

[24] Cf. Mt. 16, 26.

– Frica aceasta ne ajută să ne alipim de Hristos. Nu spun că trebuie să se bucure cineva de cele pe care le așteptăm, ci să se bucure pentru că se va nevoi pentru Hristos. Adică nu vom avea ocupația unui Hitler sau Mussolini, ci vom da examene pentru Hristos. Și nu vom avea mitraliere sau bombe atomice mai performante spre a birui. Acum lupta va fi duhovnicească. Ne vom lupta cu diavolul însuși. Însă diavolul nu are nici o putere dacă nu-i dăm noi stăpânire. De ce să ne temem? Dacă ar fi fost Hitler sau Mussolini, ar fi fost altceva. Să nu existe frică. Să ne bucurăm că lupta este duhovnicească.

Dacă veți trăi călugărește, după Sfinții Părinți și veți lua aminte, veți fi învrednicite de intervenția dumnezeiască la orice ofensivă a vrăjmașului. Dacă există oameni de rugăciune, smeriți, care să aibă durere și dragoste, aceștia sunt stâlpi duhovnicești, sunt "baze" duhovnicești. Două-trei suflete să existe într-o mănăstire care să gândească la durerea celorlalți și să se roage – acestea sunt o fortăreață duhovnicească. Ele le întăresc pe toate celelalte.

Rugăciune, viață corectă, exemplu

– Părinte, care este poziția corectă pe care trebuie să o aibă monahul în situația grea de astăzi?

– De la început rugăciunea, viața corectă și exemplul; să vorbească și când trebuie, și unde trebuie.

– Adică monahul trebuie să vorbească atunci când i se dă prilejul?

– Firește! Dacă monahul nu vorbește, cine să vorbească? Monahul nu are de ce să se teamă. Ceilalți se tem ca nu cumva să-i scoată din funcțiile lor. Dacă noi, cei afierosiți lui Dumnezeu, nu tragem spre înainte, cine va trage?

Gândul îmi spune că Dumnezeu nu va lăsa; nu va lăsa! Se va termina cu situația aceasta. Acum este ca și cum ar exista o plasă mare care are peștii închiși în ea, dar este putredă. Se mișcă și într-o parte și în alta și în cele din urmă se va rupe. Și nu se va rupe fiindcă peștii sunt mari, ci pentru că plasa a putrezit.

– Părinte, peștii sunt creștinii?

– Da, creștinii, și ceilalți sunt țiparii, șerpii. Dar și noi vom da răspuns lui Dumnezeu pentru această situație. Eu le-o spun deschis; nu mă mai abțin!

– Adică ce trebuie să facem, Părinte?

– Mai întâi să facem treabă în noi înșine. Pentru că fiind monah, am drept scop să distrug propriul meu duh trupesc. Să mă zidesc pe mine însumi ca să mă fac om duhovnicesc, pentru că altfel viața mea ca monah nu are sens. Apoi, să vorbim cu discernământ atunci când trebuie și Dumnezeu va ajuta să aducem roade bune.

– Părinte, unii însă spun: mai bine tăcere și rugăciune.

– Nu poți fi nepăsător atunci când toate ard în jurul tău. Trebuie să stingi focul. Durerea nu te lasă să taci. Desigur, lucrul cel mai de temelie este să se străduiască fiecare să trăiască duhovnicește pe cât poate. Și

dacă va trebui să ia poziție într-o problemă serioasă, va lua poziția pe care o va îngădui Dumnezeu.

Să trăiți în chip smerit, simplu, duhovnicește, astfel încât într-o clipă grea să nu fiți nevoite să faceți compromisuri. După aceea să căutați să primiți pentru călugărie tinere care au înclinații pentru monahism, ca să poată deveni călugărițe corecte. Când cineva devine monah bun, știe după aceea până unde trebuie să se ocupe cu un subiect; ce trebuie să facă și ce nu trebuie, cum să acționeze. Dacă nu devine un monah corect, toate vor merge strâmb. Ați înțeles? Dacă deveniți monahii corecte, veți acționa cu prudență. Dacă nu veți deveni monahii corecte, atunci când vei trimite pe una undeva, va trebui să-i spui: "Până aici să vorbești despre aceasta, până acolo despre cealaltă", deoarece altfel se poate să spună neghiobii. Iar asta este o stare nedezvoltată. Cum o vei mai scoate la capăt după aceea?

De aceea, cele ce au înclinații pentru monahism să fie formate în așa fel ca să devină monahii corecte și să știe până unde trebuie să vorbească ceva, ce trebuie să vorbească; să știe ce trebuie să facă într-o clipă grea. Și să se miște în cadrul ascultării, pentru a se uni duhul ei cu duhul stareței. La o nevoie, un semn să le facă stareța și ele să înțeleagă, ca să lucreze în aceeași frecvență. Altfel nu se face nimic. Dacă nu învățați să vă mișcați astfel, poate intra și altcineva în aceeași frecvență și să spună alte lucruri, iar voi să nu înțelegeți și astfel să se facă un mare rău.

Astăzi lumea arde și monahismul slăbește, dă înapoi, își pierde valoarea sa. Dacă pleacă duhovnicescul din monahism, nu rămâne nimic după aceea. În Sfântul Munte un oarecare închinător a spus unui călugăr: "Bine, dar aici nu există duh ascetic?". "Acum este o epocă nouă", i-a răspuns acela; "s-au dus lucrurile acelea". Cred că a întrebat pe vreun smintit. Poate mai există vreo cinci-șase smintiți, dar dacă spun astfel de neghiobii, sunt buni de închiși în Turn[25]. Nu au dreptul să spună astfel de cuvinte prin care ocărăsc monahismul din vremea noastră și smintesc lumea. Pentru că mai sunt unii care caută pretexte.

Veți vedea că încet-încet, la unele mănăstiri se vor scoate citirile patristice ca să nu-i mustre conștiința. Vor citi cărți cu caracter social, deoarece, chipurile, acestea ajută în epoca noastră. Într-acolo mergem și vin sărmanii mireni la mănăstiri, ca să se folosească... Precum cel evlavios este disprețuit în lume, așa și monahul cel bun peste puțin va fi disprețuit. Pentru că, – vai nouă! – de nu vom lua aminte la duhul lumesc, peste puțin timp, de va merge un oarecare tânăr la mănăstire și va voi să trăiască corect călugărește, ceilalți îi vor spune: "Ce treabă ai tu aici?". Oamenii, când văd monahi care nu diferă de mireni, deznădăjduiesc de monahism. Mulți vin și îmi spun cât se

[25] Închisoare vestită în Grecia sub formă de turn.

smintesc de unele mănăstiri, iar eu cum să le mai îndrept acum gândurile lor?

Duhul lumesc a intrat mult în monahism și răul nu se oprește. Monahii trebuie să se comporte ca monahii și nu ca mirenii. Am pierdut simplitatea pe care o aveau generațiile vechi. Acum monahii tineri se mișcă purtați de o logică omenească și cu o politețe lumească; caută numai cum să nu-și piardă reputația lor etc. Cu câțiva ani mai înainte în viețile de obște vedeai o stare lausiacă[26]. Unii mergeau la mănăstiri mânați de râvnă dumnezeiască, alții de pocăință. Și existau diferite cazuri. Unuia îi murea femeia și acela se ducea la mănăstire. Altul trăia mulți ani o viață lumească și apoi se pocăia și mergea la mănăstire. Aflai și demonizați în mănăstiri, care scăpau acolo și se vindecau cu rugăciunile Părinților. După care rămâneau în mănăstire și se făceau monahi. Dacă după aceea făceau vreo neorânduială, se îndrăceau iarăși. Și astfel existau și demonizați în mănăstiri. Aflai și înșelați, și nebuni pentru Hristos, și monahi cu harisma străvederii și cu darul tămăduirilor. O mare varietate. Astăzi nu mai găsești nici cu harisma străvederii, nici cu darul vindecărilor, nici demonizați, nici nebuni pentru Hristos. Noi avem cealaltă salată, salata lumii. Am devenit numai creier și de aceea ne-am prostit. A intrat multă logică lumească și această logică multă

[26] *Lavsaicon* sau *Istoria lausiacă*. Vieți de asceți sfinți din Egipt și Palestina. Lucrarea s-a alcătuit probabil spre mijlocul sec. V de Paladie, episcopul Elenopolei din Bitinia, și a fost dedicată patricianului bizantin Lavs, de unde și-a luat și numele.

le-a distrus pe toate. Şi răul este că nu ne dăm seama de aceasta.

Astăzi unele mănăstiri s-au umplut de multe înlesniri şi îşi fac viaţa lor grea. Caută lucruri pe care nu trebuie să le caute şi le lasă pe cele duhovniceşti cu care ar trebui să se ocupe. Dacă tinerii care vin la mănăstiri intră dintr-o neliniştе lumească, într-un duh de serviciu, nu se vor odihni. După aceea vor voi să facă turism duhovnicesc, excursii pentru a se odihni. "Vreau să am zilele mele libere", vor începe să-ţi spună, în timp ce monahul trebuie să se desprindă cu durere de chilia lui.

Sunt revoltat de cele pe care le aud zilnic şi de aceea răbufnesc. Mă doare, pentru că mai demult monahii nu aveau nici cărţi duhovniceşti, nu aveau sărmanii habar nici de monahism şi cu toate acestea au sporit. Doar 30% dintre ei erau născuţi pentru a fi monahi, ceilalţi care mergeau la mănăstire nu erau cultivaţi, ci oameni simpli veniţi din toate părţile şi cu toate acestea sporeau. Mergea unul la mănăstire şi nu ştia nimic din cele duhovniceşti. Se putea să stea şi o lună sau două luni, iar egumenul să nu ştie nici măcar cine este acela. După aceea, când spunea că vrea să se facă monah, se ducea la duhovnic, se mărturisea şi rămânea în mănăstire. Şi nu ştia nimeni ce fel de om a fost, din ce parte era etc. Iar acela, cu toate problemele ce le avea, înainta şi sporea. Unii nici carte nu ştiau. Ascultau cuvântul de folos de la trapeză, Sinaxarul în biserică şi nimic altceva. În trapeză uneori nici nu înţelegeau ce se citeşte. Nici slujba n-o înţelegeau, ci doar rosteau rugăciunea lui Iisus în timpul slujbei, dar

aveau gânduri bune. Şi totuşi aceia ajungeau la măsuri mari, la o stare duhovnicească înaltă, în timp ce acum cu catehizări, cu cărţi duhovniceşti, cu atâtea condiţii, să se piardă astfel de material!... Adică cei necultivaţi să aibă o astfel de cultivare duhovnicească, iar cei cultivaţi să nu aibă nimic?! Să fie un ogor cultivat într-un fel, şi să nu scoată nici sămânţa ce se seamănă! Nu este dureros lucrul acesta? Voi cum îl vedeţi?

În orice caz, dacă nu luăm aminte, monahismul nu va sta în picioare; va sări în aer. Desigur, viitorul aparţine lui Hristos şi este în mâinile Bunei Stăpâne, Prea Sfintei Fecioare, care va lua mătura şi va mătura şi va gospodări iarăşi mănăstirile ei. Trebuie să înţelegem că toate se vor pierde şi ne vom înfăţişa înaintea lui Dumnezeu datori, dacă nu vom trăi corect călugăreşte. Am pornit să ne facem călugări pentru mântuirea sufletului nostru şi ca să ajutăm societatea cu rugăciunea. De aceea nu uitaţi ce aţi făgăduit lui Hristos, precum nu uitaţi şi ce trag în lume oamenii care n-au avut acest privilegiu de a fi chemaţi în Ceata Îngerească.

Să lăsăm moştenire

– Părinte, mulţi îşi sprijină nădejdile lor în mănăstiri. Simt că mă apasă foarte greu această responsabilitate.

– Da, singurul lucru ce rămâne acum – precum spun mulţi – este să iasă nişte sfinţi ca Sfântul Cozma Etolianul, care, ducându-se în diferite părţi, să propovăduiască spre a lumina lumea. Mănăstirile sunt centre

duhovnicești. Dacă n-ar fi fost mănăstirile să ajute atunci, la Revoluția de la 1821, cum ar fi putut să se facă revoluția? Și în timpul ocupației germane tot mănăstirile au ajutat. De aceea le-au și distrus bandiții. Cele mai multe mănăstiri nu le-au distrus germanii, ci bandiții le-au distrus. Germanii spuneau: "Dacă vom găsi arme de foc în mănăstire, o vom arde". Bandiții, ca să pară ei buni și să dea impresia că germanii le-au ars, mergeau și lăsau în mănăstiri câteva cartușiere vechi și vreo pușcă stricată. Apoi înștiințau ei înșiși că sus la mănăstire sunt bandiți și germanii mergeau acolo. Aflau într-adevăr muniții de război și dădeau foc la mănăstire. Și în cele din urmă bandiții au ars multe mănăstiri în felul acesta, pentru că se temeau de mănăstiri. "Și ateu să fie regimul", spuneau aceia, "dar dacă există mănăstirile nu vom putea face nimic. De aceea este mai bine să le ardem". Și în felul acesta le ardeau.

Astăzi se duc să ia maiá de la mănăstiri. Dar dacă și mănăstirile sunt tralala, ce să ia? Nu vor afla aluat. Să căutăm să se păstreze puțin aluat pentru anii cei grei. Acum vin la mănăstire pentru ajutor cei care merg la vrăjitori etc. Mai târziu vom avea oameni obosiți de păcat. Și să-i trimiți să bea sau să păcătuiască, nu se vor duce.

În acești ani grei Dumnezeu cheamă la monahism oameni prin chemări personale. Această generație pornește în condițiile cele mai bune pentru monahism, pornește cu idealuri, iar diavolul netrebnicește tot acest material. Generația următoare nu va mai fi așa. Vor veni la mănăstire și mulți care nu vor fi potriviți

pentru monahism. Vor fi într-o astfel de stare, încât vor fi nevoiți să se facă monahi. Vor fi obosiți și răniți de lume. Soții se vor despărți, fie cu binecuvântarea, fie fără binecuvântarea Bisericii și se vor duce la mănăstire. Tineri care s-au săturat de viața lumească vor merge la mănăstire, unii ca să-și mântuiască sufletul lor, alții ca să afle puțină liniște. Unii care ar fi voit să se căsătorească, dar temându-se cu ce om se vor încurca, vor deveni monahi. Adică în următorii ani poate vor veni și bolnavi psihici sau alții care vor șovăi să-și întemeieze familie. "Ce voi afla? Ce voi face?", se vor gândi. "Mai bine să mă duc să mă fac monah". Adică unii vor lua monahismul drept loc de huzur – ce pricopseală vor face, acesta-i alt subiect. Nu vor veni oameni hotărâți pentru pocăință. Oamenii vor fi într-o astfel de situație în care vor fi nevoiți să se facă monahi. Dar intențiile lor nu vor fi curate. Acesta este pericolul. Atunci când unul ca acesta pornește spre monahism, lucrurile stau altfel. Unii ca aceștia vor avea nevoie de mult ajutor, pentru că diavolul îi va lupta cu tărie deoarece au gustat deja din bucuriile lumii; în timp ce pe noi nu ne luptă atâta. Pe noi caută doar să ne împiedice de la lucrarea duhovnicească și să ne arunce în trândăvie, netrebnicindu-ne în așa fel încât cei de după noi să nu afle aluat.

Vreau să spun prin toate acestea că noi trebuie să sporim acum, ca să putem ajuta pe acești oameni. Să le lăsăm moștenire patristică. Avem bucurii duhovnicești, cerești nu avem. Facem o hirotesie[27], o prive-

[27] Prin care preotul este făcut duhovnic de către episcop (n. ed. rom.).

ghere, cântăm şi "Robii Domnului...", învârtim şi policandru şi ne bucurăm. Dar acestea nu sunt bucurii cereşti; sunt bucurii trupeşti ale inimii, în sensul cel bun. Bucuria cerească este ceva mai înalt, care nu se poate explica. Când începe cineva să guste puţin din cele cereşti, îi tresaltă inima, înnebuneşte. Trebuie să trăim bucurii cereşti, ca să le transmitem şi generaţiilor următoare.

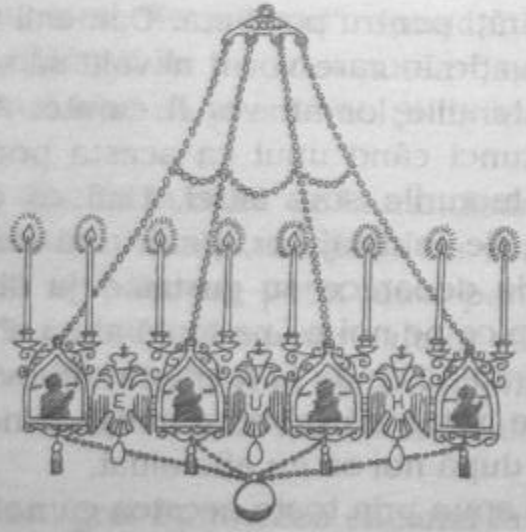

CAPITOLUL 3

Sensul cel mai adânc al vieţii

Să ne pregătim pentru cealaltă viaţă

Părinte, un tânăr a dispărut după ce a lăsat scris părinţilor lui că se va sinucide deoarece nu este frumos şi că ei sunt vinovaţi pentru aceasta.

– Oamenii n-au înţeles sensul cel mai adânc al vieţii. Nu cred în cealaltă viaţă. Tot chinul de aici porneşte. "Sunt nedreptăţit", îţi spune; "ceilalţi se bucură, eu nu mă bucur". Nu sunt mulţumiţi cu ceea ce au, intră şi egoismul şi se chinuiesc. Dumnezeu iubeşte întreaga lume. Fiecăruia i-a dat ceea ce îi este de folos, fie înfăţişarea exterioară, fie agerimea, fie frumuseţea etc., care îl va ajuta să se mântuiască dacă le va pune în valoare. Dar lumea se chinuieşte. "De ce eu să fiu aşa şi celălalt altfel?". Dar tu ai acestea, celălalt altele. Un român nebun pentru Hristos ce pustnicea în Sfântul Munte a spus unuia care avea astfel de gânduri: "O broască a văzut un bivol şi a spus: vreau să fiu şi eu bivol. S-a umflat broasca, s-a umflat şi în cele din urmă a crăpat. Dumnezeu pe aceasta a făcut-o broască, pe celălalt bivol. A vrut broasca să se facă bivol şi a

crăpat!". Fiecare să se bucure de felul în care l-a făcut Creatorul.

Când omul va fi ajutat să creadă în Dumnezeu şi în viaţa viitoare, în cea veşnică – adică prinde sensul cel mai adânc al vieţii – şi se va pocăi, şi-şi va schimba viaţa, va veni îndată mângâierea dumnezeiască prin harul lui Dumnezeu care îl va schimba, alungându-i toate metehnele moştenite. Mulţi oameni care s-au pocăit şi s-au nevoit smerit şi cu mărime de suflet s-au umplut de har, au devenit şi sfinţi cărora ne închinăm acum cu evlavie şi le cerem mijlocirile, deşi mai înainte au avut patimi şi neputinţe moştenite. Cuviosul Moise Etiopianul, de pildă, deşi a fost tâlharul cel mai sângeros având o răutate moştenită, îndată ce a crezut în Dumnezeu s-a pocăit, s-a nevoit, a alungat toate patimile, l-a cercetat harul lui Dumnezeu şi s-a învrednicit să ia şi harisma proorociei. A întrecut în sensibilitate chiar şi pe Marele Arsenie[28], care era din cea mai mare familie de nobili din Roma, cu virtuţi moştenite şi cu o mare cultură.

– Părinte, care este adică sensul exact al acestei vieţi?

– Care este? Să ne pregătim pentru patria noastră, pentru cer, pentru rai. Totul este ca omul să prindă acest sens adânc al vieţii, care este mântuirea sufletului. Când omul crede în Dumnezeu şi în viaţa viitoare, atunci înţelege că cea de aici este deşartă şi îşi pregăteşte paşaportul pentru cealaltă. Uităm că toţi vom pleca. Nu vom prinde rădăcini aici. Viaţa aceasta nu este pentru ca să petrecem bine. Este ca să dăm examene, pentru a trece în cealaltă viaţă. De aceea scopul nostru trebuie să fie pregătirea noastră în aşa fel încât să plecăm cu conştiinţa împăcată şi să zburăm lângă Dumnezeu, atunci când El ne va chema. Când Hristos a binecuvântat cele cinci pâini şi a săturat atâtea mii de oameni, lumea a spus un singur lucru: "Este exact ce trebuie pentru a fi împărat!". Au mâncat cele cinci pâini şi cei doi peşti şi s-au entuziasmat. Dar Hristos le-a spus să nu se îngrijească de această hrană, pentru că nu vom rămâne aici[29]. În viaţa aceasta fiecare este încercat spre a se vedea dacă va corespunde la cele pe care le cere Dumnezeu.

– Părinte, ce trebuie să aibă cineva totdeauna în mintea sa, ca să facă voia lui Dumnezeu?

– Să-şi aibă mintea sa la Dumnezeu. Să se gândească pentru ce am venit în viaţa aceasta. Aici n-am venit să le facem pe toate şi să ne aranjăm bine. Am venit ca să ne pregătim pentru cealaltă viaţă. Aşadar mintea noastră trebuie să fie permanent acolo şi la orice ne ajută să mergem acolo. Prin înfruntarea cu bărbăţie a situaţiilor, prin nevoinţa smerită şi cu mărime de suflet, omul înţelege sensul vieţii duhovniceşti. Viaţa duhovnicească este bucurie, este petrecere duhovnicească. Ştiţi ce înseamnă petrecere! Să

[28] Sfântul Arsenie cel Mare (354–447) a fost de origine din Roma. Era mare în înţelepciune şi virtute. S-a numit "tatăl împăraţilor", pentru că împăratul Teodosie i-a încredinţat educaţia celor doi copii ai lui. În 394, după o vestire dumnezeiască pleacă în pustia Egiptului. Deşi trăise în palate, ca monah s-a distins printr-o nevoinţă şi petrecere în mare asprime.

[29] Cf. In. 6, 5 ş.u.

prindeți sensul cel adânc al monahismului, noblețea duhovnicească, sensibilitatea patristică. Sensul cel adânc al vieții – nu al monahismului, ci al vieții – toți oamenii sunt obligați să îl prindă. Dacă ar fi făcut aceasta, nimeni nu ar fi avut deloc parte de lucruri josnice, de nemulțumiri etc. Fiindcă există răsplata dumnezeiască să căutăm cum să scoatem vreo dobândă pentru acolo, iar nu cum să ne asigurăm aici demnitatea noastră și cum să câștigăm cinstiri omenești.

Când omul se aranjează pe sine însuși în viața cea adevărată, se bucură de toate. Se bucură că trăiește, se bucură ca va muri. Nu pentru că s-a îngreuiat de viața sa, ci se bucură că va muri și va merge lângă Hristos.

– Părinte, se bucură pentru că nu se împotrivește la ceea ce îngăduie Dumnezeu?

– Se bucură pentru că vede că viața aceasta este vremelnică, în timp ce cealaltă este veșnică. Nu s-a plictisit de viață, dar se gândește: "Ce vom face? Oare nu vom pleca?" – și se pregătește pentru acolo, pentru că înțelege că aceasta este destinația noastră, sensul vieții.

Iată, asistentele sociale au bunătate, aleargă sărmanele, se ostenesc pentru alții. Studiază psihologia, dar în felul în care merg să ajute în unele cazuri nu pot face nimic. Merge una, de pildă, să mângâie pe unul care are numai un picior și acela-i spune: "Tu îmi spui «Bună ziua» cu două picioare, iar eu am unul". Ce să-i răspundă? Cum să-l ajute cu psihologia? Dacă acest om nu va fi ajutat să prindă sensul adânc al vieții, nu va putea fi ajutat cu nimic. Să înțeleagă că pentru

această invaliditate ce-a îngăduit-o Dumnezeu, în viața cealaltă va lua plată cerească, care îi va fi depusă acolo și se va bucura. Chiar dacă ceilalți ar merge și cu patru picioare, el va spune: "Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, că merg într-un picior". Dar cele ce nu cunosc cum să procedeze duhovnicește se duc să mângâie pe bolnavi și nu au ce să le spună. Asistenta socială se duce, de pildă, să mângâie o femeie de 35 de ani cu cancer, care are și trei copilași. Ce să-i spună? Dacă această mamă nu va fi ajutată să înțeleagă sensul adânc al vieții, deznădăjduiește, deoarece se gândește ce se va întâmpla cu copiii. Aceeași deznădejde ce-o are mama, o are și asistenta socială, dacă n-a înțeles ceva mai înalt, sensul duhovnicesc profund. Dacă nu există mai întâi o întocmire mai profundă în sinea ei, nu poate ajuta corect, astfel încât să vină mângâierea duhovnicească la celălalt. Astfel sărmanele se obosesc și trupește, dar se și mâhnesc, pentru că nu pot ajuta eficace. Adică se obosesc îndoit.

Să simțim binele ca pe o necesitate

Omul trebuie să simtă nevoia de a face binele, pentru că altfel se va chinui. Și nu se poate spune că unii nu pot înțelege binele ca pe o necesitate. Eu nu îndreptățesc lucrul acesta. Chiar și un copil mic de cinci ani poate simți binele ca pe o necesitate. Să spunem că un copilaș are temperatură. Părinții aduc medicul și acela le spune: "Țineți bine copilul" și, tac-tac, îi face o injecție. După aceea copilul, când vede me-

dicul, începe să plângă şi fuge. Dar dacă de la început îi spun: "Ascultă, eşti bolnav, ai temperatură şi nu vei putea nici să mergi la şcoală, nici să te joci cum se joacă ceilalţi copii; însă dacă îl vei lăsa pe medic să te înţepe puţin, va scădea temperatura şi vei putea după aceea să mergi să te joci", copilaşul îndată îşi va închide ochişorii şi singur îşi va întinde mânuţa. Vreau să spun că dacă un copilaş poate simţi binele ca pe o necesitate, cu cât mai mult cel mare.

Din clipa în care omul a înţeles ceea ce este corect, s-a terminat. Să presupunem că vă spun: "Vă voi arunca jos pe fereastră". Cred că înţelegeţi ce înseamnă aceasta. Căci şi unul lipsit de minte înţelege că, de va cădea de sus de pe fereastră, îşi va rupe picioarele. Îşi dă seama care este prăpastia şi care locul neted; care este binele şi care este răul. Unul mare care a citit pe Sfinţii Părinţi, Evanghelia, ştie care este lucrul cel corect. De aici încolo butonul trebuie întors. Dar de multe ori spui unor suflete: "De ce faci aceasta? Nu înţelegi că nu e bine?", şi încep: "Da, dar din păcate aşa sunt eu pentru că aşa am fost de la început". "Lasă ce ai fost la început. Acum, când îţi spun, ce faci ca să te îndrepţi?". Altceva e când nu-i ajută mintea. Însă numai copilul cel mic va apuca un cărbune în loc de caramelă, pentru că nu-l ajută mintea.

– Părinte, cum oare mama Sfinţiei Voastre, care a fost atât de sensibilă şi v-a iubit, v-a dat o educaţie aspră încă din primii ani ai copilăriei?

– Omul poate fi ajutat de mic ca să prindă sensul adânc al vieţii şi să se bucure cum trebuie. Când eram mic îi întreceam pe copii la alergat. Dar aceia nu mă lăsau să alerg, ci mă alungau. Îmi spuneau: "Veneticule". Mă duceam la mama plângând. "Ce ai de plângi?", mă întreba ea. "Copiii nu mă lasă să alerg", îi spuneam. "Vrei să alergi? Iată curtea, aleargă. De ce vrei să alergi acolo? Ca să te vadă ceilalţi şi să-ţi spună "bravo"? Aceasta este mândrie". Altă dată am vrut să mă joc cu mingea, dar copiii nu m-au lăsat. M-am dus iarăşi la mama plângând. "Ce s-a întâmplat? De ce plângi iarăşi?", m-a întrebat. "Copiii nu mă lasă să mă joc cu mingea!", i-am răspuns. "Curte mare avem, minge ai, joacă-te aici. Ce, vrei să te vadă ceilalţi, ca să te laude? Aceasta este mândrie". Atunci m-am gândit: "Mama are dreptate". În felul acesta, încet-încet n-am mai vrut nici să alerg, nici să mă joc cu mingea înaintea lumii, pentru că am înţeles că lucrul acesta are în el mândrie şi spuneam: "Într-adevăr, ce lucruri deşarte! Are dreptate". După aceea nu mă deranja aşa de mult atunci când îi vedeam pe ceilalţi copii că aleargă, că bat mingea şi se fălesc, ci râdeam şi-mi spuneam: "Ce fac aceştia?", şi eram un copilandru; mergeam în clasa a treia primară. După aceea am trăit o viaţă firească. De aceea de m-ar întreba şi acum: "Ce preferi, să urci pe Aton desculţ în luna august prin frunzele[30] de arbuşti sau să mergi la o ceremonie unde te vor îmbrăca şi cu o mantie etc.?", voi răspunde că prefer să merg desculţ pe Aton. Nu din smerenie, ci pentru că aceasta mă odihneşte.

Oamenii care au mândrie nu au fost ajutaţi acasă de mici. Cugetul lumesc îl chinuie pe om. Şi dacă nu

[30] Frunzele de acolo sunt mici şi au ţepi.

se ia aminte la aceasta şi părinţii nu-i ajută pe copii atunci când sunt mici, după aceea lucrul acesta devine o stare sufletească permanentă. Altceva este să lauzi puţin un copil ca să nu se descurajeze şi altceva să-i umfli egoismul. De pildă, a spus o poezie, dar n-a spus-o bine şi de aceea se descurajează. Atunci mama lui îi va spune: "Ei, ai spus-o bine!". Dar dacă copilul va spune bine poezia şi mama va începe înaintea celorlaţi să spună: "Bravo, tu ai spus-o mai bine decât toţi copiii! Copilul meu este cel mai bun!", aceasta este rău. Astfel părinţii de multe ori cultivă mândria în copiii lor. Sau, de pildă, copilul face o neorânduială la şcoală şi dascălul îl ceartă. Copilul se duce acasă şi spune părinţilor: "Dascălul m-a certat pe nedrept". Atunci când tatăl sau mama ţin partea copilului şi spun înaintea lui: "Îi voi arăta eu! Copilul meu este...", copilul consideră bun ceea ce a făcut şi, în cele din urmă, ajunge să se chinuiască pentru lucruri neînsemnate. Totul este ca copilul să înţeleagă unele lucruri încă de acasă. Dacă omul de mic prinde sensul cel adânc al vieţii, după aceea toate merg cum trebuie. Altfel îşi va afla satisfacţie numai în cele pământeşti, în laudele oamenilor – care în realitate nu odihnesc – şi astfel omul va rămâne pământesc.

Să ajutăm lumea să se pocăiască

– Părinte, ce poate ajuta astăzi mai mult lumea?

– Astăzi numai pocăinţa ar putea-o ajuta, dacă lumea ar învăţa să se pocăiască. Să citim, pe cât putem,

Vieţile Sfinţilor care insistă asupra pocăinţei, ca să ne folosim. A cere pocăinţă de la Dumnezeu înseamnă a cere iluminare. Atunci când cerem pocăinţă şi ne pocăim mai mult, firește, ne vom şi smeri mai mult şi atunci negreşit va veni şi mai mult har dumnezeiesc, iluminare dumnezeiască. Când omul se află în pocăinţă, păstrează harul lui Dumnezeu. În orice caz lumea are încă bunătate. Vezi, cei mai mulţi nici nu se spovedesc, nici nu merg la biserică, sunt stăpâniţi de o mare neştiinţă, dar pe de altă parte vin şi îmi cer ajutor. Lucrul acesta spune ceva.

– Părinte, nu cumva încercările se fac pricini ca oamenii să se apropie de Dumnezeu?

– Cei care au intenţie bună se folosesc din încercări; cei ce n-au se împotrivesc lui Dumnezeu, hulesc etc. Răul este că nu spun: "Am greşit", ci se chinuiesc. Diavolul are mare stăpânire în lume. I-am dat multe drepturi. Cum a devenit omul de azi! Răul este că se împiedică intervenţia dumnezeiască atunci când nu este pocăinţă. Dacă ar exista pocăinţă, lucrurile s-ar fi aranjat. Vom trece prin furtuni după furtuni! Dumnezeu să ne ajute. Să cerem pocăinţă pentru întreaga lume şi pentru toţi cei care fac rău Bisericii cu sânge rece şi nu au dorinţă să se îndrepte. Dumnezeu să le dea pocăinţă şi abia după aceea să-i ia.

Să ajutăm pe cât putem lumea să se pocăiască, ca să primim binecuvântările lui Dumnezeu. Pocăinţă şi mărturisire, de acestea este trebuinţă astăzi. Eu recomand mereu pocăinţă şi mărturisire, ca diavolul să-şi piardă drepturile şi să se taie influenţele exterioare demonice. Oamenii au nevoie de zguduituri ca să

înţeleagă şi să se pocăiască. De pildă cineva se mărturiseşte că a făcut desfrânare. Duhovnicul îi dă iertare, îi dă şi un canon, dar acela nu merge mai departe. Duhovnicul trebuie să-l ajute să înţeleagă că răul n-a fost numai desfrânarea; că prin acea faptă a lui a făcut crime, a destrămat două familii. Dar unii duhovnici nici nu cercetează mai departe, nici nu le fac oamenilor probleme de conştiinţă.

– Părinte, există oameni care sunt buni, însă nu merg la biserică adeseori, nu au o viaţă liturgică regulată.

– Se poate câteodată ca cineva să nu meargă regulat la biserică, dar înlăuntrul lui să existe evlavie, bunătate şi astfel Dumnezeu găseşte loc şi Se sălăşluieşte în el. Aceşti oameni de ar fi avut o viaţă liturgică, ar fi sporit mult în viaţa duhovnicească. Şi iată, există alţii care merg la biserică, se mărturisesc, se împărtăşesc, le fac pe toate şi cu toate acestea Dumnezeu nu află loc să locuiască în ei, pentru că nu există smerenie, bunătate, pocăinţă adevărată. Nu ajunge numai mărturisirea la duhovnic pentru ca să se întocmească bine cineva; este trebuinţă şi de pocăinţă. Şi orice rugăciune pe care o face cineva trebuie să înceapă cu mărturisire înaintea lui Dumnezeu. Nu să plângă şi să spună "sunt aşa, aşa şi aşa", şi după aceea să facă aceleaşi lucruri, căci aceasta înseamnă nesimţire. Atunci când există simţire, există şi puţină îmbunătăţire.

Aţi văzut pe israeliţi cu câtă simplitate se rugau? *"Scoală-Te, Doamne, pentru ce dormi?"*[31]. Şi după

[31] Ps. 43, 24.

aceea Domnul *"S-a deşteptat ca un puternic, ca un ameţit de vin, şi a lovit..."*[32]. Cu ce simplitate şi smerenie, dar şi cu ce îndrăzneală au spus: "Doamne, ce vom spune neamurilor? Ne-ai izbăvit din Marea Roşie şi acum să murim în pustie sau să ne omoare cei de alt neam? Să ne facem de râs?"[33] Să nu spunem şi noi: "De ce dormi, Dumnezeule, şi nu vezi?", pentru că ne va da o palmă. Aceasta este obrăznicie. Aceia au spus-o cu smerenie şi simplitate. N-au învinuit pe Dumnezeu spunând: "De ce ai făcut acestea?", ci au spus: "Nouă ne trebuie rele mult mai mari, dar acum ce vom spune neamurilor?". Şi aţi văzut că îndată L-au înduplecat pe Dumnezeu. Aţi înţeles? A existat recunoaştere a greşelii, pocăinţă şi Dumnezeu a intervenit şi "a lovit"... Dacă ne vom afla şi noi într-o situaţie grea şi nu o vom înfrunta duhovniceşte, atunci mirenii ne vor spune: "Unde este rugăciunea voastră? Spuneţi că vă rugaţi, dar ce faceţi?". Ne facem de râs.

Pocăinţa ajută să dispară răul

Atunci când cerem pocăinţă de la Dumnezeu pentru lume, să ne punem şi pe noi înşine printre aceia care au greşit şi să nu spunem: "Ajută lumea care este păcătoasă". Cei trei tineri s-au născut în robie şi cu toate acestea n-au spus: "Cu ce suntem noi vinovaţi?", ci au spus: "Pe dreptate suferim, trebuia şi mai multe

[32] Cf. Ps. 77, 71-72.
[33] Cf. Ieşire 32, 12; Deut. 9, 28; Ps. 78, 10.

să suferim". Vorbeau ca şi cum ar fi fost şi ei printre cei ce au călcat poruncile lui Dumnezeu mai înainte de robia babilonică, ca şi cum ar fi fost şi ei părtaşi la păcat, în timp ce erau nevinovaţi, căci încă nu se născuseră. Cât mă mişcă rugăciunea ce au făcut-o atunci când se aflau în mijlocul văpăii cuptorului! *"Drept eşti, Doamne, în tot ce ai făcut cu noi... că am păcătuit şi am făcut fărădelege... şi acum nu suntem vrednici să deschidem gura noastră. Nu ne părăsi pe noi până în sfârşit... şi nu întoarce mila Ta de la noi, pentru Avraam cel iubit al Tău".*

Adică "pe dreptate ne pedepseşti, Doamne, pentru că am păcătuit, dar numai pentru Avraam pe care îl iubeşti nu ne părăsi". S-au pus şi pe ei înşişi printre păcătoşi şi credeau aceasta, de aceea cuptorul s-a răcorit. În timp ce pe închinătorul la idoli care s-a dus să vadă cuptorul, l-au ars flăcările[34].

Dacă omul nu lucrează astfel, caută mereu să se îndreptăţească. "Diavolul m-a pus să păcătuiesc", sau "Adam e de vină; Eva e de vină, nu eu". Un teolog mi-a spus odată: "Şi cu ce suntem vinovaţi noi ca acum să ne chinuim din pricina Evei?". "Omule binecuvântat", îi spun, "te împiedică aceasta la mântuire?". Ce-i de vină Adam, sărmanul, sau Eva? Au făcut o greşală şi câte veacuri au fost în iad, în timp ce pentru noi a venit Hristos şi ne-a eliberat. *"De şaptezeci de ori câte şapte de păcătuiţi şi vă pocăiţi, Eu vă iert"*[35], a spus Domnul.

[34] Daniil 3-11. Rugăciunea lui Azaria şi Cântarea celor trei tineri.

[35] Mt. 18, 20.

Păcătuim de mii de ori şi Hristos ne iartă – numai să ne pocăim cu sinceritate – cum să spunem că e de vină Adam şi Eva? Şi uitaţi-vă că nu pun numele de Eva. Să punem numele Eva unei călugăriţe sau cel puţin Zoe[36], dacă ne este greu să punem Eva. Ea este mama noastră, mama întregii lumi şi nici numele ei nu vrem să-l auzim, nedreptăţind-o în felul acesta. Dar blestemul, de fapt, l-a dat Dumnezeu diavolului. *"Şi şarpele era înţelept"*[37]. Diavolul a intrat în şarpe ca să înşele pe om. Şi iată, toţi au ce au cu Eva ca şi cum ea ne-a prăpădit, în timp ce am fi fost foarte bine în rai, dacă nu s-ar fi făcut călcarea de lege. Dacă şi nouă ne-ar spune Hristos: "Fiindcă aţi păcătuit o dată, veţi merge atâtea veacuri în iad", ei, atunci să fi spus cineva ceva!... Ce lume nemulţumitoare!

În orice caz, pocăinţa este mare lucru. N-am înţeles că omul prin pocăinţă poate schimba hotărârea lui Dumnezeu. Acesta nu-i lucru mic, ca omul să aibă o astfel de putere. Faci rău? Dumnezeu îţi dă o pălmuţă. Spui "am greşit". Se opreşte şi-ţi dă binecuvântări. Adică, atunci când copilul cel neastâmpărat îşi vine întru sine, se pocăieşte şi este mustrat de conştiinţa sa, tatăl lui îl răsfaţă cu dragoste şi îl mângâie. Israeliţii, deoarece s-au depărtat de poruncile lui Dumnezeu, au trăit în robie 75 de ani. Şi în cele din urmă, atunci când s-au pocăit, apare împăratul Cirus, care s-a arătat mai bun decât fiii lui Israel, ce au spurcat cele sfinte pe care le aveau pentru jertfe. Dumnezeu i-a schimbat

[36] Zoe în greacă înseamnă "viaţă".

[37] Fac. 3, 1.

mintea și l-a făcut să creadă în Dumnezeul cerului. Astfel acela a lăsat pe israeliți liberi, le-a dat bani, lemne pentru Templu, le-a făcut zidurile Ierusalimului și a arătat o astfel de bunătate și o astfel de evlavie, ce nu le-au arătat într-un anumit fel nici israeliții[38]. Și toate acestea pentru că poporul s-a pocăit și s-a schimbat[39]. Cât de mult ajută pocăința ca să facă să dispară răul!

Să citiți toate Cărțile Macabeilor. Sunt foarte puternice. Ce poruncă dăduse împăratul! Ca elefanții să calce pe israeliți. S-au dus ceilalți, au pregătit ceremonia, au adăpat 500 de elefanți cu vin tare și tămâie ca să-i întărâte și așteptau pe împărat să vină ca să înceapă spectacolul. Dar împăratul uitase porunca ce o dăduse. Se duce îngrijitorul de elefanți să înștiințeze pe împărat, pentru că acela încă nu apăruse. "Împărate", îi spune, "te așteptăm. Toate sunt gata, elefanții, iudeii și cei chemați așteaptă". "Cine v-a spus să faceți un astfel de lucru?", le spune. Strigăte, amenințări... Și aceasta nu s-a făcut o dată, ci de trei ori[40]. Oare a fost un lucru mic ca împăratul să uite porunca ce-o dăduse el însuși? Și nu numai aceasta, ci în cele din urmă și-a schimbat toată purtarea sa față de iudei. Toată cheia aici este: să se pocăiască lumea.

– Părinte, asociațiile de pace întemeiate de diferite state ajută pentru pacea lumii?

[38] Ezdra 1, 1 ș.u.
[39] Ezdra 8, 88-92.
[40] 3 Mac. 5, 1-35.

– Depinde. Sunt unii care pornesc cu intenție bună. Dar atunci când se adună vrăjitori, închinători la foc, protestanți, o grămadă – nu le mai dai de capăt – ca să aducă pace în lume, cum să ajute? Dumnezeu să mă ierte, dar acestea sunt zdrențele diavolului. Se face pace cu o asociație păcătoasă? Cum poate veni pacea, atunci când oamenii nu se împrietenesc cu Dumnezeu? Numai atunci când omul se împrietenește cu Dumnezeu, vine pacea lăuntrică și cea exterioară. Și pentru ca omul să se împrietenească cu Dumnezeu trebuie să-și vină în simțire, să se pocăiască, să trăiască potrivit cu poruncile lui Dumnezeu, și atunci vin harul și pacea lui Dumnezeu înlăuntrul lui. Iar atunci va putea ajuta și pentru pacea din jurul său.

CUPRINSUL

Prolog 7
Introducere din cuvintele Stareţului 17

PARTEA ÎNTÂI
RESPONSABILITATEA DRAGOSTEI

CAPITOLUL 1
Generaţia nepăsării 31

CAPITOLUL 2
Prezenţa creştinului este mărturisire de credinţă 46

CAPITOLUL 3
«Toate sunt curate celor curaţi» 64

CAPITOLUL 4
Fapte făcute cu prudenţă şi dragoste 76

PARTEA A DOUA
NEVOINŢĂ ŞI EVLAVIE

CAPITOLUL 1
"Lupta cea bună" 97

CAPITOLUL 2
Cum lucrează diavolul 117

CAPITOLUL 3
Folosul ce se dobândeşte dintr-o prietenie duhovnicească 128

CAPITOLUL 4
Evlavia mişcă pe Dumnezeu 141

CAPITOLUL 5
Dăruirea conţine oxigen dumnezeiesc 164

PARTEA A TREIA
NOBLEŢE DUHOVNICEASCĂ

CAPITOLUL 1
Semnele vremurilor 189

CAPITOLUL 2
Jertfa aduce bucurie 209

CAPITOLUL 3
Vitejia se naşte din încrederea în Dumnezeu 232

CAPITOLUL 4
Pentru cel credincios mucenicia este sărbătoare 248

PARTEA A PATRA
DEPENDENŢĂ DE CER

CAPITOLUL 1
Purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de om 269

CAPITOLUL 2
Credinţa şi încrederea în Dumnezeu 287

CAPITOLUL 3
Acolo unde nu ajunge omul, ajută Dumnezeu 309

PARTEA A CINCEA
ARME DUHOVNICEŞTI

CAPITOLUL 1
Rugăciunea – armă puternică 329

CAPITOLUL 2
Mănăstirile sunt fortificaţii ale Bisericii 353

CAPITOLUL 3
Sensul cel mai adânc al vieţii 379